

601
Miqmz
v. 177

APPENDICIS

AD

HUGONIS OPERA DOGMATICA

CONTINUATIO

DE BESTIIS ET ALIIS REBUS

LIBRI QUATUOR

Quorum primus et secundus Hugonem de Folieto, ut videtur, auctorem agnoscunt; posteriores duo ab anonymis compilati.

INDEX. Trium librorum sequentium de naturali historia, sive de proprietatibus rerum; qui *Bestiariorum* nomine vulgo inscribuntur; quarti autem, qui de proprietatibus et epithetis rerum est, quia serie litteraria scriptus est, non collegimus tabellam. Horum autem trium tabella secundum litteras collecta est sub duplici numero, quorum prior est libri, posterior capituli, hoc modo :

A

Abies, lib. iii, cap. 56.
Accipiter, lib. i, in prologo et cap. 15.
Accipitrum species, i, 14. Curatio, i, 15. In læva gestatio, i, 16. Pertica, i, 17. Pedicæ, i, 18. Lora et corrigia, i, 19.
Adamas, ii, 34.
Adolescens, iii, 61.
Ætates hominis, iii, 61.
Agnus, iii, 15.
Alæ et axillæ, iii, 60.
Alcion. *Vide* Halcion.
Alnus, iii, 56.
Aluus, iii, 60.
Amethystus, iii, 58.
Amphibii pisces, iii, 53.
Amphisibena, iii, 44.
Amygdala, iii, 56.
Anas, iii, 56.
Anguilla, iii, 53.
Anima, iii, 59.
Animalium naturæ, iii, 12.
Animus, iii, 59.
Anser, i, 46.
Antula sive antus sive antolops, ii, 2.
Anus, iii, 61.
Aper, iii, 17.
Apes, iii, 58.
Aqualicus, iii, 60.
Aquatilium genera, iii, 53.
Aquila, i, 56.
Aquila ventus, i, 12.
Aranea, iii, 54.
Arbor Indica, iii, 59. Arborum species, iii, 56.
Arca, iii, 69.
Ardea, i, 47.
Arimaspi, iii, 58.
Aromata, ii, 23.
Arteriæ, iii, 60.
Artus articuli, iii, 60.
Arvina, iii, 60.
Asinus et Asellus, iii, 32.

Aspis, ii, 18 et 30.
Aspidochelone, ii, 36.
Assida, i, 37.
Aves generatim sive in genere; iii, 27. Aves herciniæ, iii, 31.
Auster, i, 42.
Auditus, iii, 39.

B

Balkenæ, iii, 53.
Barba, iii, 60.
Basilicus, iii, 41.
Batracha, iii, 50.
Berillus, iii, 58.
Boa, iii, 45.
Bombyx, iii, 54.
Bonasus, iii, 5.
Bos, iii, 19.
Brachia, iii, 60.
Bubo, i, 48.
Rubulus, iii, 19.
Buxus arbor, iii, 56.

C

Cadaver, iii, 61.
Cæcum intestinum, iii, 60.
Cæsaries, iii, 60.
Caladrus seu caladrus, i, 48 et ii, 51.
Calcedonius seu Carchedonius, iii, 53.
Cales, iii, 60.
Camelus, iii, 20.
Cancer, iii, 55.
Calvaria, iii, 60.
Canes, ii, 17, et iii, 41.
Canities, iii, 61.
Caper, ii, 13.
Capilli, iii, 60.
Caput, iii, 60.
Caro, iii, 59.
Cartilaginee, iii, 60.
Castanea, iii, 56.
Castor, ii, 11.
Catus murilegus, iii, 24.

Cedrus, iv, 26, et iii, 56.
Cervi, xi, 14.
Cervix, iii, 60.
Cerastes, iii, 42.
Charadrius, i, 48, et lib. ii, cap. 34.
Chrysolithus, iii, 58.
Chrysopassus, etc. *ibidem*.
Clonia, i, 42.
Cilla, iii, 60.
Cimæ et cimata, iii, 56.
Cimex, iii, 51.
Cinnamulgus, iii, 30.
Cirri, iii, 60.
Classis Salomonis, i, 54.
Clunes, iii, 60.
Collum, iii, 60.
Columba, i, in prologo. Columbae tres, et earum pennæ, i, 4. Columbae dorsum. *Ibid.* cap. 2. Oculi et alæ. c. 3. Columbam respicientia. *Vide* lib. i, usq. ad c. 11.
Comæ, iii, 60.
Compagia, iii, 60.
Concha margaritifera, ii, 53. Concha et coelæ, et earum genera, iii, 53.
Cor, iii, 60.
Cornix, iii, 53.
Corum, iii, 60.
Corpus, iii, 59, et iii, 61. Corporis hîmani ratio, iii, 60 et 61.
Cortex, iii, 56.
Corvus, i, 33.
Costæ, iii, 60.
Coturnix, i, 31.
Coxæ, iii, 60.
Crines, iii, 60.
Crocodilus, ii, 8, et iterum, iii, 53.
Crura, iii, 60.
Cubitus, iii, 60.
Cutis, iii, 60.
Cygnus, i, 53.
Cypressus, iii, 56.

D

Defunctus, iii, 61.

Delphini, iii, 55.
Dentati pisces, iii, 55.
Dentes et eorum species, iii, 60.
Dextera, læva et sinistra, iii, 60.
Digitus, iii, 60.
Disseptum, iii, 60.
Dorsum, iii, 60.
Draco maximus, ii, 24.
Dromedarius, iii, 21.
Dypsas, iii, 49.

E

Ealæ, iii, 10.
Echineis, iii, 55.
Echinus, iii, 55.
Eiephas, ii, 25, et iterum, 26.
Epops, i, 52.
Equus, iii, 25.
Equi dotes, iii, 55.
Erinaceus, ii, 4.
Eruca, iii, 54.

F

Facies, iii, 60.
Fauces, iii, 60.
Fel, iii, 60.
Femina, iii, 60 et 61.
Femora, iii, 60.
Fetus, iii, 60.
Fiber, ii, 11.
Fibræ, iii, 60.
Ficus, iii, 56.
Flagella, iii, 56.
Flores, iii, 56.
Folia, iii, 56.
Formicæ, ii, 29. Formica et ejus proprietates, ii, 29.
Fraxinus, iii, 56.
Frons, iii, 60.
Fructus, fruges, iii, 56.
Fulca, i, 58.
Funus, iii, 61.

G

Gallus gallinaceus, i, Avis, i, 36.
Genitalia, iii, 60.
Genua, iii, 60.
Genus, iii, 59.
Germen, iii, 56.
Genæ, iii, 60.
Gingivæ, iii, 60.
Gladii, iii, 55.
Gustus, iii, 59.
Graculus, i, 45.
Grues, i, 59.
Gula, iii, 60.
Gurgulio pars gutturis, iii, 60.
Gryphes, iii, 4.

H

Hædus, iii, 16.
Hala, iii, 60.
Halcton, iii, 29.
Hercinix aves, iii, 51.
Hericius seu herinaceus, ii, 4.
Herodius, i, 37.
Hiena, ii, 10.
Hirundines, i, 41.
Hircus, iii, 15.
Homo, iii, 59. Hominis impudicitia in mulorum curatione, iii, 55. Hominis formandi o do, iii, 60.
Humeri, iii, 60.
Hyacinthus, iii, 58.
Hydria et Hydrus, ii, 7.

I

Ibis avis, i, 57.
Ibix fera, ii, 15.
Igiferi lapides, ii, 19.
Ilex, iii, 56.
Illa, iii, 60.
Indica arbor, iii, 39.
Infans, ii, 61.
Insitio, iii, 56.
Intercitium, iii, 60.
Iucetina, iii, 60.

Jaculus serpentis species, iii, 46.
Jaspis, iii, 58.
Jecur, iii, 60.
Jejunum intestinum, iii, 60.
Juniperus, iii, 56.
Juvenus, iii, 18.
Juvenes, v, 61.

L

Labiæ, iii, 60.
Lac, iii, 60.
Lacertus et lacerta, ii, 28. Lacertus et ejus genera, iii, 50.
Lacerti, iii, 60.
Lacrymæ, iii, 60.
Lapides igniferi, ii, 19.
Laquei venantium tres, i, 50.
Latus, iii, 60.
Laurus, iii, 56.
Leo, ii, 1.
Leopardus et pardus, ii, 2.
Leucrocota, iii, 7.
Libanus, i, 26.
Liber cortex, iii, 56.
Ligna, iii, 56.
Lingua, iii, 60.
Lucus, iii, 56.
Lumbi, iii, 60.
Lumbricus, 54.
Lumina, iii, 60.
Lupi, ii, 20. Lupi aquatiles, iii, 55.
Luscinia, iii, 55.
Lvx iii 5.

M

Malæ, maxillæ, mandibulæ, iii, 60.
Malus et malum Punicum, iii, 56.
Mamilla, iii, 60.
Manticora, iii, 8.
Manus, iii, 60.
Margaritifera concha, ii, 55. Margaritarum inventio, iii, 57.
Matrix, iii, 60.
Matrum crudelitas in natos suos in captione Hierusalem, iii, 55.
Meatus, iii, 60.
Medullæ, iii, 60.
Membra hominis, iii, 60. Quæ sint, iii, 60.
Mens, iii, 59.
Menstruum, iii, 60.
Mentum, iii, 60.
Merula, i, 45.
Milvus, i, 40.
Monoceros, ii, 6.
Morus, iii, 56.
Mors, iii, 61.
Mortis genera. *Ibidem*.
Mortuorum genera, iii, 61.
Mugilis, iii, 55.
Muller, iii, 61.
Mulorum generatio impudenter ab homine excogitata, iii, 55.
Muleus, iii, 55.
Multipes, iii, 54.
Murena, iii, 55.
Murex, iii, 55.
Mus, iii, 25.
Musculi, iii, 60.
Muscio, iii, 24.
Mustella, ii, 18.

N

Nares, iii, 60.
Nates, iii, 60.
Natura in communi, iii, 59.
Nemus, iii, 56.
Nervi, iii, 60.
Nidus turturis, i, 25.
Nu., iii, 56.
Nycticorax seu noctua, i, 45.

O

Occipitium, iii, 60.
Oculi, *ibid*.
Olor, i, 55.
Omenum, iii, 60.
Og. Onacer ii, 11.

Onocentaurus, ii, 4 et 55.
Organa sensuum nostrorum, iii, 89.
Orphanii, iii, 61.
Odoratus, iii, 59.
Os, iii, 60.
Ossa, iii, 60.
Ova et inde nata, iii, 57.
Ovis, iii, 13.

P

Palæ, iii, 60.
Palatum, iii, 60.
Palma, iii, 60.
Palma arbori comparatus justus, i, 21.
Ecclesia, et anima fidelis eidem, i, 21. Palma rursus, iii, 56 et 60.
Palpebræ, iii, 60.
Panthera, iii, 25.
Pardus et leopardus, iii, 2.
Parentum unde cum prole similitudo, iii, 60.
Passer, i, 20.
Passer in ramis cedri nidificans, i, 26.
Passer mystice, i, 27. Ejus domus et mores, 28. Vigilia, 29. Ad aui nam comparat, 30. Passerum pretia, i, 31. Immolatio, i, 52.
Pavo seu pavus avis, i, 55.
Pectus, iii, 60.
Pecus, pecudes, iii, 13.
Pedes, iii, 60.
Pediculi, iii, 54.
Pelicanus, i, 55 et 54. ii, 27.
Pellis, iii, 60.
Perdix, i, 50.
Phagus, iii, 56.
Phoenix, i, 49.
Pica et picus, iii, 52.
Picea, iii, 56.
Pinula, iii, 60.
Pinus, iii, 56.
Piscium diversorum naturæ, iii, 55.
Pisces amphibii seu amphivii. *Ibid*.
Piscium varia genera et in fetus amor. *Ibid* Piscium castitas et victus, et pisces dentati. *Ibid*.
Pistacea, iii, 56.
Plantæ, et planteria, iii, 56 et 60.
Platanus, iii, 56.
Polypus, iii, 55.
Poma, iii, 56.
Populus arbor, iii, 56.
Porci marini, iii, 55.
Pori, iii, 60.
Posteriora bonis, iii, 60.
Præcordia, iii, 60.
Psittacus, iii, 28.
Puer et puella. *Ibid*.
Puerperæ. *Ibid*.
Pugnus, iii, 60.
Pulices, iii, 54.
Pulmo, iii, 60.
Pulpa, iii, 60.
Pulsus, iii, 60.
Pupilla, iii, 60.
Pupilli et orphanii, iii, 61.
Puperes, iii, 61.

Q

Qualea avis, quæ et coturnix et ortyx dicitur, i, 51.
Quercus aut quernus, seu querna arbor, et ejus annositas, iii, 58.
Quadrupedia animalia, iii, 12.
Quisquiliæ, iii, 56.

R

Radix et ramus, iii, 56.
Ranæ, iii, 55.
Renes, iii, 60.
Ricynus, iii, 54.
Rumen, iii, 60.

S

Safamanora, ii, 16.
Salix, iii, 56.
Saltus, iii, 56.
Sanguis, iii, 60.
Sanguisuga, iii, 54.

Sapphirus, m, 58.
 Sapphirinus color in aëis columbæ, m,
 7.
 Sardonix seu sardonychus, m, 58.
 Sardus, m, 58.
 Sarra, m, 55.
 Saura, m, 55.
 Scapula, m, 60.
 Scarus, m, 55.
 Scitalis, m, 45.
 Scorpius, m, 54. Scorpius marinus, m,
 55.
 Scrotum, m, 60.
 Semen, m, 60. *Vide Sperma.*
 Senectutis bona et mala, m, 61.
 Senes. *Ibid.*
 Sensus hominis, m, 59.
 Sepultus, m, 61.
 Serpentum genera, m, 40. Serpentes
 sireni, m, 43. Serpentum naturæ,
 m, 52 et 53.
 Serra, m, 55.
 Serra bellua, n, 22.
 Seps serpens, m, 48.
 Sibilus serpens, m, 41.
 Simiæ vel simii, 1, 12.
 Sinistra, 1, 60.
 Sirenæ, 1, 32. Sireni serpentes, m, 47.
 Smaragdus, m, 58.
 Solum, m, 60.
 Sorex, m, 25.
 Sortes quatuor, 1, 3.
 Spermatum differentia, m, 60.
 Spina et spina sacra, m, 60.
 Spiritus, m, 59.
 Splen, m, 60.
 Spondilia, m, 60.
 Stellio, n, 16 et 28, et m, 52.

Stomachus, m, 60.
 Struthio et ejus pennæ atque natura,
 1, 37.
 Sublingulum, m, 60.
 Succinum, m, 56.
 Suffragines, m, 60.
 Supercilia, m, 60.
 Surculus, m, 56.
 Sycomorus, m, 56.

T

Tactus, m, 59.
 Talpa, m, 26.
 Talus, m, 60.
 Tarmi, m, 54.
 Taurus, m, 18.
 Tempora capitis, m, 60.
 Teredo, m, 54.
 Terga, m, 60.
 Testiculi, m, 60.
 Testudo, m, 55.
 Tharandus, m, 9.
 Thorax, m, 60.
 Tibiæ, m, 60.
 Tigris, m, 1.
 Tinea, m, 54.
 Topazius vel Topantius, m, 56.
 Tori, m, 60.
 Torpedo, m, 53.
 Torris, m, 56.
 Truncus, m, 56 et 60.
 Turtur, 1, 20, 23, 24, 25.

U

Ubera, m, 60.
 Ulmus, m, 56.
 Ulna, m, 60.
 Umbilicus, m, 60.

Ungues, m, 60.
 Unicornis, n, 6.
 Uniones, n, 33.
 Upupa, 1, 32.
 Urina, m, 60.
 Ursus, m, 6.
 Urus, m, 19.
 Ustula, m, 54.
 Uterus, m, 60.

V

Vacca, m, 19.
 Venæ, m, 60.
 Venter, m, 60.
 Vermes et vermes carniū, m, 54.
 Veretrum, m, 60.
 Vertex, m, 60.
 Vertibula, m, 60.
 Vervex, m, 14.
 Vespertilio, m, 54.
 Vesica, m, 60, 61.
 Vimen, m, 56.
 Vipera, n, 21.
 Vir, vira, virago, virgo, m, 61.
 Virga, m, 56.
 Virgultum. *Ibid.*
 Virus, m, 60.
 Viscera, m, 60.
 Visus, m, 59.
 Vita, m, 59.
 Vitulus, m, 19.
 Vulpes, n, 5.
 Vultur, 1, 58.
 Vultus, m, 60.
 Vulva, m, 60.

X

Xilycon, quæ vulgo forte perperam di-
 citur siliqua, m, 56.

DE BESTIIS ET ALIIS REBUS

PROLOGUS

AD RAYNERUM CONVERSUM.

HUGO RAYNERO SUO salutem.

Desiderii tui petitionibus, charissime, satisfacere cupiens, columbam, cujus pennæ sunt deargentatæ, et posteriora dorsi ejus in pallore auri (*Psal. LXVII*), pingere, et per picturam mentes ædificare decrevi, ut quod simplicium animus intelligibili oculo capere vix poterat, saltem carnali discernat; et quod vix concipere poterat auditus, percipiat visus. Nec tantum volui columbam formando pingere, sed etiam dictando describere, et per scripturam demonstrare picturam, ut cui non placuerit simplicitas picturæ, placeat saltem moralitas scripturæ. Tibi ergo, cui datæ sunt pennæ columbæ, qui elongasti fugiens, ut in solitudine maneres et requiesceres, qui non quæris dilationem in voce corvina, cras, cras ingeminante, sed contritionem in gemitu columbino, tibi, inquam, non tantum ad præsens columbam, sed etiam accipitrem pingam. Ecce in eadem pertica sedent accipiter et columba. Ego enim de clero, tu de militia ad conversionem venimus, ut in regulari vita quasi in pertica sedeamus, et qui rapere consueveras domesticas aves, nunc bonæ operationis manu silvestres ad conversionem trahas, id est sæculares. Gemat igitur columba, gemat et accipiter vocemque doloris emittat. Vox enim columbæ, gemitus, vox accipitris, questus. In principio hujus operis ideo præposui columbam, quia Spiritus sancti gratia semper præparatur pœnitenti, nec nisi per gratiam pervenitur ad veniam. De accipitrè vero post columbam subjungitur, per quem nobilium personæ designantur. Cum enim aliquis nobilium convertitur, per exemplum bonæ operationis pauperibus præsentatur. De quibusdam vero, tam volucris quam animalibus, quæ ad exemplum morum divini Scriptura commemorat, quanto citius potero breviter assignare tentabo.

PROLOGUS ALTER.

Per quem innuit auctor, quisquis est, se animalia ipsa et lapillos depinxisse, sed quia imprimendo non possumus colores observare, et animalium plurima per se nota sunt, eorum picturis supersedebimus.

Cum scribere illitterato debeam, non miretur diligens lector, si ad ædificationem illitterati de subtilibus simplicia dicam. Nec imputet levitati, quod accipitrem vel columbam pingam, cum beatus Job et propheta David hujusmodi volucres nobis reliquerint ad doctrinam. Quod enim doctioribus innuit scriptura, hoc simplicibus pictura. Sic ut enim sapiens delectatur de subtilitate scripturæ, sic simplicium animus detinetur simplicitate picturæ. Ego autem plus laboro ut simplicibus placeam, quam ut doctioribus loquar et quasi vasculo pleno latices infundam. Qui enim sapientem verbis instruit, quasi pleno vasculo latices infundit.

LIBER PRIMUS.

CAP. I. De tribus columbis, quarum Scriptura meminit.

Si dormiatis inter medios cleros, pennæ columbæ deargentatæ et posteriora dorsi ejus in pallore auri (Psal. LXVII). In sacra Scriptura, frater, tres columbas legendo reperi, ex quibus, si attente consideretur, simplicium mentes ad perfectionem poterunt edoceri, columbam scilicet Noe, columbam David, columbam Jesu Christi. Noe *requies*, David *mons fortis*, Jesus *Salvator* interpretatur. Peccatori autem dicitur: *Peccasti (Eccli. XXI), quiesce*. Si igitur vis esse Noe, quiesce a peccatis. Ut David esse possis, operare fortia. Si salvari desideras, a Salvatore salutem postula. *Diverte igitur a malo, et fac bonum, inquire pacem (Psal. XXXIII)*. Diverte ad arcam Noe. Præliare cum David prælia Domini. Inquire pacem cum Jesu in Jerusalem. Diverte ad quietem mentis, resiste tentationibus, exspecta patienter salutis beneficium. De columba vero Noe dicitur: *Revera est columba ad vesperum ferens in ore ramum virentis olivæ (Gen. VIII)*. Ad arcam Noe columba revertitur, cum ad quietem mentis ab exterioribus animus revocatur. Revertitur ad vesperam, cum deficiente luce mundanæ felicitatis, vanæ gloriæ fugit pompam, timens ne incurrat obscuritatem mentis, id est profunditatem perpetuæ damnationis. Olivam gerit, quia misericordiam quærit. Olivam in ore portat, dum indulgere sibi quod deliquit precibus exorat. De columba vero David dicitur. Et posteriora dorsi ejus in pallore auri. In posterioribus dorsi aurum habetur, quia bene operanti, in futuro venia promittitur. Similiter et de Salvatore legitur quod in descensu columbæ super eum hæc vox audiretur: *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui. (Matth. III)*. Columba est Spiritus sancti gratia, quæ super Jesum in Jordane descendisse certatur, quia cuilibet humili a peccatis mundato gratia præparatur. Pœnitenti igitur fit misericordia, operanti promittitur venia, diligenti datur gratia.

CAP. II. De columbæ ad Ecclesiam collatione.

Si dormiatis inter medios cleros, pennæ columbæ deargentatæ, et posteriora dorsi ejus in pallore auri (Psal. LXVII). Columba deargentata est Ecclesia, doctrina divini eloquii erudita, quæ per similitudinem fertur habere prædicationis rostrum ratione divisum, quo grana congregat hordei et frumenti, sententias scilicet Veteris et Novi Testamenti. Habet dextrum et sinistrum oculum, moralem et mysticum sensum: seipsam respicit sinistro, Deum vero contemplatur dextro. Duas alas habet, activam et contemplativam vitam; his duabus alis sedens tegitur; his duabus volans ad cœlestia sublevatur. Volamus, cum mente excedimus. Sedemus, cum inter fratres sobrii sumus. In his siquidem alis pennæ sunt. Pennæ vero sunt doctores, alis rectæ actionis et divinæ contemplationis inhærentes. Cleros vero [Græce], sortes vocamus Latine. Duæ sortes, duo sunt Testamenta. Inter quas sortes dormiunt, qui auctoritatibus Veteris et Novi Testamenti concordant et acquiescunt. Et posteriora dorsi ejus in pallore auri. Dorsum columbæ illam partem corporis esse dicunt, cui radices alarum sese invicem naturaliter conjungunt. Ibidem cor ponitur, quod dorso proximum, auro perpetuæ beatitudinis in futuro operietur. Sicut aurum pretiosius est argento, sic et beatitudo futuri sæculi pretiosior est felicitati præsentis. Posteriora igitur dorsi columbæ in pallore auri erunt, quia justi in æterna beatitudine nimia claritate fulgebunt.

CAP. III. De columbæ ad fidelem animam collatione.

Si dormiatis inter medios cleros, pennæ columbæ deargentatæ, et posteriora dorsi ejus in pallore auri (Psal. LXVII). Columba est quælibet fidelis et simplex anima; deargentata in pennis, declarata in virtutibus per famam bonæ opinionis, quæ tot in cibum colligit in seminum grana, quot ad bene operandum assumit simili justorum exempla. Duos ha-

bet oculos, dextrum et sinistrum, memoriam scilicet et intellectum. In hoc futura prævidet, in illo transacta deflet. Hos oculos clausurunt in Ægypto patres nostri, quoniam non intellexerunt opera Dei, nec fuerunt memores multitudinis misericordiæ ejus. Duas vero alas habet, amorem proximi et amorem Dei. Una extenditur per compassionem ad proximum, altera erigitur per contemplationem ad Deum. Ex his alis procedunt pennæ, id est virtutes animæ. Hæ pennæ argentea claritate resplendent, quando per famam bonæ opinionis audientibus argenti more dulcem tinnitum præbent. Cleros vero Græce, sortes dicimus Latine. Quatuor autem sunt sortes, timor et spes, amor et desiderium. Sortes sunt, quia paterne hereditatis locum distribuunt. Timor et desiderium sortes sunt extremæ, spes et amor mediæ. Timor animum conturbat, desiderium mentem cruciat, et nisi aliquid medium intervenerit, animus a quiete recedit. Oportet igitur ut inter desiderium et timorem, spem ponamus et amorem. Spes igitur timorem recreat, amor desiderium temperat. Inter spem igitur et amorem, quasi inter medias sortes quietus dormit, qui inter extremas, scilicet timorem et desiderium, vigilat et obstupescit. Si igitur es columba, vel columbæ penna, dum times et desideras, inter extremas sortes vigilas. Dum speras et diligis, inter medias quietus dormis.

Et posteriora dorsi ejus in pallore auri. In dorso solent onera portari. Et per hæc eadem possunt operum labores designari. Per posteriora vero dorsi denotatur expectatio præmii. Post tolerantiam siquidem præsentium laborum, in futuro subsequi credimus justis meritorum præmia. Reddet enim Deus sanctis mercedem laborum suorum, et deducet eos in via mirabili. Et hoc in pallore auri esse credimus, quia *pretiosa est in conspectu Domini mors sanctorum ejus* (Psal. cxv). In pennis igitur argentum, quia in linguis eloquium; in posterioribus vero aurum, id est post labores præmium.

CAP. IV. *De columbæ ad prælatum comparatione.*

Si dormiat inter medios cleros, pennæ columbæ deargentatæ et posteriora dorsi ejus in pallore auri (Psal. LXXII). Columba deargentata est absque felle malitiæ quælibet adhuc vivens prælatorum persona, quæ inter medios cleros dormit. Cleros Græce, Latine sors. Unde et cleronomia proprie vocatur hæreticitas quæ defertur ex testamento. Inde contingit ut filii Levi, inter filios Israel non haberent sortem, id est hereditatis partem, sed ex decimis viverent. Duæ autem sunt hereditates, terrena Veteris Testamenti, et æterna Novi. In medio igitur istarum dormit, qui in contemptu terrenorum, et ipse cælestium vitam finit, dum nec nimis ardentem præsentibus inhiat, et futura patienter expectat. Et posteriora dorsi ejus in pallore auri. Oculi enim justorum videbunt regem in decore suo. Tunc enim aurum in posterioribus habebis, cum apparuerit in futuro gloria divinæ majestatis. Coronæ siquidem regum ex auro purissimo fabricantur, ex argento vero monetæ

sunt, quibus imagines regum imprimuntur. In moneta notatur imitatio formæ, in corona signum victoriæ. Moneta siquidem divini eloquii docet imitationem vitæ Christi, corona vero victoriæ. Post labores præsentis sæculi fiunt pugnæ. Ibi igitur quasi in posterioribus aurum, hic in pennis prædicationis argentum, quia cum ad illa dona columba pervenerit, jam prædicationis eloquio non indigebit, sed in eo quod pro retributione percipiet, in puritate perfectionis sine fine vivet.

CAP. V. *De columbæ habentis pedes rubros ad Ecclesiam comparatione.*

De qua columba hic agitur, rubros pedes habere perhibetur. Hæc columba est Ecclesia, quæ pedes habuit, quibus totius mundi spatium perambulavit. Pedes sunt martyres, qui tot passibus terram perambulant quot honorum operum exemplis viam justitiæ sequentibus se demonstrant. Terram tangunt, cum dignis increpationibus actus et voluntates terrenas reprehendunt. Sed, dum terra premitur, asperitate terræ, id est terrenorum crudelitate, pedes vulnerantur, et sic pedes Ecclesiæ rubri facti sunt, quia sanguinem suum pro Christi nomine martyres effuderunt. Rubor igitur pedum est cruor martyrum.

CAP. VI. *De pennis deargentatis columbæ, ad prædicatores collatis.*

Quæ columba pedes rubros habere dicitur, pennas deargentatas habuisse verbis prophetis demonstratur. *Pennæ, inquit David, columbæ deargentatæ* (Psal. LXXII). Pennæ columbæ deargentatæ sunt prædicatores Ecclesiæ. Est autem argentum, divinum eloquium; tinnitus argenti, dulcedo verbi; calor, candor. Candorem vero argentum retinet, dum quilibet doctor munditiam verbis prædicat, et munditiam in se habet, dum quod docet diligit, et quod intus amat, foris operibus ostendit. Hæc sunt eloquia Domini casta, argentum igne examinatum. Eloquia Domini casta, quia nulla sunt simulatione corrupta, nullo sunt semine cupiditatis imprægnata. Argentum examinatum igne, solidatum in qualibet perturbatione. Candor igitur argenteus in pennis est in linguis docentium lene blandimentum sermonis.

CAP. VII. *De sapphirino colore alarum columbæ ad contemplativum collato.*

Alarum colorem non reperi scriptum, sed ex similitudine materialis columbæ potest assignari, ut si columbam pictam respicias, colorem materialis columbæ eam habere non contradicas. Alarum enim superficies sapphirino colore superfunditur, quia cæli speciem animus contemplantis imitatur. Sed color sapphirinus candidis lineis distinguitur, ut sapphirino colore niveus misceatur. Color enim niveus sapphirino mistus designat munditiam carnis et amorem-contemplationis.

CAP. VIII. *De coloribus columbæ ad mores collatis.*

Posteriora dorsi columbæ deargentatæ (Psal. LXXII). Propheta commemorat, et postea finem vitæ præsentis in quolibet homine moraliter demonstrat. In auro puritatem mentis, in pallore vero auri designat

mortificationem carnis. Est enim pallor animi patientis, et mortificatae carnis innatus color. Posteriora igitur columbae deargentatae in pallore auri erunt, dum puritas mentis et mortificatio carnis finem cujuslibet morientis obtinebunt. Sed et ideo color aureus in posterioribus dorsi columbae colori sapphirino jungitur, quia contemplantis animum futurae beatitudinis gloria subsequetur. Color igitur aureus in posterioribus designat aeternae retributionis munus.

CAP. IX. De oculis croceis et cautione columbae ad Ecclesiae cautionem comparatis.

Oculi tui columbarum (Cant. i). Columba super aquas sedere saepissime solet, ut cum viderit umbram supervenientis accipitris fugiens declinet. Ecclesia vero scripturis se munit, ut insidiantis diaboli fraudes evitare possit. Haec igitur columba croceos oculos habet, quia Ecclesia matura consideratione futuros casus ostendit, et providet. Color itaque croceus in oculis discretionem designat maturae considerationis, dum enim aliquis quid agat, vel quid cogitet mature considerat, quasi croceo spiritalibus oculis adornat. Habet enim crocus colorem maturi fructus. Croceus igitur oculus est maturitas sensus.

CAP. X. De colore reliquo columbae mutabili ad mare turbatum, et de mari ad carnem comparato.

Color reliqui corporis imitatur colorem turbati maris. Mare motu fluctuum saeviens ebullit. Caro motu sensuum ebulliens saevit. Mare perturbationibus suis arenas movet et sublevat. Caro delectationibus suis animi levitatem pulsat. Mare terminos suos egrediens aquis dulcibus occurrit. Caro lasciviens lacrymarum dulces rivulos obtundit. Mare diversis procellarum turbinibus navigantium cursus impedit. Caro procellosa recte viventium mores in profundum mergit. Dum tantis mare tempestatibus agitur, undarum collisione terra fluctibus immisceatur, et sic ex collisione maris et terrae, colorem mistum recipit mare. Similiter dum caro suggerit et animus non consentit, quasi ex nigro et niveo quidam in corpore color efficitur, qui ex diversis factus color medius appellatur. Marinus igitur color in pectore columbae tribulationem designat in humana mente.

CAP. XI. De diversis columbae propter etatibus.

In diversis locis diversas columbae proprietates reperi, quas inserens huic operi, tibi, frater, annotare curavi. Prima vero columbae proprietas est quod pro cantu gemitum profert; secunda, quod felle caret; tertia, quod osculis instat; quarta, quod gregatim volat; quinta, quod ex raptu non vivit; sexta, quod grana meliora colligit; septima, quod non vescitur cadavere; octava, quod nidificat in petrae foraminibus; nona, quod super fluentia aquarum residet, ut, visa accipitris umbra, venientem citius devitet; decima, quod geminos nutrit pullos. Columba pro cantu utitur gemitu, quia quod libens facit, plangendo gemit. Caret

felle, id est irascibilitatis amaritudine. Instat oculis, quia delectatur in multitudine pacis. Gregatim volat, quia conventus amat. Non vivit ex raptu, quia non detrahit proximo. Colligit grana meliora, id est meliora dicta. Non vescitur cadaveribus, id est desiderii carnalibus. Nidificat in foraminibus petrae, quia spem ponit in Christi passione. Super fluentia aquarum residet, ut, visa accipitris umbra, venientem citius devitet, quia in Scripturis studet ut supervenientis diaboli fraudem declinet. Geminos nutrit pullos, id est amorem Dei et amorem proximi. Qui igitur has naturas habet, assumat sibi contemplationis alas, quibus ad caelum volet.

CAP. XII. De aquilone et austro ventis.

Surge, aquilo, et veni, auster (Cant. iv), etc. Aquilo frigidissimus ventus est. *Ab aquilone*, inquit, *Jeremias, pandetur omne malum* (Jerem. i). Ibi sedes Satanae. Inde ruinae principium. Ventus aquilo gravis est tentatio. Flatus aquilonis suggestio tentationis; frigus, negligentiae torpor. Aquilo igitur venit, quando gravis tentatio mentem cujuslibet invadit. Aquilo vero surgit, quando ab animo tentatio recedit. *Ab aquilone*, inquit, *veniet et mari* (Isa. xlix). Aquilo tentatio, mare mundus. Ab aquilone igitur et mari Christus suos congregat, cum a tumultu tentationum non tantum justos, sed et peccatores sequestrat. *Ponam*, inquit, *sedem meam ad aquilonem, et ero similis Altissimo* (Isa. xiv). Sedem ad aquilonem ponere desiderat, quem penna superbiae sursum levat. Esse similis Altissimo concupiscit, cum illi cui subesse debet, per arrogantiae spiritum se aequalem facit, et, ut plus dicam, non tantum se magistro suo aequiparat, sed etiam se illo meliorem esse putat. Cecidit diabolus, cum se exaltare voluit. Humiliatur homo, cum se exaltare concupiscit. Auster calidissimus ventus est. *Deus*, inquit *ab austro veniet* (Habuc. iii). Ibi sedes Altissimi, ibi dilectionis ardor. Inde sinceritas veritatis. Auster a serena regione procedit, quia Deus in serenitate morum requiescit, ibi pascit, ibi cubat, ibi quies mentis, ibi refectio contemplationis. Auster Spiritus sancti gratiam designat, flatus austri benignitatem Spiritus sancti, calor amorem. Auster igitur venit, quoties gratia Spiritus sancti mentem cujuslibet accendit. Surgit quoties a mente gratia recedit. Deus, inquit, ab austro veniet. Ab aquilone diabolus, ab austro Deus. Ille ignorantiae tenebras inhabitat, iste serenitatem charitatis amat. Frigus aquilonis poros carnis stringit, calor austri clausos aperit. Quod enim frigus avaritiae stringendo retinet, aperiens eleemosynae manibus charitas larga praebet. Penna siquidem vetus in infernum mergit, nova vero animum ad caelestia desideria sustollit. Peccata enim gravant, virtutes vero sublevant.

CAP. XIII. De accipitre quomodo plumescat expandens alas suas ad austrum.

Nunquid per sapientiam tuam plumescit accipiter, expandens alas suas ad austrum? (Job xxxix.) Unde beatus Gregorius: «Agrestibus accipitribus mori

est ut flante austro alas expandant, quatenus eorum membra ad laxandam pennam veterem venti tepore concalescant. Cum vero ventus deest, alis contra radium solis expansis atque percussus tepentem sibi auram faciunt, sique apertis poris vel veteres pennæ exsiliunt, vel novæ succrescunt. » Quid est ergo accipitrem in austro plumescere, nisi quod unusquisque sanctorum tactus flatu sancti Spiritus concalescit, et usum vetustæ conversationis abjiciens, novi hominis formam sumit? Quod sanetus Paulus apostolus admonet, dicens: *Exspoliantes vos veterem hominem cum actibus suis, et induentes novum (Coloss. iii).* Et rursum: *Licet is qui foris est noster homo corruptatur, tamen is qui intus est renovatur de die in diem (II Cor. ii).* « Vetustam autem pennam projicere est inveterata studia dolosæ actionis amittere. Et novam pennam sumere est mitem, et simplicem bene vivendi sensum tenere. Penna namque veteris conversationis gravat. Et pluma novæ immutationis sublevat, et ad volatum tanto leviores, quanto noviores reddit. Et bene ait: expandens alas suas ad Austrum. Alas quippe nostras ad austrum expandere est per adventum sancti Spiritus nostras confitendo cogitationes aperire, ut jam non libeat defendendo nos tegere, sed accusando publicare. Tunc ergo accipiter plumescit, cum ad austrum alas expandit, quia tunc se unusquisque virtutum pennis induit, cum sancto Spiritui cogitationes suas confitendo substernit. Qui enim confitendo vetera non detegit, novæ vitæ opera minime producit. Qui nescit lugere quod gravat, non valet proferre quod sublevat, ipsa namque compunctio poros cordis aperit, plumas virtutum fundit, cumque se studiose mens de pigra vetustate redarguit, aliqua novitate juvenescit. Dicatur ergo cum beato Job: Nunquid per sapientiam tuam plumescit accipiter, expandens alas suas ad Austrum? Id est, nunquid cuilibet electo tu intelligentiam contulisti, ut flante Spiritu sancto cogitationum alas expandat, quatenus pondera vetustæ conversationis abjiciat, et virtutum plumas in usam novi volatus sumat, ut hinc videlicet colligat, quod vigilantiam sensus in semetipso ex se non habet, qui hanc ex se conferre aliis nequam valet.

CAP. XIV. *De duabus accipitrum speciebus.*

Duæ sunt species accipitrum, domesticus scilicet et silvester, iidem tamen sunt. Sed diversis temporibus potest esse silvester et domesticus. Silvester rapere consuevit domesticas volucres, et domesticus silvestres. Silvester quas rapit continuo devorat, domesticus captas domino suo relinquendas servat. Porro dominus ejus captarum volucrum ventres aperit, et eorum corda accipitri in cibum tribuenda sumit. Interiora ventris cum fimo ejicit, qui intus remanens putredinem carni cum fetore gignit. Moraliter: silvester accipiter captas volucres et rapit et devorat, quia quilibet perversus actus et cogitationes simpli-

ter est spiritualis pater, qui toties silvestres volucres rapit, quoties sæculares ad conversionem prædicando trahit. Captas occidit, dum sæculares mundo mori per carnis mortificationem cogit. Dominus autem: ejus et omnipotens Deus ventres earum aperit, quando molliem carnalium per Scripturas increpando solvit. Corda vero extrahit, dum cogitationes sæcularium per confessionem manifestas facit. Interiora ventris cum fimo ejicit, quando memoriam peccanti fetentem reddit. Ad mensam itaque Domini captæ volucres veniunt, dum in corpus Ecclesiæ peccatores doctorum dentibus masticati sese convertunt.

B CAP. XV. *De domesticorum accipitrum curatione.*
 Domesticis accipitribus, quo melius plumescere debeant, munita ac tepentia requiruntur loca. Loca munita sunt claustra, in quibus dum silvester accipiter ponitur, ut domesticus fiat, clausus tenetur. Ibi veteres pennas amittit, et novas assumit, quia quilibet claustralis, qui pristinis vitiis spoliatur, non hominis virtutibus adornatur, nec inde extrahitur, nisi prius ejectis veteribus pennis, novæ solidentur. Sed cum firmus in volatu fuerit, ad manum venit. Similiter si aliquis conversus de claustro exeat necesse est ut ad manum bonæ operationis accedat, et inde emissus volet, ut ad desideranda cælestia toto adnisu mentis seipsum levet.

CAP. XVI. *De accipitris in læva gestatione.*

C Accipiter in sinistra manu gestari solet, ut in dextram ad aliquid capiendum emissus volet: *Læva*, inquit, *ejus sub capite meo, et dextra illius amplexabitur me (Cant. ii).* Læva sunt bona temporalia, dextera vero sunt æterna. In læva igitur selet qui bonis temporalibus præsidet. In dexteram vero volat qui toto mentis affectu æterna desiderat. Ibi capit accipiter columbam, id est quilibet mutatus in melius sancti Spiritus gratiam recipit.

CAP. XVII. *De pertica, super quam stat aut sedet accipiter.*

D Pertica accipitris designat nobis rectitudinem vitæ regularis, quæ a terra longe suspenditur quia a terrenis desideriis hujusmodi vita separatur. In hac pertica ligatus sedet, qui regularis vitæ statuta firmiter tenet. Duobus parietibus inhærere dicitur, a quibus ex utraque parte sustentatur. Duo parietes, qui perticam sustentant sunt activa et contemplativa vitæ, quæ pie viventium rectitudinem portant.
 CAP. XVIII. *De accipitrum pedicis seu compedibus.*
 Quasi compedes in pedibus accipiter habere consuevit, ne cum voluerit, exorta qualibet occasione volare possit. Pedes accipitris quasi compedibus stringit qui timore judicii et dolore supplicii mentis affectus premit. *Et humiliaverunt*, inquit Psalmista, *in compedibus pedes ejus (Psal. civ).* Pedes Joseph in compedibus humiliat qui, ad memoriam reducens præsentem et æternam pœnam, ne ad optata progrediuntur affectus animi ligat.

CAP. XIX. De loro seu corrigia, et ligamine accipitrinis.

Corrigia, per quam accipiter ligatur in pertica, est mortificatio carnis, per quam quilibet conversus tenetur in regulari vita. Corrigia siquidem, quæ sit de corio mortui animalis, designat mortificationem carnis. Non rumpitur hæc corrigia, sed solvitur, cum ad capiendum aliquid accipiter impellitur. Similiter si quilibet frater ad aliquid temporale exeat, non rumpitur propositum, sed cum revertitur, eadem corrigia, qua prius, seipsum firmius ligat.

CAP. XX. De turture et passere.

Post columbæ gemitum et accipitris questum, rogas charissime, ne diutius differam, sed planctum turturis et clamorem passeris tibi velocius scribam. Nec tantum scribam, sed etiam pingam qualiter turtur eremi secretum diligit, et passer solitarius in tecto clamare non desinat, ut sub exemplo turturis teneas munditiam castitatis, et sub exemplo passeris ames custodiam cantæ circumspectionis, ut et vivas caste, et ambules caute.

CAP. XXI. De palma, quomodo ei comparatur justus.

Sicut palma multiplicabo dies (Job xxix). Palma multiplicat dies, quia tarde proficit, priusquam in altum crescat. Similiter justus tarde proficit, priusquam ad hoc perveniat ad quod tendit. Est enim justus desiderium, ut perveniat ad cæleste regnum. Sed hoc desiderium mundus impedit, ne ad optata nisi tarde pervenire possit. Palma dies multiplicat, nec tamen eam frigus hiemis vel nimius calor æstatis impediunt, quin semper viridescat. Similiter justus vivit, nec ab aliquo impeditur, quin in proposito bonæ operationis perseveret. Frigus hiemis est torpor vel negligentia refrigeratæ mentis. Nimius calor æstatis est calor libidinis, vel iracundiæ flamma, seu incendium cupiditatis. Sicut igitur palma nec marcescit hiemis frigore, nec nimio æstatis uritur calore, sic justus non perimitur qualicumque prosperitatis vel adversitatis tentatione. Aliter palma dies multiplicat, quia justus dies antiquos ad memoriam reducit et annos æternos in mente tractat. Paucitatem enim dierum suorum nuntiat sibi, et ex alia parte longitudinem dierum in futuro sperat. Qui hæc igitur intra se colligit, multiplicando dies sicut palma vincendo mundum in altum crescit.

CAP. XXII. Quomodo ei comparentur Ecclesia et anima fidelis.

Statura tua assimilata est palmæ (Cant. vii). Statura Ecclesiæ, vel cujuslibet fidelis animæ assimilatur palmæ. In statura cujuslibet hominis notatur parvitas vel magnitudo in membris per lineamenta corporis. Habet autem staturam palmæ justus, si apud se est modicus, apud Deum magnus, in se humilis, coram Deo sublimis. Hæc palma est Christus, cui assimilatur justus. Dum enim tribulationes, quas passus est Christus, patitur, staturæ palmæ justus assimilatur. Unde Apostolus: *Qui erunt participes tribulationum, erunt participes et gloriæ* (II Cor. x). Qui igitur membrum corporis est, quæ sunt ca-

pitis, sentire debet. Jam palma crevit in altum. Jam cacumen illius penetravit cælum. Jam cum capite sunt capitibus comæ, quæ sunt elixæ palmarum, id est electæ animarum. Adhuc stipes rugoso cortice, id est Ecclesia circumdata tribulationum asperitate, in terra figitur, et rami, id est sancti in æterna felicitate gloriantur: *Justus enim ut palma florebit* (Psal. xci). Justus plantatur, floret et fert fructum, plantatus in domo Domini, in atriis domus Dei nostri. Domus Dei nostri est domus conversionis. Est autem atrium ante interiorem domum. Ante domum siquidem conversionis est atrium renuntiationis. Qui enim mundo renuntiat, palmam victoriæ, qua mundum vincit, in atriis domus Domini plantat. Plantatur igitur in domo conversionis, floret per famam bonæ opinionis, fert fructum bonæ operationis. Sed quorsum figit radicem? quomodo crescit? quomodo roboratur? Radicatur per fidem, crescit per spem, roboratur per charitatem. Mirum est tamen quod de justis dicitur: *Plantati in domo Domini, in atriis domus Dei nostri florebut* (ibid.). Mirum est quod plantantur in domo, et florent in atrio. Sed fortasse per fidem plantantur intus; per exemplum boni operis florent exterius, et sic per famam bonæ opinionis foras exit odor floris. Vel aliter: Plantantur in domo, florent in atrio, quia justus plantatur in præsentia Ecclesiæ, et flore immarcescibili florebut in æterna vita. Ibi enim cum flore recipient fructum, id est cum munditiâ carnis et animæ, futuræ retributionis præmium.

CAP. XXIII. De nido turturis, id est fidelis animæ in palma, id est arbore crucis per fidem passionis. Et quomodo palma portetur in manu victoris.

Ascendam in palmam, et apprehendam fructus ejus (Cant. vii). Palma juxta terram est gracilis et aspera, versus cælum grossior et pulchra. Est igitur ascensus difficilis, sed fructus dulcis. Minuitur ascendentis labor, dum fructus in arbore sentitur odor, difficultatem ascensus aufert dulcedo gustus. Palma est Christus, fructus ejus salus: *Dic, inquit David, animæ meæ: Salus tua ego sum* (Psal xxxiv); et: *Gustate et videte quoniam suavis est Dominus* (Psal. xxxiii). Spes salutis in ligno crucis. Ascende igitur in palmam, id est attende crucis victoriam. Per scalam siquidem crucis ascendes ad solium victoris. Tolle et tu crucem tuam, et sequere eum. Qui affligit carnem suam, tollit crucem suam.

Palma manum victoris ornat, et justus palmam victoriæ in manu bene operando portat. Tria dicuntur esse, de quibus justus victoriam debet acquirere, scilicet mundus, caro, diabolus. Justus mundum vincit, cum eum suis oblectationibus contemnit; carnem superat, dum eam per abstinentiam domat; diabolo dominatur, et eum subjicit, cum eum a suis finibus expellit. Palmam igitur in manu gestat, qui de his tribus bene operando triumphat.

CAP. XXIV. De voce turturis ad animam comparata, et de terra nostra et aliena.

Vox turturis audita est in terra nostra (Cant. ii),

Vox turturis est dolor læsæ mentis. Vox turturis gemitum designat cujuslibet animæ pœnitentis. Terra de qua hic agitur, est animus, qui terrenæ fragilitatis occupationibus irretitur. Est autem terra nostra, et terra aliena. Terra aliena est mens diaboli dominio subjugata. Unde: *Alieni insurrexerunt adversum me, et fortes quæsierunt animam meam* (Psal. LIII). Terra aliena est Babylonia, terra nostra Jerusalem. Babylonia *confusio*; Jerusalem *visio pacis* interpretatur. Terram nostram alieni devorant, quando demones suis incursionibus mentem vastant. In Babylonia tenemur captivi. In Jerusalem sumus liberi. *Quomodo cantabimus canticum Domini in terra aliena?* (Psal. CXXXVI.) Terra esse nostra dicitur, dum nihil in mente nostra proprium reperitur. Terram nostram esse dicimus, dum mentem nostram cum magistro et fratribus possidemus, ut animus Deo devotus, serviat per dilectionem fratribus, per compassionem proximo, per modestiam sibi, et sic communis fiat. In terra igitur nostra vox turturis auditur, dum ad pœnitentiam auris interior humiliter inclinatur.

CAP. XXV. De turture Ecclesiæ, et fidei animæ comparata, et de nido ejus, et de Christo marito talis turturis.

Turtur secretum deserti diligit, quandoque tamen ad hortulos pauperum, et agros cultorum descendit, ut grana seminum colligat, unde vivat. Turtur est Ecclesia, vel quælibet fidelis anima; secretum deserti, solitudo claustrum; grana seminum, sententiæ doctorum. Hortuli vel agri sunt doctorum libri. Ex his animus reficitur. In iis vita spiritus. Sic enim vivitur, et in talibus vita spiritus mei. In locis tutissimis et delectabilibus invenit turtur sibi nidum, ubi reponat pullos suos. Inter ramos arboris condensæ nidum collocat, ova ponit, unde suo tempore procreentur pulli. Per arborem intelligimus crucem; per nidum, salutem; per ova, spem; per pullos geminam charitatem, amorem scilicet Dei et proximi. Quæramus igitur nidum turturis, quæramus ovum in nido, nidum in arbore, id est spem salutis in ligno crucis. Notum etiam compluribus esse reor naturam turturis esse talem, ut si semel socium amiserit, absque socio semper eat. Christus est sponsus Ecclesiæ, vel cujuslibet fidelis animæ. Ascendens Christus in arborem crucis, undique nidum contraxit. *Ascendam, inquit, in palmam* (Cant. VII), id est crucem, et: *Cum exaltatus fuero omnia traham ad meipsum* (Joan. XII). Mortuus est Christus, expectat eum Ecclesia, vel quælibet fidelis anima, donec redeat, et castæ societatis interim legem servat. Redit sæpius ad arborem, frequentat nidum, videt effusionem sanguinis, judicium videlicet mortis, dum hæc attendit, gemit. Similiter quælibet anima fidelis sæpius ad memoriam reducit mysterium crucis, attendit pretium sanguinis, quæ, dum attente considerat, multiplicatis gemitibus mentem ad lamenta vocat.

A CAP. XXVI. De Libano et cedro mysticis Et de passeribus in ramis cedri nidificantibus.

In bona significatione Libanus et cedrus quandoque ponuntur, sicut in Canticis canticorum per Salomonem dicitur: *Species ejus ut Libani, electus ut cedri* (Cant. V). Libanus est mons Phœnicæ terminus Judææ contra septentrionem. Arbores illius proceritate, specie et robore cæterarum silvarum ligna præcellunt. Per montem Libani sane intelligere possumus eminentiam virtutum. Terminus est Judææ contra septentrionem, ne diabolus mentes vere consentientium intret per tentationem. Arbores illius proceritate, specie et robore alias arbores præcellunt, dum quælibet fideles animæ proceritate desiderii, specie castitatis, robore perseverantiæ alias antecedunt. Per cedrum intelligimus Christum. Hæc est cedrus alta Libani, conformata hyssopo, qui, cum esset sublimis, lactus est humilis. De his dictum est per Prophetam: *Saturabuntur ligna campi, et cedri Libani quas plantavit, illic passeret nidificabunt* (Psal. CIII). Passeres sunt prædicatorum. Pulli sunt ii qui verbo prædicationis sunt procreati; nidus, quietæ mentis locus. In hac ergo cedro nidificant, qui tranquille vivendo, de æterna beatitudine non desperant. Sunt cedri Libani quas plantavit Dominus Cedri libani sunt divites hujus mundi. Passeres sunt cœnobiorum rectores; pulli, discipuli; nidus, officinarum locus. In his cedris passeret nidificant quia rectores animarum in possessionibus divitum cœnobium locant, ibi passeret clamare non cessant, ut sibi a Deo escam quærant. A Deo sibi escam quærunt, qui verbis divini eloquii quasi cibo satiari volunt. Die ac nocte clamant, quia pro suis beneficioribus toto nisu mentis Deum rogant. In nido tranquillæ mentis pennas contemplationis nutriunt, quibus ad prædictam cedrum, quanto citius possint, advolare contendunt. Circa ligna Libani volitant, quia vitam seu mores vivorum sublimium scire desiderant. Ex his lignis Libani Salomon ferculum fecisse legitur (Cant. III), quia Ecclesia de viris sublimibus et infatigabilibus ædificatur. Sunt cedri quas non plantavit Dominus. Non plantavit in propria voluntate, non dilavit cupiditate. *Omnis autem plantatio, quam non plantavit Pater meus celestis, eradicabitur* (Matth. XV). Hæ cedri Libani sunt divites superbi. In his nidificant herodii et accipitres (Psal. CIII), id est raptores. Nidos componunt, quia in possessionibus divitum raptores munitiones construunt. Pulli sunt complices raptorum seu ministri. Hæ volucres in cedris, ut rapiant, latent, quia raptores nocendi potentiam a principibus perversis habent. Sed *Dominus confringet cedros Libani* (Psal. XXVIII), id est divites mundi, quosdam per pœnitentiam, quosdam per vindictam. Per Pœnitentiam, quia sicut vitulum Libani comminuet. *Comminuet sicut vitulum Libani* (Psal. XXVIII), ad imitationem vitæ Christi, ut fiat vitulus sacrificiis aptus, ut carnem mortificet, et cum Christo crucem portet. Per vindictam confringet alios, qui æterno igni reservabit concremandos. Prædicta

cedrus succisa multum proficit, quia Christus morte propria mundum redemit. *Nisi enim granum frum: nisi e: idens in terram, mortuum fuerit, ipsum solum manet. Si autem mortuum fuerit, multum fructum affert (Joan. xi).* Cedrus ergo succiditur, dum Christus moritur. Mors siquidem Christi multis profuit. Descendens enim ad inferos captivam abduxit captivitatem; surgens a mortuis, et ascendens ad cœlos, spem resurgendi morientibus dedit. Quid enim prodesset misere vivere, tribulationibus concuti, ad extremum mori, nisi sequeretur spes resurgendi? Et quid prodesset resurrexisse, nisi fides constans esset hominem immortalem, absque supplicio, sine fine manere? Similiter cum cedrus, quam plantavit Dominus, succiditur, multum proficit, quia ad æternæ beatitudinis ædificium transfertur. Si autem cedrus, quam non plantavit Dominus, succisa fuerit, non minimæ utilitatis erit, quia quæ nullum fructum ferebat in Libano, id est in sæculo, pondus ædificii succisa sustinet in spirituali templo. *Uta dico, si cedri superbiam succidas, per pœnitentiam. Si vero per vindictam succidas, gehennæ incendiis illam concremandam in perpetuum servas.*

CAP. XXVII. Quis per passerem sit mystice intelligendus.

In Domino confido, quomodo dicitis animæ meæ, Transmigra in montem sicut passer? (Psal. x.) Sub passeris nomine designatur instabilitas mentis in quolibet homine. Est enim passer avis inconstans et instabilis, et ideo designat mobilitatem mentis. Porro per montem intelligimus elationis altitudinem. Quasi passer enim in montem transmigrat, qui de valle humilitatis mentem in superbiam levat. Potest et aliter dici, ut per passerem intelligamus quemlibet infidelem, mons vero supradictus sit eminentia sensus. Si quis in hunc montem impingit, navem frangit. Quasi passer igitur in hunc montem transmigrat, qui humilitatem Incarnationis Christi deserens, Christum Deum et hominem esse negat. Hæreticis itaque fidei repugnantibus Propheta respondens dicit se non discussurum a fide, quia in Domino confidit. Non enim in virtute sua confidit, nec in multitudine divitiarum suarum gloriatur.

CAP. XXVIII. De domo quam passer invenit et de passeris mansuefacti moribus.

Passer invenit sibi domum (Psal. LXXXIII). In domo Patris mei mansiones multæ sunt (Joan. xiv). Passer qui de ramo in ramum volare noverat, nunc de silvis ad domum volat. Sic multi, qui sæculi diversis actibus inhærebant, nunc mentem in domum manufactam quæ in cœlis est, levant. Passer, qui vestiebatur levibus plumis, id est sæcularibus curis, nunc incedit pennatus virtutibus et præceptis. Ascendit, et nidum ponit. Dat autem Deus unde fiat nidus. Verbum siquidem Patris induit se feno carnis. Et sic in altum nidus erigitur, quia supra angelicam creaturam humana natura collocatur. Nidificat in foraminibus petreæ, quia spem ponit in Christi passionis. *Petra enim erat Christus (I Cor. x).* Hæc alta

celus Libani, conformata Hysso, illic passeret nidificabunt.

CAP. XXIX. De vigilia passeris, idest monachi nuper conversi.

Vigilavi, et factus sum sicut passer solitarius in tecto (Psal. CL). Locum manendi in domo fidei passer invenit, et qui prius instabilis fuerat, ne ab accipitre rapiatur, vigilare non cessat. Sic a quolibet fidei agitur, ne a diabolo raptus teneatur. Vigilat sibi per custodiam, vigilat proximo per doctrinam. In tecto passer habitat, ut a terrenis longe fiat. In domo manet, in tecto residet, qui fidei firmitatem tenet, de culmine virtutum subjectos docet. Ecce quomodo passer, qui prius ad montem perfidiae transmigrare consueverat, nunc pro veritate fidei vigilans, de excelso clamat. Qui ideo dicitur solitarius, quod a terrenis desideriis procul sit remotus.

CAP. XXX. Quomodo passer assimiletur animæ vitando laqueos.

Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venantium. Laqueus contritus est, et nos liberati sumus (Psal. CXXII). Tenet anima similitudinem passeris, dum in his quæ agit utitur exemplo calliditatis. Dum enim anima sæpius seipsam considerat, contingit quandoque ut ex usu assidue considerationis animus callidior fiat, ut in via positum vitet laqueum. Sunt autem tres laquei venantium. Primus laqueus est fallax suggestio dæmonum; secundus, subtilis deceptio hæreticorum; tertius, dulcedo vitæ carnalium. Hi laquei ponuntur in semita, in via, in campo. Semita est arctior vita; via est lata vita; campus, spatiosa. Per arctam et arduam religiosi, per latam et rectam conjugati, per spatiosam et deviam voluptuosi gradiuntur. Laqueus passerem captum retinet, dum diabolus mentem possidet, vel dum dulcedo vitæ præsentis placet, seu dum hæreticus blanditiis deceptum fovet. Sed laqueus rumpitur, et passer liberatur, si, abjectis carnalibus desideriis, anima ad Deum convertatur; hoc autem non fit per nostram potentiam, sed per gratiam. *Adjutorium enim nostrum in nomine Domini (Psal. CXXIII).*

CAP. XXXI. De passerum duorum et quinque juxta Evangelium pretio mystice explicando.

Juxta seriem Evangelii duo passeret esse veniunt; **D** et quinque dipondio (*Matth. x; Luc. xii*). Passeres sunt homines vagi et inconstantes. Dipondium ex duobus assibus constat, utrumque tamen parvi ponderis est. Asses igitur et dipondio passeret venduntur, dum pro transitoriis et temporalibus æterno igne cruciandi peccatores diabolo subjiciuntur. Et tamen non erit in oblivione coram Domino unus ex illis; quia peccatoribus semper parata est misericordia redemptoris. *Vos autem, inquit, multis passeribus pluris estis (Matth. x).* Hoc de discipulis dixit. Sunt justi majoris pretii. Dum enim justi se et sua pro Domino in præsentem sæculo tribuunt, in futura beatitudine pro transitoriis et commutabilibus æterna possidebunt. Sunt quidam, qui duos passeret conjuncte animam et corpus interpretantur. Quinquæ

vero passeret ad quinque [sensus corporis referunt. Item : *Nonne duo passeret asse vœneunt, et unus ex illis non cadet super terram absque Patre vestro?* (*Ibid.*) Unde Hieronymus (1) : « Si parva, inquit, alia, et vilia absque Deo actore non decidunt, vos qui æterni estis, non debetis timere ne absque providentia vivatis. » *Nolite ergo timere eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere* (*Ibid.*).

CAP. XXXII. *De duobus passeribus ex lege immolandis pro mundatione a lepra.*

Lex Moysi præcepit quod si quis a lepra mundatus fuerit, offerat duos passeret vivos, ex quibus unum immolet sacerdos in vase fictili super aquas vi-
ras, alterum vero intingat in sanguine passeris immolati, et eum liberum in agrum avolare permittat (*Levit. xiv*). Duo passeret sunt corpus et anima. Vas fictile fragilitas carnis moribundæ, aquæ vivæ lumina divinæ Scripturæ, quæ nobis præstant potum spiritalem, et ablutionem. Duos passeret offerimus, cum corpus et animam Deo consecramus. Quod vero unum passer immolabatur, retorto ad pennulas capite, ita ut sanguis effunderetur, nec tamen caput a collo abrumperetur, designat quod ita caro nostra affligenda est per abstinentiam, ut non pœnitentia extinguatur a vita. Quod vero alter passer liber in granum avolare permittitur, moraliter designat quod anima nostra concupiscentiis carnalibus edomitis, pennis contemplationis ad cœlestia sit sublevanda.

CAP. XXXIII. *De pellicani natura.*

Similis factus sum pellicano solitudinis (*Psal. ci*). Pellicanus est Ægyptia avis, habitans in solitudine Nilii fluminis. Hæc avis rostro pullos suos fertur occidere, et per tres dies gemere super eos, post tres dies seipsam rostro percutit, et suo sanguine pullos aspergit, et sic quos prius occiderat, asperso sanguine vivificando lavat. Mystice pellicanus significat Christum; Ægyptus mundum. Pellicanus habitat in solitudine, quia Christus solus de Virgine nasci dignatus est sine virili copulatione. Est enim solitudo pellicani, quod immunis est a peccato vita Christi. Hæc avis rostro pullos suos occidit, quia verbo prædicationis incredulos convertit. Super pullos suos gemere non desinit, quia Christus, cum resuscitaret Lazarum, misericorditer flevit. Et sic post tres dies sanguine suos pullos lavando vivificat, quia Christus proprio sanguine suo redimendo lavat. Mors enim pellicani, passio est Christi, moraliter autem per pellicanum intelligere possumus non quemlibet justum, sed a carnali voluptate longe remotum. Per Ægyptum vitam nostram ignorantie tenebris involutam. Ægyptus enim tenebræ interpretatur. In Ægypto igitur solitudinem facinus, dum a curis et voluptatibus sæculi longe sumus. Sic et justus in civitate solitudinem facit, dum se immunem, in quantum humana natura patitur, a peccato custodit. Rostro pellicanus pullos suos occidit, quia justus cogitationes et opera quæ male gessit, ore proprio ju-

dicat et confundit, dicens : *Dixi; confitebor adversum me injustitiam meam Domino, et tu remisisti impietatem peccati mei* (*Psal. xxiii*). Super eos triduo deflet, quia quidquid cogitatione, locutione, et opere male gesserint, lacrymis delere docet. Et sic pullos suos aspersos sanguine vivificat, dum carnis et sanguinis opera minuit ac delet, et actus spirituales bene vivendo servat. Hujus etiam volucris natura talis dicitur esse, quod semper afficitur fame, et quidquid glutit, cito digerit, quia venter ejus nullum habet diverticulum, in quo retineat cibum. Non igitur cibis ille corpus impinguat, sed tantum sustinet et confortat. Huic siquidem pellicano eremiticæ vita sit similis, qui parvo pascitur, nec quærit repletionem ventris, qui non vivit ut comedat; sed comedit ut vivat.

CAP. XXXIV. *De nycticorace, id est noctua.*

Factus sum sicut nycticorax in domicilio (*Psal. ci*). Nycticorax est avis, quæ amat tenebras noctis. In parietinis habitat, quia in ruinis maceriarum, quæ sunt sine tecto, domicilium servat. Lucem refugit. In nocte volitans cibos quærit. Mystice nycticorax Christum significat, qui noctis tenebras amat, quia non vult mortem peccatoris, sed ut convertatur et vivat (*Ezech. xviii*). Ita enim Deus dilexit mundum, ut pro redemptiône mundi morti traderet Filium suum (*Joan. iii*). Quod autem peccatores tenebræ vocentur, Apostolos testatur, dicens : *Fuistis aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino* (*Ephes. v*). Habitat nycticorax in ruinis parietum, quia Christus nasci voluit de populo Judæorum. *Non sum*, inquit, *missus nisi ad oves quæ perierunt domus Israel* (*Matth. xv*). Sed Christus opprimitur a ruinis, quia occiditur a Judæis. Lucem refugit, quia vanam gloriam detestatur et odit. Cum enim leprosum curaret, ut nobis exemplum humilitatis daret, dixit leproso : *Vide, nemini, dixeris* (*Matth. viii*). De hac luce dicitur : *Auferetur ab impiis lux sua* (*Job xxxviii*), id est, præsentis vitæ gaudia. Ipse autem est lux inaccessibilis, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum (*Joan. i*). Lux igitur refugit lucem, id est veritas refugit mundanæ gloriæ vanitatem. In nocte volitans escas quærit, quia peccatores in corpus Ecclesiæ prædicando convertit. Moraliter autem nycticorax non quemlibet justum innuit nobis, sed eum qui, inter homines degens, ab intuitu hominum se, in quantum potest, abscondit. Lucem refugit, quia humanæ laudis gloriam non attendit; de qua luce dicitur : *Nonne lux impii extinguetur, nec splendet flamma ignis ejus?* (*Job xviii*.) Lucem dicit præsentis vitæ prosperitatem. Sed lux impii extinguitur, quia futuræ vitæ prosperitas cum ipsa terminatur. Nec splendet flamma ignis ejus. Ignem dicit temporalium desideriorum fervorem. Flamma est decor, vel potestas exterior, quæ de interno ejus ardore præcedit. Sed non splendet, quia in die exitus omnis exterior decor, et potestas peribit. In nocte vigilat, dum pec-

(1) S. Hieron. Comment. in Matth., cap. x, lib. i tom. XXVI Patrologiæ.

catorum tenebras attendens, eorum errores vitat. **A** sæculo nequaquam se abjecisse considerat. Et quo se a temporali gloria minus evacuant eo magis a spirituali refectione jejunt. Si vero in confessione vitæ præteritæ, lamenti sui genitus velut nigrescentes plumas proferant, illico in contemplatione doctor ad escam de sublimibus deferendam quasi pullorum refectionem cogitans, ut corvus volat eis que hiantibus in ore cibum revocat, dum ex ea intelligentia, quam ipse cepit, esurientibus discipulis alimenta vitæ loquendo subministrat. Quos tanto ardentius de superioribus reficit quanto verius a mundi nitore nigrescere pœnitentiæ lamentatione cognoscit. Pulli autem, dum nigro se pennarum colore vestiunt, de se etiam volatum promittunt, quia quo magis discipuli abjecta de se sentiunt, et sese despicientes

CAP. XXXV. De corvo.

Corvus in divina pagina diversis modis accipitur, ut per corvum aliquando prædicator (corvus enim crocilians est doctor prædicans) aliquando peccator, aliquando diabolus intelligatur. Isidorus in libro Etymologiarum dicit quod corvus primum in cadaveribus oculum patit. Corvus autem est diabolus, qui in cadaveribus primo oculum petit, quia in hominibus carnalibus intellectum discretionis extinguit, et sic per oculum cerebrum extrahit, quia extincto discretionis intellectu, sensum mentis evertit. Item per corvum quilibet peccator intelligitur, qui quasi peccatorum plumis nigrescentibus vestitur. Sunt autem quidam peccatores, qui de misericordia Dei desperant. Sunt et alii, qui ad hoc ut religiosorum precibus adjuventur, orant, de quibus dicitur: *Corvi paverunt Eliam (III Reg. xvii)*. Per corvos igitur peccatores intelligi volunt, qui de sua substantia religiosos pascunt. Illos enim Elias significat, quos locus et habitus religionis occultat. Sunt autem alii, qui desperant, terrenis inhiant, cum intus deberent esse, foras spectant, de quibus Scriptura dicit: *Corvus ad arcam non rediit (Genes. viii)*, quia forsitan aquis diluvii interceptus periit vel cadaveribus inventis forsitan supersedit. Similiter peccator, qui carnalibus desideriis pascitur, quasi corvus qui ad arcam non rediit, curis exterioribus detinetur. Sed in bona significatione corvus accipitur, ut per corvum quilibet doctus prædicator intelligatur. Unde per beatum Job, dicitur: *Quis præparat corvo escam suam, quando pulli ejus ad Deum clamant, vagientes eo quod non habeant cibum? (Job xxxviii.)* Corvus, sicut ait B. Gregorius, (2) est doctus quisque prædicator, qui magna voce clamat, dum peccatorum suorum memoriam, quasi quamdam coloris nigredinem portat. Cui quidam nascuntur in fide discipuli, sed fortasse adhuc considerare infirmitatem propriam nesciunt, et fortasse a peccatis præteritis memoriam avertunt, et per hoc eam, quam assumi oportet contra hujus mundi gloriam, humilitatis nigredinem non ostendunt. Illi velut ad capiendas escas aperiant, cum doceri de secretis sublimibus quærunt. Sed eis doctor alimenta prædicationum sublimium tanto minus tribuit, quanto illos peccata præterita minus digne delere cognoscit. Expectat quippe atque admonet, ut a nitore vitæ præsentis prius per pœnitentiæ lamenta nigrescant, et tunc demum congrua prædicationis subtilissimæ nutrimenta percipiant. Corvus in pullis ora hiantia respicit, sed ante in eis pennarum nigredine indui corpus quærat. Sic discretus doctor interna mysteria eorum sensibus non ministrat, quos adhuc ab hoc

B affligunt, eo amplius spem proventus sui in altiora pollicentur. Unde et curat doctor festinantius alere, quos jam per quædam indicia providet posse et aliis prodesse. Quæ doctrinæ discretio dum caute a prædicatore custoditur, tunc ei divinitus largior copia prædicationis datur. Unde enim per charitatem compati afflictis discipulis novit, dum per discretionem congruum doctrinæ tempus intelligit, ipse non solum pro se, sed etiam pro eis, quibus laboris sui studia impendit, majora intelligentiæ munera percipit. Unde apte dicitur: *Quis præparat corvo escam suam, quando pulli ejus ad Deum clamant, vagientes eo quod non habeant cibum? Cum enim pulli ut satientur clamant, corvo esca præparatur, quia, dum verbum Dei boni auditores esuriunt, pro reficiendis eis majora doctoribus intelligentiæ dona tribuuntur.*

C Cujus pulli, id est prædicatores ex eo editi, non in se præsumunt, sed in viribus Redemptoris sui. Unde bene dicitur: *Quando pulli ejus ad Deum clamant, nihil enim sua virtute posse se sciunt. Et quamvis animarum luera piis vocibus esuriant ab illo tamen qui cuncta intrinsecus operatur, hæc fieri exoptant. Vera enim fide comprehendunt, quod neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat Deus. Quod vero dictum est: vagientes eo quod non habeant cibos, in hac vagitione nihil aliud quam piarum mentium ad cibum salutarem per prædicationem, aut sacramentorum susceptionem vota signantur. Innatum est enim unicuique salutis suæ, et sciendi, ac cognoscendi desiderium; quocirca dum id boni prædicatores animadvertunt, omnes pullos suos, id est populos sibi subditos in Ecclesiæ sinum recipere ambiunt, magnoque ardore succensi, nunc ad hos, nunc ad illos colligendos desiderium emittunt. Quasi enim, quædam vagitio est ipsa cogitationis æstuatio. Sunt qui legant *vagantes*, et ad corvos, id est prædicatores referant, qui ad loca varia mutatis nutibus transennt, dum pro abundandis animabus in modos innumeros, ac in partes diversas esurienti mento discurrunt.*

(2) S. Gregor. Moral. lib. xxx, in cap. xxxviii, Job, vers. 41, cap. 40, 55-55, tom. LXXVI Pat. logiæ.

Potest hæc auctoritas etiam aliter exponi, ut per A corvum intelligantur quidem Ecclesiæ prælati peccatorum fuligine nigri, qui non tantum escam suam sibi parant, sed etiam præparant, ut præ cæteris delicatius vivant. Quorum pulli sunt eorum discipuli, qui ad Deum clamant, et inde murmurant, quod eorum magistri in cibum delicatiora sumant, vagantes a claustris exeunt, et sic abundantiam victualium sibi quærunt. Sunt et alii corvi, potestate majores, dignitate sublimiores, qui quodocunque populos in Ecclesiis congregant, jejunia prædicant, ipsi tamen in diebus jejuniorum carnes edunt, et sic simplices scandalizant et offendunt. Inde populi vagantes mente dubitant utrum prælati, qui jejunia docent, ea populis prodesse credant, aut vagientes boni ingemunt, cibam boni exempli esurientes, mali illorum exemplis corrupti, B consumilem indulgentiam desiderantes. Et hæc ad præsens de corvo sufficiant, donec aliquis de eo potiora dicat.

Cap. XXXVI. De galli gallinacei natura moraliter.

Quis dedit gallo intelligentiam? de gallo quæritur a quo ei intelligentia tribuatur. Sed hæc questio cito solvitur, si beatus Gregorius loquens in Moralibus audiatur. « Intelligentiam enim (sicut ait beatus Gregorius) (3) gallus accipit, ut prius nocturni temporis horas discernat, et tunc demum vocem excitationis emittat : quia videlicet sanctus quisque prædicator prius in auditoribus suis qualitatem vitæ considerat et tunc demum ad erudiendum congruam vocem prædicationis format. Quasi enim horas noctis discernere est peccatorum merita dijudicare, quasi horas noctis discernere est actionum tenebras apta increpationis voce corripere. Gallo itaque intelligentia desuper tribuitur, quia doctori veritatis, discretionis virtus ut noverit, quibus, quid, quando, vel quomodo inferat, divinitus ministratur. Non enim una eademque cunctis exhortatio convenit, quia nec cunctos par morum qualitas astringit. Sæpe enim aliis officiunt quæ aliis prosunt. Nam et plerumque herbæ quæ hæc animalia reficiunt, alia occidunt; et lenis sibilus equos mitigat, catulos instigat; et medicamentum, quod hunc morbum imminuit, alteri vires jungit; et panis, qui vitam fortium roborat, parvulorum necat. Pro qualitate igitur audientium formari debet sermo doctorum, ut et sua singulis tribuat, et tamen a communis C ædificationis arte nunquam recedat. Quid enim sunt intentæ mentes auditorum, nisi quasi quædam in cithara tensiones chordarum? quas tangendo artifex, ut non dissimilem concentum faciant, dissimiliter pulsant. Idcirco enim chordæ consonam modulationem reddunt, quia uno quidem plectro, sed non uno impulsu feriuntur. Unde et doctor prudentissimus quisque, ut in una cunctos virtute charitatis ædificet, ex una doctrina, non una eademque exhortatione tangere corda audientium debet.

« Habemus et aliud, quod de galli hujus intelli-

gentia considerare debemus, quod videlicet profundioribus horis noctis valentiores ac productiores edere cantus solet. Cum vero matutinum jam tempus appropinquat, leviores ac minutiores omni modo voces format. In quibus galli hujus intelligentia, quid nobis innuat considerata prædicatorum discretio demonstrat, qui cum iniquis adhuc mentibus prædicant, altis et magnis vocibus æterni judicii terrores intimant, quia videlicet quasi in profundæ noctis tenebris clamant. Cum vero jam auditorum suorum cordibus veritatis lucem adesse cognoscunt, clamoris sui magnitudinem, in lenitatem dulcedinis vertunt, et non tam illa quæ sunt de penis terribilia, quam ea quæ sunt de præmiis blanda proferunt. Qui etiam minutis tunc vocibus cantant, quia appropinquante mane divinæ lucis, subtilissima quæque de mysteriis cælestibus prædicant, ut sequaces sui eo subtiliora et argutiora de cælestibus audiant, quo luci veritatis jam certius appropinquant. Et quos dormientes longus galli clamor excitaverat, vigilantes succisior et modulatio secutus delectet, quatenus correcto cuilibet cognoscere de regno subtilia et dulcia libeat, qui prius de judicio adversa formidabat. Quod bene per Moysen exprimitur, cum ad producendum exercitum tubæ clangore concisus jubentur. Scriptum namque est : *Fac tibi duas tubas argenteas ductiles* (Num. x). Et paulo post : *Cum concisus clangor increpauerit, movebuntur castra* (Ibid.). Per duas enim tubas exercitus ducitur, quia per duo præcepta charitatis ad procinctum fidei populus vocatur. Quæ idcirco argenteæ fieri præcipiuntur, ut prædicatorum verba lucis nitore pateant et auditorum mentes nulla sui obscuritate confundant. Idcirco autem ductiles, quia necesse est, ut ii, qui venturam vitam prædicant, præsentium tribulationum contusionibus crescant. Bene autem dicitur : *Cum concisus clangor increpauerit, movebuntur castra*, quia nimirum prædicationis sermo quo subtilius, ac minutius agitur, eo auditorum corda contra tentationum certamina ardentius excitantur. »

Est adhuc aliud in gallo solerter intucendum, quia cum jam edere cantum parat, prius alas excutit, et semetipsum feriens, vigilantiorum reddit. Quod patenter cernimus, si sanctorum prædicatorum vitam vigilantem videmus. Ipsi quippe cum per verba prædicationis monent, prius se in sanctis actionibus exercent, ne in semetipsis torpentes opere, alios excitent voce, sed ante se per sublimia facta exercent, et tunc ad bene agendum alios sollicitos reddunt. Gallus enim alis se percutiens est doctor bonæ vitæ exemplum præbens. Prius cogitationibus alis semetipsum ferit, quia, dum quod in se inutiliter torpet, sollicita investigatione deprehendunt, distincta animadversione corrigunt. Prius sua punire vitibus curant, et tunc quæ aliorum sunt punienda denuntiant. Prius ergo alis insonant, quam cantus

(3) S. Gregor., ibid., vers. 56, cap. 5, 11-14, ibid.

emittant, quia antequam verba exhortationis proferrant omne quod locuturi sunt, operibus clamant. Et profecto dum in semetipsis vigilant, tunc dormientes alios ad vigilias vocant. Sed unde hæc tanta doctori intelligentia, ut et sibi perfecte vigilet, et dormientes ad vigilias sub quibusdam clamoris proventibus vocet, ut et peccatorum tenebras prius caute discutiat, et discrete postmodum lucem prædicationis ostendat, ut singulis juxta modum et tempora congruat, et simul omnibus, qui illos sequantur ostendat? Unde ad tanta et tam subtilia efficax traditur, nisi intrinsecus ab eo a quo est conditus doceatur? Quia igitur laus tantæ intelligentiæ non prædicatoris virtus est, sed auctoris, recte per eundem auctorem dicitur: Quis dedit gallo intelligentiam? ac si diceret: Nullus alius nisi ego, qui doctorem mentes, quas ex nibilo condidi, ad intelligenda quæ occulta sunt mirabilis iustruxi.

Potest etiam de gallo dici, quod sunt quidam Ecclesiæ prælati, quibus a Deo intelligentia datur; nec tamen juxta intelligentiam a Deo sibi datam aliquid operantur. Non seipsos alis excitant, nec alios monent, ut ad bene operandum surgant. Seipsos amant, et sic otio et voluptati vacant. Horas noctis sicut gallus non annuntiant, quia culpas delinquentium non accusant. Confessionis et pœnitentiæ distractionem non attendunt, sed in acquirendis rebus transitoriis intelligentiam a Deo sibi datam ponunt. Animarum lucra quærere nolunt, ea tamen, quæ ad delectationem carnis pertineant, tota mente quærunt. Sunt et alii nimis simplices, et illitterati, qui quasi gallus sedent in pertica regiminis, id est in cathedra prælationis locum occupant, et tamen officium divinæ legis ignorant. Sedent, et tacent, et seipsos pascunt, nec gregem sibi commissum ad pascua æternæ viriditatis ducunt. Et hic igitur, cui intelligentia datur, nec populo verbum Dei prædicat, et hic qui tacet, quia nescit quid dicat, uterque caveat, ne quasi gallus de pertica cadat. Filios suos Heli corripuit sæpe, sed quia manum correctionis non adhibuit, fractis cervicibus, de sella cecidit, antequam moreretur, mortem filiorum vidit, et arcam Domini ab allophylis captam cognovit (*1 Reg. iv*).

CAP. XXXVII. *De struthione, et ejus pennis, quibus notantur hypocritæ, et accipitris ac Herodii, quibus significantur electi.*

Penna struthionis similis est pennæ herodii et accipitris (Job xxxix). Quis herodium et accipitrem nesciat aves reliquas quanta volatus sui velocitate transcendunt? Struthio vero pennæ eorum similitudinem habet, volatus celeritatem non habet. A terra siquidem elevari non valet, et alas quasi ad volatum specie tenuis erigit, sed tamen nunquam se a terra volando suspendit. Ita sunt nimirum omnes hypocritæ, qui dum honorum vitam simulant, imitationem sanctæ conversationis [visionis] habent, veritatem sanctæ actionis non habent. Habent quippe volandi pennas per speciem, sed in terra repunt per

A actionem, quia alas per figuram sanctitatis extendunt, sed curarum sæcularium pondere prægravati, nullatenus a terra sublevantur. Speciem namque Pharisæorum reprobandus Dominus, quasi struthionis pennam redarguit, quæ in opere aliud exterius, et in colore aliud ostendit dicens: *Væ vobis, Scribæ et Pharisæi hypocritæ (Matth. xxiii)*. Ac si diceret: Sublevare vos videtur species pennæ, sed in infimis vos deprimit pondus vitæ; de hoc pondere per Prophetam dicitur: *Filii hominum, usquequo gravi corde? (Psal. iv)*. Hujus struthionis hypocrisim se conversurum ad sui glorificationem Dominus pollicetur, per Prophetam dicens: *Glorificabit me bestin agri, dracones, et struthiones (Isa. xliii)*. Quid enim draconum nomine, nisi in aperto malignos mentes exprimuntur, quæ per terram semper in infimis cogitationibus repunt? Quid vero per struthionis vocabulum, nisi ii qui se bonos simulant designatur? qui sanctitatis vitam quasi volatus pennam per speciem retinent sed per opera non exercent. Unde struthio in deserto est simulatio in converso. Glorificari itaque se Dominus a dracone vel struthione asserit, quia et aperte malos, et fecte bonos plerumque ad sua obsequia ex intima cogitatione convertit.

Habemus adhuc quid in consideratione struthionis hujus, de accipitre et herodio attentius perpendamus. Accipitris quippe et Herodii parva sunt corpora, sed pennis densioribus fulta, et idcirco cum celeritate transvolant, quia eis parum inest quod aggraves, multum quod levet. At contra struthio raris pennis induitur, et immani corpore gravatur, ut etsi volare appetat, ipsa pennarum paucitas molem tanti corporis in aere non suspendat. Bene ergo in herodio et accipitre electorum persona significatur, qui quoad in hac vita sunt, sine quantulocunque culpæ contagio esse non possunt, sed cum eis parum quid inest quod deprimit, multa virtus bonæ actionis suppetit, quæ illos in superna sustollit. Econtrario hypocrita, et si qua facit pauca quæ levent, perpetrat multa quæ gravent. Neque enim nulla bona agit hypocrita, sed quibus ea ipsa deprimat multa perversa committit. Paucæ igitur pennæ struthionis corpus non sublevant, quia parvum bonum hypocritæ multitudo pravæ actionis gravat. Hæc quoque ipsa struthionis penna ad pennas herodii et accipitris similitudinem coloris habet, virtutis similitudinem non habet. Illorum namque conclusæ, et ideo firmiores sunt, et volatu aerem premere virtute suæ colligationis possunt. At econtrario struthionis pennæ dissolutæ, ideo volatum sumere nequeunt, quod ab ipso, quem premere non potuerunt, aere transcendunt. Quid igitur in his aspicimus, nisi quod electorum virtutes solidæ evolant, ut ventos humani favoris premant? Hypocritarum vero actio quamlibet recta videatur, volare tamen non sufficit, quia videlicet fluxæ virtutis pennam humanæ laudis aura pertransit. Sed ecce cum unum eundemque bonorum malorumque habitum cernimus,

tum ipsam in electis ac reprobis professionis speciem videmus, et unde nostræ intelligentiæ detur, ut electos a reprobis, ut a falsis veros comprehendendo discernat, perspicimus. Quod tamen citius agnoscimus, si interemerata in memoriam præceptoris nostri verba signamus, qui ait : *Ex fructibus eorum cognoscetis eos*. Neque enim pensanda sunt quæ ostendunt in imagine, sed quæ servant in actione. Unde hic postquam speciem struthionis hujus intulit, mox facta subjungit, dicens : *Quæ derelinquit in terra ova sua (Job xxxix)*. Quid enim per ova nisi tenera adhuc proles exprimitur? quæ diu fovenda est, ut ad vivum volatile perducat. Ova quippe insensibilia in semetipsis sunt, sed tamen calefacta in viva volatilia convertuntur. Ita nimirum certum est quod parvuli auditores, ac filii frigidi insensibilesque remaneant, nisi doctoris sui sollicita exhortatione calefiant. Ne igitur derelicti in sua insensibilitate torpescant, assidua doctorum voce fovendi sunt, quousque valeant et per intelligentiam vivere, et per contemplationem volare. Quia vero hypocritæ, quamvis perversa semper operentur, loqui tamen recta non desinunt, bene autem loquendo, in fide vel conversatione filios pariunt, sed eos bene vivendo nutrire non possunt, recte de struthione hic dicitur : *Quæ derelinquit in terra ova sua*. Curam namque filiorum hypocrita negligit, quia ex amore intimo rebus se exterioribus subdit, in quibus quanto magis extollitur, tanto minus de prolis suæ defectu cruciatur. Ova ergo in terra dereliquisse est natos per conversionem filios nequaquam a terrenis actibus interpositio exhortationis nido suspendere. Ova in terra dereliquisse est nullum cœlestis vitæ filii exemplum præbere. Quia enim hypocritæ per charitatis viscera non calent, de torpore prolis editæ, id est de ovorum suorum frigore non dolent, et quanto se libentius terrenis actibus inserunt, tanto negligentius eos quos generant, agere terrena permittunt. Sed quia derelictos hypocritarum filios superna cura non deserit (nonnullos namque etiam ex talibus intima electione præscitos largitæ gratiæ respectu calefacit) recte subjungitur : *Tu forsitan in pulvere calefacies ea (ibid.)*. Ac si dicat : *Ut ego, qui illa in pulvere calefacio, quia parvulorum animas prædicatorum suorum sollicitudine destitutas, et in medio peccantium positas Dominus amoris sui igne succendit*. Hinc est enim quod plerosque cernimus et in medio populorum vivere, et tamen vitam torpentis populi non tenere. Hinc est etiam quod plerosque cernimus et malorum turbas non fugere, et tamen superno ardore flagrare. Hinc quoque est quod plerosque cernimus (ut ita dixerim) in frigore calere. Unde enim nonnulli inter terrenorum hominum torpores positi supernæ spei desiderii inardescunt? Unde etiam inter frigida corda succensi sunt, nisi quia omnipotens Deus derelicta ova scit etiam pulvere calefacere, et frigoris pristini insensibilitate discussa, per sensum spiritus vitalis animare, ut nequaquam jacentia in infimis torpeant, sed in viva volatilia

A versa, sese ad cœlestia contemplan-do, id est volando, suspendant.

Notandum vero est quod in his verbis non solum hypocritarum actio perversa reprobat, sed bonorum etiam magistrorum, si qua fortasse subreperit, elatio premitur. Nam cum de se Dominus dicit quod derelicta ova in pulvere, ipse calefacit, ipse profecto aperte indicat, quod ipse operatur intrinsecus per verba doctoris, qui et sine verbis ullius hominis calefacit quod voluerit in frigore pulveris. Ac si aperte doctoribus dicat : *Ut sciatis quia ego sum, qui per vos loquentes operor, ecce cum voluero, cordibus hominum etiam sine vobis loquor*. Humiliata igitur cogitatione doctorum, ad exprimendum hypocritam sermo convertitur, et quæ stultitate torpeat, adhuc sub struthionis facto plenius indicatur. Nam sequitur : *Obliviscitur quod pes conculcet ea, aut bestia agri conterat (ibid.)*. Quid in pede, nisi transitus operationis accipitur? Quid in agro, nisi mundus iste signatur, de quo in Evangelio Dominus dicit : *Ager autem est mundus? (Matth. xiii.)* Quid in bestia, nisi quod antiquus hostis exprimitur, qui hujus mundi rapinis insidians, humana quotidie morte satiatur. De qua per prophetam pollicente Domino dicitur : *Et mala bestia non transibit per eam (Isa. xxxv)*. Struthio itaque ova sua deserens obliviscitur quod pes conculcet ea quia videlicet hypocritæ eos, quos in conversione generant filios derelinquunt, et omnino non curant, ne aut exhortationis sollicitudine, aut disciplinæ custodia destitutos, pravorum operum exempla pervertant. Si enim ova quæ gignunt diligenter, nimium metuerent ne quis ea per opera perversa demonstrando calcaret. Obliviscitur etiam quod bestia agri conterat, quia nimirum si diabolus in hoc mundo sæviens editos in bona conversione filios rapiat, hypocrita omnino non curat. Habent ergo veraces magistri super discipulos suos timoris viscera ex virtute charitatis; hypocritæ autem tanto minus commissis sibi metuunt, quanto nec sibi metipsis quod timere debeant, deprehendunt. Et quia obduralis cordibus vivunt, ipsos etiam quos generant filios nulla pietate debiti amoris cognoscunt. Unde adhuc sub struthionis specie subditur : *ludatur ad filios quasi non sint sui*. Quem enim charitas gratia non infundit, proximum suum, etiam si ipse hunc Deo genuit, ut extraneum respicit ut profecto sunt omnes hypocritæ quorum videlicet mentes dum semper exteriora appetunt, intus insensibiles fiunt, et in cunctis, quæ agunt, dum sua semper expetunt, erga affectum proximi nulla charitatis compassione mollescunt. Et quia charitatis viscera nesciunt, eorum mens quantum per mundi concupiscentiam in exteriora resolvitur, tantum per inaffectionem suam interius obduratur, et torpore insensibili frigescit intrinsecus, quia amore damnabili mollescit foris, seque ipsam considerare non valet, quia cogitare se minime studet. Cogitare vero se mens non potest, quæ tota apud semetipsam non est. Tota vero esse apud semetipsam non sufficit, quia per

quot concupiscentias rapitur, per tot a semetipsa species dissipatur, et sparsa in infimis jacet, quæ collecta si vellet, ad summa consurgeret. Unde iustorum mens, quia per custodiam disciplinæ a cunctorum visibilibus fluxu appetitus constringitur, collecta apud semetipsam intrinsecus integratur, qualisque Deo vel proximo esse debeat, plene conspicit, quæ nihil suum exterius derelinquit. Et quantum ab exterioribus astricta compescitur, tantum aucta in intimis inflammatur. Et quo magis ardet, eo ad deprehendenda vitia amplius lucet. Hinc est enim quod sancti viri dum se intra semetipsos colligunt, mira ac penetrabili acie occulta etiam aliena delicta deprehendunt.

Sequitur: *Cum tempus fuerit, in altum alas erigit* (Job xxxix). Quid enim per alas hujus struthionis accipimus, nisi pressas hoc tempore quasi complicatas hypocritæ cogitationes? Quas cum tempus fuerit, in altum elevat, quia opportunitate comperta eas superbiendo manifestat. Alas in altum erigere est per effrenatam superbiam cogitationes aperire. Nunc autem quia sanctum se simulat, et quasi in semetipso stringit quæ cogitat, quasi alas in corpore per humilitatem plicat. Eat ergo hypocrita, et nunc sui laudes appetat, postmodum vitam proximorum premat, et quandoque se in irrisione sui Conditoris exerceat, ut quo elatiora semper excogitat, eo se supplicii atrocioribus immergat. Unde et subditur: *Obliviscitur quod pes conculcet ea, et bestia agri conterat* (Ibid.). Tunc ova pes calcatur, et bestia agri conterit, cum in terra deseruntur, quia videlicet humana corda, dum semper terrena cogitant, semper quæ ima sunt agere appetunt, ad conterendum se bestie agri, id est diabolo sternunt, ut cum diu infima cogitatione abjecta sunt, quandoque etiam majorum criminum perpetratione frangantur. Sequitur: *Induratur ad filios, quasi non sint sui* (Ibid.). Quasi non suos respicit, quos aliter vivere quam docuit ipsa deprehendit, et durescente sævitia terrores admovet, seque in eorum cruciatibus exercet, atque invidiæ facibus inflammata, in quibus non laboravit ut possent vivere, laborat ut debeant interire. Hypocrite ergo, qui per struthionem intelliguntur, consuetudinis talis esse perhibentur, ut de nullo alio curam habeant, sed de his quæ agunt, in se gloriantur, et sibi solis bonum quod agunt, præ cæteris ascribunt.

CAP. XXXVIII. *De vulture, et ejus natura Christo applicata.*

Semitam ignoravit avis, nec intuitus est oculus [Vulg. oculus] *vulturis* (Job xxviii). Quis hoc loco avis nomine signatur, nisi ille qui corpus carneum, quod assumpsit, ascendendo ad æthera libravit? Qui apte quoque vulturis appellatione exprimitur. Vultur quippe dum volat, si jacens cadaver conspicit, ad escam cadaveris devolat, et plerumque sic in morte capitur, dum ad mortuum animal de summis labitur. Recte ergo mediator Dei et hominum, Redemptor hostis, vulturis appellatione signatur, qui manens in

altitudine divinitatis suæ, quasi quodam volatu sublimi cadaver mortalitatis nostræ conspexit in infimis, et sese de cœlestibus ad ima demisit. Fieri quippe propter nos homo dignatus est, et dum mortuum animal petiit, mortem apud nos, qui apud se erat immortalis, invenit. Sed hujus vulturis oculus fuit ipsa intentio nostræ resurrectionis, quia ipse ad tri-duum mortuus, ab æterna nos morte liberavit. Ille enim perfidus Judææ populus, quia mortalem vidit, sed quomodo morte sua mortem nostram destrueret, minime attendit, conspexit quidem vulturem, sed oculum vulturis non aspexit. Qui dum humilitatis ejus vias, quibus nos ad alta sublevaret, considerare noluit, semitam avis ignoravit. Neque enim pensavit, quod ejus non humilitas levaret ad cœlestia, et mortis ejus intentio reformaret ad vitam. Semitam igitur ignoravit avis, nec intuitus est oculis vulturis, quia, etsi vidit eum quem morte tenuit, videre noluit quanta vitæ nostræ gloria de morte ejus sequeretur. Unde ad crudelitatem quoque persecutionis exarsit, verba vitæ recipere renuit, prædicatores regni cœlorum prohibendo, sæviendo, feriando repulit. Qui prædicatores, scilicet apostoli repulsi, Judæam ad quam missi fuerant deserentes, in gentilitatis collectionem dispersi sunt; sed et natura vulturis talis esse dicitur, ut per vulturem quisque peccator intelligi videatur. Vultur siquidem exercitum sequitur, ut mortuorum cadaveribus satiatur, quia peccator pravos homines, qui sunt in exercitu diaboli, sequitur, ut pravos eorum mores imitetur. Mortuorum cadaveribus vescitur, quia carnalibus desideriis, quæ mortem generant delectatur. Vultur etiam pedibus libenter graditur. Unde et a quibusdam gradipes appellatur, quia terrena peccator amat et terrenis inhiat. Quandoque etiam vultur in altum volat, quia peccator ad cœlestia mentem quandoque levat, sed qua intentione hoc faciat, alter ignorat. Quis enim intuetur oculos vulturis, id est intentionem cogitationis? Hoc enim Omnipotens sibi reliquit, qui cogitationes hominum solus novit. Nota etiam quod vultur, ut ait Isidorus, a volatu tardo nominetur. Tardus enim cum volare cœperit, a terra recedit quia peccator aut vix aut nunquam terrena desideria derelinquit.

D CAP. XXXIX. *De gruibus ordine litterato unam prævolantem sequentibus, etc.*

Grues dum pergunt, unam sequuntur ordine litterato. Excelsa autem petunt, quo facillius videant, quas petant terras. Castigat autem reliquas acri voce quæ cogit agmen. At ubi raucescit, succedit alia. Nocte autem excubias dividunt, et ordinem vigiliarum per vices faciunt, tenentes lapillos suspensis a tetra pedis alterius digitis, quibus somnos arceant. Quid cavendum erit clamor indicat. Ætatem in illis color prodit. Nam in senectute nigrescunt. Grues cum de loco ad locum transvolant, ordinem procedendi volando servant. Illos autem significant, qui ad hoc student, ut ordinate vivant. Grues enim ordine litterato volantes designant ordinate viventes.

Cum autem ordinate volando procedunt, ex se literas in volatu fugunt. Illos autem designant, qui in se præcepta Scripturæ bene vivendo formant. Una earum reliquas antecedit, quæ clamare non desinit, quia prælatus, qui primum locum regiminis obtinet, suos sequaces moribus et vita præire debet, ita tamen ut semper clamet, et viam bonæ operationis sequacibus suis prædicando demonstret. Quæ autem alias antecedit, si rauca facta fuerit, tunc alia succedit, quia prælatus si verbum Dei subjectis non prædicet, vel prædicare nesciat, cum raucus fuit, necesse est ut alius succedat. Si autem nox accesserit, illa, quæ præcedit, cum aliis ad terram descendens, locum quietis petit; tunc simul omnes ad custodiam sui vigilias ordinant, ut reliquæ securius somni quietem sumant. Possumus autem per vigiles intelligere quoslibet discretos fratres, qui communiter fratribus temporalia provident, et de singulis specialiter curam habent. Ad obsequia fratrum pro posse suo vigilant, ut ab eis incursum dæmonum, et accessus sæcularium repellant prudentes. Grues vero, quæ ad hoc eliguntur, ut pro aliis vigilant, in pede a terra suspensio lapillum tenent, timentes ne si qua earum dormiat, lapsus a pede lapillus cadat. Si autem cadat, evigilans clamat. Lapis, est Christus; pes, mentis affectus. Sicut enim aliquis pedibus incedit, sic mens suis affectibus quasi pedibus ad optata tendit. Si quis igitur ad custodiam sui vel fratrum vigilat, lapillum in pede, id est Christum in mente portet. Illud autem summopere caveat, ne si in peccato dormierit, lapillus e pede decidat, id est Christus a mente recedat. Si autem ceciderit, per confessionem clamet, ut dormientes excitet, id est fratres tam pro se quam pro eorum excessibus ad vigilantiam circumspectionis invitet. Ætatem in illis color prodit. Nam in senectute nigrescunt. Hic enim color in senectute seni competit, cum pro peccatis plangendo gemit. Cum enim quæ male gessit, senex commemorat, in senectute colorem mutat. Mutat enim amorem pristinæ delectationis in dolorem contritionis. Ecce qualiter per naturam volucrum doceri potest via religiosorum.

Cap. XL. De natura milvi ad vitiosos applicata.

Milvus, mollis est viribus et volatu, quasi mollis avis, unde etiam nuncupatur; rapacissimus tamen est, et semper domesticis avibus insidiatur. Sicut enim in libro Etymologiarum Isidori legitur, milvus a molli volatu nominatur. Est igitur milvus mollis viribus, illosque significat quos mollities voluptatis tentat. Cadaveribus milvus vescitur, quia carnalibus desideriis voluptuosi delectantur. Milvus enim carnes rapiens est, desidiosus, voluptuosa quærens. Circa coquinas et macella milvus assidue volitat, ut si quid crudæ carnis ab eis projiciatur foras, velociter rapiat. Per hoc autem milvus eos nobis innuit, quos cura ventris sollicitos reddit. Qui igitur huiusmodi sunt, voluptuosa quærent, macella frequentant, et coquinis inhiant. Milvus timidus est in magis, audax in minimis; silvestres volucres rapere

A non audet, domesticis autem insidiari solet, insidiatur pullis ut eos rapiat, et quos incautos reperit velocius necat. Sic molles et voluptuosi teneros pullos rapiunt, quia simpliciores et providos suis moribus aptant, et ad perversos usus protrahunt. Super eos lente volando incautos decipiunt, dum eos blandis sermonibus adulando seducunt. Ecce quomodo volucres, quæ ratione carent, peritos homines, et ratione utentes, per exempla perversæ operationis sibi cavere docent.

Cap. XLI. De hirundinis natura, moraliter animæ penitenti addictæ.

Turtur et hirundo et ciconia cognoverunt tempus adventus sui; Israel autem non cognovit iudicium Domini (Jerem. viii). De turture superius diximus.

B Restat autem ut nunc de hirundine, et postea de ciconia disseramus. Unde Isidorus: «Hirundo, inquit, dicta est quod cibos non sumat residens, sed in aere hærendo capiat escas, et edat; garrula est avis, et per tortuosos orbis et flexuosos circuitus pervolans, et in nidis construendis, educandisque fetibus solertissima, habens etiam quiddam præscium, quod delapsura sint deserat, nec appetat culmina; ab aliis quoque avibus non impetitur, nec unquam præda est, maria transvolat, ibique hieme commoratur.» Custodit autem tempora adventus sui, novit etiam quando veniat, et quando revertatur. Novit pia avis annuntiare adventus sui testimonio veris initium. Per hirundinem, sicut auctoritas testatur, aliquando superbia mentis, aliquando contritio contrituli cordis intelligitur. Quod per hirundinem superbia designetur per Tobias juxta parietem, et obdormisset, contigit ut ex nido hirundinum dormienti illi calida stercora inciderent super oculos ejus, fieretque cæcus (Tob. ii). Unde Beda super Tobias: «Hirundo propter levem volatum superbiam cordis levitatemque figurat. Cujus immunditia confestim excaecat, nec enim videre perinitit qualis fuerit.» Quod autem per hirundinem contritio cordis intelligi debeat propheta demonstrat dicens: Sicut pullus hirundinis sic clamabo (Isa. xxxviii). Intelligimus igitur per hirundinem quemlibet discretum doctorem, per hirundinis pullum clamantem discipulum, per clamorem mentis contritionem. Clamat pullus hirundinis, dum querit a magistro verbum prædicationis. Clamat pullus hirundinis, dum per confessionem magistro manifestat affectum contriti cordis. Si nosti clamorem hirundinis, nisi fallor, questum designat animæ penitentis. Clamor enim hirundinis est dolor penitentis. Hirundo cibos residens non sumit, sed in aere hærens escas edit, quia qui terrena non diligit, remotus a terrenis cœlestia quærit. Garrula avis dicitur, quia querulosis orationibus sæpius delectatur. Ideo flexuosos circuitus pervolat, ut ad diversa obedientiæ præcepta mentem subjectus flectat. In nidis construendis, educandisque fetibus solertissima, nidum in alto construit, quia in fide passionis Christi spem fixam ponit, solers

est in educandis fetibus, id est in docendis subjectis A
fratribus. Habet etiam quiddam præscium, quod deserat lapsura, nec appetat culmina. Quiddam etiam præscium habent quos vere pœnitet, quia casum præsentis sæculi fugiunt, et permansura sine fine quærunt. Hirundo ab aliis avibus non impetitur, nec unquam præda est; rapaces enim aves nunquam hîrundinem rapiunt, quia contriti corde nunquam dæmonibus præda sunt. Hirundo maria transvolat, quia, quem vere pœnitet, amaritudines et tumultus hujus mundi exire desiderat. Ibiq; hieme commoratur. Cum enim hiems ingruit et frigus accedit, tunc justus ad calorem charitatis transit, ibique patienter exspectat, donec frigus tentationis a mente recedat. Novit pia avis annuntiare adventus sui testimonio veris initium. Revertitur hirundo post frigus hiemis, ut annuntiet initium veris. Similiter justus post frigus nimix tentationis revertitur ad temperantiam moderatæ mentis, ut qui frigus tentationis eraserat, ad ætatem, id est dilectionis calorem moderate per ascensus boni operis accedat. Hæc est igitur natura hîrundinis, id est animæ pœnitentis, quæ semper quærît veris initium, quia in omnibus tenet discretionis et temperantiæ modum. Ecce qualiter simplex avis eos instruit, quos ab initio divina providentia discretos facit.

CAP. XLII. De ciconiæ natura.

Ciconiæ vocatæ sunt a sono quo crepitant ciconiæ, quem sonum oris potius esse constat quam vocis, quia eum quatiante rostro faciunt. Hæc veris nuntix, societatis comites, serpentium hostes, maria transvolant, in Asiam collecto agmine pergunt. Cornices duces eas præcedunt, et ipsæ quasi exercitus prosequantur. Eximia illis circa filios pietas. Nam usque adeo nidos impense fovent, ut assiduo incubitu plumas exuant. Quantum autem tempus impenderint in fetibus educandis, tantum et ipsæ invicem a pullis suis aluntur. Ciconiæ sonum oris pro voce quatiante rostro faciunt. Illos autem præcedunt qui cum fetu et stridore dentium quod male gesserunt ore promunt. Hæc sunt nuntix veris, quia cæteris demonstrant temperantiam conversæ mentis. Societatis sunt comites, quia libenter habitant inter fratres. Dicitur etiam de ciconia quod sit serpentibus inimica. Serpentes sunt perversæ D
cogitationes, sive perversi fratres, quos ciconia rostro percutit, dum justus pravas cogitationes restringit, vel perversos fratres pungenti invectione reprehendit. Maria transvolantes, in Asiam collecto agmine pergunt. Asia interpretatur *elevata*. Maria igitur transvolant, et in Asiam pergunt qui spretis mundi tumultibus ad altiora tendunt. Eximia illis circa filios pietas, ut assiduo incubitu super eos plumas exuant. Assiduo incubitu super pullos ciconiæ plumas exuant, quia dum prælati subjectos nutriunt, superfluitatis et levitatis a se plumas evellunt. Quantum autem tempus impenderint in fetibus educandis, tantum et ipsæ invicem a pullis aluntur. Quando pulli earum indigent, tandi cico-

nix eos nutrire debent, quia, quandiu erudiri indigent discipuli, tandiu verbo doctrinæ debent eos alere prælati. Similiter subjecti prælatos suis laboribus fovere debent, ut eis ministrent necessaria quibus indigent. Turtur igitur, et ciconia, et hîrundo illos reprehendunt qui Christum in carnem advenisse non credunt, et judicium Domini futurum non pertimescunt.

CAP. XLIII. De merulæ natura moraliter.

Isidorus de merula: « Merula, inquit, antiquitus modula vocabatur, eo quod moduletur. » Alii merulam vocatam aiunt, quia sola volat, quasi mera volans. Hæc cum in aliis locis nigra sit, in Achaia tamen candida est. *Merula est avis parva et nigra*. Illos autem innuit, quos peccati nigredo tingit. Merula dulcedine propriæ vocis mentem movet in affectum delectationis. Illos autem figurate demonstrat, quos voluptas carnis per suggestionem tentat. De ea siquidem beatus Gregorius, in libro Dialogorum scribit: « Qualiter beato Benedicto volitans occurrit, qualiter vir tantus post discessum volucris tentatus fuerit ardore libidinis. » Atq; enim. « Quadam vero die dum solus esset beatus Benedictus, tentatio adfuit. Num nigra parvaque avis, quæ vulgo merula vocatur, circa ejus faciem volitare cœpit, ejusque vului importune insistere, ita ut capi manu posset, si hanc vir sanctus tenere voluisset; sed signo crucis edito recessit avis, tanta autem carnis tentatio avi eadem recedente secuta est, quantum vir sanctus antea nunquam fuerat expertus. » Quamdã namque aliquando feminam viderat, quam malignus spiritus ante ejus mentis oculos adduxit, tantoque igne servi Dei animum in specie illius accendit, ut se in ejus pectore amoris flamma vix caperet, ut etiam peire deserere eremum voluptate victus deliberaret; cum subito superna gratia respectus, ad semetipsum reversus est, atque urticarum et veprium juxta densa succrescere fruticeta conspiciens, exutus indumento quo vestitus erat, nudum se in illos spinarum aculeos illaque urticarum incendia projecit, ibique diu volutatus, toto ex eis corpore vulneratus exiit, et per cutis vulnura eduxit a corpore vulnus mentis, quia voluptatem traxit in dolorem. » Merula igitur volitans est suggestio voluptate tentans. Qui igitur abjicere cupiunt voluptatem merulæ, oportet ut ad beati Benedicti transeant correctionem disciplinæ, et sic delectationem mentis extrahant per afflictionem carnis. In regionibus Achaix sunt, sicut Isidorus testatur, candidæ merulæ. Candida merula est voluntas munda. Achaia vero *soror laborans* interpretatur. Duæ sunt sorores Rachel et Lia, activa scilicet et contemplativa vita. Lia *laboriosa* interpretatur. Activa vita docet eleemosynas impendere, rudes et simplices docere, munditiam castitatis habere, propriis manibus laborare: hic est labor activæ vitæ, hæc est soror laborans, hæc est Achaia, scilicet activa vita. In Achaia igitur quasi candidæ merulæ sunt, qui in activa vita pure vivunt.

CAP. XLIV. *De bubonis natura moraliter.*

Isidorus de Bubone: « Bubo a sono vocis compositum nomen habet. Avis feralis, onusta quidem plumis, sed gravi semper detenta pigritia, in sepulcris die noctuque versatur, et semper commorans in cavernis. » Unde Rabanus: « *Bubo*, inquit, *tenebris peccatorum deditos et lumen justitiæ fugientes significat.* » Ideoque inter immunda animalia in Levitico deputatur (*Levit. xi.*) Unde per bubonem intelligere possumus quemlibet peccatorem. Bubo a sono vocis dicitur, quia ex abundantia cordis os loquitur. Nam quod cogitat mente, profert voce (*Matth. xi.*) Avis foeda esse dicitur, quia stercore ejus locus in quo habitat commaculatur, quia peccator illos, cum quibus habitat, exemplo perversi operis dehonestat. Avis est onusta plumis, id est, superfluitate carnis, et levitate mentis. Sed gravi quadam detenta pigritia. Detinetur inertia, et pigritia gravi, quia peccatores ad bene operandum sunt inertes et pigri. Diu noctuque moratur in sepulcris, nam delectatur in peccato, quod est fetor humanæ carnis. Habitat etiam in cavernis, nec per confessionem exit foras, sed lucem veritatis odit. Ab aliis avibus visus, magnis earum clamoribus proditur, magnis etiam incursionibus vexatur. Si enim peccator ad lucem cognitionis, ubi peccata sua cognoscantur, veniat, magnam bene agentibus derisionem præstat, et cum in peccato deprehensus fuerit, ab aliis verba reprehensionis audit, plumas enim ejus evellunt, et rostro lacerant, quia et carnales actus peccatoris bene agentes reprehendunt, et superfluitatem levitatis ejus damnant. Infelix ergo bubo dicitur, quia infelix est qui ea quæ prædiximus operatur.

CAP. XLV. *De graculi natura moraliter.*

Rabanus de Graculo: « Graculus a garrulitate nuncupatus, non ut quidam volunt, graculi dicit quod gregatim volent, cum sit manifestum ex voce eos nuncupari. Est enim loquacissimum genus, et vocibus importunum, quod vel philosophorum loquacitatem, vel hæreticorum verbositatem noxiam significare potest. » Potest adhuc et aliud dici de natura graculi. Graculus enim garrulos designat, et gulosos. Qui enim gulositati student, post cibum inanes rumores libenter referunt, et vel detrahunt, vel aures detractioni præbent. Graculus in silvis degit, de una arbore in aliam garrulitate transvolat, quia homo garrulus de iis cum quibus habitat, etiam turpia quæ de eis noverit, aliis narrare non cessat. Graculus cum aliquem transire conspicit, garrit, et cum occultos reperit, similiter agit, quia garrulus homo non tantum detrahit sæcularibus, sed etiam eis quos religionis occultat locus. Graculus aliquando captus cavea includitur, ut articulata verba loqui doceatur. Similiter cum aliquis sæcularis ad conversionem venerit, verba religionis addiscit ut lingua volucris verba loquatur hominis, ut qui inordinate loqui consueverat, ordinate loqui deinceps assuescat. Quandoque tamen evenit, ut graculus

qui clausus tenebatur, evadat, et qui prius garrulus fuerat, post egressionem magis clamet. Eodem modo garrulus homo cum vitam religionis accipit, vix linguam suam deserit, sed si forte relicto habitu foras exierit, bonum religionis in partem malam detrahendo quasi garrulitate vertit. Moneat igitur natura volucris, quis recipi debeat ad consortium religionis. Providus igitur doctor cum aliquem recipere debet, saltem eum prius per aliquantulam cohabitationem probet. A quodam viro prudente et religioso didici quod sunt quædam diversitates hominum, quæ vix ordinate in religione possunt detineri. Si autem quæras qui sint, ut evitari possint, hi sunt pictores, medici, joculatores, et quidam alii, qui per diversas regiones discurrere sunt assueti. Hujusmodi homines vix possunt esse stabiles. Ars pictoris valde est delectabilis. Cum enim pictor Ecclesiam, capitulum, refectory, vel aliquas officinas pinxerit, ad aliud monasterium si ei concessum fuerit, rogatus ab aliquo, causa pingendi transit. Opera Christi pingit in pariete, sed utinam ea teneret in mente, ut ea sciret pingere coloribus, id est exemplo, et moribus. Ars vero medicinæ multis indiget, et vix unquam propria rerum possessione caret. Qui enim eam exercet, necesse est ut aromatibus et pharmacorum speciebus abundet. Cum aliquis Ecclesiæ vicinus infirmitate premitur, medicus, ut ad infirmum veniat, rogatur. Si autem abbas cum ire non permiserit, iram et indignationem tam ægri quam medici incurrit. Medicus quandoque videt quod decenter eum videre non licet. Tangit quod religioso tangere non convenit. De incertis per experimenta loquitur, sed experimentum est fallax, ideo sæpe fallitur. Sed hoc religioso non expedit, ut alia quam vera loquatur, Promittit Ecclesiæ suæ lucrum si eat ad infirmum, sed tacet scandalum, et animæ suæ damnum. Nosti forsitan, frater, de monacho medico, Justo nomine sed utinam justo operatione, qui in medicamine tres aureos absconderat, quid de eo beatus Gregorius dicat, qui licet ei in infirmitate sua servierit, in correctione tamen ei non pepercit: « Fratres ante mortem cum eo loqui prohibuit, post mortem vero eum in sterquilinio sepeliri jussit. Sic autem est absolutus post mortem: *Pecunia tua tecum sit in perditionem (Act. viii).* » Sed et joculatores, ante conversionem leves, cum ad conversionem veniunt, sæpius usi levitate, leviter recedunt. Illi vero qui per diversas regiones discurrere sunt consueti, si tædio claustris fuerint aggravati, citius a claustris exeunt, quia terrarum diversitates norunt.

CAP. XLVI. *De anseris natura moraliter.*

Anser vigilias noctis assiduitate clangoris testatur. Nullum autem animal ita odorem hominis sentit, ut anser. Unde et clangore ejus Gallorum ascensus in Capitolium deprehensus est. Unde Rabanus: « Hæc avis providos homines, et erga sui custodiam bene vigilantes significare potest. » Anserum duæ sunt species, domestici scilicet et campestres. Campestres in

altum et ordinate volant, illosque designant qui a remoti a terrenis, ordinem bene vivendi servant. Domestici vero in vicis simul habitant, frequenter exclamant, se ipsos rostro lacerant, illosque significant qui etsi conventus ament, loquacitati tamen et detractio vacent. Campestris anseres omnes sunt coloris cinericii, nec aliquem eorum varium seu niveum vidi. In domesticis vero non solum habetur color cinericius, sed etiam varius vel albus. In campestribus habetur color cinericius, id est in iis qui a sæculo sunt remoti, pœnitentiæ vilis habitus. Si vero qui in vicis vel in urbibus habitant pulchrioris coloris vestem portant. Anser præ cæteris animalibus supervenientis hominis odorem sentit, quia discretus homo per bonam, vel per malam famam alios, licet longe remotos, cognoscit. Cum igitur anser supervenientis hominis odorem sentit, nocte clamare non desinit, quia cum negligentias ignorantia circumspexit frater in aliis videt, clamare debet. In Capitolio quondam Romanis profuit clamor anseris, et in capitulo quotidie prodest, cum negligentias viderit, clamor prudentis fratris. Clamor anseris a Capitolio repulit hostem Gallum. A capitulo vero clamor providi fratris hostem repellit antiquum. Clamor anseris urbem Romam ab impetu hostium servavit immunem; clamor prudentis fratris, ne turbetur perversis, custodit vitam communiter viventium. Divina autem providentia naturas volucrum nobis, ut opinor, non proponeret, nisi eas in aliquo nobis prodesse vellet.

CAP. XLVII. *De natura ardeæ.*

Ardea vocata quasi ardua propter altos volatus. Formidat enim imbres et supra nubes evolat, ut procellas imbrum sentire non possit. Cum autem evolaverit, significat tempestatem. Hanc multi tantulum vocant: unde Rabanus: « Hæc avis potest significare animas electorum, quæ formidantes perturbationem hujus sæculi, ne forte procellis persecutionum instigante diabolo involvantur, intentionem suam super omnia temporalia effidentes, ad serenitatem patriæ cœlestis ubi assidue conspicitur Dei vultus, mentes suas elevant. » Licet autem ardea cibos in aquis quærat, in sylvis tamen et in altis arboribus nidum locat, quia justus, qui rebus labentibus et transitoriis seipsum pascit, in rebus tamen divinis et ita sublimibus spem ponit, et licet ejus caro sustentetur transitoriis, anima tamen delectatur æternis. Ardea pullos in nido rostro defendere nititur, ne ab aliis avibus rapiantur. Eodem modo justus forti invectione percutit, quos perversos ad decipiendum subjectos novit. Quædam vero earum habent colorem album, quædam cinericium, uterque tamen color in bonam partem accipitur, si per album munditia, per cinericium pœnitentiam designetur. Ejusdem generis sunt et qui pœnitentiam agunt, et qui munde vivunt. Et color igitur ardeæ, et modus vitæ exemplam salutis religiosis demonstrant viris.

CAP. XLVIII. *De caladrio ave.*

Physiologus de caladrio dicit quod totus albus sit, ejus femoris pars interior caliginem aufert ab oculis. Natura igitur caladrii talis esse dicitur, ut si ad infirmum hominem aliquoties adducatur, utrum infirmus mori, an vivere debeat, astantes certos reddat. Si enim faciem hominis respicit, nec oculos avertit, sed infirmi faciem diligenter consideret, signum est quod vivet. Si autem oculos a facie infirmi hominis avertat, signum est mortis. Per caladrium intelligimus Christum, qui venit in mundum, ut salvum faceret genus humanum. Qui dicitur esse nivei coloris, quia ab omni peccato fuit immunis. Cujus interior pars femoris abstergit ab oculis obscuritatem caliginis. Per femur propagatio generis intelligitur. Interior igitur pars femoris est incarnatio Salvatoris. Interior siquidem et occulta fuit incarnatio Salvatoris, quæ etiam diabolum latuit. Venit Christus in mundum, ut salvum faceret genus humanum. Faciem suam a Judæis avertit. Gentiles respexit, iniquitates nostras sustinuit, et qui peccatum non fecerat, in ligno crucis peccata nostra portavit. Sed et quotidie præfatus caladrius infirmitates nostras visitat, mentem per confessionem considerat, et eos sanat, quibus gratiam pœnitendi præstat, ab illis vero faciem avertit, quorum cor impœnitens novit. Istos respuit, sed illos, in quos faciem intendit, sanos reddit.

CAP. XLIX. *De phœnice.*

Phœnix Arabiæ avis dicta, quod colorem phœnicem habeat, vel quod sit in toto orbe singularis et unica. Nam Arabes rem singularem vocant phœnicem. Hæc quingentis et ultra annis vivens, dum se viderit senuisse, collectis aromatum virgulis rogam sibi instruit, et conversa ad radium solis alarum plausu voluntarium sibi incendium nutrit, sicque iterum de cineribus suis resurgit. Unde Rabanus: « Phœnix, inquit, potest significare resurrectionem justorum, qui aromatibus virtutum collectis, restaurationem prioris vigoris post mortem sibi reparant. Phœnix est Arabiæ avis. » Arabia vero interpretatur *campestris*. Campus est hic mundus, Arabia sæcularis vita, Arabes sæculares. Arabes phœnicem appellant singularem. Singularis est quilibet justus, a curis sæcularibus omnino remotus. Phœnix per quingentos annos vivere creditur, sicut Scriptura testatur. Centenarius vero numerus in annis moraliter designat terminum perfectionis. Quingentorum autem annorum numerus assignari potest quinque corporis sensibus. Cum enim visus deficit, primus centum annorum numerus transit, cum vero deficit auditus, transit secundus. Cum tres reliqui sensus, id est tactus, gustus, odoratus deficiunt, tunc quingenti anni moraliter transacti sunt. Cum vero morti phœnix appropinquat, tunc diversas species aromatum parat. Aromata sunt bona opera, diversæ species diversæ animæ virtutes. Congeriem aromatum construit, et se in mediis aromatum speciebus componit. Hoc toties justus

agit, quoties ad memoriam suam bonorum operum A suorum multitudinem reducit. Ad radium solis alis ignem voluntarium excitat, quia mentem alis contemplationis excitatam justus ardore sancti Spiritus inflamat. Sic igitur phoenix incenditur, sed ex ejus cinere phoenix iterum procreatur. Cum ergo phoenix moritur, et ex ejus cinere phoenix iterum nascitur, hoc exemplo agitur, ut futuræ resurrectionis veritas a singulis fieri credatur, et resurrectio phoenixis est spes, et species, seu specimen futuræ resurrectionis. Non est ergo majus miraculum fides futuræ resurrectionis, quam ex cinere facta resurrectio phoenixis. Ecce volucrum natura simplicibus resurrectionis argumentum præstat, et quod Scriptura prædicat, opus naturæ confirmat.

CAP. L. *De perdice natura.*

Clamat perdix, et congregans fovet ova quæ non peperit, faciens sibi non cum judicio divitias: « In medio enim dierum suorum derelinquet eas, et in novissimis suis erit insipiens (*Jer. xvii*). » Unde Isidorus: « Perdix de voce nomen habet, avis est dolosa, adeo autem fraudulenta, ut alterius ova diripiens foveat. » Sed fraus fructum non habet. Nam cum pulli vocem proprie genitricis audierint, naturali quodam instinctu hanc, quæ eos fovit relinquant, et ad eam, quæ genuit, revertuntur. Unde Rabanus: « Diabolus per principes hæreticorum congregavit populos, quos non peperit, et deceptorum sibi multitudinem consociavit, quos postea dimisit, et omnium judicio stultissimus esse comprobatur. » Possumus ergo intelligere diabolum per perdicem, per ovum spem. Perdix vero illa cujus ova diabolus furatur, Ecclesia procul dubio intelligitur. In perdice igitur Scriptura diabolum nobis innuit, qui ova alterius perdicis, id est habentes spem salutis furatur, fovit et nutrit. Furatur, dum spem salutis eis subtrahit, fovit otio, et delectatione nutrit, fovit terrenis desideriis, nutrit carnalibus illecebris. Cum autem pulli vocem proprie genitricis audiunt, quodam naturali instinctu eam recognoscunt. Similiter cum aliquis diabolo subjectus fuerit, et vocem ecclesiasticæ prædicationis audit, ad Ecclesiam quasi ad genitricem propriam relicto diabolo transvolat, ut sub alis divinæ protectionis ulterius in pace vivat. Ecce qualiter perdix ova, quæ furatur et congregat, in pulis perdit, quia non est mirum si quos male congregaverat diabolus, judicio veritatis perdat. In novissimis ergo suis diabolus insipiens erit, quia in die judicii æterna benedictione carebit, et tunc audiet perdix cum perditis, id est diabolus cum subjectis: *Discedite a me, maledicti, in ignem æternum qui paratus est diabolo, et angelis ejus* (*Matth. xxv*). Ad hoc enim tendunt qui in hac vita diabolo serviendo succumbunt.

CAP. LI. *De coturnice, seu quælea ave.*

Coturnices a sono vocis dictas constat, quas Græci ortygas vocant, eo quod visæ fuerint primum in Ortygia insula. Hæ adveniendi habent

tempora. Nam æstate depulsa, maria transvolant. Ortygometra dicitur avis, quæ gregem ducit; eam terræ propinquantem accipiter videns rapit, ac propterea cura est universis duces sollicitaro externi generis, per quam prima caveant discrimina. Sola hæc avis, sicut et homo, caducum patitur morbum. Coturnices adveniendi habent tempora. Nam maria transvolant æstate depulsa. Coturnix maria transvolans est anima omnia labentia calcans. Calor æstatis est ardor charitatis. Frigus hiemis est tentatio refrigeratæ mentis. Ab amore igitur proximi per mare mundi hujus transmeat justus ad amorem Dei, ut in calida regione semper maneat, qui semper calore dilectionis in semetipso flagrat, ut vitet frigus hiemis, procellas scilicet et ventos improvise tentationis. Ortygometra dicitur, quæ gregem ducit. Eam terræ propinquantem accipiter videns rapit. Terra sunt terrena desideria, maria mundi pericula, accipiter insidians diabolus per suggestionem tentans. Propinquantem igitur terræ accipiter videns rapit, quia eos qui terrena quærunt, diabolus secum trahit. Prælati igitur, qui gregem antecedit, diligenter provideat qua intentione terrena petat, utrum in suos usus ea redigat, an ad necessitatem fratrum ea quærat, ne accipiter, id est diabolus eum rapiat, qui postpositis spiritualibus, terrenis inhiare non cessat. Propter quod cura est universis, duces sollicitaro generis externi, per quem prima caveant discrimina. Duo sunt hominum genera bonorum, scilicet et malorum. Generis externi sunt homines perversi. Justi igitur perversos sibi præponunt, dum casus et eventus eorum diligenter attendunt. Dum igitur hæc attente considerant, prima peccandi discrimina considerando vitant. Hæc avis sicut homo caducum morbum patitur, quia spiritualis homo sicut carnalis aliquoties peccare perhibetur, nec quoties peccat, moritur, quia ei pœnitendi gratia non negatur. Unde scriptum est: *Septies in die cedit justus* (*Prov. xxiv*), nec tamen desinit esse justus. Quoties enim justus peccat, toties adjicit ut resurgat.

CAP. LII. *De upupæ natura.*

Upupam Græcis ἐποψ [epops] appellatur, ab ἐποψάομαι [epopsaomai] quod est *obsonium facio*, eo quod stercore humana consideret ac congreget, et fetenti pascatur fimo. Avis est spurcissima, cristis exstantibus galeata, semper in sepulcris, et humano stercore commorans. Unde Rabanus: « Hæc avis sceleratos peccatores significat homines, scilicet qui sordibus peccatorum assidue delectantur. » Upupa etiam luctum amare dicitur, quia sæculi tristitia mortem spiritus operatur. *Propter hoc oportet eum, qui diligit Deum, semper gaudere, sine intermissione orare, in omnibus gratias agere* (*I Thess. v*), quia *gaudium fructus est spiritus* (*Galat. v*). De upupa etiam physiologus dicit quod cum sennerit et volare non possit, filii ejus ad eam veniunt, et pennas vetustissimas e corpore ipsius evellunt, eamque fovere non cessant, et donec iterum pennæ novæ crescant, cibis sustentant, ut Scriptura dicit, donec sicut ante

assumptis viribus evolare possit. Exemplo igitur A suo upipæ perversos homines arguunt, qui patres suos, cum senuerint, a domibus propriis expellunt, qui eos, cum deficiant, sustentare renuunt, qui tamen ipsos, cum adhuc parvuli essent, educaverunt. Videat igitur homo rationalis creatura quid patri vel matri debeat, cum irrationalis creatura quod prædiximus, in necessitate cum senuerint, parentibus reddat.

CAP. LIII. *De olore vel cygno.*

Olor avis est, quam Græci κύκνον cygnum appellant. Olor autem dictus est quia ὄλος [olos] dicitur totus, quod sit totus albus in plumis. Nullus enim meminit cygnum vidisse nigrum. Cygnus autem a canendo est appellatus, eo quod carminis dulcedinem modulatis vocibus fundit. Ideo autem suaviter B eum canere perhibent, quia longum collum et inflexum habet, et necesse est eluctantem vocem per longum et flexuosum iter varias reddere modulationes. Ferunt in Hyperboreis partibus præcinentibus citharædis olores plurimos advolare, aptaque admodum concinere. Cygnus plumam habet niveam, sed carnem nigram. Moralter olor niveus in plumis designat effectum simulationis, quia caro nigra tegitur, quia peccatum carnis simulatione velatur. Cygnus, dum in flumine natat, cervicem capitis erectam gestat, quia superbus qui cum rebus transitoriis ad interitum trahitur, etiam de labentium rerum possessione ad tempus gloriatur. Ferunt in hyperboreis partibus præcinentibus citharædis olores plurimos advolare, apteque admodum concinere, quia qui voluptatibus totis desideriis inhiant, quasi advolantes voluptuosos concordant. Sed et in extremis cum cygnus moritur valde dulciter canere perhibetur. Similiter cum de hac vita superbus exreditur, adhuc dulcedine præsentis sæculi delectatur, et quæ male gessit, ad memoriam moriens redncit. Cum vero nivea pluma cygnus exiit, in veru positus ad ignem torretur. Similiter cum dives superbus moriens exiit mundana gloria, descendens ad flammam inferni cruciabitur per tormenta, et qui cibum sumere consueverat nimis, in abyssum descendens sit cibis ignis.

CAP. LIV. *De classe Salomonis et Josaphat.*

Classis Salomonis per mare semel per tres annos D ibat in Tharsis deferens inde aurum, et argentum, dentes elephatorum, et simias, et pavos seu pavones (I Reg. x). Tharsis interpretatur exploratio gaudii. Est autem gaudium præsentis sæculi, est et futuri. Gaudium præsentis vitæ sine clauditur, gaudium vero futuræ nequaquam sine terminatur. Gaudium præsentis vitæ dolor et tristitia sequitur, gaudium vero futuræ nec dolor nec tristitia subsequitur. Gaudium præsentis sæculi est honoribus sublimari, rebus transitoriis ad tempus perfrui, abundare parentum copia, et eorum delectari præsentia. Cum autem aliquis privatur honoribus, spoliatur rebus, cum aliquis amicorum moritur, tunc dolor sequitur. Hoc gaudium igitur semper doloribus immiscetur.

Per tres annos semel classis Salomonis per mare mittitur in Tharsis. Classis Salomonis est virtus confessionis. Hac classe per hujus mundi mare vehimur, ne submergamur. In Tharsis ergo classis mittitur, quæ inde aurum, et argentum, dentes elephatorum, simias, et pavos deferre perhibetur. Aurum et argentum in Tharsis esse dicitur, id est viri sapientia clari, eloquentia præditi, qui dum præsentis sæculi gaudium explorant et exquirunt, seipsos cognoscunt. Et dum per classem Salomonis de Tharsis ad Jerusalem veniunt, et aurum purum advehunt, in pace Ecclesiæ per confessionem puriores fiunt. De hoc auro purissimo fecit rex Salomon scuta aurea. Scuta aurea sunt qui pure vivunt, et alios ab incursu diaboli defendunt. Ex prædicto etiam argento fiunt tubæ argenteæ, id est doctores Ecclesiæ. Attulit etiam simias et pavos, id est derisores et delicatos, ut qui in Tharsis derisores et delicati fuerant, in pace conversionis humiles existant. Attulit etiam classis Salomonis dentes elephatorum, id est detractiones superborum. Dum enim verbis detractoris bonis operibus simplicium detrahunt, quasi dentibus eorum ossa rodunt. Nota quod dentes elephantis materia fiunt eboris, et de materia eboris fit thronus Salomonis. Qui enim ex rapina vivere consueverant, subjecti vero Salomoni seipsos postea, ut sint thronus ejus, per virtutem justitiæ et claritatis parant. Per tres annos semel classis Salomonis ire consueverat in Tharsis. Primus annus moraliter est cogitatio, secundus locutio, tertius operatio. Cum igitur de his tribus simul confessio agitur, quasi a servis Salomonis per tres annos semel in Tharson itur.

Sed et Josaphat rex Juda, sicut historia dicit, classes in mari fecit, quæ navigarent in Ophir propter aurum, et ire non potuerunt, quia confractæ sunt in Asiongaber (III Reg. xxii). Josaphat judicans, Asiongaber lingua viri, id est confessio interpretatur. Josaphat rex Juda esse intelligitur vel esse dicitur, quando judicium confessioni dominatur. Cum enim peccator in confessione seipsum judicat, tunc rex Josaphat in Judæa regnat. Ophir vero herbosum interpretatur, herbosa terra dicitur quæ ab aliquo non elaboratur, in qua nascitur abundantia graminis, ut moveat affectum delectationis. In hoc Ophir, id est herboso voluptuosi sedent, desidiosi jacent. Sedent assiduitate, jacent dissolutione. Hoc herbosum est hic mundus sterilis et infecundus. In Ophir igitur classis Josaphat ire propter aurum nititur, ut dum mundi casus attenditur, mentis puritas acquiratur. Sed cum hoc agitur, in Asiongaber classis Josaphat fracta fuisse perhibetur. Gaber, sicut dicit Hieronymus, juvenis sive fortis interpretatur. Non est igitur mirum si classem confessionis frangat impetus juventutis.

CAP. LV. *De pavonis natura.*

Quoniam de quibusdam præmissis jam diximus, restat ut de pavone, de quo egere intendimus, ali-

quid dicamus. (Pavo, sicut dicit Isidorus, a sono vocis nomen accepit.) Cum enim ex improvise clamare cœperit, pavorem subitum audientibus incutit. Pavo igitur a pavore dicitur, cum per vocem ejus pavor audientibus inferatur. Pavo dum in Tharsis habitat, delicatus designat. Cum vero per classem in Jerusalem delatus fuerit, doctorum prædicantium figuram gerit. Duras habet carnes, et putredini resistentes, quæ vix a coquo coquantur igni, vel a calore hepatis coqui possunt in stomacho. Tales sunt fortium doctorum mentes, quas nec flamma cupiditatis exurit, nec calor libidinis accendit. Habet pavo vocem terribilem, incessum simplicem, caput serpentinum, pectus sapphirinum, habet etiam in alis plumas aliquantulum ruffas, habet caudam longam, et ut, ita dicam, quasi oculos plenam. Habet, inquam, pavo vocem terribilem, quando prædicator peccatoribus comminatur inextinguibilem gehennæ ignem. Simpliciter incedit, quoties in operibus suis humilitatem non excedit. Habet caput serpentinum, dum caput mentis tenetur sub custodia callidæ circumspectionis. Color vero sapphirinus in pectore, cœleste desiderium designat in humana mente. Color ruffus subrubens in pennis amorem significat contemplationis. Longitudo caudæ longitudinem innuit futuræ vitæ. Quod autem quasi oculos in cauda habet, ad hoc pertinet quod unusquisque doctor prævidet, quod periculum in fine singulis imminet. Est in cauda color viridis, ut initio conveniat finis. Varietas igitur colorum designat diversitatem virtutum. Nota etiam quod pavo, dum laudatur, caudam erigit, quando prælatus quilibet adulantium laudibus per vanam gloriam mentem levat. Pennas in ordine ponit, quia quidquid doctor agit, se ordinate fecisse credit. Cum autem cauda erigitur, posteriora nudantur, et sic quod laudatur in opere, deridetur in elatione. Oportet igitur ut pavo caudam submissam gerat, ut id laudabile, quod doctor agit, cum humilitate fiat.

CAP. LVI. De natura aquilæ.

Aquila ab acumine oculorum vocata. Tanti enim visus aut contuitus esse dicitur, ut cum super maria immobili penna feratur, ita ut humanis pateat obtutibus, de tanta sublimitate pisciculos natare videat, ac turbinis instar descendens raptam prædam pennis ad littus pertrahat. Nam et contra radium solis fertur obtutum non flectere, unde et pullos suos ungue suspensos, radiis solis objicit, et quos viderit immobile tenere aciem, ut dignos genere conservat, si quos vero perspexerit reflectere obtutum, quasi degeneres abjicit. Unde beatus Gregorius: « Aquilæ vocabulo in Scriptura sacra aliquando maligni spiritus raptores animarum, aliquando presentis sæculi potestates, aliquando vero vel subtilissimæ sanctorum intelligentiæ, vel incarnatus Dominus, ima celeriter transvolans, et innox summa repetens designatur. » Aquilarum nomine insidiatores spiritus exprimuntur; Jeremia attestante qui ait. *Velociores fuerunt persecutores nostri aquilis calis (Jer.*

17). Persecutores enim nostri aquilis cœli velociores sunt, cum tanta contra nos maligni homines faciunt, ut ipsas etiam aereas potestates inventionibus malitiæ præire videantur. Aquilæ vocabulo potestas terrena figuratur. Unde per Ezechielem prophetam dicitur: *Aquila grandis magnarum alarum, longo membrorum ductu, plena plumis et varietate, venit ad Libanum, et tulit medullam cedri, et summitatem frondium ejus evulsit (Ezech. xvii).* Qua videlicet aquila quis alius quam Nabuchodonosor rex Babylonis designatur, qui pro immensitate exercitus magnarum alarum, pro diuturnitate temporum longo membrorum ductu, pro multis vero divitiis plenus plumis, pro innumera autem terrenæ gloriæ compositione plenus varietate describitur? Qui venit ad Libanum, et tulit medullam cedri, et summitatem frondium ejus evulsit, quia Judææ celsitudinem petens, nobilitatem regni quæ quasi medullam cedri abstulit, et dum tenerrimam regum prolem a regni sui culmine captivando sustulit, quasi summitatem frondium ejus evulsit. (Aquilæ vocabulo subtilis sanctorum intelligentia exprimitur. Unde idem propheta, dum sub animalium specie evangelistas quatuor se vidisse describeret (Ezech. 1), in eis quartum animal, id est Joannem per aquilam significavit, qui volando terram deseruit, quia per subtilem intelligentiam interna mysteria Verbi videndo penetravit.) Similiter, qui hæc terrena mente deserunt, velut aquila cum Joanne per contemplationem cœlestia quærent. Item beatus Gregorius de aquila: « Sicut aquila volans ad escam. Moris quippe est aquilæ ut irreverberata acie radios solis aspiciat, sed, cum refectionis indigentia urgetur, eandem aciem oculorum, quam radiis solis infixerat, ad respectum cadaveris inclinat, et quamvis ad alta evolet, pro sumendis tamen carnibus terram petit. Sic et antiqui patres fuerunt, qui, in quantum humanitatis infirmitas admittebat, Creatoris lucem erecta mente contemplati sunt. Sed hunc incarnandum in fine mundi præscientes, quasi a solis radiis deflexerunt. Et quasi de summis ad ima veniunt, dum Deum super omnia, et hominem infra omnia agnoscunt. Quem pro humano genere dum passurum, moriturumque suspiciunt (qua scilicet morte semetipsos refici, atque reformari ad vitam noverunt), quasi more aquilæ post contemplatos solis radios, in cadavere escam quærent.) Aliter: « Sicut aquila volans ad escam. Aquila etenim alto valde volatu suspenditur, et adnisi præpeti ad æthera liberatur, sed per appetitum ventris terras expetit, seseque a sublimibus repente deorsum fundit. Sic humanum genus in primo parente ad ima de sublimibus corrui, quod nimirum conditionis suæ dignitas in rationis celsitudine quasi in aeris libertate suspenderat, sed quia contra præceptum cibum contigit, per ventris concupiscentiam ad terras venit, et quasi post volatum carnibus præseitur, qui illa libera contemplationis inspiracula perdidit, et deorsum corporis voluptatibus lætatur. »

Item de aquila: *Renovabitur ut aquila juvenis mea* A (Psal. cii). Solet dici de aquila dum senectute premitur, quod rostrum illius aduncetur et incurvetur, ita ut sumere cibum nequeat, et macie languescat, sed veniens ad petram rostrum acuit, et cibum capiens, iterum juvenescit. Petra est Christus, aquila quilibet justus, qui ad petram rostrum acuit, dum seipsum Christo per bonam operationem conformem reddit.

CAP. LVII. *De ibe seu ibide ave.*

Est volatile quod dicitur ibis, hoc secundum legem inmundum est præ omnibus volatilibus, quoniam mortuis et morticinis cadaveribus vescitur, et super littora maris vel fluminum, vel stagnorum die nocteque moratur, quærens mortuos pisciculos, vel B aliquod cadaver, quod ab aqua jam putridum vel madidum ejectum fuerit foras. Nam in aquam ingredi timet, quia natate nescit, nec dat operam ut discat, quia mortuis cadaveribus delectatur, ideo non potest in altitudinem aquæ ingredi, ubi mundi pisciculi demorantur, ut inde sibi capiat cibum, sed semper foris oberrans circuit refugiens puriores et altissimas aquas, unde possit mundus vivere. Tu igitur, Christiane homo, qui ex aqua et Spiritu sancto renatus es, ingredi ad intelligibiles et spirituales aquas, id est in altitudinem præceptorum Christi, quæ sunt *charitas, gaudium, pax, patientia, benignitas, longanimitas, bonitas, mansuetudo, fides, modestia, continentia, castitas* (Galat. v). Quia, si nolueris in altiores ingredi, et de ipsis spiritualibus C escas tibi capere et sumere, sed circumiens foris et oberrans mortuis, et sædissimis cadaveribus saginari volueris, de quibus dicit Apostolus: *Manifesta autem sunt opera carnis, quæ sunt inmunditia, adulteria, fornicatio, impudicitia, luxuria, ebrietas, commessatio, avaritia, cupiditas* (ibid.), ad inmundorum societatem pervenies. Hæ sunt carnales et mortiferæ escæ, quibus infelices animæ nutriuntur ad pœnam. Disce igitur natate super hoc mare magnum, et spatiosum manibus, sunt illic reptilia quorum non est numerus (Psal. ciii). Nec eos aliter superalis, nisi per signum crucis. Sancti igitur tanquam naves pertranseuntes perveniunt ad regna

cælorum, velut quietissimum portum. Nescientes autem spiritualiter natate excludentur a regno cælorum, et mortui cum mortuis peribunt, sicut dicitur in Evangelio: *Dimitte mortuos sepelire mortuos* (Matth. viii). Convenienter ergo hoc de ibi physiologus dicit et quod serpentes violenter fugat. Et tu, cum oras, extende manus tuas ad cælos, quia virtus crucis semper defendit orantes et dicentes: *Signatum est super nos lumen vultus tui, Domine* (Psal. iv). Nam et sol ipse, nisi extenderit radios suos, non lucret, et volucres, nisi expanderint alas suas, volare non possunt. Naves nisi levaverint vela sua, vento flante non movebuntur. Denique dum *Moyse levabat manus suas, superabat Israel, cum remitteret manus suas, convalescebat Amalech* (Exod. xvii).

CAP. LVIII. *De fulica.*

Est volatile, quod dicitur fulica, satis intelligibile et prudentissimum super omnia volatilia. Cadaveribus non vescitur, non aliunde alio pervolans atque oberrans, sed in uno loco commoratur et permanet usque ad finem, et ibi escam suam habet, et requiescit. Sic ergo omnis homo fidelis secundum Dei voluntatem conservatur et vivit. Non huc atque illuc per diversa loca oberrans circumvolat, sicut faciunt hæretici. Nec sæcularibus desideriis ac voluptatibus delectatur corporalibus, sed sicut illa volucris, quæ carnibus non vescitur, semper in uno eodemque se continet et requiescit loco, id est in Ecclesia catholica et apostolica, et ibi permanet C usque in finem, sicut dicitur in Evangelio: *Qui autem perseveraverit usque in finem, hic salvus erit* (Matth. x). Ibi ergo se continet, et ibi Dominus inhabitare facit unanimes in domo, et ibi habet quotidianum panem immortalitatis, potum vero pretiosum sanguinem Christi, reficiens se sanctis epulis, et super mel et favum suavissimis eloquiis Domini. Non enim in solo pane vivit homo, sed ex omni verbo Dei (Matth. iv). Fulica avis est stagnensis, habens nidum in medio aquæ, vel in petris quas aqua circumdat, maritimoque semper delectatur profundo, dum tempestatem præsenscrit, fugiens in uido ludit.

LIBER SECUNDUS

QUI EST PRÆCIPUE DE NATURIS ANIMALIUM.

PROLOGUS.

Bestiarum vocabulum proprie convenit pardis, vulpibus, tigribus, lupis, simiis, ursis, et cæteris, quæ vel ore, vel unguibus sæviunt, exceptis serpentibus. Bestiæ autem dicuntur a vastando, et vi qua sæviunt. Feræ appellantur eo quod naturali utantur libertate, et desiderio suo ferantur. Sunt enim li-

D beræ eorum voluntates, et huc atque illuc vagantur, et quo animus duxerit, eo feruntur.

CAP. I. *De leone.*

Leo ex Græco vocabulo inflexum est in Latinum, λέων enim dicitur Græce. Est rex ferarum, et omnium quadrupedum princeps, cujus genus trifarium dicitur. E quibus breves ac juba crispas imbelles sunt.

longi et coma simplici acriores. Animos eorum A
frons et cauda indicat. Virtus eorum in pectore,
firmitas in capite. Septi autem a venatoribus ter-
ram contuentur, quo minus conspectis venabulis
terreantur. Rotarum strepitus timent, sed magis
ignem. Et cum ad nullum paveant occursum, ferun-
tur album gallum valde timere. Physici denique di-
cunt quinque naturales res sive naturas habere
leonem. Prima est, quod per cacumina montium
amat ire. Si vero contigerit quod a venatoribus
queratur, odorem eorum sentit, atque sua vestigia
canda sua tegit, ut per ejus vestigia venatores eum
investigare nequeant. Sic et Salvator noster, spiri-
tualis *Leo de tribu Juda (Apocal. v)*, radix Jesse,
filius David, missus a superno Patre, cooperuit
vestigia deitatis suæ, carnem assumens ex Maria
virgine, ut etiam diabolus humani generis inimicus,
mysterii incarnationis ejus ignarus, quasi purum
hominem eum conatus sit tentare. Cum enim Do-
minus noster Jesus Christus diu jejunans in deserto
pro nostris peccatis esuriret ex parte carnis, acces-
sit ad eum tentator dicens ei: *Si Filius Dei es, dic ut
lapides isti panes fiant (Matth. iv)*. Quando autem
pro nobis pati voluit, traditus a discipulo in manus
Judæorum, ratus est diabolus eum morte vincere,
quem vivum non valuit superare. Sed cum propria
virtute a mortuis resurrexisset, non solum ab in-
feris rediit, sed etiam captivam duxit captivitatem,
suam demonstrans deitatem. Secunda natura leonis
est quod cum dormit, oculos apertos habere vider-
tur. Quod bene dicitur de Christo in Canticis cantico-
rum. *Ego dormio, et cor meum vigilat (Cant. v)*.
Dormivit enim caro in cruce moriendo, divinitas
vero vigilabat cuncta protegendo, unde psalmus:
*Ecce non dormitabit neque dormiet, qui custodit
Israel (Psal. cxx)*. Tertia ejus natura, quod cum
leæna parit, suos catulos mortuos parit, et ita
custodit tribus diebus, donec veniens pater eorum
in faciem eorum exhalet, ut vivificentur. Sic omni-
potens Pater Dominum nostrum Jesum Christum
Filium suum tertia die suscitavit a mortuis, dicente
Jacob: *Dormitabit tanquam leo, et sicut catulus leonis
suscitabitur (Genes. xlix)*. Quarta natura leonis est,
quod nisi læsus fuerit, non facile irascitur. Patet
enim ejus misericordia, quod prostratis parcit. Unde D
versus:

*Parcere prostratis scit nobilis ira leonis.
Tu quoque fac simile quisquis dominaris in orbe.*

Captivos homines sibi obvios repedare permittit,
et non nisi præ magna fame interimit. Ad cujus
exemplum rationabiles homines respicere debent,
qui non læsi irascuntur et innocentes opprimunt,
cum eos Christiana lex dimittere jubeat liberos.

CAP. II. De antula seu anto aut antelope animali.

Est animal antula nomine acerrimum, ita ut nul-
lus venator ei possit appropinquare; habet enim
cornua longa in similitudinem serræ, quibus secare
potest maximas quercus, condensa et superflua quæ-

que arborum cedendo secat, in nullo restans. Quando
vero silit, vadit ad flumen magnum Euphratem, et
bibit. Sunt autem ibidem virgæ viminæ virides et
molles. Incipit autem illud animal ludere in virgulis
illis, et ludendo obligat semetipsum cornibus, obli-
gatisque cornibus vociferatur ingenti rugitu, quia
evadere non potest gracilibus virgulis circumseptus,
et tunc quilibet venator absconse venans, audiens
vocem ejus currit, et inveniens ligatum occidit.
Cave ergo, homo Dei, ebrietatem, nec obli-geris luxu-
riæ voluptate, ut non interficiaris a diabolo. *Vinum
enim et mulieres apostatare faciunt homines sapientes
(Eccli. xix)*. Verum vir sapiens et prudens a vino
et a muliere se avertet. Sunt autem duo lapides
igniferi, masculus et femina. Tu igitur professor
prudentiæ, intellige multos periisse propter vinum
tanquam virum, et propter feminas, id est volupta-
tes, et cautus esto ut salvus evadas. Ergo hoc animal
supra scriptum significat viros habentes cornua
bonorum operum, sive scientiam duorum Testamen-
torum, qui quandiu in his studuerint, non solum
modica, sed etiam grandia vitia resecant. Si vero
inde reversi, ad illecebras hujus vitæ et voluptates
attenderint, gulæ ac lenocinio servierint, non solum
virtutem bonorum operum sed etiam præmia per-
dunt habenda.

CAP. III. De onocentauro.

Onocentaurum duabus naturis constare physiolo-
gus asserit, dicens: Superior pars centauro homini
similis est, inferior vero onocentauri, id est asino. Huic as-
similatur vecordes atque bilingues homines. Unde
Paulus dicit: *Habentes promissiones pietatis, facitis
autem abnegantes (II Cor vi)*; et Psalmista: *Homo
cum in honore esset, non intellexit, comparatus est
jumentis insipientibus, et similis factus est illis (Psal.
XLVII)*.

CAP. IV. De herinaceo, seu hericio

Physiologus dicit de herinaceo, quod figuram ha-
bet porcelli lactentis, et est totus spinosus, qui
tempore vindemiarum ingreditur vineam, et ubi in-
venit vitem oneratam, ascendit supra et excutit racem-
os ad terram, deinde descendit et involvit se super
congregatos racemos, ut infligantur in spinis suis,
et sic fert escam catulis suis. Est autem aptus me-
dicinæ, coctus et comestus proficit. Tu vero, homo
Dei, custodi vineam tuam et omnes fructus ejus spi-
rituales, ne te occupet istius sæculi sollicitudo, et
temporalium bonorum voluptas, et spinosus diabolus
infligat suis spinis omnes fructus ejus spirituales, et
faciat escam bestiis, et fiat anima tua nuda, vacua
et inanis, sicut pampinus, sive vitis ablatis uvis.
Post hoc enim frustra clamabis: *Vineam meam non
custodivi (Cant. ii)*. Hujus herinacei etiam natura
est, ut ei quando senserit hominem, contra omnes
insidias ejus protegit se suis spinis sepiens, et se in
globum colligens, et velut planstrum stridet. Tu
autem salutis tuæ inimicum præsentiscens, datus

tibi virtutibus et Ecclesiæ sacramentis contra eum a te muni, et ut Deo vivas, mundi, carnis et diaboli operibus mortuum te finge.

CAP. V. *De vulpe et ejus natura.*

Vulpes dicta est quasi volupes. Est enim volubilis pedibus, et nunquam recto itinere, sed tortuosis anfractibus currit. Est autem animal fraudulentum et ingeniosum. Cum enim esurit, et non invenit quod manducet, involvit se in rubra terra, ut appareat quasi cruentata, et projicit se in terram, retinetque flatum suum, ita ut non spiret, aves vero videntes eam non flantem, et quasi cruentatam, et linguam ore ejus ejectam, putant eam esse mortuam, et descendunt sessum super eam. Illa autem sic rapit eas et devorat. Istius autem figuram diabolus possidet. Omnibus enim viventibus secundum carnem fingit se esse mortuum, quousque intra guttur suum eos habeat et puniat. Spiritualibus tamen viris in fide viventibus, quæ dilectionem operatur, vere mortuus est et ad nihilum redactus. Qui autem volunt exercere opera ejus, moriuntur, dicente Apostolo: *Scientes hoc quia si secundum carnem vixeritis, moriemini. Si autem spiritu facta carnis mortificaveritis vivetis* (Rom. viii); et David: *Introibunt in inferiora terræ, tradentur in manus gladii, partes vulpium erunt* (Psal. lxi); et Dominus de Herode: *Ite, et dicite vulpi illi* (Luc. xiii); et in Canticis canticorum: *Capite nobis vulpes parvulas exterminantes vineas* (Cant. ii).

CAP. VI. *De monocerote sive unicorni animali.*

Est animal quod dicitur monoceros. Monoceros [μονόκερος] autem Græce, unicornis dicitur Latine, eo quod unum cornu habet in medio capite. Physiologus dicit hanc unicornem habere naturam quod sit pusillum animal, et hædo simile, acerrimumque habet in capite cornu unum, ipsumque nullus venator vi aut prævenire aut capere potest, sed hoc duntaxat commento ac dolo capiunt illud. Puellam virginemque speciosam ducunt in locum illum ubi moratur, et dimittunt eam solam, cum autem ipsa viderit illud, aperit sinum suum, quo viso, omni ferocitate deposita, caput suum in gremium ejus deponit, et sic dormiens deprehenditur ab insidiatoribus et exhibetur in palatium regis. Sic et Dominus Jesus Christus spiritualis unicornis descendens in uterum virginis per carnem ex ea sumptam captus a Judæis, morte crucis damnatus est, de quo David: *Et dilectus quemadmodum filius unicornium* (Psal. xxviii); et alibi: *Et exaltabitur sicut unicornis cornu meum* (Psal. cx); et Zacharias: *Suscitavit cornu salutis nostræ, in domo David pueri sui* (Luc. i). Quia vero habet hoc animal unum cornu in capite, significat hoc quod Salvator ait: *Ego et Pater unum sumus* (Joan. x). *Caput enim Christi Deus est* (II Cor. xi). Quia acerrimum dicitur, significat quod neque principatus, neque potestates, neque throni, neque dominationes intelligere Deum valent sicut est. Quia autem dicitur pusillum, propter incarnationem ejus et humilitatem dicitur, dicente ipso: *Discite a me quia mitis sum et humilis corde* (Matth. xi). Qui

intantum acerrimus est, ut subtilissimus diabolus intelligere et investigare Incarnationis ejus mysterium non valuerit, sed sola voluntate Patris descendit in uterum Virginis, et *Verbum caro factum est, et habitavit in nobis* (Joan. i). Hædo autem similis est unicornis, quia Salvator, secundum Apostolum, factus est in similitudinem carnis peccati, ut de peccato damnaret peccatum (Rom. viii).

CAP. VII. *De hydro et hydra.*

Est animal in Nilo flumine, quod dicitur hydrus, aquaticus serpens, id est in aqua vivens. Græci enim hydor [ἵδωρ] aquam vocant. Inde hydrus aquaticus serpens, cujus ictu obturgescunt, quem morbum boam [liboam] dicunt, eo quod fimo bovis curetur. Secundum poetas hydra est draco multorum capitum, qualis fuit in Lerna palude provinciæ Arcadiæ, quem cum Hercules occidere vellet, uno capite cæso, tria capita exurgebant. Sed hoc fabulosum est. Nam constat quod hydra dicta multorum capitum, est locus evomens aquas vastantes vicinam civitatem, in quo uno meatu clauso multi erumpebant, quod Hercules videns loca ipsa igne exussit, et meatus clausit. At hic hydrus præfatus inimicus est crocodilo, et hanc habet naturam et consuetudinem, ut cum venerit et viderit crocodilum in littore dormientem, vadit et involvit se luto, quo possit facilius illabi in fauces crocodili. Crocodilus igitur subito eum vivum transgluit, ille vero dilans omnia viscera ejus, non solum vivus, sed etiam illæsus exit. Sic igitur mors et infernus figuram habent crocodili, quorum inimicus est Dominus noster Jesus Christus. Nam assumens humanam carnem, descendit ad infernum, et dirumpens omnia viscera ejus, eduxit eos qui injuste ab eo detinebantur in morte. Mortificavit enim ipsam mortem resurgens a mortuis, et illi insultat per prophetam dicens: *O mors, ero mors tua, morsus tuus ero, inferne* (Ose. xv), quia et *corpora multorum sanctorum cum Christo eo tempore resurrexere* (Matth. xvii, 27).

CAP. VIII. *De crocodili natura.*

Crocodilus a colore croceo dicitur, et nascitur in Nilo flumine, quadrupes animal, terra et aqua vivens, longitudine plerumque viginti cubitorum, dentium et unguium immanitate armatus, cujus cutis tantæ duritiæ dicitur, ut quamvis percutiatur in tergo lapidum ictibus, nihil lædatur. Nocte in aquis, die in humo quiescit; qui si aliquando inveniat hominem comedit eum, si vincere potest, et postea eum semper plorat. Solus autem præ omnibus animalibus superiora oris movet, inferiora vero immota tenet. Stercus ejus sit unguentum, unde vetula et rugosæ mulieres facies suas perungunt, fiuntque pulchræ donec sudor defluens faciem lavet. Cujus figuram portant hypocritæ sive luxuriosi atque avari, quia, quamvis vento superbix inflentur, tamen luxuriæ maculentur, avaritiæ morbo olfuscentur tamen rigidi ac velut sanctissimi in sanctificationibus legis coram omnibus incedere hominibus sese ostendunt. Nocte in aquis, die humi quiescit, quia quamvis hypocritæ luxuriose

vivant, tamen sancte et iuste vivere dici delectantur. A Conscii suæ malitiæ corde plangunt, licet usu semper retrahantur et consuetudine ad perpetrata. Superiora oris ejus movet, quia hi sanctorum Patrum vitæ exempla, verborumque doctrinam aliis in verbo ostendunt, tamen ne minimum quidem eorum quæ dicunt in se ostendunt. De stercore ejus fit unguentum, quia plerumque mali de perpetrato malo ab imperitis laudantur, ac ab hujus mundi favoribus extolluntur. Sed cum districtus iudex perpetratis malis iram suam ad feriendum promovet, tunc omnis ille decor laudis velut fumus evanesit.

CAP. IX. De Castoris naturæ.

Est animal quod dicitur castor vel fiber, nimis acri ingenio, et nimis mansuctum animal, cuius testiculi in medicina proficiunt ad diversas valetudines, morbosque varios curandos. Physiologus naturam ejus exprimens refert quod, cum investigatus fuerit, et insecutus, ac acerrime timens capi a venatoribus, respicit ad eos, morsuque suos testiculos abscindit, et ante eos projicit fugiens, venatorque veniens colligit illos, et ultra non sequitur eum, sed revertitur. Si autem evenerit ut alter venator eum inveniat, cum viderit se non posse evadere, erigit se, demonstrans venatori sua virilia evulsa. Venator vero hoc videns discedit ab eo. Sic et ille, qui secundum mandatum Dei vult vivere caste abscindit a se omnia vitia, et omnes impudicos actus ahijcit in faciem diaboli. Tunc diabolus videns eum sine testiculis vitiorum, confusus discedit ab eo. Sic sine dubio omnes, qui volunt caste vivere, oportet ut resecent omnia vitia cordis et corporis a se, et projiciant in faciem diaboli, et vivant in Christo. Nihil ergo commune habeat homo Dei cum diabolo, ut tutus dicere cum Domino valeat: *Venit princeps mundi hujus, et in me non novet quidquam* (Joan. xiv). Unde dicit Apostolus. *Reddite omnibus debita, cui tributum, tributum; cui vectigal, vectigal; cui honorem, honorem* (Rom. xiii). In primis reddamus diabolo quæ sunt ejus, renuntiantes illi et omnibus operibus ejus, et tunc demum ex toto corde conversi ad Deum, reddamus illi tanquam Patri nostro honorem, et cum ejus adjutorio discutiamus a nobis vectigal et tributum diaboli, ut adipiscamur fructus spirituales, et charitatem in operibus bonis, in elemosynis, in visitationibus infirmorum, in consolatione pauperum, in laudibus Dei, et orationibus assiduis. Castores a castrando dicti, sunt etiam sibri, qui et pontici canes vocantur.

CAP. X. De hyæna, de qua rugati sunt versiculi.

Hanc vocat ex causa noctem per nomen hyæna: Accitumque rapti, et sævo vulnere carpi.

Hyæna est animal quod dicitur in sepulcris mortuorum habitans, eorumque corpora devorans, cuius natura est, ut aliquando masculus sit, aliquando femina, et ideo est immundum animal. Refert etiam Julius Solinus quod circuit domos per noctem, et quædam verba exprimit, ut suspicietur esse homo ab iis qui in domo sunt, eo quod loquitur ut homo,

qui foras egressi subito ab ea devorantur. Huic belluæ assimilantur filii Israel, qui ab initio Dei vivo servierunt, postea divitiis et luxuriæ delitii, idola coluerunt: propter hoc propheta Synagogam immundo animali comparavit, dicens: *Facta est mihi hæreditas mea quasi spelunca hyæna* [Vulg. quasi leo in sylva] (Jer. xii). Quicumque igitur inter nos luxuriæ et avaritiæ inserviunt, huic bestiam comparantur, cum nec viri nec feminae sint, id est nec plene fideles nec perfidi, sed sunt sine dubio, de quibus ait Jacobus apostolus: *Vir duplex animo, inconstans est in omnibus viis suis* (Jac. i), de quibus et Dominus: *Non potestis Deo servire et mammonæ* (Matth. vi). Hæc bellua lapidem habet in oculis nomine hyænum, quem, si quis sub lingua sua tenuerit, futura prædicere posse creditur. Verumtamen Julius Solinus refert de hoc lapide quod in ventriculis pullorum hyænae invenitur, et si cujus lingue eo tacta fuerit, divinare dicitur.

CAP. XI. De onagro.

Est animal quod dicitur onager, id est asinus silvester seu indomitus, et in deserto vagans: *ὄνος* enim, id est onos, dicitur asinus et asina, et *ἄγριος* (agrios,) agrestis, immitis, ferox, Singuli autem feminarum gregibus præsumt. Nascentibus masculis masculi zelant, et eorum testiculos morsibus detruncant, quod caventes matres eos in secretis occultant. Physiologus dicit de onagro quod undécimo die mensis Famochi, id est Martii duodecies in nocte rugit. Similiter et in die, et ex hoc cognoscitur quod æquinoctium est, et numerum horarum diei vel noctis a rugitibus onagri semel rugientis per singulas cognoscunt horas. Figuram hujus diabolus habet, qui cum scierit noctem et diem coæquari, id est cum viderit populum, qui ambulabat in tenebris, converti ad Dominum, et coæquari fidei justorum, sicut coæquatur nox cum die, illico rugit nocte ac die per singulas horas, quærens escam suam. Neque enim rugit onager, nisi quando quærit escam sibi sicut dicit Job: *Nunquid rugiet onager cum habuerit herbam?* (Job. vi) Similiter et Apostolus: *Adversarius vester diabolus tanquam leo rugiens circuit querens quem devoret* (I Petr. v). Africa habet hos maguos.

CAP. XII. De simiis..

Simiæ Latine vocantur eo quod in eis similitudo rationis humanæ sentitur. Hæ elementorum sagæres, in nova luna exsultant, in media tristantur. Harum genera sunt quinque, ex quibus cercopitheci caudas habent. Cercopithecus enim simia caudata est quam quidam duram vocant. Sphinges sunt villosæ et dociles ad feritatis oblivionem. Cynocephali et ipsi sunt similes simiis, longamque caudam habentes, et faciem admodum canis, unde et sic nuncupantur. Satyri facie admodum grata, et gesticulatis motibus inieci. Gallitriches toto pene aspectu distant a cæteris; sunt enim facie acuta, longa barba, et lata cauda. Natura simiæ talis est ut cum peperit geminos catulos, unum dili-

gat, et aternm odiat. Quod si aliquando e venerit ut a venatoribus quæretur, ante se amplectitur quem diligit, et alterum quem odit collo portat. Sed cum lapsa fuerit bipes eundo, projicit nolens quem diligit, servatque nolens quem odio habet. Cujus figuram diabolus habet qui caput habet, caudam vero non habet, et licet totus turpis sit, tamen posteriora ejus impense turpia et horribilia sunt. Diabolus enim initium habuit cum angelis in cœlis, sed quia hypocrita fuit et dolosus intrinsecus, perdidit caudam, quia totus in fine peribit, sicut dicit Apostolus: *Quem Dominus Jesus interficiet spiritu oris sui (II Thess. xv)*. Simia vel simius secundum alios Græcum nomen est. Nam *σῖμος*, id est simus dicitur, eo quod pressis naribus sit bestia turpis et foæta rugis, licet etiam capellarum sit habere pressum nasum, de qua Ennius antiquus poeta:

Simia quam similis turpissima bestia nobis.

CAP. XIII. *De capri natura.*

Est animal quod dicitur caper, eo quod capiet aspera. Nonnulli a crepita erurum vocant, voluntque eas capreas vocitatas, quæ sunt agrestes capræ. Has Græci eo quod acute vident, dorcades appellaverunt. De quibus physiologus dicit quod amant montes altos, et pascuntur in convallibus montium. Est enim valde providum animal, prævidens omnia a longo nimis bene, ita ut si in aliqua regione homines viderit ambulantes, mox interno-scit utrum sint venatores necne. Sic et Dominus noster Jesus Christus amat excelsos montes, hoc est prophetas, et patriarchas, et apostolos omnesque sanctos, et, ut in Canticis canticorum dicitur: *Ecce fratruelis meus venit sicut caprea saliens in montibus (Cant. ii)*. Ille est Dominus noster Jesus Christus, qui pascitur in Ecclesia per opera pietatis, quæ faciunt fideles, ut in Evangelio suo dicit: *Esurivi, et dedistis mihi manducare (Matth. xxv)*, et reliqua quæ ibidem enumerantur laudabilia. Convallia vero montium Ecclesiam per diversa loca figurant, ut in Canticis canticorum: *Convertere, fratruelis meus, et similis esto capræ, hinnuloque cervorum supra montes convallium (Cant. ii)*. Caprea igitur acutissimam habens aciem oculorum, aspi-ciensque a longe venatorum insidias, significat Dominum nostrum Jesum Christum, quoniam ut, Scriptura dicit: *Deus scientiarum Dominus est (I Reg. ii)*; et alibi: *Excelsus Dominus, et humilia respicit, et alta a longe cognoscit (Psal. cxxxvii)*. Et sicut prudentissimum creaturam, quam creavit ad honorem sui nominis, prospicit, videt, et regit, antequam incidamus in laqueum diaboli nos interius prævidendo contegit, sed ne telis cogitationum premamur, innuit et suadet nobis alta montium petere, et sensus divinorum eloquiorum discutere, ut ibi quasi in speculo consideremus quid placeat, quid displiceat in nobis ipsis Conditore nostro. Nam sicut caprea venatorem prævidet, ita Dominus noster Jesus Christus longe ante prospiciens Judam proditorem, sic aiebat: *Unus ex*

A vobis me traditurus est (Matth. xxvi). Et manifestius: *Juda osculo tradit filium hominis? (Luc. xxii)*.

CAP. XIV. *De cervorum natura.*

Cervi dicti sunt ἀπὸ τῶν κερᾶτων, id est a cornibus, dicunturque nongentos annos vivere, atque cum infirmitate vel senectute deficere se sentiunt, spiritu narium serpentes de cavernis extrahunt, et sperata eorum pernicie veneni eorum pabulo reparantur. Sagittas infixas pastu dictami excutunt. Mirantur autem sibilum fistularum. Erectis auribus acute audiunt, submissis nihil; si quando immensa flumina vel maria transant, clunibus præcedentium capita superponunt, sibi invicem succedentes, nullum ponderis laborem sentiunt. Lacrymæ eorum collectæ, et ossa in eorum corde inventa, apta sunt potui, cordis pulsu laborantibus. Cervus quoque significat Dominum nostrum Jesum Christum, qui diabolum humani generis inimicum, quasi spelunca latitantem in omni natione, spiritu divinæ sapientiæ abstrahens, virtutis pede caput ejus contrivit, pabuloque veneni mortis quam sponte subiit, nostram naturam peccaminum senectute prægravatam renovavit. Ad ipsum enim Psalmographus dicit: *Levavi oculos meos in montes, unde veniet auxilium mihi (Psal. cxx)*. Montes, apostolos et prophetas dicit, cervos vero fideles homines, oculos in montes, id est preces ad apostolos, ex quibus veniet nobis auxilium, levantes. Item duo sunt genera cervorum. Unum, quod ut invenerit serpentem in caverna ubi latitat, flatum immittit, ut exeat, et egredientis collum percutiens hinc et inde, occidit serpentem, et devorat; postea autem propter tumorem currens ad agras purissimas, venenum evomit, sed propter hunc tumorem pilos mutat, et cornua abjicit. Cervus figuram pœnitentium habet, qui pœnitentes constringuntur intrinsecus conscientia peccatorum, et vadunt ad fontes, ad doctrinam Scripturarum, forasque projiciuntur, quia segregant se per pœnitentiam a corpore et sanguine Christi usque dum recipiantur per reconciliationem sacerdotis. Aliud est genus cervorum, quod si invenerit serpentem, occidit eum, et post victoriam petit montem, ubi pabulum inveniat. Sic et unusquisque sanctus ubi sentit diabolum in se vel in alios venena malæ persuasionis infundentem, cum virtute Domini eum interficere et a se projicere studeat, et veniat ad montem Christum, ubi animæ pabulum quærat, et inveniat.

CAP. XV. *De ibice.*

Est animal quod dicitur ibex, duo cornua habens, quorum tanta vis est ut, si ab alto montis demissum fuerit ad ima, totum corpus sustentetur illæsum his cornibus. Significat autem eruditos homines, qui duorum Testamentorum consonantia quicquid adversi eis acciderit, quasi quodam salubri temperamento temperare solent, et velut duobus cornibus fulti, bona quæ perpetrant, veteris ac evangelicæ lectionis attestazione sustentant.

CAP. XVI. *De stellione et salamandra.*

Est reptile quoddam, quod ab aliis putatur salamandra, ab aliis stellio. Hoc simile est lacertulæ pusillæ colore vario, de quo Salomon dicit: *Stellio manibus nititur, et moratur in domibus regum* (Prov. xxx). Physiologus dicit de eo quod si casu undecunque incidit in caminum vel fornacem ignis, aut in quocumque incendium statim extinguitur ignis. Ita sunt iusti admirabiles omnibus hominibus, sicut fuerunt in camino ignis ardentis Ananias, Azarias, Misael, et non tetigit eos omnino ignis. Justos autem intactos et incontaminatos exire posse de camino ignis evidentius declarat et Paulus apostolus dicens: *Tribulationem patimur, sed non angustiamur. Dejicimur, sed non perimus* (II Cor. iv). Item: *Obstruxerunt ora leonum* (Hebr. xi). Ita et omnis quicumque ex tota fide sua crediderit in Deum, et in operibus bonis perseveraverit, transit gehennam ignis, et non tangit eum flamma, de qua scriptum est in Isaia propheta: *Si transieris per ignem flamma non te comburet* (Isa. xliii). Item de eodem. Salamandra dicta est eo quod contra incendia valeat, cujus inter omnia venenata vis maxima est. Cætera enim singulos ferunt, hæc plurimos pariter interimit. Nam si arbori irrupserit, omnia poma ejus veneno inficit, et eos qui ex eadem poma comederint occidit. Quæ etiam si in puteum ceciderit, vis veneni ex eo potantes interficit. Ista contra incendia repugnans, sola animalium ignes extinguit. Vivit enim in mediis flammis sine dolore et consumptione, et non solum non uritur, sed etiam extinguit incendium.

CAP. XVII. *De canibus et eorum naturis.*

Canum sunt plura genera. Alii enim ad capiendum feras silvarum investigant, alii volucres, alii ab infestationibus luporum greges ovium cum pastoribus custodiunt, alii custodes domum substantiam dominorum suorum vigilando custodiunt, ne furto rapiantur in nocte. Vivere quoque non posse dicuntur sine homine, quapropter intantum ferunt diligere dominos suos, ut regem quemdam captum ab inimicis, ac in custodia detentum, ejus canes agmine facto per medias acies inimicorum ab exsilio reduxerint, occisoque homine, dum ejus amici in quem impingeretur hoc facinus ignorarent, in medio populi interfectorem ejusdem, et auctorem mortis canis patefecit. Lingua canis dum lingit vulnus, curat. Victus admodum dicitur esse medici. Catulus denique ligatus vulneratorum solet esse salus intestinorum. Natura ejus est, ut ad vomitum suum revertatur, iterumque comedat, cumque flavium transvaderit carnem in ore vel aliquid tale tenens, cum viderit umbram, os aperit, atque, dum sperat aliam veram carnem habere, ipsam quam tenet perdit. Cujus figuram in rebus quibusdam prædicatores habent, qui semper admonendo atque exsequendo quæ recta sunt, insidias diaboli propellunt, ne thesaurum Dei, id est Christianorum animas rapiendo ipse auferat. Lingua canis dum lingit

A vulnus, sanat, quia peccatorum in confessione emundantur vulnera sacerdoti facta confessione. Intestina quoque hominis curat catulus applicatus, quia secreta cordis sæpe mundantur in opere vel sermone doctoris. Modico admodum victu canis esse dicitur, quia qui præest aliis, sapientiæque studiis invigilat, crapulam omnimodo vitare debet. Nam ex saturitate panis Sodoma periit. Nullo denique aditu tam cito inimicus possidet Christianum, quam voraci gula. Quod canis ad vomitum redit, significat post perfectam confessionem quosdam incaute ad eadem perpetranda facinora redire. Quod carnem in flumine per concupitam umbram relinquit, significat homines propter ambitionem ignotæ rei, id quoque quod proprii est juris, relinquere. Unde fit ut dum non valent adipisci id quod cupiunt, perdere frustra nolunt quod reliquerunt.

CAP. XVIII. *De mustela et aspide.*

De mustela præcipit lex non manducare eam, eo quod immundum animal est (Levit. xi). Mustela dicitur quasi mus longus. Nam telos [τίλος] Græcè longus dicitur. Hæc ingenio subdola, in domo ubi habitat, cum catulos genuerit, de loco ad locum transfert, mutataque sede locat. Serpentes etiam, ac mures persequitur. Duo autem sunt genera mustelarum. Alterum enim silvestre est, distans magnitudine. Has Græci ictidas vocant. Alterum in domibus oberrans. Quidam dicunt eas aure concipere, et ore parere. E contrario dicunt quidam ore semen concipere, et per aurem parere. Dicuntur autem peritæ esse medicinæ, ita ut si forte occisi fuerint earum fetus, si eos invenire potuerint, redivivos faciant. Sic nonnulli fidelium libenter quidem accipiunt divini verbi semen, sed inobedientes effecti prætermittunt, et dissimulant quæ audierunt. Isti tales non solum mustelæ comparantur, sed etiam aspidi surdæ et obturanti aures suas, ut non audiat vocem incantantis. Physiologus dicit quod aspis hanc habet naturam, ut si quando venerit aliquis homo ad speluncam, ubi habitat aspis, et incantavit eam omnibus carminibus ut exeat de cavernis suis, illa ne audiat vocem incantantis, ponit caput suum ad terram, et unam aurem premit in terram, alteram vero canda sua obturat. Tales sunt istius mundi homines divites, qui unam aurem depriment in terrenis suis desideriis, alii vero posterioribus peccatis suis peccata nova semper addentes, obturant corda, et ita fit ut non audiant vocem incantantis, id est, prædicantis verbum Dei. Isidorus: « Falso opinantur qui dicunt mustelam ore concipere, aure effundere partum. »

CAP. XIX. *De lapidibus igniferis.*

Sunt lapides igniferi in quodam monte Orientis, quos Græci vocant chirobolos, id est manipulos. Dicunturque masculus et femina. In istis quando ab invicem separantur ignis non accenditur. Cum autem adinvicem casu aliquo appropinquaverint, statim in eis tantus ignis accenditur, ita ut omnia ardeant quæ circa illos sunt. Unde et vos,

homines Dei, qui vitam geritis monasticam, separate vos longe a mulieribus, quoniam si illis appropinquaveritis, statim noxius ignis accendetur in vobis, et consumetur omne bonum quod Christus Dominus vobis contulit. Sunt enim angeli Satanæ, qui semper impugnant viros sanctos, sed et feminas castas. Memores enim esse debetis bellorum quæ peregerunt sancti viri, sicut Samson et Joseph. Ambo siquidem tentati sunt per mulieres, sed alter vicit, alter victus est. Eva quoque et Susanna tentatæ sunt, altera victa est, altera vicit. Ideo nolite securi esse, nec confidere in solita castitate, sed munite corda præceptis divinis, ut vos non deterreat fallax amor mulierum, quarum peccatum ab initio, id est, ab Adam usque nunc in filios inobediendiæ debacchatur, nec vos incendant opera demoniorum.

CAP. XX. *De luporum natura.*

Lupus Græce λύκος lycos dicitur, et λύκη lux matutina, quæ est apta rapacibus, et sic a rapacitate dicitur. Unde et meretrices lupos vocitamus, quia amatorum bona devastant. Alii autem lupos vocatos aiunt quasi sint leopodes, quod ut leoni ita sit illis virtus in pedibus. Unde et quidquid pede presserint non vivit. Rapax est bestia, et cruoris appetens. De quo rustici aiunt vocem hominem perdere, si eum lupus prior viderit. Unde et subito tacenti dicitur: Lupus est in fabula. Certe si se prævisum senserit, deponit ferocitatis audaciam. Lupi toto anno non amplius quam duodecim dies coeunt. Lupus in armis seu humeris vires habet, vel in ore, in renibus autem minime. Physiologus hæc animalia mortifera describit. Collum nunquam valet retro inflectere. Aliquando præda fertur vivere, aliquando terra, nonnunquam vento. Lupa denique in nullo mense nisi in Maio quando fit tonitru, catulos suos gignit, cujus astutia tanta est, ut in vicino loco suis catulis prædam non rapiat, sed in longinquo. Quod si opus fuerit ut noctu prædam quærat, tanquam canis mansuetus passim ad ovile ovium pergat, et ne fetorem sui flatus fortuito canes sentiant, et excitent pastores, contra ventum pergat, et si aliquando ramus vel tale aliquid sub ejus pede frangendo sonuerit, ipsum pedem morsu aspero castigat. Oculi ejus in nocte lucent velut lucernæ. Cujus natura talis est, ut perdat homo vires clamandi, si prius hominem viderit, quam videatur ab eo; ut autem Julius Solinus refert, qui plurâ de naturis bestiarum dicit, amatorium villum ac pilum in caudæ summitate portat, quem ipse dentibus evellit, si forte capi timuerit. Ejus figuram diabolus portat, qui semper humano generi jugiter invidet, ac circuit Ecclesias fidelium ut mactet et perdat animas eorum. Quod vero generatur tonitruo primo mensis Maii, significat diabolum in primo superbiæ motu ruisse de cælo. Quod autem in anterioribus membris vires habet, et non in posterioribus, eundem diabolum significat prius in cælo angelum lucis fuisse, nunc vero deorsum apostatam factum esse, et primo in-

A gressu potentem, sed, si resisteris a te fugiturum. Oculi ejus nocte lucent, quia quædam diaboli opera cæcis, et fatuis viris videntur esse pulchra atque salubria. Cum catulos nutrit, non nisi in longinquo prædam capit, quia eos diabolus bonis temporalibus fovet, de quibus certus est quod in gehennalibus claustris pœnas sint perpessuri æternas. Illos autem omnino insequitur, qui bonis operibus ab eo elongantur, sicut de bono Job legitur, cui omnem substantiam ejus abstulit, nec non filios et filias percussit, ut a Domino recederet cor ejus (Job. 1). Quod nunquam capite retrorsum sine toto corpore vertitur, diabolus demonstrat ad pœnitudinis correctionem nunquam flecti. Quid vero agendum est homini, cui lupus vires abstulit clamandi? Qui enim non habet potestatem vociferationis, perdit auxilium longe stantis. Sed quid agendum? Deponat homo vestimentum suum, pedibus suis terram conculcando, sumens manibus duos lapillos, eosque conculciat. Quid postea? Lupus audaciam suæ virtutis perdens fugiet; homo vero tutus suo ingenio liber erit, sicut in principio. Spiritualiter autem hoc intelligendum est, atque ad superiorem sensum allegorice est ducendum. Quid enim per lupum nisi diabolus, quid per hominem nisi genus humanum, quid per vestimentum nisi peccatum, quid per lapides nisi apostolos seu cæteros sanctos vel ipsum Dominum nostrum Jesum Christum significare poterimus? Omnes enim sancti alii a prophetis adamantini et vivi lapides dicti sunt. Ipse etiam Dominus noster in lege vocatur offensionis lapis et petra scandali (I Petr. 1), de quo dicit propheta: *Virum vidi stantem supra montem adamantinum.* Antequam denique redeipnti essemus, sub potestate inimici eramus, vocem quoque clamandi perdideramus, quoniam peccatis nostris exigentibus, a Deo non audiebamur, neque aliquem sanctorum in auxilium nobis interpellabamus. Postquam vero clemens Deus gratificavit nos in Filio suo, deposuimus in baptismo veterem hominem cum actibus suis, ac induimus novum, qui, juxta Apostolum, *secundum Deum creatus est in justitia* (Ephes. 1). Deinde sumpsimus lapides alterutrum ferientes, quia sanctos Dei, qui jam in cælis regnant, ipso nostri oris ferimus alloquio, ut et ipsi aures pulsent judicis, ac veniam criminum impetrent nobis, ne nos quem nescimus absorbeat cerberus, gaudens nostro interitu.

CAP. XXI. *De viperæ natura.*

Physiologus dicit de vipera quod quando coitum facit, masculus infert os suum in os feminae, et illa deglutiens semen, abscindit caput masculi, et masculus moritur statim. Intellige ergo quid faciat concubitus meretricius. Cum autem creverint catuli in ventre, viperam perforant mordentes et sic exeunt mortua matre. Hoc exemplum directum est ad Pharisæos hujusmodi rem perpetrantes: *Progenies viperarum, quis ostendet vobis fugere a ventura ira?* (Matth. 23.) Viperæ enim comparati sunt Pharisæi

obscenis operibus et desideriis servientes. Occiderunt enim patrem suum Christum, et matrem Ecclesiam persecuti sunt. Physiologus etiam dicit: Tria sunt genera viperarum nocentium, tresque ejus naturæ. Primum, cum senuerit, impedimentum habet oculorum, ut non videat; sed vide quid faciat. Jejunat quinquaginta diebus atque noctibus, donec laxetur pellis ejus, tuncque vadens querit excisam et asperam petram, et transit per ipsam, sicque pelle illa spoliatur et juvenescit. *Angusta est porta, et arcta via quæ ducit ad vitam (Matth. vii)*. Secundæ viperæ natura est quod, quando pergit ad bibendum, aut ad coeundum cum anguilla, evomit prius venenum suum in spelunca sua vel fovea. Imitemur et nos hujus solertiam, ut, quando veniemus aquam bibere, id est divinos sermones in Ecclesia Dei audire, non afferamus nobiscum pulveres et maculosas sæcularium rerum concupiscentias, sed mundatis conscientiis nostris, per humilitatem et veram confessionem ingrediamur in templum Domini, orantes et psallentes in cordibus Domino. Tertiæ vero viperæ natura est talis ut, cum viderit hominem nudum, timens fugiat eum. Si autem vestitum perspexerit, insilit in eum. Sic et nos spiritualiter intelligamus, quia quoad pater noster in paradiso erat nudus, non prævalebat adversus eum diabolus, serpens antiquus. Sed postquam tunica est indutus, id est mortalitate corporis, tunc exsilivit in eum serpens.

Cap. XXII. De serra bellua marina.

Bellua est in mari quæ dicitur serra, habens pennas immanes, quæ, cum viderit navem velificantem, elevat alas suas, et currere contendit contra navem triginta vel quadraginta stadiis. Cum vero deficit, ponit alas suas, et eas tandem ad se retrahens lassa subsistit, ipsam vero fluctus in profundum maris ad locum suum tunc temporis reportare consuevit. Mare autem hujus sæculi figuram habet. Naves ergo justorum habent exemplum, qui sine ullo periculo vel naufragio fidei transeunt per medias hujus mundi procellas et tempestates, et mortiferas vincunt undas, id est hujus sæculi contrarias potestates. Serra autem, quæ vult velificare contra naves, figuram gerit eorum qui initium habent in bonis operibus, postea non permanentes in eis sunt cupiditate victi, ebrietate, et luxuria ac diversis vitiorum generibus quæ tanquam fluctuantes undæ maris mergunt eos usque ad inferos.

Cap. XXIII. De pantheræ natura.

Est animal, quod dicitur panthera, vario quidem colore, sed speciosum nimis, et mansuetum valde. Physiologus dicit quod inimicum est solis draconibus. Cum ergo comederit et satiaverit se de universis venationibus, revertitur in speluncam suam, ponensque se dormit per triduum. Surgens autem a somno, statim emittit rugitum per altum, simulque odorem nimis suavitalis cum rugitu, ita ut odor hujus præcellat omnia aromata et pigmenta. Cum ergo audierint vocem ejus omnes bestię, quæ longe

A vel prope sunt, congregantes se, nimiam suavitalem ejus sequuntur. Solus autem draco cum audierit vocem ejus, timore perterritus abscondit se sub terrenis speluncis. Ibi autem non ferens vim odoris ejus, in semetipso contractus obstupescit et torpescit, et manet immobilis exanimusque velut mortuus; cætera autem animalia sequuntur eam quocumque vadit. Sic et Dominus noster Jesus Christus verus panther omnigenus humanum, quoda diabolo captum fuerat, et morti erat obnoxium, per incarnationem suam ad se trahens eripuit, et captivam ducens captivitatem, dedit dona hominibus (*Ephes. iv*). Panthera enim omnisfera, quasi omne animal odore capiens interpretatur. Sic et Deus, ut diximus, videns omne genus humanum dæmonibus captum idolisque mancipatum, omneque simul prædam diaboli factum, descendit de cælo cum nimio incarnationis suæ odore, et eripuit nos, sequimurque Dominum et Agnum quoquo ierit, impleturque prophetia: *Factus sum, inquit, huic panthera [tinea] Ephraim, et sicut leo [putredo] domui Juda (Ose. vii)*. Ac per hoc significabatur jam tunc, quia Ephraim idolis serviebat, quod vocatio gentium, et plebis Judæorum debuere per adventum Christi impleri. Et quia panthera varium est animal, significat Christum, qui est incomprehensibilis sapientia, totus simplex, bonus, clemens, firmus, et stabilis, et diversa sapientia fulgens. Et etiam quia speciosum est animal panthera, sic enim est Christus, veluti David dicit in spiritu: *Speciosus forma præ filiis hominum (Psal. xlv)*. Item quia mansuetum est animal, sicut dicit Isaias de Christo: *Gaude et lætare, filia Sion, quia rex tuus venit tibi mansuetus salvans (Matth. xxi; Zach. ix; Isa. lxi)*. Etiam quia sicut panthera cum satiata fuerit, statim quiescit et dormit, ita et Dominus noster Jesus Christus, postquam satiatus est Judaicis illusionibus, et flagellis, alapis, injuriis, contumeliis, spinis, sputaminibus, ad ultimum in cruce suspensus, clavis affixus, felle et aceto potatus, lancea perforatus, his, inquam, violentiis Judæorum satiatus Christus dormivit et quievit in sepulchro, descendensque in infernum, religavit illic draconem magnum, generis humani maximum inimicum, antiquum videlicet serpentem. Quod autem tertia die istud animal post satietatem et somnum surgit, et rugitum magnum emittit, et fragrat odor suavitalis ex ore ejus, significat quod Dominus noster Jesus Christus tertia die surgens a mortuis, implevit prophetiam de eo David dicentis: *Excitatus est tanquam dormiens Dominus tanquam potens crapulatus a vino (Psal. lxxvii)*. Statim exclamavit, ita ut in omnem terram exaudiretur vox ejus, et in fines orbis terræ verba ejus dicendo: *Gaudete jam, et confidite, et nolite timere: Ego vici mundum (Joan. xvi)*. Et iterum: *Pater, quos dedisti mihi, custodi mihi (Joan. xvii)*. *Vado ad Patrem meum, et Patrem vestrum, Deum meum, et Deum vestrum. Iterum veniam ad vos, et non dimittam vos orphanos (Joan. xiv)*. Item in fine Evangelii sic dicebat: *Ecce ego vobiscum sum omne-*

bus diebus usque ad consumptionem sæculi (Matth. xxviii). Et quid suavius aut dulcius esse potest odore Domini nostri Jesu Christi? Ita enim suavis est, ut omnes qui prope per fidem et per opera sunt, et qui adhuc fragilitate gravati longe sunt, audiant vocem ejus. Repleti enim et recreati suavissimo odore mandatorum ejus requirimus eum, semper sequentes eum, clamando cum Propheta. *Quam dulcia faucibus meis eloquia tua, Domine! super mel ori meo (Psal. cxviii).* Et cum sapiente in Canticis canticorum: *In odore unguentorum tuorum currimus (Cant. i).* Et paulo post. *Introduxit me rex in cubiculum suum, exultabimus et lætābimur cum eo (ibid.).* Oportet itaque nos quanto citius detur, sicut adolescentulas in Christo renatas animas, et per baptismum ad novitatem vitæ venientes, post unguenta mandatorum Christi currere, et de terrenis ad cœlestia transmigrare, ut nos introducat rex in palatium suum, Hierusalem civitatem Domini virtutum, et montem sanctorum omnium. Ibi exultantes dicamus: *Gloriosa dicta sunt de te civitas Dei (Psal. lxxxvi).* *Sicut audivimus, sic et vidimus in civitate Domini virtutum (Psal. xlvii).*

Panthera est bestia minutis orbiculis superpicta, ita ut oculatis ex fulvo circulis nigra vel alba distinguatur varietate. Hæc semel omnino parturit, cujus causæ ratio manifesta est. Nam cum in utero matris concreti catuli maturis viribus ad nascendum pervenerint, onerata matrem tanquam partui obstantem, unguibus lacorant, et effundit illa partum, seu potius dimittit, dolore cogente. Ita corruptis matris fibris et loculis, genitale postea semen infusum non hæret acceptum, sed irritum resilit foras. Unde Plinius dicit animalia acutis unguibus frequenter parere non posse. Vitiantur enim intrinsecus se moventibus catulis. Isidorus autem sic: « Panther dictus est sive quod omnium animaliam sit amicus, excepto dracone, quem valde odit; sive eo quod ea sui generis societate gaudet, quod ad eandem similitudinem quicquid accipit reddit. » Pan [πᾶν] Græce omne dicitur Latine, et ther [θηρ] fera. Item Isidorus de aromatibus: « Aromata, inquit, sunt quæcumque fragrantis odoris, quæ India vel Arabia mittit, sive alia quævis regio. » Nomen autem aromata traxisse videntur, sive quod aris imposita divinis invocationibus apta videantur, sive quod sese aeri inserere ac miscere probentur. Nam quid est odor nisi aer naribus attractus postquam ab re odorifera fuerit imbutus?

CAP. XXIV. De dracone animantium maximo.

Draco maximus est omnium serpentium sive omnium animantium super terram. Hunc Græci draconta [δράκων] vocant, Latini vero draconem, qui sæpe a speluncis abstractus fertur in aera, concitatusque per eum lucet aer. Est autem cristatus, ore parvo, et apertis fistulis, per quas trahit spiritum, linguamque exserit. Vim autem non in dentibus, sed in cauda habet et verberare potius quam morsu rictive nocet. Innoxius est enim a venenis, sed ideo

A huic ad mortem faciendam non est venenum necessarium, quia, si quem ligaverit, occidit. A quo et elephas soluta sui corporis magnitudine interimitur. Nam circa semitas delitescens per quas elephantes solito gradiuntur itinere, crura eorum caudæ nodis illigat, ac suffocando perimit. Sunt autem in Æthiopia et in India, ubi ex ipso solis incendio est jugis æstus quasi æstas. Huic draconi assimilatur diabolus, qui est immanissimus serpens. Sæpe in aerem a spelunca sua concitatur, et lucet per eum aer, quia diabolus ab initio se erigens transfiguratur se in angelum lucis, et decipit stultos spe falsæ gloriæ, lætitæque humanæ. Cristatus esse dicitur, quia ipse est rex superbiæ. Venenum non in dentibus, sed in lingua habet, quia suis viribus [juribus] perditis, mendacio decipit, quos ad se trahit. Circa semitas, per quas elephantes gradiuntur, delitescit, quia diabolus semper magnificos viros insequitur. Crura eorum caudæ nodis illigat, et si potest illaqueat, quia iter eorum ad cœlum nodis peccatorum illaqueat, ac suffocando perimit, quia quisquis vinculo criminum irretitus moritur, sine dubio in infernum damnatur.

CAP. XXV. De elephantis natura.

Est animal elephas nomine. Physiologus dicit de eo quod magnum intellectum habet in se, concupiscentiam carnis minime in se habere dicitur. Tempore quo voluerit pullos procreare, vadit in Orientem cum femina sua usque in locum proximum paradiso. Est autem ibidem herba mandragora nomine, de cujus fructu femina prior degustat, et tunc masculum illum deducit ut persuasus manducet. Postquam vero manducaverint ambo, coeunt sibi invicem, statimque femina concepit. Cum autem venerit tempus pariendi, pergit ad lacum magnum, et ingreditur usque ad ubera, et ibidem parturit super aquam, et hoc propter draconem facit, quia insidiatur pullis ejus, et illi ipsi. Masculus autem non recedit a femina, sed custodit eam super stagnum aquarum parientem, ad arcendum draconem, ut dixi, inimicum. Isti autem duo elephantes masculus et femina signam habent Adam et Evæ, qui erant in paradiso Dei ante prævaricationem gloria circumdati, nescientes ullum malum, non concupiscentiæ desiderium, non commisionis coitum. Cum vero de interdicta arbore gustavit mulier, dedit viro suo qui manducans seductus est. Tunc præcipitati sunt de paradiso in hunc mundum quasi in stagnum aquarum multarum. Quod enim aliquando aqua, præsens sæculum significat propter diversas perturbationes et voluptates, David insinuat cum dicit: *Salvum me fac, Deus, quoniam intraverunt aquæ usque ad animam meam (Psal. lxxviii).* Et alibi: *Expectans expectavi Dominum, et respexit me, et eduxit me de lacu miseriæ, et de luto faciis (Psal. xxxix).* Cum ergo profecti sunt in hunc miseriæ lacum, cognovit Adam uxorem suam Evam, et genuit Cain in luto faciis. Ideoque pius et misericors Dominus noster Jesus Christus descendens de sinu Patris, assumpsit carnem no-

stram, et eduxit nos de lacu miseræ, et de luto sæcis, statuensque supra petram pedes nostros, immisit in os nostrum canticum novum (*Ibid.*), dicens: *Ita erabitis: Pater noster, qui es in cælis (Matth. vi)*, etc. Hunc hymnum docuit nos ipse, qui supra petram statuit pedes nostros. *Petra autem erat Christus (I Cor. x)*. Dominus autem pacis sanctificet vos ad perfectum, ut integer spiritus vester et anima et corpus sine querela in adventum Domini nostri Jesu Christi seruetur (*I Thess. v*). Quid autem ossa et pellis elephantis faciant, dicam. In quocunque enim loco vel domo incensa fuerint, odor eorum expellit inde statim omnem serpentem, vel quodque animal venenosum. Sic denique mandata Dei, et pia opera faciunt. Si enim accenduntur in corde hominis, effugant omne opus veneniferum diaboli in quacunque parte.

CAP. XXVI. De elephantis natura iterum.

Item est animal, quod Græce dicitur elephas [*ἐλέφας*] a magnitudine corporis. Apud Indos autem a voce barrus vocatur, unde et vox ejus barritus dicitur. Dentes ejus ebur, rostrum autem promuscis dicitur, quoniam illo pabulum colligit, et ori admovet, et est ungui simile, vallo munitur eburneo. Hos hoves lucas dictos putant ab antiquis Romanis. Boves, quia nullum animal majus videbant. Lucas, quia in Lucania illos Pyrrhus in prælio primus objecit Romanis. Nam hoc genus animantis rebus bellicis aptum est. In illis enim Persæ et Indi ligneis turribus collocatis, tanquam de muro jaculis dimicant. Intellectu autem et memoria multum vigent, gregatim incedunt nutu quo valent, salutant homines, murem fugiunt, aversi coeunt. Quando autem parturiant, in aquis vel in sylvis non dimittunt fetus propter dracones, quia eis valde sunt inimici, et ab eis impliciti necantur. Cum autem tempus pariendi venerit ingreditur femina stagnum vel aliam aquam usque ad ubera, et ibi parit propter draconem, qui insidiatur illi. Quod si extra aquam vel etiam silvam pepererit, statim draco fetum ejus rapit et devorat. Masculus autem ejus custodit illam parientem. Biennio portant fetus, nec amplius quam semel gignunt, nec plures, sed unum tantum. Vivunt autem trecentos annos. Apud solam Africam et Indiam elephantes prius nascebantur, nunc sola India eos gignit. Dormientes nunquam recubant, sed quando sopori dediti, vel labore defatigantur, recreant se magnis arboribus applicati, et ipsi suffulti dormiunt. Quod eorum venatores vel insidiatores diligenter considerantes, locum et arbores notant, et eas pene succidunt, quibus cum inniti juxta consuetudinem putant, ruunt arbores, et elephantes cum eis ad terram prosternuntur, sicque capiuntur. Cum autem tempus venerit eorum procreationis, ut ad fetum faciendum convenire debeant, femina advenit mandragoram sibi, et prior manducat de illa, et postea de fructu mandragoræ dat masculo suo, et sic seducit masculum ut manducet, et sic coeunt, et statim femina concipit. Isti duo elephantes, mas et femina figurant Adam et Evam, qui erant in paradiso, ne-

PATROL CLXXVII.

A scientes et non experti ullum malum, non concupiscentiæ desiderium, nec commisionis anplexum. Cum autem de interdicta arbore gustavit mulier, virumque seduxit, et manducavit, de paradiso exsulles et miseri exierunt in hunc mundum, tanquam in stagnum aquarum multarum, in vallem lacrymarum et in locum miseræ. Ossa et pellis de elephante in quocunque loco incensa fuerit, odor eorum inde fugat serpentes, vel si qua noxia fuerint venena, venenosa reptilia eo non accedunt. Sic mandata Dei eum purificant et cor ejus, qui ea intra se custodit et observat, et nulla suggestio inimici eo prævalet invenire aditum. Isidorus: « Mandragora dicitur eo quod habeat mala, id est, poma suave olentia ad magnitudinem mali nucum avellenarum. » Unde et eam Latini malum terræ vocant. Hanc poetæ antropomorphon appellant, eo quod habeat radicem formam hominis imitantem, cujus cortex vino immistus, ad bibendum datur iis quorum corpus propter curationem secundum est, ut soporati dolorem non sentiant. Hujus species sunt duæ, femina foliis lactucæ similibus mala generans ad similitudinem prunorum. Masculus vero foliis betæ similibus.

CAP. XXVII. De pellicani natura.

Pelicanus avis est Ægyptiaca, habitans in flumine Nili. Tradunt autem duo genera pelicanorum: unum in aquis habitans, et esca ejus animalia venenata sunt, hoc est lacertæ, serpentes, crocodili, et onocrotali, id est aves longo collo et rostro, dum bibunt asininum ruditum et crepitum imitantes. Physiologus refert de pelicano quod amator est nimirum filiorum. Cum enim genuerit pullos, et incipiunt crescere, parentes suos in faciem percutiunt, qua de re parentes irati repercutiunt eos et occidunt. Mater vero tertia die mortis eorum, præ compassione rostro in costa seu latere aut pectore se vulnerans, sanguinem super pullos suos effundit, et sic a mortuis eos resuscitat ad vitam. Avis ista significat Dominum per Isaiam prophetam dicentem: *Filios enutrivit et exaltavit, ipsi autem spreverunt me (Isa. i)*. Omnipotens itaque Deus Pater totius creaturæ nos cum non essemus, fecit ut ipsi serviremus. Nos vero percussimus eum in faciem, quia et eum et mandata vitæ relinquentes sprevimus, qui tamen propter nos Filium suum tradidit, et perforato latere ejus lancea militis in cruce, continuo exivit sanguis et aqua in salutem et redemptionem nostram. Aqua enim baptismi est gratia, sanguis vero ejus calix est novi et æterni Testamenti, quam in sanctis manibus tenens, benedixit gratias Deo Patri agens, et dedit illum nobis bibere in remissionem peccatorum nostrorum.

CAP. XXVIII. De lacerto, stellione et lacerta.

Lacertus est reptile genus animantis, vocatum ita eo quod quasi lacertos et brachia habeat. Genera autem lacertorum sunt plura, ut botrax, salamandra, saura, stellio. Stellio a colore inditum nomen habet. Est enim tergore pictus lucentibus guttis in modum stellarum. Est volatile animal quod lacerta dicitur, utrisque oculis clara ut sol. Physiologus dicit de ea,

quod quando senuit, lumen ejus ita impeditur, ut nec solis lumen videat, sed suæ naturæ hujusmodi præstat medicamentum. Inquiri parietem tendentem contra orientem, et per foramen arctum exit apertis oculis, et sic renovatur. Et tu homo, qui veteri tunica indutus es, quando oculi tui cordis caligant, quære locum tendentem orientem versus, id est ad solem justitiæ Christum Dominum nostrum te converte, cujus nomen Oriens dicitur (*Zach. iii*), quatenus oriatur in corde tuo per Spiritum sanctum, et lucem misericordiæ suæ ostendet tibi, qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum (*Joan. i*).

CAP. XXIX. De formicæ natura.

De formica Salomon ita dicit: *Vade ad formicam, o piger, et meditare eam, quæ cum sit viribus infirmior, multum per æstatem frumentum reponit* (*Prov. vi*). Physiologus dicit tres habere virtutes formicam. Prima ejus virtus est quod, cum formicæ exierint de spelunca sua, ambulant ordinatim, et quærunt grana cujuslibet seninis. Cum autem invenerint, ore apprehendunt singula grana, portantes ea in speluncam suam. Aliæ vero formicæ non habentes grana in ore suo, sed vacuæ obviam venientes eis, quæ velunt cibaria in ore suo, non dicunt eis: Date nobis de annona vestra, sed vadunt quærentes per vestigia illarum, et sumunt sicut et illæ, et afferunt in speluncam suam. Et hæc quidem dicta sunt de irrationalibus animantibus atque infirmis reptilibus, quod tam prudenter agunt quod nulla illarum stulta remanet, sed omnes argutæ et sapientes inveniuntur aut efficiuntur. Quanto magis illæ quinque virgines rationales, quæ per negligentiam suam factæ sunt stultæ, debuerunt imitari illas quinque sapientes, et sumere etiam oleum in vasis suis unde illæ sumperunt, et non per desidiam, ac per stultam spem suam petere ab illis sapientibus, dicentes: *Date nobis de oleo vestro* (*Matth. xxv*). O quam fatua stultitia! nam si ex se non potuerunt intelligere, ut inde peterent unde et illæ petierunt, vel fornicarum solertiam imitari debuissent. Sed dum de alienis vasis oleum sperant, superveniente sponso foris remanserunt stultæ cum lampadibus extinctis. Recondit autem grana in spelunca sua, ne ex humore madefacta germinent, et ne hiemis tempore fame pereat. Et tu homo Dei, Scripturam Veteris Testamenti divide in duas partes, hoc est secundum historiam, et secundum spirituales intellectum. Divide veritatem a figura. Separa corporalia a spiritualibus et occidente ad spiritum vivificantem, ne littera germinante in die hiemis, id est in die judicii, fame pereas. Dicit enim Apostolus: *Lex spiritualis est, ego carnalis* (*Rom. vii*). *Littera occidit, spiritus autem vivificat* (*II Cor. iii*). Et alibi. *Hæc autem in figura contingebant illis. Scripta autem sunt ad correctionem nostram, in quos fines sæculorum devenerunt* (*I Cor. x*), Judæi enim litteram sequentes, spiritua-

lemque intellectum contemnentes, facti sunt prophetarum contemptores, ac sui Domini interfectores et ideo nunc usque fame pereunt quia inanibus paleis vacantes, triticum perdiderunt. Tu ergo homo Dei rade virgas, et tolle corticem earum, ut oves tuæ mundos ac spirituales, non carnales, ac vitiosos faciant fetus. Hæc autem omnia spiritualibus quidem credentibus sunt intelligibilia, non credentibus vero non intelligibilia. Tempore messis inter segetes ex odore intelligit fornica, an hordeum sit in spica illa, an triticum, et si fuerit hordeum, transit ad aliam spicam, et odorat, et cum senserit, quæ spica tritici est, ascendit sursum in spicam, et tollens inde granum deponit, et portat illud in cubiculum suum. Hordeum autem brutorum animalium cibus est, unde et hæreticos significat, qui pravo cibo animas hominum pascentes occidunt. Fuge igitur, o Christiane, fuge Sabellium, et Donatum, et Photinum, a quibus tanquam ex utero draconis serpentine fetus prodierunt. Horum hominum dogmata falsa sunt, itaque inimica veritati.

Etymologia. Formica est dicta quasi ferens micas farris. Cujus solertia multa est. Providet enim in futurum, et præparat sibi in æstate, quod in hieme comedat. In messe eligit triticum, hordeum vero non tangit. Dum pluit super frumentum ejus, totum ejicit. Dicuntur et in Æthiopia esse formicæ ad magnitudinem canis, quæ arenas aureas pedibus eruunt, quas custodiunt ne quis auferat, auferentesque ad necem persequuntur. Sed ii, qui volunt ab eis aurum ahripere, accipiunt equas cum pullis suis, et fame affligunt eas tribus diebus, deinde religant pullos earum ad littus aquæ quæ currit inter eos et formicas, et equas agunt trans aquam illam impositis clitellis super dorsum illarum, quæ ubi vident trans flumen herbas virentes, pascuntur per campos ultra flumen. Formicæ autem videntes scrinia et clitellas super dorsum earum comportant aureas arenas in eas, volentes eas ibi recondere. Vesperascente autem die, postquam satiatæ sunt equæ, et auro onustæ, audiunt pullos suos hinnientes propter famem, et ita regrediuntur ad eos cum auro multo. Est et aliud animal, quod formicaleon dicitur, quod est vel formicarum leo, vel certe formicæ pariter et leo. Est enim animal parvum, formicis ita infestum, ut se in pulvere abscondat, et formicas frumenta portantes interficiat. Proinde leo et formica vocatur, quia sicut aliis animalibus leo, ita formicis aliis hæc fortior est.

CAP. XXX. De aspidis natura.

Aspis secundum Isidorum vocata est, quod mor-su venena inmittat et spargat. As enim ut vult, vel potius *toç* Græcis venenum dicitur. Hujus diversa sunt genera et species, et dispares ad nocendum effectus. Aliis sic dictam placet a defendendo; nam aspiso [*ἀσπίσω*] dicitur defendo, eo quod aspis [*ἀσπίς*] etiam scutum dicitur. Fertur enim aspis cum cœperit pati incantatorem, qui eam quibusdam carminibus evocat, ut eam de caverna sua

producat, cum illa exire noluerit unam aurem in terram premit, alteram cauda obturat et operit, atque ita voces illas magicas non audiens non exit ad incantatorem. Dipsas genus est aspidis, quæ Latino scythale dicitur, quia is, quem momorderit, siti perit. Hypnale etiam genus est aspidis dicta eo quod somno necat; hanc sibi Cleopatra apposuit, et ita morte quasi somno soluta est. Hemorrhoids etiam aspis nuncupatur, eo quod sanguinem sudet qui ab ea morsus fuerit, ita ut dissolutis venis quidquid vitæ est per sanguinem effundat. Græce enim sanguis hema [αἷμα] dicitur. Præster est aspis semper ore patentis et vaporante currens, cujus poeta sic meminit.

Oraque distendens avidus fumantia præster.

(LUCAN. *Phars.* lib. ix, vers 715.)

Is quem percusserit, distenditur, enormique corpulentia necatur. Extuberatum enim putredo sequitur. Seps, tabificus serpens etiam de genere aspidum est, qui si momorderit hominem, eum statim consumit, ita ut liquefiat totus in ore serpentis. In aspidum naturam est quod imitemur, et est quod vitemus; quod imitemur, ut contra Syrenum, id est voluptatum illecebras, et fraudulentas blanditias interiores ocludamus aures, ut simus, juxta verbum Domini, prudentes, ut serpentes. Quod vitemus, ne serpens antiquus nos ut dipsas avaritiæ siti feriat, aut pigritiæ somno obruat ut hypnale, aut iræ sanguinolentia maculet ut hemorrhoids, aut ambitionis biatu alteriusve peccati veneno turgentes ut præster distendat.

CAP. XXXI. De charadrio seu charadro ave maritima. Ideo distincte ponitur, quod Theodorus gazam charadrium vocat. Suidas charadrum, qui dicit esse avem maritimam magnam et ingluviosam, quam aspicientes icteri liberantur, quod Plinius de ictero ave asseruit fortasse eadem et ab effectu sic dicta. Sed audiamus auctorem.

Est volatile quod dicitur charadrius. Hic scribitur in Deuteronomio non manducandus (*Deut.* xiv). Physiologus dicit de eo quod est totus albus, nullam partem nigri in se habens, cujus interior sinus oculorum caliginem curet. Quisquis autem ægritudine detinetur, per hanc volucrum agnoscere solet utrum vivere an mori debeat. Si enim infirmitas adest ad mortem, mox faciem suam charadrius avertit ab illo homine, et non dubitant quin moriatur homo ille. Si autem convalescere et sanari debet, intendit in eum diligenter charadrius, et accedens, os suum ponit super hominis os, afflatuque suo abstrahit omnem infirmitatem hominis intra se, volansque in aere contra solem, comburit ejus infirmitatem et dispergit, et sanatur infirmus, et sit incolumis. Sic et Christus de seipso protestatus est: *Veni enim princeps mundi hujus, et in me non habet quidquam* (*Joan.* xiv). Quia peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus (*I Petr.* ii). Veniens autem ipse ad infirmitatem populi Judæorum avertit se ab eo, et convertit faciem suam ad gentes; tollensque nostras iniquitates, et portans peccata

A nostra, exaltatus est in crucem, ascendens autem in altum, captivam duxit captivitatem, dedit dona hominibus. *In propria ac sua venit, et sui cum non receperunt, quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri* (*Joan.* i). Jam si est aliquis dubitans, cur immunda animalia ad significationem rei bonæ ut mundandæ conscientiæ et erudiendæ referantur, ut serpens, draco, leo, et aquila, et his similia sciat quod quandoque fortitudinem et regnum Christi significant, quandoque vero rapacitatem diaboli, atque ita variis posse applicari.

CAP. XXXII. De sirenarum seu sirenium natura.

Dicente Isaia de Babylonia: *Syrenæ habitabunt in delubris voluptatis ejus* (*Isa.* xiii). Syrenæ animalia sunt ipsis acquiescentibus mortifera quæ ut physiologus describit, superne usque ad umbilicum figuram muliebrem habent, inferna vero pars usque ad pedes piscis habet figuram. Mirificum quoddam ac dulcisonum melodiæ carmen canunt, ita ut per suavitatem vocis, auditus longe navigantium invitent, et ad se trahant, ac nimia suavitate modulationis perlectent aures, et eos ac sensus eorum delinientes in somnum vertant. Tunc demum cum viderint eos gravissimo somno sopitos, invadunt eos, et dilaniant carnes eorum, ac sic per suavis soni voces, ignaros et insipientes homines decipiunt, et necant. Sic et illi, qui deliciis hujus sæculi, et pompis et theatralibus voluptatibus delectantur, tragœdiis et comœdiis dissoluti, velut gravi somno sopiti adversarium præda efficiuntur. Syrenas tres fingunt fuisse ex parte virgines, et ex parte pisces, habentes squamas et caudam piscinam, quarum una voce, altera tibiis, tertia lyra canebat, quæ incautos per ea loca navigantes cantuum illecebris naufragio periclitari faciebant. Secundum autem veritatem meretrices fuerunt, quæ transeuntes ad egestatem adegerunt, ideoque illis dictæ sunt inferre naufragia. Habuisse autem squamas, et in fluctibus habitasse dicuntur, quia fluctus Venerem creaverunt.

CAP. XXXIII. De onocentauro rursus.

Idem dicit: *onocentaurus et pilosus clamabit alter ad alterum* (*Isa.* xxxiv). Onocentorum, ut etiam supra diximus, duobus naturis constare physiologus asserit; superior enim pars centauro, id est homini equestri similis est; inferioris vero partis membra sunt onagri, id est asini agrestis. Huic assimilantur recordes atque bilingues specie homines, moribus autem informes, dicente Apostolo: *Habentes speciem pietatis, virtutem autem ejus abnegantes* (*II Tim.* iii). Unde in Psalmo: *Homo cum in honore esset, non intellexit, comparatus est jumentis insipientibus, et similis factus est illis* (*Psal.* xlviii).

CAP. XXXIV. De adamantis virtute.

Physiologus dicit quod est lapis qui dicitur adamas, et in quodam monte Orientis invenitur, ita tamen ut nocte quærat, non in die, quia nocte lucet, et indicatur ubi fuerit. Per diem autem non lucet, quia sol obtundit lumen ejus. Contra hujus lapidis durtiæ non ferrum, nec ignis, nec alius lapis potest

prævalere. De hoc lapide dicit propheta, *ut adamantem, et ut silicem dedi faciem tuam (Ezech. iii)*. E. quia Creatori creatura prævalere non potest, ideo adamas Christus est. Ex illo vero adamante omnes sancti adamantini lapides a propheta dicti sunt, sicut a nomine Christi Christiani vocantur, et nominantur. Ergo mons, quem dicit physiologus Orientalis, in quo lapis adamas invenitur, est Christus, qui sicut in Patre agnoscitur, ita Pater in Filio. Ipse enim dicit: *Ego in Patre, et Pater in me est; (Joan. iv)*; et iterum: *Qui videt me, videt et Patrem (Ibid.)*. Quod lapis per diem non invenitur, significat Christum occultasse descensionem suam cœlestibus virtutibus, et dominationibus et potestatibus, qui tanquam luminaria Dei assistunt, sed nunquam sciverunt mysterium descensionis, et incarnationis ejus quod facturus erat in terris. Denique jam transactis omnibus mirabilibus ejus, quæ fecit pro humani generis redemptione, cum ascendisset in cœlos, integrum atque perfectum hominem illuc se inducens, videntes etiam supernæ civitatis exercitus dixerunt. *Quis est iste rex gloriæ? (Psal. xxiii.) Quis est iste qui venit de Edom, tinctis vestibus de Bosra? (Isa. Lxiii.)* quasi dicat: *Quis est iste qui ascendit ex sanguine, et rubor vestimenti ejus ex carne? Et in nocte invenitur ille lapis, quoniam in istius cœli tenebras descendit, et illuminavit omne hoc genus, quod sedebat in tenebris, et in regione umbræ mortis, sicut David propheta in persona totius humani generis. Quoniam tu illuminas lucernam meam, Domine, Deus meus, illumina tenebras meas (Psal. xvii).* Venit ergo Dominus, et lucernam quam exstinxerat diabolus, id est animam, et corpus in se suscipiens illuminavit splendore suæ gratiæ vivificans et reparans manifestius, dicente Apostolo de tam admirabili mysterii sacramento: *Etenim manifeste, inquit, magnum est mysterium pietatis, quod manifestum est in carne, justificatum est in spiritu, apparuit angelis, prædicatum est in gentibus, creditum est in mundo, assumptum est in gloria (I Tim. iii).* Quod autem de eo lapide dicit physiologus, quod neque ferrum illi prævalet, id est mors illi non dominabitur, delevit enim et conculcavit mortem, sicut Apostolus testatur, dicens: *Devicta est mors in victoria. Ubi est mors contentio [victoria] tua? Ubi est mors aculeus [stimulus] tuus? (I Cor. xv.)* Sed neque ignis illi potest nocere id est diabolus, qui ignitis jaculis suis succendit omnem terram, et civitates, id est luxuriosos, ebriosos et iracundos, de quibus Isaias dicit: *Terra vestra deserta, civitates vestræ igni succensæ sunt (Isa. i).* Dominus enim *Jesus Christus interficiet eum spiritu oris sui (II Thess. ii)*. Sed neque alter lapis illi noxius, id est nullus homo penitus, neque ulla creatura prævaluit adversus eum. *Omnia enim per ipsum facta sunt, quia sine ipso factum est nihil (Joan. i).* Adamas parvus est, et indecorus, ferrugineum habens colorem, et splendorem crystallinum, et in modum nuclei avellani invenitur, ac nulli cedit materiæ, nec ferro, nec igni, nec unquam incalescit. Unde et

A nomen interpretatione Græca indomita vis ejus accepit. Sed cum sit invictus ferro, ignisque contentior, hircino tamen sanguine recenti, et calido maceratur, sicque multis ictibus ferri frangitur, cujus fragmentis insculptores pro gemmis insigniendis perforandisque utuntur. Hic autem dissidet cum magnete lapide, in tantum ut juxta positus ferrum non patiatur abstrahi in magnetem [magneti]. Sed si fuerit amotus adamas, tum magnes ferrum rapit, et comprehendit et aufert. Fertur quoque electri more venena depellere, metus vanos expellere, maleficiis resistere artibus. Genera ejus sunt sex, quibus quia ad institutum nostrum parum faciunt, supersedeo.

CAP. XXXV. De concha seu concha margaritifera.

B Est inter conchas margaritiferas, id est conchas et margaritas quæ Latine uniones, et vulgo perlæ vocantur ferentes, species quædam, quæ ab aliis marmætholion, ab Latinis concha Sabæa dicitur, quia concava est et rotunda. Est autem in duas partes-divisa, ita ut, cum voluerit, aperiat se, et, cum voluerit, claudat. Hæc ergo de fundo maris ascendit, et matutino rore alit intra se carnem. Ergo cum ascenderit de loco suo super mare, aperit os suum, et suscipit intra se de rore cœli, et circumfulget eam radiis solis, et sic intra eam margarita pretiosa et splendida valde, quippe quæ rore cœli concepta est, et de radio solis clarificata. Lapis autem iste, qui dicitur conchus, figuram gerit sanctæ Mariæ, de qua propheta Isaias dicit: *Et egredietur virga de radice Jesse (Isa. ii)*. Et iterum: *Ecce virgo concipiet, et pariet filium (Isa. vii)*. Quæ virga virgo sancta Maria est dicta. Flos vero, qui de sancta Maria est natus, Dominus noster Jesus Christus est. Sicut enim de mari ascendit concha, in qua nascitur conchus lapis, sic sancta Maria ascendit de domo patris sui ad templum Dei, et ibi accepit rorem cœlestem. Hæc sunt verba, quæ dicta sunt ad eam ab angelo Gabriele: *Spiritus Domini superveniet in te, et virtus Altissimi obumbrabit tibi, ideoque quod nascetur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei (Luc. i)*. Ecce hi sermones sunt, hic ros cœlestis. Sicut multo ante patriarcha Isaac benedicens filium suum, et significans quod Christus ex semine ejus nasceretur, ait ad eum dicens: *Det tibi Deus de rore de cœli, et de pinguedine terræ (Gen. xxvii)*, castam atque intactam Mariam virginem significans, matutinum autem ros quem concipit tempus orationis matutinum describit. Quod autem aperit os suum concha, significat ubi Maria dixit ad angelum; *Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum (Luc. i)*, et statim accepit Spiritum sanctum in se, et virtus Altissimi tanquam sol justitiæ clarificavit eam, atque quod natum est ex ea, vita est, et lux. *Venit lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum (Joan. i)*. De quo et Paulus: *Qui cum sit splendor gloriæ, et figura substantiæ ejus (Hebr. i)*, etc. Et alibi: *In quo complacuit omnem plenitudinem divinitatis inhabitare (Coloss. i)*. De ista igitur margarita legitur in

Evangelio, quod simile est regnum-cælorum homini negotiatori querenti bonas margaritas. Inventa autem una pretiosa margarita, vendidit omnem substantiam suam, et possedit hanc margaritam (Matth. xiii). Iste autem negotiator est utique chorus apostolorum. Omnes enim apostolos unum negotiatorem dicit, propter unitatem fidei. Etenim non est Judæus, neque Græcus, neque servus, neque liber, neque Scythæ, neque barbarus, neque masculus, neque femina, omnes enim sumus unum in Christo Jesu (Coloss. iii). Idem ergo bonus et sapiens negotiator, id est sanctus chorus apostolorum, quærit bonas margaritas, hoc est lex et propheta, sive omnis anima credens quærit Deum. Quærit etiam vir justus bonas margaritas, hoc est apostolos et prophetas et patriarchas, per quos possit ad illam veram et pretiosam pervenire margaritam. Isti sunt lapides sancti, qui voluntur super terram. Cum ergo commemoratus ille bonus negotiator invenit illam pretiosam et bonam margaritam, id est Dominum nostrum Jesum Christum Filium Dei vivi, emit eam venditis omnibus facultatibus suis, id est contemnens et spernens non solum istius vitæ substantiam, sed etiam uxorem et filios, et omnem cognationem carnalem, insuper et corpus suum et animam, sicut Veritas dicit: Quicumque perdidit animam suam propter me, inveniet eam (Matth. x). Hæc omnia videns apostolorum chorus non aurum accipit, neque argentum, sicut beatus Petrus ad illum claudum stipem petentem: Argentum, inquit, et aurum non est mihi; quod autem habeo, tibi do. In nomine Domini nostri Jesu Christi Nazareni surge et ambula (Act. iii). Et Paulus: Omnia, inquit, quæcunque erant mihi lucra, hæc propter Christum arbitratus sum detrimenta, propter eminentem scientiam Christi (Philip. iii). Qui ergo confitenter contempserit omnes facultates suas, uxoremque et filios et omnem cognationem suam, insuper corpus et animam propter unius margaritæ acquisitionem; si certissime confusus fuerit, et crediderit posse unam margaritam acquirere, longe majores et meliores divitiarum facultates præcellentioremque honorem, insuper et gloriæ coronam habebit, quæ omnia ille negotiator possidet, qui est apostolorum chorus, per unum illum lapidem pretiosum Dominum nostrum Jesum Christum, qui est veræ margarita, via, veritas et vita nostra (Joan. xiv). Denique audi ipsum in Evangelio dicentem: Ecce dedi vobis potestatem spirituum immundorum, et calcandi super omnes serpentes et scorpiones et supra omnem potestatem diabolicam, et sanandi omnes languores et infirmitatem (Luc. x). Et iterum: Euntes prædicate quoniam appropinquavit regnum cælorum, infirmos curate, leprosos mundaite, cæcos illuminare, mortuos suscite, dæmonia ejicite (Matth. x). Videte nunc quam inestimabilis sit ista margarita sanctis martyribus, qui non solum cum in hac vita essent, sed etiam post hujus vitæ excessum mira egerunt, sicut nunc videmus quomodo in obsessis corporibus spiritus immundi illorum virtute

et potestate torquentur et cruciantur, et invisibilibus flagellis verberantur, quousque ejiciantur et effugentur ab hominibus, sicut ipsi dæmones audientibus nobis exclamant vociferantes, et rogantes eos ut cessent torquere eos, tam varii et multiformes. Alii enim clamantes, alii rugientes, sicut serpentes sibilantes fugantur ab obsessis hominum corporibus per apostolorum hominumque sanctorum virtutes, quæ illis secundum merita sua a Domino datæ sunt. Honorem vero illum transcendentem et superimentem omnibus terrenis honoribus, sortiti sunt ab ipso pretioso lapide, pro quo omnia sua bona dimiserunt, ut illum cœlestem thesaurum possiderent, qui dicunt ad Salvatorem: Ecce nos quidem dimisimus uxores et filios et omnes possessiones propter te, quid facies nobis in regno tuo? (Matth. xix.) Et ille dicit illis: Amen, amen dico vobis, cum sederit Filius hominis in sede majestatis suæ ad judicandum orbem terræ, sedebitis et vos super sedes duodecim, judicantes duodecim tribus Israel (Ibid.). Unde satis confidenter Paulus apostolus dicit: Nescitis quoniam angelos judicabimus? et a nobis judicabitur hic mundus (I Cor. vi). Tanta enim gloria, tanto honore remuneratus est apostolorum chorus, ut in hoc sæculo adhuc positus legitimus ille atheleta Christi Paulus præviderit in caelis justitiæ suæ coronam, sicut exultans ait: Bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi; de cætero reposita est mihi corona justitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die justus iudex, non solum mihi, sed et omnibus qui diligunt præsentiam regni ejus (II Tim. iv). Talem coronam meretur a Christo honorum apostolorum chorus, talemque retributionem apostoli recipient pro corruptibilibus.

CAP. XXXVI. De aspidochelone, bellua aquatica, habente partem figuræ aspidis, partem testudinis; cheloni chelone enim est testudo bellua marina; cujus etiam in sequenti opere mentio fiet.

Est bellua in mari, quæ dicitur Græce Aspidochelone [ἀσπίδοχελώνα], Latine autem aspidotestado. Cetus autem est magnus, habens super corium suum tanquam sabuli seu arenæ aggerem, juxta maris litus frequenter victitans. Hæc in medio maris elevat dorsum suum super undas maris sursum, ita ut navigantibus nautis non aliud credatur esse quam insula, præcipue cum viderint totum illum locum sicut in omnibus littoribus maris sabulo esse oblectum. Putantes autem insulam esse, applicant navem suam juxta eam, et descendentes, figunt illic palos, et alligant navem, deinde ut coquant sibi cibos post laborem, faciunt ibi focos et ignes super arenam, quasi super terram. Illa vero, ut senserit ardorem ignis, subito mergit se in aquam, et navem secum trahit in profundum maris. Sic patiuntur omnes qui increduli sunt, et quicumque ignorant astutias diaboli, qui spem suam ponentes in eum, et operibus ejus se obligantes, simul merguntur cum illo in gehennam ignis ardentis. Ista est astutiæ ejus. Secunda hujus belluæ natura est hæc. Quanto

currit, aperit os suum, et quasi quemdam odorem A
suave olentem exhalat de ore suo, quem mox ut
senserint minores pisces, congregant se intra os
ipsius. Cum autem repletum fuerit os ejus diversis
piscibus pusillis, subito claudit os suum, et trans-
glutit eos. Sic patiuntur omnes qui sunt modicæ
fidei. Voluptatibus enim ac lenociniis quasi quibus-
dam odoribus diabolicis inescati, subito absorbentur
ab eo sicut pisciculi minuti. Majores enim se conti-
nent ab illo, neque appropriant ei. Sic etiam qui
Christum semper in sua mente habent, magni sunt
apud eum, et si sunt perfecti, agnoscunt multiformes
astutias diaboli, et custodiunt se ab eo, et magis

resistent; ille vero fugit ab eis. Dubii autem et
modicæ fidei homines, dum vadunt post voluptates
et luxurias diaboli, decipiuntur, dicente Scriptura :
Unguento et variis odoribus delectantur (Prov. xxvii)
Et sic confringitur a ruinis anima. Cetus dicitur ab
immanitate corporis. Habent enim ingentia corpora
hæc genera belluarum, æqualia montibus, in tantum
ut etiam ibi naves quasi ad insulam applicentur,
sicut ille qui excepit Jonam, cujus alvus tantæ ma-
gnitudinis fuit, ut putaretur infernus, dicente ipso
Jona propheta : *De ventre inferni clamavi, et exau-
disti vocem meam (Jon. ii).*

LIBER TERTIUS,

*In quo quia plurima eadem cum iis quæ in superioribus dicta sunt, recitantur, nolui eadem
repetere, sed ubi dicta sint, indicare.*

*Bestia unde dicta sit, et quæ sint bestię, vide libro B
secundo, in prologo.*

De leone, et ejus naturis, lib. ii, cap. i.

CAP. PRIMUM. De tigride.

Tigris vocata est propter volucrum fugam; ita
enim nominant Persæ et Medi sagittam. Est autem
bestia variis distinctis maculis, virtute et velocitate
mirabilis, ex cujus nomine flumen Tigris vocatur,
quod is rapidissimus sit omnium fluviorum. Has
magis Hircania gignit. Tigris vero ubi vacuum raptæ
sobolis reperit cubile, illico vestigiis raptoris insistit,
atque ille, quamvis equo vectus fugaci, videns tamen
velocitate feræ se posse præverti, nec ullum eva-
dendi suppetere sibi posse subsidium, tigrim hujus-
modi fraude amollitur: ubi se contiguum viderit,
sphæram de vitro, id est speculum rotundum pro-
jicit; at illa imagine sui luditur, et sobolem putat,
revocatque impetum, colligere fetum desiderans.
Rursus inani specie detecta, totis se ad comprehen-
dendum equitem viribus fundit, et iracundiæ stimulo
velociter fugienti imminet. Iterumque ille appro-
pinquantem sphære objectu retardat, nec tamen
sedulitatem matris, memoria fraudis excludit. Cas-
sam versat imaginem, et quasi lactatura fetum
residet. Sicque pietatis sui studio decepta, et vin-
dictam amittit et prolem.

CAP. II. De pardo, et leopardo.

Pardus est ferarum genus varium, ac velocissi-
mum, et præceps ad sanguinem. Salto enim ad
mortem ruit. Leopardus ex adulterio lænæ et pardi
nascitur, et tertiam originem efficit, sicut et Plinius
in naturali historia dicit leonem eum parda, aut
pardum cum læna concumbere, et ex utroque
coitu degeneres parius creari, quales sunt ex di-
versis speciebus progenti mulus et burdo.

De panthera vide lib. ii, cap. 23.

De antelope seu antula, lib. ii, cap. 2.

De unicorni vide lib. ii, cap. 6.

CAP. III. De lynce.

Lynx dicitur, quia in luporum genere numeratur,
bestia maculis tergo distincta ut pardus, sed similis
lupo. Hujus urinam converti in duritiam pretiosi
lapidis dicunt, qui lygurius seu lycurius ut a Plinio
et Solino appellatur; quod et ipsas lynces hoc modo
probatur sentire, nam egestum liquorem arenis quan-
tum possunt contegunt, invidia quadam naturæ, ne
talis egestio transeat in usum humanum. Lynces dicit
Plinius extra fetum unum non admittere secundum.

CAP. IV. De gryphe.

Gryphs, seu, ut Isidorus scribit, gryphes est ani-
mal pennatum et quadrupes, quod in hyperboreis
nascitur montibus, omni parte corporis, leoni, alis
et facie æquilis simile, equis vehementer infestum.
Nam et homines vivos discerit, et integros in ni-
dum asportat.

De elephante vide lib. ii, cap. 26.

De castore vide lib. ii, cap. 9.

De ibice vide lib. ii, cap. 15.

De hiene vide lib. ii, cap. 10.

CAP. V. De bonaso.

In Asia animal nascitur, quod bonasum vocant,
cui caput taurinum, ac deinceps corpus omne
rectum; juba equina, cornua autem ita habet multi-
plici flexu in se recurrentia, ut si quis in ea offen-
dat, non vulneretur, sed quidquid præsidii monstro
illi frons negat, alvus sufficit. Nam cum in fugam
vertitur, proluvie citi ventris flumem egerit per lon-
gitudinem: trium jugerum, cujus ardor quidquid
contigerit, adurit. Ita egerie noxia submovet in-
sequentes.

De simiis vide lib. II, cap. 12.

De cervis vide lib. II, cap. 14.

De capro vide lib. II, cap. 13.

De monocerote sive unicorni vide lib. II, cap. 6.

CAP. VI. De urso.

Ursus fertur dictus, quod ore suo formet fetus, quasi orsus. Nam aiunt eos informes generare partus, et quamdam carnem nasci quam mater lambendo in membra componit, sed hæc immaturitas facit deformes partus. Denique tricesimo die generat, unde evenit ut præcipitata fecunditas informis procreetur. Ursorum caput invalidum, vis maxima in brachiis et lumbis, unde etiam interdum erecti insistent. Et medendi industriam non prætermittunt. Siquidem gravi affecti cæde et sauciati vulneribus, B mederi sibi solent, herbæ cui nomen foinus, ulcera subjicentes sua, ut solo curentur attacku. Ursus æger fornicas devorat. Numidici ursi cæteris præstant rabie duntaxat, et villis profundioribus. Nam genitura par est quoquo loco editis. Coeunt non eodem modo quo aliæ quadrupedes, sed apti mutuis amplexibus velut humanis conjunctionibus copulantur. Desiderium veneris hiems suscitatur. Secreti honore reverentur mares gravidas, et in hisdem licet foveis, partitis tamen per scrobes secubationibus dividuntur. Lucinæ illis tempus properantius est, quippe uterum tricesimus dies liberat, unde evenit ut præcipitata fecunditas informes procreet partus. Carnes paucillas edunt, quibus color candidus, oculi nulli. Hos lambendo sensim figurant, C et interdum ad pectora foveant, ut assiduo incubatu calefactæ animalem trahant spiritum. Interea cibus nullus. Sane diebus primis quatuordecim matres ita in somnum concidunt, ut nec vulneribus excitari queant, ita de cavernosis in quibus latent montibus mox egressæ in diem liberum, tantam patiuntur insolentiam lucis, ut putes obsitas caritate. Insidiantur alvearibus apam, maxime favos appetunt, nec avidius aliud quam mella captant. Cum gustaverint mandragoræ mala, moriuntur; sed eunt obviam, ne malum in perniciem convalescat, et formicas devorant ad recuperandam sanitatem. Si quando cum tauris pugnant, sciunt quibus potissimum partibus minorentur, nec aliud quam cornua et nares D appetunt cornua, ut armatura deficiant, nares, ut dolor sit in loco tenerrimo.

CAP. VII. De leucrocota.

In India nascitur bestia, quæ velocitate præcedit universas feras, et dicitur leucrocota nomine, ipsa æsini magnitudine, cervi clunibus, pectore ac cruribus leonis, capite equi, bisulca ungula, ore usque ad nares debiscente, dentium locis osse perpetuo. Hæc quidem quoad formam, nam voce loquentium hominum sonos æmulatur.

De crocodilo vide lib. II, cap. 8.

CAP. VIII. De Manticora.

In India nascitur animal, quod manticora dicitur, triplici dentium ordine coeunte vicibus alternis, la-

cie hominis, glaucis oculis, sanguineo colore corpore leonino, cauda velut scorpionis aculeo spiculato, voce tam sibila ut imitetur fistularum modulos. Humanas carnes avidissime affectat, pedibus sic viget, saltibus sic potest, ut morari eam nec extentissima spatia possint, nec obstacula latissima.

CAP. IX. De tharando.

Æthiopia mittit bestiam tharandum nomine, boum magnitudine, bisulco vestigio, colore ursi, ramosis cornibus, capite cervino, villo profundo. Hunc tharandum affirmant habitum metu vertere, et, cum delitescit, fieri ad similitudinem cujuscumque rei cui se approximaverit, sive illa sit alba ut saxum, sive virens ut frutetum, sive quem alium modum præferat.

De vulpe vide lib. II, cap. 5.

CAP. X. De eale animali.

Est bestia quæ dicitur eale, magna ut equus, cauda elephantis, nigro colore, maxillis aprinis, cornua præferens ultra modum longa, ad obsequium ejus, velut motus accommodata, nec enim rigent, sed moventur ut usus exigit præliandi, quorum alterum replicat, et cum altero pugnat, ut si ictu al quo alterius acumen offendantur, acies succedat alterius.

De lupo vide lib. II, cap. 20.

CAP. XI. De cane, et ejus natura.

Canis nomen Latinum Græcam habere videtur etymologiam. Cynos [κύνων] enim Græce canis dicitur Latine, licet quidam a canore latratus appellatum existiment, eo quod canore insonat, unde et canere dicitur. Nihil autem sagacius canibus. Plus enim sensus cæteris animalibus habent; nam soli sua nomina recognoscunt, dominos suos diligunt. Canum sunt plurima genera. Alii ad capiendum investigant silvarum feras. Alii custodes domorum, substantiam dominorum suorum custodiunt, ne forte rapiantur in nocte a latronibus. Pro dominis suis etiam morti se obiciunt voluntariæ, ad prædam cum domino suo currunt, corpus etiam domini sui mortuum custodiunt, et non derelinquunt, quorum postremo natura est extra homines esse non posse. Leguntur canes in tantum suos dilexisse dominos, ut Garamuntum regem ab inimicis captum, et custodiæ mancipatum, ducenti canes agmine facto per medias acies inimicorum ab exilio reducerint, præliantes adversos resistentes. Jæsone Lycio interfecto, canis ejus aspernatus cibum, inedia obiit. Lysimachi regis canis flammis se injectit accenso rogo domini sui, et pariter igni assumptus est. Appio Junio, et Publio Silio consulibus damnatum dominum, canis cum abigi non posset, comitatus est in carcerem, et mox percussus ululatu prosecutus est, cumque ex miseratione populi Romani ei cibus daretur, ad os defuncti escam tulit, ultimo abjectum in Tiberim tumulo cadaver adnatans sustentare conabatur. Canis vero ubi vestigium leporis cervive reperit, et ad diverticulum semitæ venerit, et quoddam viarum compitum, quod partes in plurimas scinditur, ambiens singularum semitarum exordium, tacitus secum ipse pertractat, velut syllogisticam vocem saga-

citate colligendi odoris dimittens. Aut certe, inquit, A
 in hanc partem deflexit, aut in illam. Aut certe in
 hunc se anfractus contulit, sed nec in istam, nec
 in illam ingressus est, superest igitur ut in istam
 partem se contulerit, et sic falsitate repudiata in
 veritatem prolabitur. Sæpe etiam vocis illatæ evi-
 dentia canes ad redarguendos reos indicia prodide-
 runt, ut muto eorum testimonio plerumque sit cre-
 ditum. Antiochiæ ferunt in remotiore parte urbis
 necatum virum quodam crepusculo, qui canem sibi
 adjunctum habebat, miles quidam prædandi studio
 minister exstiterat cædis, tectus idem adhuc tene-
 broso diei exordio, in alias partes secesserat. Jacebat
 inhumatum corpus, frequens erat spectantium vul-
 gus astabat questu lacrymabili canis, dominique B
 flebat ærumnam. Forte is qui necem intulerat, (ut
 se habet versutia humani ingenii) vitandi incom-
 modi aviditate, et ut ejus præsentia fidem faceret
 innocentia, ad illam circumstantis populi accessit
 coronam, et velut miserans appropinquabat ad fu-
 nus. Tunc canis sequastrato paulisper doloris que-
 stu, ultionis arma assumpsit, atque apprehensum
 tenuit et velut epiligans quoddam miserabile car-
 men murmurans, universos convertit in lacrymas,
 fidemque et probationem detulit, quia quem solum
 tenuit ex pluribus non dimisit. Denique perturbatus
 fuit ille, et tam manifestum rei indicium, neque odii,
 neque inimicitiarum, neque injuriæ alicujus vel in-
 vidia obice, propter objectionem naturæ, vel cri-
 men repellere potuit. Itaque quod erat ratione con-
 sonum, ultionem perpressus est, quia defensionem C
 sibi præstare non potuit. Lingua canis dum lingit
 vulnus, sanat illud. Lictus ejus admodum medicus
 esse fertur. Catuli denique lingua, vulneratorum
 solet esse intestinorum salus. Natura ejus ut ad vo-
 mitum suum revertatur, iterumque comedat. Cum-
 que flumen tranaverit carnem aut aliquid tale in
 ore suo tenens, cum viderit umbram, os suum aper-
 rit, atque dum properat allam carnem sumere,
 ipsam quam tenet perdit. Cujus figuram in quibus-
 dam rebus prædicatores habent, qui semper admo-
 nendo et exercendo quæ recta sunt, insidias diaboli
 pellunt, ne thesaurum Dei animas Christianorum
 ipse auferat. Lingua canis dum lingit vulnus, sanat
 illud, quia peccatorum vulnera dum in confessione D
 nudantur, sacerdotum correctione mundantur. In-
 testina quoque hominis curat lingua canis, quia
 secreta cordis ipsius mundantur opere et sermone
 doctoris. Medicus admodum canis dicitur esse, quia
 qui præest aliis, sapientia studiis invigilare, omni-
 que modo crapulam vitare debet. Nam in saturitate
 panis Sodoma periiit. Nullo demum ambitu tam cito
 possidet hominem inimicus, quam voraci gula. Quod
 canis ad vomitum redit, quosdam post peractam
 confessionem incaute ad perpetrata facinora redire
 demonstrat. Quod carnem in flumine per cupitam
 umbram relinquit, significat homines stultos, qui
 propter ambitionem rei ignotæ, id sæpe quod sui
 juris est, derelinquunt. Unde fit ut, dum non valent

adipisci quod cupiunt, frustra nolint perdere id quod
 reliquerunt. Lycisci dicuntur canes qui ex lupis et
 canibus nascuntur, cum inter se forte miscentur.
 Solent Indi feminas canes alligare in silvis, ut ad-
 misceantur ad tigres bestias, a quibus insiliri, et
 nasci ex eodem fetu canes acerrimi dicuntur, adeo
 fortes ut complexu leones prosternant.

CAP. XII. *De animalium in genere nominibus, et spe-
 ciebus ac proprietatibus.*

Omnibus animantibus Adam primus vocabula in-
 didit, imponens unicuique nomen ex præsentia insti-
 tutione juxta conditionem naturæ cui serviret. Gentes
 autem unicuique animalium ex propria lingua dede-
 runt vocabula, non autem secundum linguam Lati-
 nam, atque Græcam, aut quarumlibet gentium bar-
 bararum nomina illa imposuit Adam, sed illa lingua,
 quæ ante diluvium una fuit omnium quæ Hebræa
 nuncupatur. Latine autem animalia sunt animantia
 dicta, quæ animantur vita, et moventur spiritu. Qua-
 drupedia vocata, quod quatuor pedibus gradiantur,
 quæ etsi similia sint pecoribus, tamen non sunt sub
 cura humana, ut cervi, damæ, onagri, etc. Sed neque
 bestia sunt, ut leones, neque jumenta, ut usus ho-
 minum juvare possint. Pecus dicimus esse, quod
 humana lingua et effigie caret. Proprie autem peco-
 rum nomen iis animalibus accommodari solet, quæ
 sunt ad vescendum apta, ut oves et sues; antinusus
 hominum commodata, ut equi et boves. Differt au-
 tem inter pecora et pecudes. Nam veteres in signifi-
 catione omnium animalium pecora dixerunt, pecu-
 des autem tantum animalia illa quæ eduntur, quasi
 pecudes. Generaliter autem omne animal pecus a
 pascendo vocatur. Jumenta inde nomen traxerunt,
 quod nostrum laborem vel onus suo adjutorio sub-
 vectando vel arando juvant. Nam bos carpenta tra-
 hit, et durissimas glebas vomere vertit. Equus et
 asinus onera portant, et hominum in gradiendo la-
 borem temperant. Unde et jumenta appellantur ab
 eo quod homines juvant; sunt enim magnarum vi-
 rium animalia. Item dicuntur armenta, vel quod sint
 armis apta, id est bello, vel quod his in armis utimur,
 vel quod magnos armos habent. Alii armenta boves
 tantum intelligunt, ab arando, quasi aramenta, vel
 quod sint cornibus armata. Discretio autem est inter
 armenta et greges. Nam tantum majorum ut equo-
 rum et boum sunt armenta, greges vero etiam ca-
 prarum, et ovium, et cæterorum minorum gregatim
 viventium.

CAP. XIII. *De ove.*

Ovis molle pecus lanato corpore, inerme animal,
 animo placidum, ab oblatione dictum, eo quod apud
 veteres in initio non tauri, sed oves in sacrificio
 mactarentur. Ex his quasdam bidentes vocant eas,
 quæ inter octo dentes duos altiores habent, quas
 maxime gentiles in sacrificio offerebant, vel quæ
 essent biennes. Ovis sub adventu hiemis, quia inexpli-
 bilis ad escam, insatiabiliter herbam carpit, eo quod
 præsentiat asperitatem hiemis adfuturam, ut prius

herbæ pabulo se faciat quam gelu adurente omnis A
herba deficiat.

CAP. XIV. *De vervece.*

Vervex vel a viribus dicitur, eo quod cæteris ovibus sit fortior, vel quod sit vir, id est masculus, emasculatus tamen, nam masculus aries dicitur, vervex castratus, vel quod vermes in capite habeant, quorum ipsi ut arietes excitati pruritu, se invicem concutiant. Unde aries ἀπό τοῦ ἄριος, id est a matre, vocatus, quo nomine apud nos in ovibus masculi vocantur, sive quod hoc pecus a gentilibus primo est aris immolatum, ut aries diceretur eo quod imponeretur aris. Unde illud : « Aries mactatur ad aram, » sed id minus placet, et primæ syllabæ quantitates non approbat.

CAP. XV. *De agno.*

Agnus dicitur, quasi hagnes ἄγνος, id est castus. Latini autem sic dictum putant, eo quod præ cæteris animalibus matrem agnoscat, adeo ut etiamsi in magno grege erret, statim balatu recognoscat vocem parentis, festinetque ad matrem, lactis quoque materni notos sibi fontes requirat. Mater vero inter multa millia agnellorum solum filium noscit, et licet unus sit plurimorum balatus, et eadem species, illa tamen fetum suum recognoscit, et discernit a cæteris, et solum filium tacitæ pietatis studio recognoscit.

CAP. XVI. *De hirco et hædo.*

Hircus lascivum animal est, petulans et fervens semper ad coitum, cujus oculi ob libidinem in transversum aspiciunt, unde nomen traxit; nam hircui C sunt oculorum anguli, secundum Suetonium. Cujus natura adeo calida est, ut adamantem lapidem, quem nec ignis nec ferrum domare valet, solus hujus cruor dissolvat. Hædi secundum quosdam ab edendo vocati sunt; parvi enim pinguissimi sunt et saporis jucundi, unde et hædus et hædulus nominatur, sed quia hædus scribitur sic, aliis dici videtur quod, si h in l mutetur, fiat foedus.

CAP. XVII. *De apro.*

Aper, id est porcus, vel sus silvester a feritate vocatur, ablata scilicet littera quasi asper, ut vult Varro. Unde apud Græcos, agrios, ἄγριος, id est agrestis, ferus dicitur et ferox, omne enim quod ferum est et immite abusive agreste vocamus. Aliis videtur dici a nomine Græco ἀπρος, quod est spuma, eo quod spumam ore emittat.

CAP. XVIII. *De juvenco, et tauro.*

Juvenus dictus eo quod juvare incipiat usus hominum in terra colenda, vel quia apud gentiles semper ubique immolabatur, et nunquam taurus; nam in victimis etiam ætas considerabatur.

Taurus [ταῦρος] nomen Græcum est, sicut et bos. Iudicis tauris color fulvus est, volucris pernitas, pilus in contrarium versus, hiatus magnus. Hi quoque circumferunt cornua, omnique caput flexibilitate qua volunt tergi duritia omne telum respuunt; tam immani sunt feritate, ut capti animas ne dormeantur projiciant.

CAP. XIX. *De bove, et vro, et similibus.*

Bos Græcis βῶς, hic et hæc boys, hujus boos dicitur, hunc Latini trionem nominant, eo quod terram terat, quasi terionem. Boum in socios eximia dilectio est; nam alter alterum inquirat, cum quod ducere collo aratrum consuevit, et frequenti mugitu amicum testatur affectum, si forte defuerit. Boves impendenti pluvia ad præsepia se tenere noverunt, atque, ubi naturali sensu collegerunt mutationem cœli, in serenitatem foras spectant, et ultra præsepia cervices extendunt suas una in omnes partes, ut prodire se velle testentur. Uri agrestes boves sunt, habentes cornua immensa, in tantum ut inter regias mensas ob insignem capacitatem generalæ potuum fiant.

B Sunt etiam in India boves unicornes, solidos unguis, nec bisulcis, sed atrocissimi. Bubali inde nomen trahunt, quod sint similes boum, adeo indomiti, ut præ feritate jugum non recipiant.

Vacca dicta quasi boacca; est enim ex genere nominum a masculinis formatorum, sicut leo leæna, draco dracena, etc. vitulus et vitula a viriditate vocati sunt, id est ætate viridi, sicut et virgo, vitulam enim parvam esse dicimus, et nondum enixam; nam enixa juvenca est, id est vacca juvenis.

CAP. XX. *De cameli natura.*

Camelis κάμα cama, id est labor nomen dedit, quod jumentum sit laboriosum, vel a chamæ [χαμαί] quod Græcorum est adverbium significans humi; nam quando onerantur ut breviores et humiliores fiant, accubant, et sic chameluro scriberetur, sive quia curvus est dorso a chamiro, id est incurvo. Hos licet et aliæ regiones mittant, Arabes tamen plurimos, et Bactri fortissimos camelos mittunt. Verum in hoc differunt quod Arabici bina tubera in dorso habent; Bactriani singula. Hi nunquam pedes atterunt; sunt enim illis reciproca quibusdam pelliculis vestigia carnulenta; unde et contraria sunt illis ambulantiibus, nullo favente præsidio ad nisum insistendi. Habentur autem ad duplex ministerium. Sunt enim alii oneri deferendo accommodati, alii perniciores et ad iter faciendum promptiores. Sed illi ultra modum pondera recipiunt, isti amplius quam solita spatia egredi nolunt. Genituræ cupiditate efferuntur adeo ut sæviant cum venerem requirunt. Oderunt equinum genus. Sitim etiam per triduum tolerant; verum cum datur occasio bibendi, tantum implentur, quantum et desideria præterita satiet, et in futurum diu prosit. Lutulentas aquas captant, puras refugiunt. Denique ubi coenosior aqua defuerit, ipsi assidua proculcatione limum excitant, ut turbetur; durant in annos centum. Si forte translati fuerint in loca peregrina, propter insolitam mutationem aeris, morbos trahunt. Ad bella feminæ præparantur, inventumque est ut desiderium eis coitus quadam castratione extrahatur; putant enim fieri validiores si a coitibus arceantur.

CAP. XXI. *De dromedario.*

Dromedarius genus est camelorum, minoris quidem staturæ, sed velocioris, unde et nomen habet, Nam dromos [δρόμος] Græce, cursus et velocitas appellatur, centum enim milliaria et amplius una die peragere solet. Quod animal, sicut ovis, bos, et camelus, ruminat. Ruminatio autem dicta est a rumine eminente gutt iris parte, per quam viam missus cibus a multis revocatur animalibus.

CAP. XXII. *De asino et asello.*

Asinus et asellus ab assidendo dicitur, quasi assesus ab homine, sed hoc nomen, quod magis equis conveniebat, ideo hoc animal sumpsit, quia priusquam equos homines equitarent, huic insidere cœperunt. Animal quippe tardum est et nulla ratione mandatis renitens; statim ut voluit sibi homo substravit. Asini autem Arcadici dicti sunt, eo quod ab Arcadia primum vecti sunt, magni et alti. Minor autem asinus asellus dicitur, et plus necessarius est, quia et laborem tolerat, et negligentiam mollis educationis propemodum non recusat.

De onagro vide lib. II, cap. 11.

CAP. XXIII. *De equo, et ejus natura.*

Dicti equi detracta prima littera, id est a quæ est in æquus, æqua, æquum, ab æqualitate, eo quod quando bigis aut quadrigis jungebantur, pares statura, viribus et cursu copulabantur. Caballus autem a cavando dicitur, eo quod gradiens ungula impressa terram cavet, quod reliqua animalia non habent. Inde dicitur sonipes, quod sonat pedibus. Vivacitas equorum et industria multa. Exsultant enim in campis, odorantur bellum, excitantur sono tubæ ad prælium. Voce accensi ad cursum provocantur. Dolent cum victi fuerint, exsultant cum vicerint. Quidam equi hostes in bello sentiunt, adeo ut adversarios morsu petant. Alii etiam proprios dominos recognoscunt, oblitum mansuetudinis, si domini mutantur. Aliqui præter dominum, nullum dorso recipiunt. Unde exemplum dabimus Alexandri Magni, cujus equus Bucephalus dicitur, sive ab aspectus torvitate, sive ab insigni nobilitate, eo quod taurinum caput habebat, seu quod a fronte ejus quædam exstantium corniculorum minæ protuberabant. Cum ab equario suo alio tempore molliter insideretur, accepto regio stratu, neminem unquam præter dominum vehere dignatus est. Documenta ejus in præliis plura sunt, quibus Alexandrum sospitem et crudelissimis certaminibus ope sua extulit. Equus Cæii Cæsaris nullum præter Cæsarem dorso recepit. Regem Scytharum singulari certamine interemptum cum ejus victor spoliare vellet, ab ejus equo calcibus morsuque laceratus est. Nicomede rege interfecto equus ejus inedia vitam expulit. Cum prælio Antiochus Galatas subegisset, Centeretii nomine dicitur, qui in acie ceciderat, equum insillit ovaturus; is autem adeo sprevit lupata, ut de industria acerbatus et turbatus ruina pariter, et se et equitem affligeret.

A In hujusmodi animalis genere ætas longior maribus. Legimus sane equum ad annos vixisse septuaginta. Notatum etiam advertimus, Opuntem [Opinicum] nomine, equum ad gregariam venerem durasse ad annos quadraginta. Equarum libido exstinguitur jubaribus tonsis. In quarum partu amoris nascitur veneficium, quod in frontibus præferunt aditi filii; fulvo colore, caricis mole, quod hippomanes nominatur, quod si præruptum statim fuerit, pullo mater nequaquam ubera præbet. Quo equus sanior fuerit, et spei majoris, eo profundius nares mersitat in bibendo. Interfectis vel morientibus dominis lacrymas inferunt. Dicunt enim equum solum propter hominem lacrymari, et doloris effectum sentire. Unde et in sentiendo equorum et hominum natura permista est.

B Solent etiam ex equorum mœstitia vel alacritate eventum futurum dimicaturi colligere. In generosis equis, ut aiunt veteres, quatuor exspectantur, forma, pulchritudo, meritum atque color: forma, ut sit validum corpus et solidum, robori conveniens altitudo, latus longum et substrictum, clunes maximi et rotundi, pes nodosus et siccus, cornu concavo consolidatus; pulchritudo, ut sit exiguum caput et siccum, pelle prope ossibus adhærente, aures brevès et argutæ, oculi magni, nares patulæ, et erecta cervix, coma densa et cauda, ungularum soliditas, fixa rotunditas; meritum, ut sit animo audax, pedibus alacer, trementibus membris (quod est fortitudinis indicium), quique ex summa quiete facile concitetur, et excitata festinatione non difficile teneatur.

C Motus autem equi in auribus intelligitur virtus in membris trementibus; color est hic præcipue exspectandus, badius, aureus, roseus, myrteus, cervinus, gilvus, glaucus, scutulatus, canus, candidus, albus, guttatus, niger, sequenti autem ordine varius ex nigro bagioque distinctus, reliquos autem varius color, ut cinereus deterrimus est. Badium autem sive, ut vulgo dicunt, bajum et bajadum antiqui quasi vadum dicebant, eo quod ejus coloris equi inter cæterea animalia fortius vadant. Ipse est et spadix, quem phœnicatum vocant, et est dicitur spadix a colore palmæ, quam Syrii spadicem vocant. Glaucus vero est veluti pictos habens oculos, et quodam splendore perfusus. Gilvus autem medius color est subalbidus, guttatus est albus nigris intervenientibus punctis. Candidus autem et albus invicem sibi differunt. Nam albus cum quodam pallore est; candidus vero est niveus, et majore albore perfusus. Canus dicitur est, qui ex candido colore et nigro est. Scutulatus est dicitur propter orbés quos habet candidos inter purpureos, varius quod vias habet imparium colorum. Qui autem tantum pedes albos habent, pedici appellatur, qui frontem albam, candidi. Cervinus est quem vulgo griseum dicunt. Onosinus autem dicitur, quod sit color ejus communis cum asino, idem est et cinereus. Sunt autem equi ut agresti genere orti, quos equos feros dicimus, et proinde ad urbanam dignitatem transire non possunt. Maurus niger est. Mauron enim Græci nigrum

vocant. Mannus vero equus brevior est. Verhedos vero antiqui dicebant eo quod rhedas veherent, id est ducebant, vel pervias publicas irent, per quas et rhedas ire solitum erat. Equorum tria sunt genera. Unum generosum, præliis et oneribus aptum. Alterum vulgare atque gregarium, ad vehendum, non ad equitandum aptum. Tertium ex permistione diversi generis ortum, quod etiam bigenum dicitur, quia ex diversis nascitur, ut mulus. Mulus a Græco fictum vocabulum habet, eo scilicet quod iugo pistorum subactus, tardas in gyrum molendo ducat molas. Judæi asserunt quod Ana ahnepos Esau equarum greges ab asinis in deserto ipse prius fecerit ascendi, ut jumentorum contra naturam nova animalia nascerentur. Onagros quoque ad hoc admissos esse ad asinas dicunt, et ipsum istiusmodi reperisse concubitus, ut ex his velocissimi asini nascerentur. Industria quippe humana diversum animal in coitus coegit, sicque adulterina commistione genus aliud reperit: sicut et Jacob contra naturam ovium colorum dissimilitudines procuravit. Nam tales fetus oves illius procreabant, quales virgas arietes desuper ascendentes in aquarum speculo contemplabantur. Denique et hoc ipsum equarum gregibus fieri fertur, ut generosos objiciant equos visibus concipientium, quo eorum similes concipere et creare possint. Nam etiam columbarum dilectores depictas et pulcherrimas columbas ponunt iisdem locis, quibus illæ versantur, quo rapiente visu limites generent. Inde est quod quidam gravidas mulieres jubent nullos intueri turpiusimos animalium vultus, ut cynocephalus et simias, ne visibus occurrentes similes fetus pariant. Hanc enim feminarum naturam esse dicunt ut qualem prospexerint, sive mente conceperint in extremo voluptatis æstu dum concipiunt, talem sobolem procreent. Etenim anima in usu venereo formas extrinsecas transmittit, eorumque satiata typis, rapit species earum in propriam qualitatem. In animantibus bigena dicuntur, quæ ex diversis nascuntur, ut malus ex equa et asino, burdo ex equo et asina. Ibridæ ex apris et porcis, tityrus ex ove et hyrc: musino ex capra et ariete, qui est dux gregis.

CAP. XXIV. *De cato, seu musione.*

Musio seu muscio a plerisque muriceps seu murilegus appellatur, quod muribus infestus sit; hunc vulgus catum a captura vocat. Alii dicunt quod oculis res captat, id est videt. Nam tam acute cernit, ut fulgore luminis tenebras noctis superet. Catus enim acutus et callidus dicitur.

CAP. XXV. *De mure et sorice, etc.*

Mus pusillum animal est, Græcæ illi $\mu\upsilon\varsigma$ nomen est; quiddam vero ex illo trahitur Latinum est. Alii dicunt mures, quod ex humore terræ nascantur. Nam humus terra, et inde mus; his in plenilunio jecur crescit, sicut et quædam maritima augentur, quæ imminente plenilunio augentur, et rursus deficiente luna deficiunt. Sunt qui inter soricem et murem discrimen ponant, ut sorex sit minus illud animal cui

A cati insidiantur, mures majus quod non recte glia putatur.

De mustela vide lib. II, cap. 18.

CAP. XXVI. *De talpa.*

Talpa bestiola est nigra damnata cæcitate perpetua; est enim in tenebris absque oculis, et semper terram fodit, et humum erigit, et subter frugibus radices comedit, quæ Græcæ ἀσπάλᾱξ aspalax vocatur

De formica vide lib. II, cap. 29.

De hericio seu herinaceo, lib. II, cap. 4.

CAP. XXVII. *De avibus in genere.*

Avium unum quidem est nomen, sed diversa sunt genera. Nam sicut specie differunt, ita et naturæ diversitate siquidem aliæ sunt simplices, ut columbæ, aliæ astutæ, ut perdix, aliæ ad manum se subjiciunt, ut accipitres, aliæ reformidant, ut garmantes, aliæ hominum conversatione delectantur, ut hirundo, aliæ in desertis secretam vitam diligunt, ut vultur, aliæ cantus edunt dulcissimos, ut cygnus et merula, aliæ verba et voces hominum imitantur, ut psittacus et pica; sed et aliæ sicut genere, ita et moribus innumerabiles. Nam volucrum quot genera sint, invenire quisquam non potest. Neque enim omnis Indiæ, Æthiopiæ, aut Scythiæ deserta quisquam penetrare potuisset, qui earum genus vel differentias nosset. Aves dictæ eo quod rectas vias non habent, sed per avia quæque discurrunt, alites, quia alis ad alta tendunt, et ad sublimia alarum remigio ascendunt. Volucres a volando. Nam unde volare, inde et ambulare dicimus. Vola enim dicitur media pars pedis sive manus, et in avibus vola media pars alarum quarum motu pennæ agitantur; inde et volucres. Pulli dicuntur omnium avium nati. Sed et animalium quadrupedum nati pulli dicuntur, et homo parvus pullus aut pusio. Recentes igitur nati pulli dicuntur, eo quod polluti sint. Unde et vestis nigra pulla dicta est. Aliæ sunt, in quibus pennæ per ordinem fixæ volandi exhibent usum; vocatæ autem sunt alæ, quod his avibus complexos alant, et foveant pullos. Penna a pendendo dicta, inde et pendere. Volucres enim pennarum auxilio moventur, quando aeri se mandant. Pluma quasi piluma. Nam sicut pili in quadrupedum corpore, ita plumæ in avibus. Avium multa nomina a sono vocis constat esse composita, ut sunt grus, corvus, cygnus, bubo, milvus, ulula, cuculus, graculus, et cætera; varietas enim vocis earum docuit qualiter easdem homines nominarent.

De aquila vide lib. I, cap. 56.

De vulture, lib. I, cap. 38.

De gruibus, lib. I, cap. 39.

CAP. XXVIII. *De psittaco.*

Sola India mittit psittacum, colore viridi, torque punicea, grandi lingua, et cæteris avibus latiore, unde et articulata verba exprimit, ita ut si eam non videas, hominem loqui putes. Ex natura autem salutata, dicens ave, vel χαῖρε. Cætera nomina ex institutione discit, unde illud Martialis:

Hoc per me didici, dicere: Cæsar, ave.

Cujus rostrum tanta duritia est, ut cum e sublimi A præcipitatur in saxum, nisu oris sui se excipiat, et quodam quasi fundamento utatur ordinariæ firmitatis. Studet ut loquatur quod homines, et cum adhuc pullus est, et adhuc infra alterum suæ ætatis annum, quæ monstrata sunt, et citius discit et tenacius retinet.

De caladrio vide lib. 1, cap. 48.

De ciconiis lib. 1, cap. 42.

De holore aut cygno lib. 1, cap. 53.

De ibide seu ibi. lib. 1, cap. 57.

De assida seu struthione lib. 1, cap. 37.

De fulica lib. 1, cap. 58.

CAP. XXIIX. De halcyone.

Halcyon maritima avis est, quæ in littoribus fetus suos edere solet, ita ut in arenis ova sua deponat medio fere hiemis; nam id tempus fovendis habet deputatum felibus, quando maxime insurgit mare littoribus, quando etiam vehementior fluctus illiditur, tunc repentina placiditate, in gratiam aut naturam hujus avis aura mitescit, et positis ovis mare seipsum demittit, omnes cadunt procellæ, mitescunt flatus ventorum, ac placidum ventis stat mare, donec ova foverit halcyon sua. Septem autem dies sunt quibus educit pullos, fetusque absolvit illico, alios quoque septem adjungit dies, quibus enutriat pullos suos, donec incipient adolescere. Nec mireris tam exiguum nutrimenti tempus cum absolutio fetuum tum paucorum dierum sit. Tantam autem gratiam dicunt huic avi ministratam esse et indulgentiam divinitus, ut hos quatuordecim dies navæ præsumptæ serenitatis observent, quos et halcyoneos vocant, quibus nullus tempestatis motus horrescat.

De phœnice vide lib. 1, cap. 49.

CAP. XXX. De cinnamulgo.

Cinnamulus et ipsa Arabia, avis est, proinde ita vocata, quod in excelsis nemoribus texit nidos ex fructibus cinnami et quia non possunt illuc homines ascendere propter ramorum altitudinem et fragilitatem, eosdem nidos plumbatis appetunt, et sic cinnama illa deficiunt, et pretiis amplioribus vendunt, eo quod hæc cinnama magis quam alia mercatores probant.

CAP. XXXI. De herciniis avibus.

Herciniæ aves dictæ ab Hercinio saltu Germaniæ, ubi nascuntur, quarum pennæ adeo in obscuris micant, ut quamvis nox obtenta densis tenebris sit, ad præsidium itineris dirigendi projectæ interluceant, cursusque viæ pateat indicio plumarum fulgentium.

De epope dictum est in upupa, lib. 1, cap. 52.

De pelicano, lib. 11, cap. 27.

De noctua seu nycticoraca, lib. 1, cap. 34.

De syrenis, lib. 11, cap. 32.

De perdice, lib. 1, cap. 50.

CAP. XXXII. De pica et pico.

Picæ quasi poeticæ, eo quod verba cum discrimine vocis expriment ut homo, per ramos enim arborum

pendulæ, importuna garrulitate sonantes, etique nequeunt linguas in sermone exprimere, sonum tamen humanæ vocis imitantur, de qua congrue quidam (Martialis) ait :

Pica loquax certa dominum te voce saluta.

Si me non videas, esse negabis avem.

Picus a Pico Saturni filio nomen sumpsit, eo quod ipse in auspiciis ea ave uteretur. Nam ferunt hanc autem quiddam habere divinum, indicio illo quod in quacunque arbore nidificaverit, clavum vel quidquid aliud ei infixum diu hære non posset quin statim excidat, ubi illa insederit.

De accipitre vide lib. 1, cap. 13.

CAP. XXXIII. De lusciniæ.

Lusciniæ nomen est avis inde sumptam, quia cantu suo significare solet surgentis exortum diei, quasi luciniæ, est enim pervigil custos. Cum ova quodam sinu corporis et gremio fovet, insomnem longæ noctis laborem cantilenæ suavitate remittit. Et, ut mihi videtur, hæc summa est ejus intentio, ut possit, non minus dulcioribus modulis quam fomento corporis, fetum animare atque fovere. Hanc vitam videtur ducere mulier viduata, sed pauper et pudica, quæ colum digitis trahens ut parvulis suis victum acquirat, nocturno cantu mœstitiam paupertatis demulcet, et quamvis suavitatem lusciniæ imitari non, possit, imitatur tamen eam sedulo maternæ pietatis officio.

CAP. XXXIV. De Vespertilionæ.

Vespertilio animal ignobile a vespere nomen sumpsit, est autem volatile, idemque et quadrupes, et dentibus utitur, quod in aliis avibus reperiri non solet; parit sicut quadrupedia, non ova, sed pullos viventes, volitat autem non aliquo volatu pennarum, sed membranæ suæ fulta remigio, quo suspensa veluti pennarum volatu circumfertur atque vegetatur. Habet aliud hoc vile animal, quod sibi invicem adhærent, et quasi specie botrionis ex alto loco pendunt, at si se ultimæ quæque laxaverint, omnes resolvuntur, quod sit quodam munere charitatis, quæ difficile in hominibus et tamen aliquatenus in volucris hujusmodi reperitur.

CAP. XXXV. De cornice, et corvo iterum.

Cornix annosa avis apud Latinos Græco nomine *Ἰερόρα* corone appellatur, quam aiunt augures hominum curas significationibus agere insidias viarum monstrare, futura prædicere. Magnum nefas hoc credere est quod Deus cornicibus sua mandet consilia. His inter multa auspicia tribuunt, et pluvias portendere vocibus, unde est illud :

Tunc cornix pluviam vocat improba voce.

(Virgil. Georg. lib. 1, vers 388.)

Discant homines amare filios suos ex usu et pietate corvorum, qui etiam volantes filios comitatu sedulo prosequuntur, ac sollicitè timentes, ne forte deficiant, cibum suggerunt, ac plurimò temporis spatio nutriendi officia non relinquunt. At vero feminae nostri temporis cito ablactant etiam illos quos diligunt, et si ditiores sunt lactare fastidiunt, pau-

periores si fuerint, parvulos abjiciunt, et exponunt, et deprehensos abnegant. Ipsæ quoque divites matres, ne per plures patrimonium dividatur, proprios necant in utero fetus, et parricidalibus succis in ipso genitili alvo pignora sui ventris exstinguunt. Prius enim auferitur vita quam tradatur. Quis docuit nisi homo filios abdicare? Quis inter naturæ fraternæ consortia fratres impares fecit? Unius divitis filii diversæ sorti cedunt. Alius totius paternæ sortis ascriptionibus jucundatur, alius opulentæ hæreditatis paternæ deplorat augustam atque inopem portionem. Nunquid natura dividit merita filiorum? ex pari tribuit omnibus unde et nascendi et vivendi possint habere substantiam. Ipsa vos, o parentes, docet non discernere patrimonio, quos titulo germanitatis æquavit. Etenim quibus dedistis communiter esse quod nati sunt, eis non debetis invidere, quin communiter sortem eandem inter se sortiantur, et habeant.

De columba vide lib. 1, cap. 1, 2, 3.

De tarture, lib. 1, cap. 20, 23, 24 et 25.

De hirundine, lib. 11, cap. 41.

De coturnice seu qualea, lib. 1, cap. 51.

De pavone, lib. 1, cap. 55.

De upupa, lib. 1, cap. 52.

De gallo, lib. 1, cap. 36.

CAP. XXXVI. De anate.

Anas ab assiduitate natandi aptum nomen accipit. Ex quo genere quædam dicuntur Germaniæ, eo quod plus cæteris nutriant. Anates ponticæ veneno viciant, ideoque cibo humano aptæ non sunt. Putantur etiam anas anseri dedisse nomen, quod et ipsa cum in terris vivat assiduo natet, sed de ansere alibi diximus.

CAP. XXXVII. De ovibus et ex eis natis.

Omnium genera volucrum bis nascuntur. Primum enim ova gignuntur et pariuntur, inde calore corporis materni formantur et animantur. Ova autem dicta ab eo quod sint uvida. Unde et uva, ab eo quod intrinsecus sit plena humore. Nam humidum est quod extrinsecus humorem habet, uvidum quod interius. Quidam autem putant ova Græcam habere originem nominis, illi enim dicunt *ωον*, et in singulari *ωον*, *οον*, *ο* littera ablata. Ova autem quædam inani vento concipiuntur, sed non sunt generativa nisi quæ fuerint concubitu masculino concepta et seminali spiritu penetrata. Quorum vim tantam dicunt ut lignum perfusum eis non ardeat, ac ne vestis quidem contracta aduratur, admista quoque calce glutinare fertur vitri fragmenta.

CAP. XXXVIII. De apibus.

Apes dictæ vel quod pedibus se alligant, vel pro eo quod sine pedibus nascuntur. Nam postea et pedes et pennas accipiunt. Hæ solertes in generandi mellis officio assignatas incolunt sedes, domicilia inenarrabili arte componunt, et ex variis floribus favum condunt, textisque ceris innumera prole castra replent, exercitium et reges habent, prælia movent, fumum fugiunt, tumultu exasperantur. Has

plerique experti sunt de boum cadaveribus nasci; nam pro his creandis, vitulorum occisorum carnes verberantur, ut ex putrefacto cruore, verines creentur, qui postea efficiuntur apes. Proprie tamen apes ortæ dicuntur de bobus, sicut crabrones de equis, fuci de mulis, vespæ de asinis. Castro [Castoras] Græci appellant, qui in extremis favorum partibus majores creantur, quos aliqui reges putant dici, eo quod castra ducunt. Solæ apes in omni genere animantium commune in omnibus sobolem habent, unam omnes incolunt mansionem, unius patriæ clauduntur limine domus, communis est omnibus, labor, cibus, operatio, usus, fructus et volatus. Quid plura? cum communis sit omnibus generatio, integritas quoque corporis virginalis omnibus est communis, et partus: quoniam nec inter se ullo concubitu miscentur, nec libidine solvuntur, nec partus quatiuntur doloribus, sed subito maximum filiorum examen emittunt, et foliis atque herbis ore suo legentes prolem sibi procreant. Ipsæ sibi regem faciunt et ordinant. Ipsæ populos creant. Et licet positæ sub rege sint, sunt tamen liberæ. Nam et prærogativam judicis tenent, et fide devotionis affectum, quia regem tanquam a se substitutum diligunt, et toto honorant examine. Rex autem non sorte ducitur, quia in sorte eventus est, non iudicium, et sæpe irrationabili casu sortis melioribus deterior præfertur. Apibus autem rex, naturæ claris formatur insignibus, ut magnitudine corporis et specie, quodque in rege præcipuum est, morum mansuetudine. Nam etsi habet aculeum, non tamen utitur eo ad vindicandum; sunt enim legis naturæ non scriptæ litteris, sed impressæ moribus, ut leniores sint ad puniendum qui potestate potiuntur majori. Sed et apes quæ non optemperaverunt legibus regis, poenitentia condensatione se multant, ita ut immoriantur acculei sui vulneri. Quod Persarum populi in se dicuntur observare, ut pro commissi pretio seu magnitudine ipsi in se propriæ mortis exsequantur sententiam. Itaque nulli regem, nec Persæ qui gravissimas habent in subditos leges, nec Indi, nec Judæi, nec Sauromatæ tanta, quanta apes reverentia devotionis observant, ut nullæ e domibus exire audeant, nec in aliquos procedere pastus, nisi rex prius egressus fuerit, et volatus sibi vindicaverit principatum. Processus autem est per rura redolentia ubi inhalantes floribus horti, ubi fugiens rivus per gramina redolentia, ubi amœna riparum. Illic ludus alacris juventutis, illic campestre exercitium, illic curarum remissio, opus ipsum suave de floribus et dulcibus herbis, fundamenta castrorum prima ponuntur. Quid enim aliud est favus nisi castrorum quædam species? Denique ab his præsepibus apum focus arcetur. Quæ castra quadrata tantum possunt habere artis et gratiæ, quantum habent crates favorum? in quibus minutæ atque rotundæ cellulæ conjunctione sui invicem sulciuntur. Quis architectus eas docuit hexagona illa cellularum in discreta laterum æqualitate compo-

nerē, ac teneras inter domorum septa ceras suspendere, stipare mella, et intexta floribus horrea neciare quodam distendere? Cernerēs omnes certare de munere, alias invigilare quærendo victum, alias sollicitam castris exhibere custodiam, alias futuros explorare imbres, et speculari concursus imbrum, alias de floribus fingere ceras, alias de floribus internum rorem colligere, nullam tamen alienis insidiari laboribus, aut raptu vitam quærere, atque utinam raptorum insidias non timerent. Habent tamen venena sua, et inter mella fundunt venenum, si fuerint lacessitæ, animas quoque in vulnere ponunt ardore vindictæ. Ergo mediis castrorum vallibus humor ille recens infunditur, paulatimque et processu temporis in mella cogitur, cum fuerit liquidus ab exordio, et coalitu ceræ florumque odore flagrare mellis suavitatem incipit. Merito quasi bonam operariam Scriptura sic apem ut formicam prædicat, dicens: *Vade ad formicam, o pigeat, et considera vias ejus, et discite sapientiam (Prov. vi)*. Quasi dicat: Vide quam diligenter et provide operata est, et ejus imitare operationem. Operationem namque venerabilem meditatatur apes, cujus laborem et reges et mediocres ad salutem sumunt. Appetibilis enim est sanctificatio omnibus et chara. Audis quid dicat propheta. Mittit itaque te ut apiculæ illius sequaris exemplum, imiteris operationem. Vide quam laboriosa sit, et quam grata. *Brevis in volatilibus apis, et initium dulcoris habet fructus illius (Eccl. xi)*. Fructus itaque ejus ab omnibus desideratur et quæritur, nec pro personarum diversitate discernitur, sed iudicretæ sui gratia regibus pariter ac mediocribus aquali suavitate dulcescit. Nec solum voluptati, sed etiam salutis est. Fauces enim obdulcat, et curat vulnera. Interius quoque medicamentum infundit ulceribus. Itaque cum sit infirma robore apis, valida tamen est vigore sapientiæ, et amore virtutis. Denique apes regem suum summa protectione defendunt et perire pro eo pulchrum putant. Rege incolumi mens omnibus una, amisso rupere fidem. Incolumi enim rege nesciunt mutare iudicium, mentem alio inflectere. Amisso rege fidem servandi muneris derelinquunt, atque ipsæ sua mella diripiunt, quod is, qui hujus muneris habuit principatum, interemptus est. Itaque cum volucres aliæ semel tantum quotannis edant fetus, apes bis aut ter nova producunt agmina, et ideo miranda animantibus cæteris fecunditate præponderant.

CAP. XXXIX. De arbore quadam in India.

Pendens est arbor in India. Est autem hujus arboris fructus dulcis totus, et valde suavis. Columbæ autem delectantur in fructibus hujus arboris, habitantque in ea pascentes fructus ejus. Draco autem est inimicus columbis, timetque arborem et umbram ejus ubi columbæ morantur, et non potest appropinquare arbori, neque umbræ ejus. Si enim umbra arboris ad occidentem venerit fugit ipse ad orientem, et e converso. Si autem evenerit ut columba inveniat extra arborem vel umbram ejus, occidit eam

A draco. Arborem hanc Deum Patrem intellige, umbram Filium ejus, sicut Gábiel dicit ad Mariam: *Spiritus sanctus superveniet in te, et virtus Altissimi obumbrabit tibi (Luc. 1)*. Fructum celestem sapientiam Domini, scilicet Spiritum sanctum. Vide ergo, o homo, ne postquam acceperis Spiritum sanctum, id est spirituales columbam, et intelligibilem et manentem super te, foris fias ab æternitate, alienus a Patre et Filio et Spiritu sancto, ne draco te intorimat, id est diabolus. Nam si tu habes Spiritum sanctum, non potest tibi appropinquare draco. Attende ergo, o homo, et permane in fide catholica. Cave quantum potes ne extra domum inveniaris et comprehendat te ille draco serpens antiquus foris, et devoret te sicut Judam, qui mox ut exiit a domo B foras, et a fratribus apostolis statim a dæmone est devoratus, et perit.

CAP. XL. De serpentum generibus.

Anguis omnium serpentum est genus, quod complicari et contorqueri potest, et inde anguis, quod angulosus sit et nunquam rectus. Coluber ab eo dicitur, quod colat umbras, vel quod in lubricis tractat flexibus sinuosis trahatur vel labatur. Nam lubricum dicitur quidquid labitur dum tenetur, ut anguilla, serpens. Serpens autem nomen accepit, quia occultis accessibus serpit non apertis passibus, sed squamarum minutissimis nisibus reptat. Illa autem quæ quatuor aut pluribus pedibus nituntur, sicut lacertæ et stelliones, non serpentes, sed reptilia sunt, quia ventre et pectore reptant, quorum tot venena quot genera, tot pernicios quot species, tot dolores, quot colores habentur.

De dracone dicitur est lib. II, cap. 24.

CAP. XLI. De basilisco e' sibilis.

Basiliscus βασιλικός Græce, Latine interpretatur *regulus*, eo quod sit rex serpentum, ita ut eum videntes fugiant, quia olfactu suo eos necat. Nam et hominem si aspiciat, interimit. Siquidem ab ejus aspectu nulla avis volans illæsa transit. Sed quamvis sit procul, ore ejus combusta devoratur. A mustelis tamen vincitur, quas inferunt homines cavernis, in quibus delitescunt. Itaque ea visa fugit, quem illa persequitur et occidit. Nihil enim ille parens rerum sine remedio constituit. Est autem longitudine semipedalis, albis maculis lineatus. Reguli autem sicut scorpiones arentia quæque sectantur, et postquam ad aquas venerint ibique aliquem momorderint, hydrophobas et lymphaticos faciunt. Sibilis idem est et regulus. Sibilis enim occidit antequam mordeat vel exurat.

De vipera vide lib. II, cap. 24.

De aspide, lib. II, cap. 30

CAP. XLII. De ceraste.

Cerastes ita dicitur, quia in capite cornua præterdit arietum similia; κέρατα enim, id est cerata Græce cornua vocantur. Sunt autem illi quadrigena cornicula, quorum ostentatione veluti esca sollicitata animalia perinit; totum enim corpus tegit arenis, nec ullum indicium sui præbet, nisi ex ea

parte qua invitatas aves vel animalia capit; est autem flexuosus plusquam alii serpentes. ita ut spinam habere non videatur.

CAP. XLIII. De scitale ex Plinio et Solino.

Scitalis serpens ita vocatur, quod tanta præfulget tergi varietate, ut notarum gratia se aspicientes retardet, et quia reptando pigrior est; quos assequi non valet, miraculo sui stupentes capit. Est autem tanti fervoris, ut etiam hiemis tempore exuvias corporis ferventes deponat, de quo Lucanus:

*Et scitalis sparsis etiam nunc sola pruinis,
Exuriat positura suas.*

CAP. XLIV. De amphisibæna.

Amphisibæna dicta eo quod duo capita habeat, B unum in loco suo, alterum in cauda, currens ex utroque capite, tractu corporis circulato. Hæc sola serpentium frigori se committit, prima omnium præcedens, de qua idem Lucanus:

*Et gravis in geminum vergens caput amphisibæna.
Cujus oculi lucent veluti lucernæ.*

De hydro et hydra vide lib. II, cap. 7.

CAP. XLV. De boa serpente iterum.

Boas anguis Italiæ immensa mole, persequitur greges armentorum, et bubalos, et plurimo lacte irriguis uberibus se innectit, et sugens interimit, atque inde a boum depopulatione nomen boas accepit.

CAP. XLVI. De jaculo.

Jaculus serpens volans, de quo Lucanus:

. Jaculique volantes.

Exsiliunt enim arboribus ubi insidias ponunt, et dum aliquod animal obvium fuerit, jactant se super ipsum, et perimunt; unde et jaculi dicti sunt.

CAP. XLVII. De sirenis serpentibus.

In Arabia autem sunt serpentes que Sirenæ vocantur cum alis, quæ plus currunt equis, sed etiam volare dicuntur, quorum virus tantum est, ut mortuum ante mors insequatur quam dolor.

CAP. XLVIII. De sepe serpente.

Sepe exiguus serpens, qui non solum corpus, sed etiam ossa veneno consumit, cujus poeta sic meminit:

Ossaque dissolvens cum corpore tabeficus sepe.

CAP. XLIX. dyspæ serpente.

Dipsas serpens tantæ exiguitatis fertur, ut cum calcatur, non videatur; cujus venenum ante extinguit quam sentiat, ita ut facies præventa morte, nec tristitiam morituro inducat, de quo poeta:

*Signiferum juvenem tyrrheni sanguinis aulum [almum]
Torta caput retro dyspæ calcata momordit.
Vix dolor aut sensus dentis fuit, etc*

CAP. L. De lacerto iterum, et batracha.

Lacertus reptile genus est, vocatus ita quod brachia habeat. Genera lacertorum plura, ut batracha, salamandra, saura, stëllio. Batracha sic dicitur, quod

A ranæ faciem habeat; nam Græci ranam batrachon βάρραχον appellant.

De salamandra vide lib. II, cap. 16.

CAP. LI. De saura.

Saura lacerti species, quæ quando senescit, excantur oculi ejus, et intrat foramen parietis, aspiciens contra orientem, et orto sole intendit, et illuminatur.

CAP. LII. De stellione iterum, et aliis serpentibus.

Stellio de colore nitido nomen accepit, est enim tergo pictus lucentibus guttis in modum stellarum, de quo Ovidius:

Aptumque coloris.

Nomen habet variis stellatus corpore guttis.

Hic autem scorpionibus adeo contrarius est quod, ut traditur, eo viso pavorem eis incutiat, et torporem afferat. Sunt et alia genera serpentum, ut admordicæ, elephantia, chamedracontes, et multa alia; omnia autem homini exitiosa, ut quantus nominum, tantus mortium sit numerus. Omnes autem serpentes natura sua frigidi sunt, nec percutiunt nisi quando calescunt. Nam quando sunt frigidi, nullum tangunt. Unde et venena eorum plus die quam nocte nocent, torpent enim noctis algore, et merito, quia frigidi sunt nocturno rore. In se enim adducunt vaporem torporis gelidæ pestis et natura frigidæ. Unde et hieme in nodos torquentur, æstate solvuntur. Inde est quod quicumque veneno serpentis percuitur, primum obstupescit, et postea ubi in illo calefactum ipsum virus exarserit, statim hominem extinguit. Venenum autem dictum quia per venas vadit. Infusa enim pestis ejus per venas, vegetatione corporis destructa, discurrit, et animam extinguit. Unde non potest venenum nocere nisi hominis tetigerit sanguinem. Unde Lucanus:

Nozia serpentum est admisto sanguine pestis.

Omne autem venenum est frigidum, et ideo anima quæ ignea est, fugit venenum frigidum.

CAP. LIII. De serpentum varia natura.

In naturalibus bonis, quæ nobis et irrationabilibus animantibus videmus esse communia, vivacitate quadam sensus serpens excellit. Unde et legitur in Gen. *Serpens autem erat callidior cunctis animibus terræ (Genes. III)*. Serpens autem tres habet naturas. Prima est hæc cum senuerit, caligant ejus oculi, et si voluerit novus fieri, abstinet a cibo, et jejunit multis diebus, donec pellis ejus laxetur, et tunc quærit angustam rimam in petra, et intrat in eam, et confricat ac constringit se, et deponit veterem pellem. Sic et nos per multam angustiam corporis et abstinentiam pro Christo, deponamus veterem hominem, et indumentum ejus, et quæramus spiritualem petram Christum, et angustiam fissuram id est portam. Secunda natura ejus est quod cum venit ad flumen bibere aquam, non portat secum venenum, sed dimittit illud in fovea. Debemus itaque et nos dum in collectam venimus aquam vivam atque sempiternam haurientes, id est divinum sermonem in Ecclesia, abjicere a nobis venenum, id est terre-

nas et malas concupiscentias. Tertia natura ejus est, quod si viderit hominem nudum, timet eum, et si viderit eum vestitum, insilit in eum. Sic et nos spiritualiter intelligamus, quod primus Adam in paradiso quandiu fuit nudus, non prævaluit serpens in eum. Sed postquam tunica est indutus, id est mortalitate corporis, vel consensu per quem secuta est mors nostra et ipsius, tunc exsiliit in eum serpens. Si ergo, o homo, habes in te mortalem vestem, id est veterem hominem, et inveteratus es dierum malorum, exsiliit in te serpens. Si autem exspolies te indumento principum, et principatum hujus sæculi et tenebrarum, tunc non poterit exsilire in te serpens, id est diabolus. Serpens quoque pastu feniculi cæcitatem acceptam expellit. Itaque ubi obduci oculos senserit, nota remedia quærit, nec fraudatur effectu. Jejuni hominis sputum si serpens gustaverit, moritur. Dicit autem Plinius: « Creditur quod si caput serpentis evaserit cum duobus digitis, nihilominus vivit. Unde et totum corpus objicit pro capite ferientibus. »

Anguibus universis hebes visus est, et raro in adversum contuentur. Habent enim oculos non in fronte, sed in temporibus, ita ut citius audiant quam aspiciant. Nullum autem animal in tanta celeritate linguam movet, adeo ut triplicem linguam videatur habere, cum non sit nisi una. Testudo etiam visceribus pasta serpentis, cum venenum advertit sibi serpere, origano medicina suæ salutis se exercet. Serpentum autem omnium humida sunt corpora, adeo ut quacunquæ eant viam humore designent. Vestigia serpentum sunt talia ut cum pedibus carere videantur, costis tamen et squammarum nisibus repunt, quas a summo gutture usque ad imam alvum parili modo dispositas habent. Squammis enim quasi unguibus, costis quasi cruribus innituntur. Unde si in qualibet corporis parte ab alvo usque ad caput aliquo ictu collidatur, debilis reddita cursum habere non potest, quia ubicunquæ ictus ille ceciderit, solvit spinam per quam costarum pedes et motus corporis agebantur. Serpentes autem diu dicuntur vivere, adeo ut deposita veteri tunica, senectutem deponere, atque in juventutem redire perhibeantur. Tunicæ serpentum exuvie nuncupantur, eo quod illis quando senescunt, sese exuunt. Dicuntur autem exuvie et induvie quia exuuntur et induuntur. Pythagoras dicit de medulla hominis mortui quæ in spina est, serpentem creari; quod etiam Ovidius in *Metamorphoseon libris* commemorat, dicens:

*Sunt qui cum clauso putrefacta est spina sepulcro :
Mutari credent humanas anguè medullas.*

Quod si creditur, merito evenit ut sicut per serpentem mors hominis, ita ex hominis morte vita serpentis sequatur.

CAP. LIV. De vermibus.

Vermis est animal, quod plerumque de carne, vel de ligno, vel de quacunquæ re terrena sine ullo concubitu gignitur, licet nonnunquam et de ovis

nascantur, sicut scorpius. Sunt autem vermes aut terræ, aut aquæ, aut aeris, aut carni, aut frondium, aut lignorum, aut vestimentorum,

Aranea vermis est aeris, ab aeris nutrimento cognominata, quæ exiguo corpore longa fila deducit, et telæ semper intenta nunquam desinit laborare, perpetuum sustinens in suo labore dispendium.

Multipes vermis est terrenus a pedum multitudine dictus, qui contra ictum contractus in globum complicatur.

Sanguisuga vermis est aquatilis, dicta sic, quia sanguinem sugit; potantibus enim insidiatur. Cumque illabitur faucibus, vel ubi uspiam adhæserit, sanguinem haurit, et cum nimio cræore maduerit, evomit quod hauserat, ut recentiore denuo sugat.

Scorpius vermis est terrenus, qui potius vermibus ascribitur quam serpentibus; animal armatum aculeo, et ex eo Græce nepes vocatum, quod caudam figat, et armato vulnere venena diffundat. Proprium est autem scorpii, quod manus palmam non feriat.

Bombyx frondium vermis, ex cujus textura bombycinum fit. Appellatur autem hoc nomine ab eo quod evacuetur, dum fila generat, et aer solus in eo remaneat.

Eruca frondium vermis, oleribus vel pampino involuta, ab erodendo dicta, de qua meminit Plautus Eruca nequam bestiam et maleficam involutam in pampino imitatus, implicat se eadem, nec advolat, ut locusta, ut huc illucque discurrens, semipasta dimittat, sed permanet perituris frugibus et tardolapsu pigrisque morsibus universa consumit.

Teredones lignorum appellant, quidam eo vermes quod terendo edant, vel quod terebant, *τέτρων* terebron Græce, Latine terebrum dicitur. Græcis autem *δᾶξ* dex dicitur, et *δᾶξ* dexis morsus, hos Latine termites dicimus, ita enim apud nos ligni vermes vocantur, quos tempore imoortuno de se arbores gignunt.

Tinea vermis vestimentorum dicitur, eo quod pertinax et eousque insideat donec erodat. Unde et pertinax dicitur, quod in eadem rem identidem urgeat.

Vermes carni sunt hipsocratos, lumbricus, pediculi, pulices, lendes, tarmus, ricynus, usia, cimex.

Hipsocratos vermis capitis vocatur.

Lumbricus vermis est intestinorum, dictus quasi lubricus, quia labitur, vel quod in lumbis sit.

Pediculi vermes cutis, a pedibus dicti, unde et pediculosi dicuntur, quibus pediculi in corpore effervescunt.

Pulices vero vocati sunt, quod ex pulvere nutriantur.

Tarmus vermis est lardi.

Ricynus vermis est canis, ita vocatus quod in auribus canum adhæreat. Cynos [*κύων*] enim Græce canis est.

Ustula vermis est porci, appellata quod urit, nam ubi momorderit, adeo urit ut statim vesicæ ibi fiant.

Cimex vermis fetidus in parietibus et lecticis nascens, ob similitudinem cimæ herbæ, cujus fetorem habet, vocatur. Proprie autem vermis in carne putrida nascitur, tinea in vestimentis, eruca in olere, teredo in ligno, tarmus in lardo. Vermis non ut serpens apertis passibus, vel squammarum nisibus reptat, quia non est illi spinæ rigor ut colubri, sed in directum corpusculi sui partes gradatim porrigendo contractas et contrahendo porrectas, motus explicat, sicque agitatus perlabitur.

CAP. LV. De piscium diversorum naturis.

Pisces dicti, unde et pecus, a pascendo scilicet. Reptilia, ideo dicuntur hæc quæ natant, eo quod reptandi habent speciem et naturam, quam vis se in profundum mergant, tamen in natando repont. Unde et David ait: *Hoc mare magnum et spatiosum manibus, illic reptilia quorum non est numerus* (Psal. ciii).

Amphibia sunt quædam genera piscium dicta, quod in terra et in aquis viventia, ambulandi in terra usum, et natandi in aquis officium habeant. Amphibi [ἀμφί] enim Græce, utrumque dicitur Latine, id est quæ in terris et aquis vivunt, ut phocæ, crocodili, hippopotami, id est equi fluctuales.

De aspidochelone dictum est libro II, cap. 36.

Ballenæ autem sunt immensæ magnitudinis bestię ab emitendo et fundendo aquas dictæ. Cæteris enim bestiis maris magis vomit undas. Βάλλειν enim Græce emitte et jaculari dicitur. Masculus ballenæ est musculus, ejus enim coitu concipere hæc bellua dicitur. Est etiam bellua in mari, quæ dicitur serra, de qua lib. II, cap. 22.

Delphinæ certum habent nomen vel vocabulum, quod sonos hominum sequantur, vel quod ad symphoniam gregatim convenient. Nihil est in mari velocius istis. Nam plerumque naves salientes transvolant. Quando autem præludunt in fluctibus, et undarum se motibus præcipiti saltu ferunt, tempestates significare videntur. Hi proprie simones nominantur. Est et delphinum genus in Nilo flumine dorso serrato, qui crocodilos tenera ventrium desecantes interimunt.

Porci marini, qui vulgo vocantur suilli, quia, dum escam quærunt, more suis terram sub aquis fodiunt. Circa guttur enim habent oris officium, et nisi rostrum arenis immergant, pastum non colligunt.

Gladius dicitur ob hoc, quod rostro mucronato sit, propter quod naves perfossas mergit.

Serra nuncupata, quod serratani habeat cristam, et subternans naves secat.

Scorpius dictus, quia lædit cum manu tollitur. Tradunt enim quidam decem cancris cum ozyni manipulo adalligatis, omnes qui ibi sunt scorpios ad eum locum congregari.

Crocodilus, a croceo colore dictus, gignitur in Nilo flumine, animal quadrupes, in terra et in aquis vivens, longitudine plerumque viginti cubitorum,

A dentium et unguum immanitate armatum, tantaque cutis duritia ut si fortium ictu lapidum tergo percussatur, illi non noceat. Nocte in aquis, die in humo quiescit, ova in terra fovet, masculus et femina incubandi vices servant. Hunc serra ventrem desecans interimit.

Lupum aviditas appellavit piscem ingeniosum in captura. Denique circumdatus reti fertur arenas arare cauda, atque ita absconditus transire rete.

Mullus vocatus eo quod sit mollis atque tener, cujus cibo tradunt libidinem inhiberi, oculorum aciem hebetari. Homines vero, qui his sæpe pasti sunt, piscem olent. Mullus in vino necatus, iis qui inde biberint, aut ipsum comederint, tædium vini generat.

Mugilis nomen habet, quod sit multum agilis; nam, ut dispositas senserit piscatorum insidias, correstim retrorsum rediens ita transilit rete, ut volare piscem credas.

Innumera igitur genera piscium, et innumeris usus eorum. Alii ova generant, ut varii majores, quos vocant tructas, et aquis fovenda committunt; aqua vero generat et creat, et adhuc mandati illius legis perpetuæ munus exsequitur, tanquam blanda mater animantium.

Alii vivos fetus edunt de suo corpore, ut cetæ ingentia, dæphines et phocæ, allaque cætera hujusmodi, quæ cum edunt partus, si quid insidiarum forte, terrorisquæ præsenierint circa catulos suos unquam moliri, quo tueantur eos, vel teneræ ætatis materno affectu pavorem comprimant, aperire ora exteriora, et partus suos dentibus suspendere, internoque recipere corpore, et genitili feruntur alvo abscondere. Quis humanus affectus hanc pietatem piscium possit imitari? Oscula eorum nobis satiati sunt, illis non satis est aperire viscera, natosque recipere, et revocare integros, atque iterum fetus suo calore animare, et spiritu adolere suo, duosque in corpus unum immittere, donec aut ad securitatem deferant, aut corporis sui objectu natos suos defendant a periculis. Quis hæc videns non tantæ pietatis piscium cedat? quis non miretur et stupeat ut servet natura in piscibus quod non servat in hominibus? Pleræque suspitione novercalis odii appetitæ suos occiderunt filios; aliæ in fame, ut legimus, partus proprios comederunt, et humanis pignoribus mater sepulcrum facta est. Piscium autem proli uterus parentis sicut murus, vallo quodam maternorum viscerum pignora inoffensa conservat. Diversa igitur piscium genera diversos usus habent. Alii ova generant; alii vivos et formatos generant fetus, et qui ova generant, non nidos texunt ut aves, non per diuturnum fetus laborem induunt, non cum molestia sui nutriunt. Decidit ovum, quod aqua quodam gremio suæ naturæ quasi nutrix blanda suscipit, et animal celeri motu reddit. Continuo enim tactu parentis animatum ovum quod decidit, et piscis exit. Deinde quam pura et inviolata successio, ut nullus alteri, sed generi suo misceretur; nasciunt enim

alienorum piscium adulterina contagia, sicut ea animalia, quæ cocunt, ut equorum et asinorum, quæ inter se diversa genera magna cura perperant, vel rursus cum equi et asinæ insimul miscentur, quæ sunt vere adulteria naturæ. Nam utique majus est flagitium quod in naturæ colluvione committitur, quam quod in personæ injuria. Et tu, o homo, ista procuras, interpret adulterii jumentalis? Et illud animal cæteris pretiosus putas, quod est adulterinum, quam quod naturæ lege inventum est. Ipse genera aliena confundis, diversaque misces animalia, et ad vetitos coitus plerumque cogis invita, et hoc industriam vocas, quia hoc de hominibus facere non potes, ut diversa generis commistio fetum possit excludere. Tollis tamen homini quod natus est, et virum de viro exuis, abscissaque corporis parte sexum necas, spadonem efficis, ut quod natura negavit, hominum impleat audacia. Quam bona autem mater sit aqua, hinc considera. Tu homo, docuisti abdicationes patrum in filios, separationes, odia et offensas; disce quæ sit parentis vicissitudo. Vivere pisces sine aqua nequeunt, nec a suæ parentis consortio separari, nec a suæ alterius [altricis] munere discerni, et sit hoc natura quadam ut separati moriantur illico.

Quid autem de densitate dentium dicam? Non enim ut oves et hoves ex una duntaxat parte dentes habent, sed utraque pars armata est dentibus; quia enim in aqua sunt, et si diutius cibum versarent, et non cito transmitterent, aquarum colluvione eorum esca de dentibus posset auferri, et dilui, ideo densos et acutos habent dentes, ut cito incidant atque consumant cibum, et sine mora et dilatione transmittant. Denique non ruminant; solus tamen scarus ruminare perhibetur ab iis, quibus aut eventus, aut usus fuit, aut studium talia comprehendere.

Sane nec ipsi pisces potentiorum evasere violentiam, nam avaritiæ potentiorum subjecti ubique inferiores sunt; quo enim quisque infirmior, eo citius raptorum prædæ patet. Et plerique quidem herbis pascuntur, ac minutis vermibus. Sunt autem qui invicem se devorant, ut a sua carne pascantur. Minor apud illos cibus majoris est, et rursus ipse major a validiore invaditur, et prædator alieni fit esca alterius. Itaque usu venit ut, cum ipse alium devoraverit, ab altero devoretur, et in unum ventrem uterque conveniat cum devoratore proprio devoratus, sicque simul in uno viscere prædæ vindictæque consortium. Et ipsius sponte forte assentiens invidia est, sicut et nobis. Non enim ex natura cœpit, sed ex avaritia, aut quia ad usus hominum dati sunt in signum, ut in his nostrorum morum vitia videremus, et eorum caveremus exemplis ne quis peccator inferiorem invaderet, daturus in se potentiori exemplum injuriæ. Itaque qui alium lædit, sibi laqueum parat in quem ipse incidat. Et tu piscis es, qui viscera invadis aliena, qui demergis infirmum, qui cadentem persequeris usque in profundum. Cave ne, dum illum persequeris, incidas ipse in validio-

rem, et deducat te in alienas insidias, qui tuas vitat, priusquam tuam expectat ærumnam, qui te persequente ipsam reformidabat.

Scarus quidam piscis dictus, eo quod solus escam ruminare perhibetur, si quidem alii pisces non ruminant. Tradunt autem hunc ingeniosum esse; namque inclusum nassis, non illinc prima fronte erumpere, nec infestis viminibus caput inserere, sed crebris, nunc dentium, nunc caudæ laxare fores ictibus atque ita retrorsum redire, quem luctatum ipsius si forte alius scarus videat, apprehensa mordicus cauda adjuvat nisus erumpentis.

Echineis parvus et semipedalis pisciculus nomen habet quod navem adhærendo teneat, et remoretur, a verbo ἔχω *echo*, quod est *habeo*, aut ἔχομαι *echomæ*, quod est *hæreo*, et nomine ναῦς *nays*, quod est *navis*. Nam licet ruant venti, sæviantque procellæ, navis tamen quasi radicata in mari stare videtur, nec retinendo hoc facit, sed quasi terræ adhærendo. Hunc Latini remoram appellant, quod cogat stare navigia.

Anguillæ similitudo anguis nomen dedit. Origo ejus ex limo et rore cœlesti. Unde et quando capitur, ita lubrica est ut quanto fortius premitur manu nuda, tanto citius elabatur. Ferunt autem Orientis fluvium Gangem anguillas trigenum pedum gignere. Anguillæ vino necatæ, qui vinum biberint, lædium vini habent.

Murænam Græci μύραινα *myrænâ* vocant, eo quod complicit se in circulos. Hanc feminini sexus tantum esse tradunt, et concipere a serpente; ob id a piscatoribus tanquam sibilo serpentis evocatur, et capitur; ictu autem fustis difficulter interimitur; ferula protinus. Habere animam in cauda certum est; nam capite percusso vix eam interimi dicunt, cauda statim exanimari.

Polypus, id est multipes, plurimos enim pedes habet; iste ingeniosus hamum appetit; et brachii complexum, non morsu, non prius dimittit quam escam circumrosit.

Torpedo vocata, eo quod corpus torpescere faciat; si eam quisquam viventem tangat, etiam procul, et a longinquo, vel si hasta, vel virga tangatur, quamvis pervalidos lacertos habeat, torpescere faciat quemlibet, et pedes robustissimi viri ad cursum ligabit. Tanta est enim vis ejus ut etiam aura corporis sui afficiat membra.

Cancer, animal gradens in transversum, has cibi gratia præstigiâs struit; nam et ipse ostreo delectatur, et carnis ejus epulum quærît, sed appetens cibum prospicit et periculosa. Hæc enim venatio difficilis est et periculosa. Difficilis est, quia testis validioribus esca interior includitur; nam velut muris quibusdam mollitiem carnis præcepti regalis interpret natura munivit, quam medio testarum quodam sinu concavo nutrit ac sovet, et quasi in quamdam vallem diffundit, et ideo cassa sunt omnia cancri tentamenta, quia aperire clausum ostreum, nulla vi

potest. Et periculosa est, si chelam ejus includit. Unde ad argumenta confugit, et insidias nova fraude molitur. Itaque quia omnia animantium genera aliqua delectatione, licet sint diversa, mulcentur, explorat si quando ostreum in locis remotis ab omnivento scilicet contra radios solis receptaculum illud aperiat, et suarum reseret claustra testarum, ut libero aere visceris sui voluptatem quamdam capiat, et tunc cancer clanculo calculum, id est lapillum immittens impedit conclusionem ostrei, et sic chelas apertum immittens interna ostrei viscera depascitur. Sic etiam homines vitiosi, canceri more in alienæ rei usum fraude circumscriptionis irrepunt, et infirmitatem propriæ virtutis astu quodam suffulciunt, fratri dolum nectunt, et alterius pascuntur ærumnis. Tu autem propriis esto contentus, et aliena damna non pascant. Bonus cibus est simplicitas innocentia sua bona habens, insidiari nescit alienis, nec avaritiæ fetibus inardescit, cui lucrum omne iniquum ad virtutem dispendium est, ad cupiditatem incendium, et ideo beata est si bona sua noverit, cum virtus paupertatis omnibus sit præferenda thesauris. Nonne melius est exiguum quid cum Dei timore et amore, quam thesaurus magnus sine ejusdem timore et amore? Melior est enim hospitalitas in oleribus cum gratia, quam vitulorum pinguium cum discordia præparatio. Utamur ergo ingenio ad querendam gratiam, et salutem tuendam, non ad alienam circumscribendam innocentiam. Licet tamen nobis uti exemplis sumptis a maritinis ad profectum nostræ salutis, non ad alienæ periculum.

Echinus animal exiguum, vile, ac despicabile maritimum; plerumque index futuræ tempestatis, aut tranquillitatis nuntius solet esse navigantibus. Denique cum procellam ventorum senserit, calculum validum arripit, eumque velut saburram vebit, et tanquam anchoram trahit, ne excutiatur fluctibus, itaque non suis se librat viribus, sed alieno stabilit et regit pondere. Quo indicio nautæ velut signum futuræ perturbationis capessunt, et sibi prætimeant, ne eos imperitis turbo improvisus inveniat. Quis mathematicus, quis astrologus, quisve Chaldeus potest siderum cursus, cœli motus, et signa sic comprehendere? Quo ingenio ista colligit? Quo doctore percipit? Quis ei fuit tanti interpretis augurii? Sæpe homines confusionem aeris vident, et sæpe falluntur, quod plerumque ea sine tempestate discutitur. Echinus non fallitur. Echinum sua nequaquam signa prætereunt. Unde exiguo animali tanta præscientia ut futura prænuntiet? Quocirca majus in eo nihil est quam tantam habere prudentiam. Crede quod per indulgentiam Dei omnium rerum Domini, hujus præscientiæ accepit munus. Etenim si fenum Deus sic vestit, sic pascit volatilia, si parat corvis escam (pulli enim eorum clamant ad Dominum), et si mulieribus dedit texturæ sapientiam, si araneam quæ tam subtiliter ac docte laxos casses suspendit in foribus, sapientiæ non reliquit immunem; si ipse

A virtutem equo dedit, et solvit de cervice ejus formidinem ut ex campis occurrens regibus arrideat, odoretur bellum eminus, excitetur sono tubæ, si hæc irrationabilia, et alia insensibilia, ut fenum et lilia replevit suæ dispositione sapientiæ, quid dubitamus quin etiam in echinum contulerit gratiam præscientiæ? Nihil inexploratum, nihil dissimulatum reliquit. Omnia videt, qui pascit omnia, omnia replet sapientia, qui omnia fecit in sapientia, ut scriptum est (*Psal. ciii*), et ideo si echinum dono visitationis suæ non prætermisit, si eum considerat, et futurorum ipse informat indicis, te non considerat? Imo vero considerat, sicut testatur ejus divina sapientia dicens: *Si respicit volatilia, si pascit illa, nonne vos pluris estis illis? Si fenum quod hodie est, et cras in clibanum mittitur, Deus sic vestit, quanto magis vos minimæ fidei?* (*Matth. vi.*)

B Conchæ et cochleæ ex hac causa sunt vocatæ, quod deficiente luna cavantur, omnium enim clausorum animalium maris atque concharum, incremento lunæ membra turgescunt, defectu lunæ evacuantur. Luna enim cum in augmento fuerit, auget humorem, cum vero in defectu fuerit; minuuntur humores. Hoc enim physici dicunt. Concha autem primæ impositionis nomen est, inde per derivationem cochlea quasi conchula. Concharum genera multa sunt, inter quas et margaritiferae sunt, quæ cocceloæ dicuntur, in quorum carne pretiosus lapillus cui unio nomen, solidatur; de quibus tradunt ii qui de animantium naturis scripserunt, quod nocturno tempore littora petant, et ex cœlesti rore margaritas concipiant, unde et cocceloæ quasi concipientes e cœlo nominantur.

C Murex cochlea est maris dicta ab acumine et asperitate, quæ alio nomine conchylium nominatur, propterea quod circumcisa ferro, lacrymas purpurei coloris emitit, ex quibus purpura tingitur. Et inde ostrum appellatur, quod hæc tinctura ex testæ humore elicitur.

Cancros vocari volunt, quia conchæ sunt crura habentes, inimica ostreis animalia; nam carnibus eorum vivunt. Animal est, ut jam dixi, raro ingenio; nam validam ostreæ testam aperire non potens, explorat quando ostrea testarum claustra aperiat, tuncque latenter lapillum injicit, atque impedita conclusione ostreæ carnes erodit. Duo autem sunt genera cancrorum, fluviales et maritimi. Ostrea dicta est a testa, qua mollities ejus munitur. Græci enim testam, *ὄστρακον ostrakon* dicunt.

D Musculi sunt cochleæ, a quorum lacte concipiuntur ostreæ, et dicti musculi, quasi masculi. Testudo piscis dictus eo quod tegmine testæ sit adopertus in modum cameræ. Testudinum quatuor sunt genera, terrestres, maritimæ, lutariæ, id est cœno et palude viventes, quartum genus fluviales, quæ in dulci aqua vivunt. Tradunt aliqui (quod incredibile est) ire tardius navigia pedem testudinis dextrum vehementia. Ranæ a garrulitate, eo quod circa genitales strepunt paludes, et sonus vocis importunus clamo-

ribus reddunt. Ex quibus quædam aquaticæ dicuntur, quædam palustres, quædam rubetæ, ob id quod in rubis et vepribus vivunt, cæteris grandiores. Aliæ calamitæ vocantur, quoniam inter arundines frutesque vivunt; minimæ omnium, et viridissimæ, mutæ, et sine voce sunt. Agredulæ sunt ranæ parvulæ in sicco vel in agris morantes, unde et sic vocantur. Negant quidam canes latrare, quibus in ossa rana viva fuerit data.

Animalium omnium in aquis viventium nomina centum quadraginta quatuor Plinius ait, quæ sunt in generibus belluarum, serpentum communium terræ et aquæ, cancrorum, concharum, peloridum, solearum, lacertorum, loliginum, et his similibus.

CAP. LVI. *De arboribus.*

Arborum nomen a robore quidam derivatum putant, sicut herbarum ab hærendo creditur, eo quod terris suis radicibus adhæreant. Utraque autem idem sibi pene similia sunt, quia ex uno alterum gignitur. Nam dum sementem in terram jeceris, prius herba oritur, deinde confata surgit in arborem, et intra parvum tempus quod herbam videras, arbustum suspicis. Arbustum arbor est novella et tenera in qua insertio fieri potest, aut arbor cui vitis maritatur et inhæret; unde dicitur arbustum quasi arboris hasta. Alii arbustum locum in quo arbores sunt volunt accipere, sicut et saliceta, et vireta, ubi salices, et virgultæ novellæ, et virentes sunt. Frutex minor arbore juste appellatur, quod fronde terram tegat. Nemus vox Græca est a νεμο *némos*, id est pasco quod in eo greges pascantur, estque voluptatis causa comparatum. Alii quasi Latinum sit a nemine, aut numinibus nuncupatum volunt, quia pagani ibi idolis suis sacrificabant. Lucus est densitas arborum solo lucem detrahens, per antiphrasin, eo quod non luceat, sive a luce quod in eo lucebant funalia, vel cerei propter nemorum tenebras. Saltus est densitas arborum alta vocata hoc nomine eo quod exsiliat in altum, et in sublime consurgat, vel quod ibi feræ et peora interdum saliant. Insitio dicitur cum fissis truncis surculi secundæ arboris sterili inseritur. Plantæ sunt raptæ de arboribus. Plantaria autem quæ ex seminibus nata sunt cum radibus, et a terra propria transferuntur. Radix appellatur quod quasi radiis quibusdam fixa terris, in profunda demergitur. Nam physici dicunt parem esse altitudinem radicum et quarumdam arborum. Truncus est stipes, et status arboris insistens radici. Corticem veteres corucem vocabant. Dicitur autem cortex, quod corio lignum tegat. Liber est pars corticis interior, dictus a liberato cortice, id est ablato; est enim medium quiddam inter lignum et corticem. Rami sunt qui de trunco manant, sicut a ramis aut radice surculi. Surculi sunt a præcisione serræ nuncupati. Virgultum est quod de radice pullulat, ramus, qui de ipso arboris robore, virga quæ de ramis. Proprie autem virgultum appellatur quod ad radicem arboris nascitur, et quasi inutile ab agricolis amputatur, et hinc dictum virgultum, quod ex

A virga tollitur. Virga autem a vi vel a virtute dicitur, quia vim habet in se multam, vel a viriditate, vel quia pacis indicium est, quod vim urgeat: unde virga quæ dicitur caduceum, utuntur magi ad placandos serpentes inter se, et idcirco in ea hos sustinent alligatos; hac etiam philosophi, reges, nuntii, magistri, ac legati utuntur. Flagella dicuntur summæ arborum partes, ab eo quod crebros ventorum flatus sustinent. Cimas et cimata vocant herbarum summitates quasi comas. Folia φύλλα Græce dicuntur. Unde est ad nos per derivationem translatum. Flores nominati quod cito defluant de arboribus, quasi fluores, quod cito solvantur. In his duplex gratia, coloris et odoris. Austro enim flores solvantur, zephyro fiunt. Germen dicimus surculum prægnantem, a generando unde et germinatio. Fructus nomen accepit a frumine, id est eminente gutturis parte, quo vescimur; unde et fruges. Fructus proprie dicuntur agrorum et arborum, quibus utimur; in animalibus vero abusive et translative fructum vocant. Poma dicta ab opimo, id est a copiæ uberitate. Matura dicuntur, quod apta sint ad manducandum; sic et immatura, quia priusquam matura fiant, dura sunt ad manducandum. Sunt autem poma quæcunque principalem fructum nucleo non includunt. Ligna secundum Varronem dicta sunt quod leguntur ad ignem construendum, secundum quosdam autem quia accensa convertuntur in lumen. Unde et lychnus lucerna dicitur, et elychnium quod in ea ardens lumen præbet. Torris lignum adustum, quem vulgus titionem vocat, focæ semiustum et exstinctum. Quisquilæ sunt stipulæ immixtæ surculis ac foliis aridis; sunt autem purgantia terrarum.

Palma dicta, quia manus victricis ordinatus est, vel quod oppansis est ramis in modum palmæ hominis. Est enim arbor insigne victoriæ, proceroque ac decoro virgulto, diuturnisque vestita frondibus, et folia sua sine ulla successione servans; hanc Græci phœnicem dicunt, quod diu duret, ex similitudine avis illius Arabiæ, quæ multis annis vivere perhibetur, fructus autem ejus dactyli a digitorum similitudine nuncupati sunt.

Laurus, a verbo *laudo*, laudus dicta. Hac enim cum laudibus victorum capita coronabantur. Apud antiquos autem laudus nominabatur, postea *d* littera sublata, et *r* subrogata, dicta est laurus, ut in auriculis, quæ initio audiculæ dictæ sunt, et medidies, quæ nunc meridies dicitur. Hanc arborem Græci daphnem vocant; eo quod nunquam deponat viriditatem, propter quod illa victores prius coronabantur. Sola quoque hæc arbor vulgo fulminari minime creditur. Malus a Græcis dicta, eo quod fructus ejus sit omnium pomorum rotundissimus, Unde et hæc sunt vera mala, quæ vehementer rotunda sunt. Alii mala quod Græcis mela dicuntur, alii a dulcedine appellari aiunt, quod ejus fructus mellis saporem habeat, vel quod in melle serventur. Malum punicum dicitur, quod ex Punica regione sit

genus ejus translatum. Idem est malum granatum, eo quod intra rotunditatem corticis granorum contineat multitudinem. Ficus Latine a fecunditate vocatur. Feracior est enim arboribus cæteris. Nam ter quaterque per singulos annos generat fructum, atque altero maturescente, alter oboritur, hinc et caricæ a copia nominatæ. Ficus Ægyptia fecundior fertur, cujus lignum in aquam missum, continuo mergitur, et cum in limo aliquandiu jacuerit, deinde in superficiem sustollitur, versa vice naturæ, quoniam madefactum debuit humoris pondere residere. A senibus in cibo sæpius sumptæ ficus rugas eorum feruntur distendere. Tauros quoque ferocissimos ad fici arborem alligatos mansuescere dicunt. Morus a Græcis vocata, quam Latini appellant rubum, eo quod fructus ejus vel virgultum rubet. Est enim morus silvestris fructum afferens, quod in deserto pastorum fames ac penuria confovetur. Hujus folia superjectata serpenti, feruntur interimere eum. Sycomorus, sicut et morus, Græca nomina sunt. Dicta autem sycomorus, ficus fatua, quia *αἴκων* Græce dicitur ficus et *μωρός* fatuus, dicitur etiam marisca a Latinis et celsa ab altitudine, quia non est brevis ut cæteræ. Nux appellata, quod umbra vel stillicidium foliorum ejus proximis arboribus noceat. Hanc alio nomine Latini juglandem vocant, quasi Jovis glandem. Fuit enim hæc arbor consecrata Jovi. Cujus pomum tantum vim habet ut missum inter suspectos herbarum vel fungorum cibos quidquid in eis virulentum est, exsugat, rapiat, atque exstinguat. Nuces autem generaliter dicuntur omnia poma corio duriori tecta, ut pineæ, nucis avellanæ, glandes, castanæ, amygdala. Hinc nuclei dicti, quod sint duro corio tecti. At contra omnia poma mollia, mala dicta sunt, sed cum adjectione terrarum in quibus antea nata sunt, ut persica, punica, matiana, etc. Amygdala] *ἀμύγδαλον* Græcum nomen est, quod Latine longa nux vocatur. Cunctis autem arboribus prius se flore vestit, et ad ferenda poma arbusta sequentia prævenit. Castaneam Latini a Græco appellant vocabulo; hanc enim Græci *καστανον* castanon vocant. Quidam a castrando dictam putant, eo quod fructus ejus gemini in modum testiculorum intra folliculum sunt reconditi, qui dum ejiciuntur, quasi castrantur; hæc arbor semel, ut excisa fuerit, tanquam silva expullulare consuevit. Hæc arbor grandifera ab electo vocata. Hujus enim arboris fructum homines primum ad victum sibi elegerunt. Unde et poeta :

Mortales cuncti ructabant gutture glandem.

Prius enim quam frumenti usus esset, antiqui homines glande vixerunt. Phagus et esculus arbores glandiferæ ideo vocatæ creduntur quod eorum fructibus olim homines vixerunt, cibumque sumperunt. Nam æsculus ab esca dicta. Phagus vero a Græco vocabulum traxit; *φαγην* enim Græce comedere dicitur Latine. Xylicon quam Latini corrupte siliquam vocant, ideo tale nomen a Græcis acceptum, quod ejus fructus sit dulcis. *ξύλον* xylon quippe Græ-

A cis dicitur lignum, et *γλυκίς* glykis dulcis, hujus arboris pomo succis expressus acatia a Græcis dicitur. Pistatia arbor dicta, quod cortex pomi ejus nardi pistici odorem referat. Pinus arbor picea ab acumine foliorum dicta, pinnum enim antiqui nominabant acutum. Pinum autem aliam pitin, aliam penecen vocant, quam nos piceam dicimus eo quod desudet picem. In Germaniæ autem insulis hujus arboris lacryma electrum gignit. Gutta enim defluens rigore vel tepore in soliditatem durescit, et gemma fit, de qualitate sua nomen accipiens, id est succinum, eo quod succus sit arboris. Pinus creditur prodesse cunctis, quæ sub ea servantur, sicut nux nocere omnibus. Abies dicta, quod præ cæteris arboribus longe eat, et in excelsum præmineat, B cujus natura expers est terreni humoris, ac proinde habilis atque levis habetur. Hanc quidam gallicam vocant, propter candorem. Est autem sine nodo. Cedrus est quæ etiam Græce *κείδος* cedros vocatur, cujus folia cypressi similitudinem habent; lignum vero jucundi odoris est, et diu durans, nec a tineâ unquam exterminatur, unde et in templis propter diuturnitatem ex hoc ligno lacunaria sunt. Hujus ligni resina cedria dicitur, quæ in conservandis adeo est utilis, ut perliniti ex ea nec tineas patiantur, nec tempore consenescant; Cypressus Græce *κυπριασος* a pueri nomine dicitur, quod caput ejus a rotunditate in cacumen erigitur; unde et eonon vocatur alta rotunditas. Hinc et fructus ejus conus, quia rotunditas ejus talis est ut conum imitetur, unde et coniferæ cyparissi dicuntur. Hujusmodi lignum cedro pene proximam habet virtutem, templorum quoque trabibus aptum, impenetrabili soliditate nunquam oneri cedit, sed ea qua in principio fuerit firmitate perseverat. Antiqui cypressi ramos prope rogam constitutuere solebant, ut odorem cadaverum dum urerentur, opprimerent jucunditate odoris illius.

Juniperus Græce *ἄρνικθος* dicta putatur, quibusdam Latine, quasi junipyrus, id est juvenis. Pyr sive quod ab amplo in angustum sinat, ut ignis, sive quod conceptum diu teneat ignem, adeo ut si prunæ ex ejus cinere coopertæ sint, usque ad annum perveniant. Pyr [*πυρ*] enim apud Græcos ignis est.

D Platanus a latitudine foliorum dicta, vel quod ipsa arbor patula sit et ampla, nam platos [*πλάτος*] Græci latum vocant. Expressit hujus arboris Scriptura nomen et formam, dicens: *Quasi platanus dilatata sum in plateis [exaltata sum juxta aquam]*. Est autem tenerrimis foliis ac mollibus.

Quercus sive querna dicta quod ea soliti erant dii gentium quærentibus responsa dare, arbor multum annosa sicut legitur de quercu Mambre, sub qua habitavit Abraham, quæ fertur usque ad Constantini regis imperium per multa sæcula perdurasse; fructus foliorum ejus galla vocatur, et ramorum glans aut glandula.

Fraxinus vocari fertur, quod magis inter aspera

loca montana et fragrosa nascatur : de qua Ovi-
dius :

. . . et fraxinus utilis hastis.

Alnus vocatur, quod amne alatur, proxima enim aquæ nascitur, nec facile extra undas vivit; hæc est tenera et mollis, quia in humecto loco nutritur. Ulmus nomen accepit, quod in uliginosis locis et humidis melius proficit; nam in montanis et asperis locis minus læta est.

Populus dicta quod ex ea multitudo frondium et surculorum nascatur. Differt tamen a populo pro gente in primæ syllabæ quantitate. Ejus genus duplex est, nam altera est alba, altera est nigra. Alba est populus dicta, quod folia ejus una parte sint alba, altera viridia; hæc ergo bicolor habet quasi diei et noctis notas, quæ tempora ortu solis, occasuque constant. Generant etiam resinam et electrum circa Eridanum fluvium, vel, ut alii memorant, in finibus Syriæ. Salix dicta, quod celeriter saliat, hoc est velociter crescat, arbor lenta vitibus habilis vincendis. Cujus seminis hanc esse naturam dicunt, ut si quis illud in poculo hauserit, liberis careat, sed et feminas infecundas efficit. Populus autem, et salix, et tilia mollis materiæ sunt et ad insculpturam aptæ. Vimen vocatur ex eo quod vim multam vigoris seu viroris habeat. Natura enim ejus talis est, ut etiam si arefacta abluatur, virescat, deinde excisa, atque in humo fixa, radicibus sese in humum ipsa demergat. Buxus Græcum nomen est, ex parte a Latinis corruptum. Byxos enim appellatur a Græcis arbor virens, et levitate materiæ elementorum apicibus apta, unde et Scriptura : *Scribe in buxo (Isa. xxx).*

CAP. LVII. De margaritarum inventione, et procreatione, de qua etiam lib. II, cap. 35.

Artifices, qui margaritas quærent, per agathan seu achaten lapidem inveniunt. Alligant enim agathan lapidem ad funiculum urinatoris, et submitunt in mare et veniens agathos lapis ad margaritam, statim urinatore assequentes ad funiculum, inveniunt margaritam. Quomodo autem nascatur margarita, pronuntiabo. Est lapis vel piscis qui vocatur conchus, et venit ad littus maris per matutinum antelucanum et aperit os suum, et deglutit rorem cœlestem, et radium solis, et quæ sursum sunt, siderum, sicque nascitur margarita de superioribus astris. Sic ergo agathes est Joannes Baptista. Joannes enim iste ostendit nobis intelligibilem margaritam Dominum nostrum Jesum Christum dicens : *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi (Joan. I).* Mare autem præsens sæculum designat; urinatore illorum, qui sursum sunt, comitatem sanctorum signant, qui vero deorsum peccatores.

De lapidibus igniferis vide lib. II, cap. 49.

CAP. LVIII. De duodecim lapidibus pretiosis.

Jaspis primus ponitur in fundamento domus Domini, qui talem habet naturam, virentis coloris est. Qui super se eum habuerit, nulla phantasmata timet, significatque eos qui fidem Dei tenent, et

nunquam arescunt ab ea sed semper virent in ea, nec fallacias diaboli timent, qui tanquam leo rugiens circuit quærens quem devoret, cui resistite fortes in fide (I Petr. v).

Secundus sapphirus ponitur, qui est aerii coloris, imo talem habet colorem, qualem habet cælum cum est serenum, et significat illos, qui in terra adhuc positi, intendunt cœlestibus, et cuncta terrena despiciunt, quasi non sint in terra, et hi possunt dicere cum Apostolo : *Nostra conversatio in cælis est (Philipp. III).*

Tertius est calcedonius [catchedonius] hic quandiu in domo est, non lucet, foris ad apertum lucet, volentibus eum insculpere contra stat. Calefactus radio solis vel fricatu digitorum trahit ad se paleas. Hoc lapide demonstrantur ii qui bona sua celant et sua opera faciunt in abscondito, jejunium scilicet et eleemosynas, et preces suas, et nolunt videri ab hominibus, sicut Deus præcepit. *Tu autem cum jejunas (Matth. vi)*, etc. Et iterum : *Cum facis eleemosynam, nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua (ibid.).* Et iterum : *Cum oraveris inira cubiculum tuum (ibid.).* Sed cum magister eorum, id est episcopus aut abbas jubet eos foras exire, tunc apparet bonitas, et lucent, velint nolint. Et si quis vult eis adulari, et quasi eos insculpere vel pingere, non recipiunt eorum laudem et vanam gloriam, sed duriter contrastant, nec concedunt eis, ut Salomon admonet dicens : *Fili, si te lactaverint, id est laudaverint peccatores, ne acquiescas eis (Prov. I).* Et isti tales afflati radiis veri solis, id est Christi, vel digitis, id est Spiritus sancti donis quasi contracti et calefacti verbo suæ prædicationis, et exemplo suæ bonitatis paleas, id est peccatores attrahunt ad se, et sibi consociant.

Quartus est smaragdus. Hujus natura talis est. Magnæ viriditatis est, ita ut totas herbas, et tota folia arborum, et cunctas gemmas vincat sua viriditate. Nascitur in Scythia, terra scilicet inhabitabili præ frigore, nec ibi habitant nisi gryphes, quæ sunt partim feræ terrestres, partim volucres, et sunt quatuor pedes habentes, et sunt similes leonibus corpore et capite et pedibus, et alis aquilis, et terra illa nimium est oppleta talibus gemmis, et isti gryphes servant eas, ita ut nulla gens possit eas capere, nisi Arimaspi, gens quæ non habet nisi unum oculum in fronte, et isti pugnant cum gryphibus pro his gemmis; nam gryphes, qui servant eas, volunt eis auferre cum illi accipiunt, et per illos Arimaspos habemus nos illas. Hæc gemma significat illos qui fide nitentes, et plus aliis virides, superant per ipsam infideles, qui sunt semper ut gryphes frigidi a charitate et bonitate, quoniam eam non habent, et qui eam habent malefaciunt eis. Gryphes, qui servant eas, significant diabolos, qui pretiosam margaritam fidei invident hominibus, qui volunt eam habere, et volunt eis auferre, non ideo quod sibi prosit, sed nolunt ut ipsi quibus prosit habeant. Qui recte vocantur gryphes quasi terrestres feræ et volucres, quia

sunt ut ferae terrestres, dejecti in infernum pro meritis suis, et volantes per superbiam, sunt quasi alites. Contra hos dimicant monoculi, id est illi qui non ambulant duabus viis, nec habent duplex cor, nec duplicem voluntatem, nec duobus serviunt dominis, sed habent semper unam bonam intentionem ad Dominum, et fidem Dei firmiter contra omnes tenent, et defendunt gratiam fidei, quam gryphes, id est diaboli volunt eis auferre, sed superant illos Dei auxilio.

Quintus est sardonix. Huic sunt tres colores, fuscus et subniger in imo, in medio candidus desuper rubens. Huic lapidi comparantur homines, qui in corpore suo sustinent flagella et pœnas passionis pro amore Christi, intus in animo candidi, et sine fictione puri, sed tamen sibi ipsis despecti sunt, et sibi videntur quasi peccatores, et dicunt cum Propheta: *Ego sum vermis, et non homo (Psal. xxi).*

Sextus est sardus, qui unicolor est, quasi sanguis. Et significat martyres, qui pro Christi amore suum fuderunt sanguinem. David: *Pretiosa in conspectu Domini mors sanctorum ejus (Psal. cxv).*

Septimus est chrysolithus, qui fulget quasi aurum et erigit ex se scintillas ardentes. Per quem significantur illi qui intelligunt divinam Scripturam, et hoc quod intelligunt, aliis demonstrant opere et sermone, et quasi scintillas boni operis et verbi jactant de se, quibus alii illuminantur et accenduntur, nec abscondunt Deum in terra, nec sub modio lucernam ponunt, sed in aperto, ut luceat omnibus qui in domo Dei sunt (*Matth. v*), facientes, juxta quod præcepit Dominus: *Luceat lux vestra coram hominibus (ibid.).*

Octavus beryllus qui lucet quasi aqua sole percussa, et dicitur calefacere manus tenentis, qui significat homines illuminatos gratia cœlesti, et astutos in scientia sæculari, qui calefaciunt eos qui secum conversantur, igne divini amoris, et exemplo bonæ conversationis, quasi beryllus manum tenentis; habet etiam duos colores, viridem, et pallentem, per quos illorum vita signatur, qui cœlestium contemplatione sunt virides, et terrenæ administrationis actione pallentes.

Nonus est topazius. Is lapis raro invenitur, eoque carior et pretiosior quo rarior. Et habet duos colores principales, unum purissimum quasi aurum, alterum quasi cœlum cum est serenum, et superat claritatem omnium gemmarum, nec ulla res pulchrior est ad videndum, et si qui velint eum polire obscuratur, si per se relinquatur, clarior est. Hunc diligunt reges super omnes gemmas et super omnes divitias. Hic significat eos qui examinati et purgati cupiditate et sordibus hujus sæculi sunt, ut aurum purum, et intendunt claritati cœlestis vitæ. Et qui hanc virtutem habent, et præfatam amant vitam, sunt clariores et puriores et Deo amabiliores aliis hominibus. Etiam ipsi reges sæculi venerantur et magnificent hanc vitam contemplativam. Dominus

A enim proprio ore laudavit, ad Martham inquit: *¶ Maria optimam partem elegit quæ non auferetur ab ea (Luc. x).* Istos tales qui volunt ornare dignitate sæculi, quasi ornando viliores faciunt et minoris meriti. Legitur de beato Martino quod virtutes plures fecit antequam episcopus fuisset, sed episcopatu ornatus ne extolleretur pauciora signa faciens, non merita sed ornatum emisit. Aliter dici potest topazius lapis, qui omnium lapidum colores in se obtinet, unum vero suum; πᾶν enim Græce, Latine dicitur omne, qui significat sanctos omnium virtutibus refertos, et suam quosque propriam virtutem habentes.

Decimus est chrysopassus purpurei coloris, et interguttatus guttulis aureis. Hic significat eos qui semper in tribulatione et laboribus passionum vitam suam ducunt, et eam tandem per martyrium finiunt, sicut fecerunt martyres. Dicitur est sic, quia chrysoσ χρυσός aurum, et κάστω verbum spargo significat. Est alter lapis, chrysoprasus aureo et viridi colore mistus, quia πᾶσον prason significat porrum quod est viride.

Hyacinthus est undecimus, hic mutat colorem suum cum facie cœli. Si clarum est cœlum, lucet, si obscurum, fit obscurus. Per hunc lapidem monstrantur ii qui se ita modificant, ut cum sapientibus sapientes sint, et perfecti et fortes, et tunc descendunt ad insipientes, et imperfectos, et infirmos, cœquando se illis, ut secundum modum audientium et sapientibus sapienter loquantur, et minus sapientibus et infirmis humiliter sicut fecit Paulus, qui mutabat se secundum qualitates eorum quibus loquebatur, cum sapientibus et perfectis sapientiam dicens: *Sapientiam loquimur inter perfectos (I Cor. ii).* Ad minus perfectos dicebat: *Non potui vobis loqui quasi spiritualibus, sed quasi carnalibus lac vobis potum dedi, non escam (I Cor. iii).* Infirmis dicens: *Quis infirmatur, et ego non infirmor? (II Cor. xi.)* Ita se contemperabat omnibus, ut omnibus omnia esset, sicut dicit: *Omnibus factus sum omnia, ut omnes facerem salvos (I Cor. ix).* Aliter hyacinthus, similis aquæ radio solis percussæ, sapientia repletos et veri solis radio perfusus designat.

Amethystus est duodecimus lapis; hic est rubens tanquam rosa, flammulas quasdam de se fundens, et significat eos, qui inter tormenta passionis quæ pro Deo sustinent, tanquam flammam charitatis habent, orantes pro eis qui se occidunt, et plus dolent de peccatis eorum qui occidunt quam de pœna quam patiuntur. Et bene extremus ponitur, quia significat eos qui pro inimicis orant, nam virtus virtutum est orare pro se persecutentibus, et paucos invenimus qui hoc faciunt. Aliter amethystus tribus coloribus respargitur, purpureo, violaceo, et roseo. Per purpuram notantur sancti, qui cœlestem habitum gerunt in terris; per violam, humilitas eorum cum odore bonæ operationis; per rosam, charitas, quæ tantum in illis viget, ut ad passionem perveniant.

Interpretatur autem quasi minime ebrius, quia α A privativa est particula, et $\mu\epsilon\theta\upsilon\sigma\theta\epsilon\iota\varsigma$ methysthis ebrius et $\mu\epsilon\theta\upsilon$ ebrietas, qui autem in charitate Dei et proximi vitam agunt, minime sunt ebrii vino voluptatum hujus sæculi.

CAP. LIX. *De natura in communi, et de natura hominis rerum naturalium principis ultimo loco creati, et ultimo loco hic narrati.*

Natura dicta eo quod aliquid nasci faciat. Gignendi enim et faciendi potens est. Hanc quidam Deum esse dicebant, a quo omnia creata sunt et existunt. Genus a gignendo dictum; cui quidam derivant nomen a terra, ex qua omnia gignuntur, γῆ enim, id est ge Græce, terra dicitur. Vita dicta propter vigorem, vel quod vim teneat nascendi atque crescendi, unde et arbores vitam habere dicuntur, quia gignunt et crescunt.

Homo dictus quia ex humo est factus, sicut in Genesi dicitur. *Creavit Deus hominem de limo terræ* (Gen. ii). Abusive autem pronuntiatur ab utraque substantia totus homo, id est ex societate corporis et animæ; nam proprie homo ab humo dicitur. Græci autem hominem anthropon quasi controversum, ut habentem ramos deorsum, et radicem, id est os sursum appellaverunt, eo quod sursum spectet, sublevatus ab humo ad contemplationem sui artificis. Quod Ovidius poeta designat cum dicit :

*Pronaque cum spectent animalia cætera terram.
Os homini sublime dedit, calumque tueri
Jussit, et erectos ad sidera tollere vultus.*

(OVID. MET. l. II.)

Qui Deo erectus cælum aspicit, ut Deum quærat, non ad terram intendat velut pecora quæ natura proua et ventri obedientia flexit (SALUST. in prol. Catil).

Anima autem a ventis nomen accepit, eo quod ventus sit. Unde et Græce ventus anemos [$\alpha\nu\epsilon\mu\omicron\varsigma$] dicitur, quod ore trahentes aërem, viverè videamur, sed apertissime falsum est, quia multo prius gignitur anima quam concipi ore possit aer, quia jam in geneticis utero vivit. Non est igitur aer anima, quod putaverunt quidam qui non potuerunt incorpoream ejus cogitare naturam. Spiritum idem quod animam evangelistam pronuntiat, dicens : *Potestatem habeo ponendi animam meam, et iterum sumendi eam* (Joan. x). De hac enim Domini anima passionis tempore memoratus evangelista ita protulit, dicens : *Inclinato capite tradidit spiritum* (Joan. xix), et alius : *Emisit spiritum* (Matth. xvii). Et quid est spiritum tradere aut emitte, nisi animam ponere? Sed anima dicta est propter hoc quod vivit; dicitur autem spiritus vel spiritualis natura pro eo quod spiret in corpore. Item animus idem est quod anima, sed anima vitæ est, animus consilii. Unde et dicunt philosophi etiam sine animo vitam manere, et sine mente animam durare. Unde et amentes vocant, nam mentem vocant ut sciat, animam ut velit; mens enim vocata quod emineat in anima vel quod me-

minit. Unde et immemores amentes dicuntur. Quapropter non anima, sed quod excellit in anima, mens vocatur, tanquam caput ejus vel oculus. Unde et ipse homo secundum mentem imago Dei dicitur. Ita enim hæc omnia adjuncta sunt animæ, ut una res sit. Pro efficientiis enim causarum diversa nomina sortita est anima. Nam et memoria mens est, unde et immemores amentes. Dum ergo corpus vivificat anima est, dum vult animus, dum scit mens, dum recollit memoria, dum rectum judicat ratio est, dum spirat spiritus est, dum aliquid sentit sensus est. Nam inde animus sensus dicitur pro his quæ sentit, unde et sententia nomen accepit.

Corpus dictum eo quod corruptum perit. Solubile enim atque mortale est, et aliquando solvendum. **B** Caro autem a carendo aut eadendo appellata, eo quod vita careat, est enim proprie mortuorum, aut quod in mortem cadat, unde et cadaver. Crementum enim semen est masculi, unde et animalium et hominum corpora concipiuntur, hinc et parentes creatores dicuntur. Caro autem pro corpore ex quatuor elementis compacta est. Nam terra in carne proprie dicta est, aer in anhelitu, humor in sanguine, ignis in calore vitali. Habent enim in nobis elementa suam quæque partem, quæ cuilibet redditur compage resoluta.

Sensus corporis quinque sunt, gustus, odoratus, auditus, visio, tactus. Ex quibus duo, id est duo eorum organa, aperiuntur et clauduntur, visus et gustus : duo semper patentes sunt, auditus et odoratus; et quintus, id est tactus utrumque facit et neutrum. **C** Sensus dicti, quia per eos anima subtilissime totum corpus agitatur vigore sentiendi. Unde et præsentia nuncupantur, quod sint præsentibus, sicut præ oculis quæ præsto sunt oculis. Visus est qui a philosophis humor vitreus appellatur. Visum autem quidam fieri asserunt aut externa ætherea luce, aut interno spiritu lucido, per tennes venas a cerebro venientes, atque penetratis tunicis in aërem exeuntes, et tunc commistione similis materiæ visum dantes. Visus dictus quod vivacior sit cæteris sensibus ac præstantior sive velocior, ampliusque vigeat, quomodo et memoria inter cætera mentis officia. Virinior enim est cerebro, unde omnia manant, unde fit ut ea quæ ad alios pertinent sensus, videre dicamus, veluti cum dicimus : Vide quomodo sonat, vide quomodo sapit, etc. Auditus appellatus quod voces audiat vel hauriat, hoc est aere verberato suscipiat sonos. Odoratus quasi aeris odore attactus, tacto enim naribus aere sentitur. Sic et olfactus, quod odoribus fiat. Gustus a gutture vel gustando dictus. Tactus eo quod pertractet et tangat, et per omnia membra vigorem sensus aspergat. Nam per tactum probamus quidquid cæteris sensibus judicare non possumus. Duo enim sunt genera tactus : nam aut extrinsecus venit quod feriat, aut intus in ipso corpore oritur. Unicuique enim sensui propria organa dantur. Nam quod videndum est, oculis capitur, quod audiendum, auribus : mollia

et dura tactu existimantur et judicantur, sapor a gustu, odor naribus.

CAP. LX. De hominis membris ac partibus.

Prima pars corporis caput est, datumque est illi hoc nomen, eo quod sensus omnes et nervi inde initium capiant, unde ipsius animæ quæ conspuit corpori, quodammodo personam gerit.

Vertex est suprema pars capitis, qua capilli revertuntur, id est deorsum dependent, ut nos a vertice montis descendimus.

Calvaria ab ossibus calvis dicta per defectionem, et neutraliter pronuntiatur.

Occipitium capitis pars posterior, quasi contra capitium, vel quod sit capitis retrorsum.

Capilli quasi capitis pilli, facti ut decorem præstent, et cerebrum adversus frigus muniant atque a sole defendant. Pili autem dicti a pelle, de qua procedunt, sicut et pilum a pila dicitur, ubi pigmentum contunditur.

Cæsaries a cedendo vocata, ideoque tantum virorum est. Virum enim tonsum esse decet.

Comæ sunt proprie incisi capilli, et est Grecus sermo, nam comas Græci, κόμας a secundo vocant, unde et κείραν τondere. Inde et cirri vocantur, quod etiam idem Græci malloneum vocant.

Crines proprie mulierum sunt. Dicti autem crines, eo quod discernantur vittis; unde et discrimina dicuntur a quibus divisi religantur.

Tempora sunt, quæ calvariæ dextra lævaque subjacent, quæ ideo sic nuncupantur, quia moventur ipsaque mobilitate quasi tempora mutantur.

Facies dicta ab effigie, ibi enim est tota figura hominis et uniuscujusque personæ cognitio. Vultus vero dictus eo quod per eum voluntas animi ostenditur, secundum enim voluntatem in varios motus mutatur; unde et differunt inter se, nam facies simpliciter accipitur de uniuscujusque naturali aspectu, vultus autem animorum qualitates significat.

Frons ab oculorum foraminibus, vel a præ se ferendo nominata est. Hæc enim imago quædam animi quoque motum specie sua exprimit, dum vel læta vel tristis est.

Oculi vocati sive quod eos ciliorum tegmina occultant ne qua incidentis injuriæ offensione lædantur, vel quia occultum lumen habent, id est secretum vel intus positum; hi inter omnes sensus viciniore animæ existunt. In oculis omne mentis indicium est, unde et animi perturbatio vel hilaritas in oculis apparet. Oculi et lumina idem sunt. Et dicti lumina, quod ex eis lumen manat, vel quod ab initio sui clausam teneant lucem, aut extrinsecus accepta visui proponenda refundant. Pupilla est centrum oculi, in quo vis est videndi, ubi quia imagines parvæ videntur, propterea pupillæ dicuntur, nam parvuli pupilli dicuntur. Hanc plerique pupillam vocant, eo quod sit pura et impolluta ut sunt puellæ. Physiци dicunt eandem pupillas, quas videmus in

oculis, morituros ante triduum non habere, quibus non visis certa est vitæ desperatio. Circulus vero, quo albæ partes oculi a pupilla separantur discreta nigredine, corona dicitur, eo quod rotunditate sui ornet ambitum pupillæ. Vertices ipsos oculorum quidam valvas appellant, a similitudine valvarum. Palpebræ sunt sinus oculorum, a palpitatione dictæ, quia semper moventur, et concurrunt invicem, ut assiduo motu reficiant intuitum. Munitæ sunt autem vallo capillorum, ut et apertis oculis si quid inciderit, repellatur, et somno conniventibus tanquam involuti quiescant latentes. In summitate autem palpebrarum, locis quibus se utraq; clausæ contingunt, exstant adnati ordine servato pili, tutelam oculis ministrantes, ne irruentes facile injurias accipiant, et ex eo nocentur, ut pulveris vel cujuscunque crassioris materiæ arceant contactum, ut ipsum quoque aerem turbatum se claudendo excludant, et sic tenuem atque serenum faciant visum. Lacrymas a laceratione mentis quidam putant dictas, alii lacrymas dici existimant, ideo quod Græci δάκρυα vocant. Cilia sunt tegmina, quibus cooperiuntur oculi, et dicta cilia quod celent oculos, quos tegunt tuta custodia. Supercilia dicta quod superposita sint ciliis, quæ ideo vestita sunt pilis, ut oculis munimentum fortius quam palpebræ præterendant, et ut sudorem a capite fluentem repellant. Intercilium vero est medium illud, quod sine pilis est inter supercilia et palpebras.

Genæ sunt inferiores partes oculorum unde barba inchoat, nam Græce genos barba, inde et genæ, quod inde incipiant barbæ gigni.

Malæ sunt eminentes sub oculis partes ad protectionem eorum suppositæ. Vocatæ autem malæ sive, quod infra oculos in rotunditatem promineant in modum malorum, quæ Græci mela appellant, sive quod sint supra maxillas.

Maxillæ per diminutionem dicuntur a malis, sicut paxillus a palo, taxillus a talo.

Mandibulæ sunt maxillarum partes quibus et nomen factum.

Barbam veteres vocaverunt, quod virorum sit, non mulierum. Auribus nomen inditum est a vocibus hauriendis: Unde et Virgilius:

Vocemque his auribus hausi:

(VIRGIL. *Æneid.* lib. iv, vers. 359.)

aut quia Græci vocem ipsam αὐδῆν auden vocant ab auditu. Per immutationem enim litteræ aures quasi audes nuncupatæ sunt. Vox enim repercussa per anfractus aurium sonum facit, quo sensum excipiant audiendi.

Pinnula summa pars auris, ab acumine dicta. Pinnon enim antiqui acutum dicebant. Unde et bipennis et pinna.

Nares idcirco nominantur, quia per eas vel odor vel spiritus manare non desinit, sive quia odore nos admonent, ut gnari simus ac sciamus; unde contrario nescientes et rudes ignari dicuntur. Olfacisse enim veteres scisse dicebant. Terentius: « Ac non

totis sex mensibus prius olfecisse quam ille quidquam cœperit. » Narium recta pars, eo quod æqualiter sit in longitudinem et rotunditatem porrecta, columna vocatur, extremitas ejus pyrula a formula pomi pyri, quæ vero dextra lævaquæ sunt, pinnulæ alarum similitudine, medium autem interfinium.

Os dictum, quia per ipsum quasi per ostium et cibos intromittimus, et sputum foras projicimus, vel quia eo ingrediuntur cibi, et inde egrediuntur sermones.

Labia a lambendo sunt vocata, quod autem superius est. Labium dictum quidam volunt quod inferius, eo quod grossius sit, labrum. Alii virorum labra, mulierum dicunt labia, sed confunduntur.

Lingux a lingendo cibo putat Varro nomen impositum, alii quod articulatos sonos ligat in verba. Sicut enim plectrum chordis, ita lingua illiditur dentibus, et vocalem sonum emitti efficit.

Dentes Græci odentes [ὀδόντες] dicunt, et inde latinum videntur trahere nomen : horum primi, præcisores dicuntur sive præcisivi, quia omne quod accipitur, ipsi prius incidunt. Sequentes canini vocantur, quorum duo in dextera maxilla sunt, et duo in sinistra, et dicti canini, quia ad similitudinem caninorum existunt, sicut et homines quod et possunt priores præcidere illis tradunt ut confringant. Hos vulgus pro latitudine, longitudine et rotunditate columellas vocant ; ultimi sunt molares, qui concisa a prioribus atque contracta subigunt et molunt atque mandunt, unde et molares vocati sunt. Dentium autem numerum discernit qualitas sexus, nam in viris plures, in feminis pauciores existunt.

Gingivæ a gignendis dentibus nominatæ sunt, factæ sunt autem etiam ad decorem dentium, ne nudi horri potius quam ornamento existerent.

Palatum nostrum, sicut cælum sursum est positum, et inde palatum a polo per derivationem. Sed et Græci similiter palatum οὐρανίσκος uraniskon appellant, eo quod pro sui concavitate cæli similitudinem habeat. Fauces a fundendis vocibus nominatæ quasi foces, vel fauces quod per eas famur.

Arteriæ vocatæ sunt sive quod per eas a pulmone aer, id est spiritus fertur, seu quod arctis et angustis meatibus spiritum vitalem contineant, unde sonos vocis emittant, qui soni uno modo sonarent, nisi lingux motus distantias vocis efficeret. Toles Gallica lingua dicuntur, quas vulgo per diminutionem tonsillas vocant quæ in faucibus turgescere solent.

Mentum dictum quod inde mandibulæ oriuntur, vel quod ibi migrantur, vel quod dum mentionem alicujus loquendo facimus ipsum movemus.

Gurgulio nomen trahit a gutture, cujus meatus ad os et nares protenditur, habens viam qua vox ad linguam transmittitur, ut possit verba collidere ; unde et garrire dicimus.

Rumen proximum gurgulioni, quo cibus et potus devorantur ; hinc et bestix, quæ cibum revocant et remandunt, ruminare dicuntur.

A Sublinguium operculum gurgulionis, quasi parva lingua, quæ foramen lingux recludit operitque.

Collum dictum quod sit rigidum et teres ut columna, bajulans caput et sustentans, quasi capitulum, cujus anterior pars gula vocatur, posterior cervix.

Cervix autem vocata, quod per eam cerebrum ad medullam spinæ dirigitur, quasi cerebri via. Veteres autem plurali tantum numero cervices dicebant, primus Hortensius cervicem singulariter dixit. Cervix autem nunc in singulari numero membrum ipsum significat, nam plurali numero cervices contumaciam sæpe demonstrant. Cicero in Verrinis : « Prælorem tu accusas frangere cervices. »

B Homeri dicti quasi armi, ad distinctionem hominis a pecudibus mutis, ut hi humeros, illæ armos habere dicantur ; nam proprie armi quadrupedibus sunt.

Hala summi humeri pars posterior et occulior.

Brachia a fortitudine nominata sunt, bary [βαρῆ] enim Græce grave et forte significat. In brachiis enim thori lacertorum sunt, et insigne musculorum robur existit. In his sunt tori, id est musculi, et dicti tori, quia illic viscera torta videantur.

Cubitus dictus, quod ad cibos sumendos ipsi incumbimus.

Una secundum quosdam utriusque manus extensio est ; secundum alios cubitus quod magis verum est, quia Græce oleos cubitus dicitur.

C Alæ sub brachiis sunt appellatæ, eo quod ex eis in modum alarum motus brachiorum inchoet ; quas quidam ascillas seu axillas vocant, quod ex eis brachia cillantur, id est moveantur. Unde et oscilla dicta ab eo quod cillantur, id est moventur ora ; nam cillere est movere : has quidam hircos dicunt, eo quod in plerisque hominibus hircinum fetorem reddant.

Manus dicta quod sit totius corporis munus ; ipsa enim cibum ori ministrat, ipsa operatur omnia atque dispensat, per eam accipimus et donamus. Abusive etiam manus ars vel artifex, unde et manus pretium dicimus, et armorum copias.

D Dextra dicitur a dando, ipsa enim in pignus pacis datur, ipsa testis fidei atque salutis perhibetur, et hoc est illud apud Tullium : « Fidem publicam jussu senatus dedi, id est dextram. » Unde et Apostolus dicit : *Dextras mihi dederunt et Barnabæ societatis (Gal. 11).*

Læva dicitur quod sit lævis, id est sine asperitate et callo, qui dextræ ex labore inducitur.

Sinistra autem vocata, quasi sine dextera, sive quod rem fieri sinat, et non faciat. A sinendo enim sinistra dicitur.

Palma est manus expansis digitis, sicut contractis pugnus. Pugnus autem a pungendo dictus, vel a pugna, aut contra sicut palma a pandendo.

Digitus nuncupati vel quod decem sunt, vel quia decenter juncti sunt ; nam habent in se et numerum

perfectum et ordinem decentem. Unde primus pollex vocatur, quod inter alios virtute polleat et potestate. Secundus index et saluatorius sive demonstratorius, quia fere eo salutamus, vel ostendimus, vel indicamus. Tertius impudicus, quod plerumque per eum opprobrii insectatio ostenditur et pedes mundatur, et iste est medius. Quartus annularis, eo quod in ipso annulus geritur. Idem et medicinalis, quia eo collyria a medicis collinuntur, vel quod eo pulsus infirmorum sentitur. Quintus auricularis, quod anrem eo scalpimus et purgamus.

Ungues ex Græco vocamus; illi enim hos onyches [ὄνυχες] dicunt. Alii dictum volunt ab unguendo, quod sit politus et lucidus quasi unctus. Estque animalium habentium digitos distinctos, ut hominum, simiarum, avium, leonum, canum, etc. Ungula non habentium digitos, ut equorum, mulorum, asinorum, boum; cervorum, et similibus, quorum quædam fissas habent unguulas.

Truncus est media pars corporis a collo usque ad inguina, de quo Nigidius: Caput collo vehitur, truncus sustinetur coxis, et genibus cruribusque.

Thorax a Græcis dicitur anterior pars trunci a collo usque ad stomachum quam nos dicimus arcum, eo quod ibi sit arcanum, id est, secretum, a quo cæteri arcentur. Unde et arca et ara dicta, quasi res secreta, cujus eminentes partes manillæ dicuntur, inter quas pars illa ossea pectus dicitur; dextra autem lævaque costæ.

Pectus vocatum, eo quod sit pexum inter eminentes mamillarum partes; unde et pectus dicitur, eo quod pexos capillos facit.

Mamillæ vocatæ quod rotundæ sint, quasi malæ per diminutionem. Sed papillæ capita mamillarum sunt, quas infantes sugentes comprehendunt, et dictæ papillæ quod eas infantes quasi palpant dum lac sugunt; perinde mamma est tota eminentia uberris, papilla vero breve illud unde lac trahitur.

Ubera dicta, vel quia lacte ubera, id est secunda, vel quia uvida, humore scilicet lactis in modum uvarum plena. Lac vim nominis a colore trahit, quod sit albus liquor, leucos [λευκός] enim Græce albus dicitur, cujus natura ex sanguine commutatur. Nam post partum si quid sanguinis nondum fuerit uteri nutrimento consumptum, naturali meatu fluit in mammas et earum virtute albescit, lactis accipiens qualitatem.

Cutis est, quæ in corpore prima est, appellata quod ipsa corpori superposita, incisionem primam patiat. Cutis enim Græce incisio Latine dicitur. Eadem et pellis, quod externas injurias corporis tegendo pellat, primosque et venti et solis ardores perferat.

Pellis autem jam detracta ac subacta corium dicitur, et est crassior cutis. Corium autem appellatur per derivationem, quod eo caro teneatur vel tegatur, sed hoc in brutis animalibus proprium est.

Pori corporis Græco nomine appellantur qui La-

tine proprie spiramenta dicuntur, eo quod per eos vivificus spiritus exterius ministretur.

Arvina est pinguedo cuti adhærens.

Pulpa est caro sine pinguedine, dicta quod palpitet; resilit enim sæpe. Hanc plerique et viscum vocant, eo quod glutinosa sit.

Membra sunt corporis partes.

Artus quibus colligantur membra, ab arctando dicti. Vel artus dicti quod colligati invicem nervis arcentur, id est stringantur, quorum diminutiva sunt articuli; nam artus dicimus membra majora, ut brachia; articulos minora, ut digitos.

Nervi Græca derivatione appellati, quos illi nevra [νεῦρα] vocant. Alii Latine vocatos nervos putant, eo quod artuum conjunctiones invicem his inhæreant. Maximam autem virium substantiam nervos facere certissimum est; nam quanto fuerint densiores, tanto propensius augent firmitatem.

Compagia sunt ossium capita, dicta eo quod sibi compacta nervis, velut glutino quodam adhæreant.

Ossa sunt corporis solidamenta; in his enim positio omnis et robor subsistit. Ossa autem ab isto dicta, propterea quod cremarentur ab antiquis, sive, ut alii putant, ab ore, eo quod ibi pateant; nam alibi ubique cute, visceribusque oblecta celantur.

Medullæ appellatæ quod sint ossium partes mediæ, vel quod eis madellant ossa; impingunt enim ea et confortant.

Vertibula sunt summæ ossium partes, crassioribus nodis conglobata, dicta eo quod ad inflexionem membrorum illa vertantur.

Cartilagines ossa mollia et sine medulla, quod genus auriculæ, et narium discrimen, et costarum extremitates habent, sive opercula ossium quæ moventur. Et dictæ cartilagines, quod levi attritu carent dolore dum flectuntur.

Costas, appellari quidam putant, quod ab eis custodiantur interiora, et tota mollities ventris vallata salvetur.

Latus, quia jacentibus nobis latet; est enim læva pars corporis et dextra, utrinque inter anteriora et posteriora protensa. Dextro autem lateri habilior motus est, lævo fortior, et oneri ferendo accommodatior; ipsa enim gerit clypeum, ensem, pharetram, et reliqua onera, ut expedita sit dextera ad agendum.

Dorsum est a cervice usque ad renes deorsum. Dictum autem dorsum, quod sit superficies durior corporis, in modum duri ursi, fortis et ad portandum et ad perpetiendum.

Terga dicta, quia in eis supini jacemus in terra, quod solus homo potest; nam muta animalia tantum aut in ventrem, aut in latus jacent, unde abusive in animalibus terga dicuntur. Scapula a scandendo dicitur. Interscapulium est spatium quod est inter scapulas, unde est nominatum.

Palæ sunt dorsi dextra lævaque eminentia membra,

dicta quod in luctando eas premimus et vibramus, A
quod Græci palin dicunt.

Spina est junctura dorsi, dicta quod habeat radio-
los ut spinas acutos, cujus juncturae spondylia ap-
pellantur propter partem cerebri quæ fertur per hos
longo tractu ad cæteras corporis partes. Sacra spina
est ima perpetuæ spinæ, quam Græci ἴσπον ῥάσπον
hieron noton vocant, quoniam primum infante con-
cepto nascitur, ideoque et in hostia id primum a
Gentilibus diis suis dabatur, unde et sacra spina
dicitur.

Renes ait Varro dictos, quod rivi ab iis obsceni
humoris fluant ἀπο τοῦ ρένου a verbo rhein, quod
significat fluere: nam [venæ et medullæ tenuem li-
quorem desudent in renes, qui liquor rursus a reni-
bus calore veneris resolutus decurrit. B

Lumbi a libidinis lascivia dicti, quia in viris causa
corporeæ voluptatis in ipsis est, sicut in umbilico
femini. Unde et ab Job in exordio sermonis dictum
est: *Accinge sicut vir lumbos tuos* (Job. xxxviii), ut
in his esset resistendi præparatio, in quibus est libi-
dinis usitata dominandi occasio.

Umbilicus est medius locus corporis, dictus quod
sit umbo iliorum; unde et umbo appellatur locus in
medio clypei a quo dependet.

Ilia Græco sermone appellantur, quod ibi nos ob-
volvamus, Græce enim εὐλίω ileo vertere et obvol-
vere dicitur.

Clunes vocati, quod sint juxta colum quod est
longum, suntque tumores natium.

Nates quod in ipsis innitimur dum sedemus. Unde
et conglobata est in eis caro, ne prementis corpo-
ris mole ossa dolerent. C

Genitalia corporis partes, ut nomen ipsum docet,
gignendæ sobolis acceperunt vocabulum, quod his
procreatur et gignitur. Hæc et pudenda pro vere-
cundia, sive a pube. Unde et indumento operiuntur.
Dicuntur autem ista et inhonesta, quia non habent
eamdem speciem decoris sicut membra quæ in prom-
ptu et prospectu locata sunt. Dictum et verretrum,
membrum virile sive, [quod viri est tantum, sive
quod ex eo virus emittitur; nam virus proprie di-
citur humor fluens a natura viri, sive a verrendo,
sive demum a vere.

Testiculi per diminutionem a testibus dicti quo-
rum numerus incipit a duobus; hi semen calamo
ministrant, quod a spinæ medulla et renibus et lum-
bis suscipiunt gratia procreandi.

Scrotum est pellis in qua testiculi sunt.

Posteriora vocata, quod retro sunt et a vultu
aversa, ne dum alvum purgamus, inquinaremus
aspectum.

Meatus inde appellatus quod per eum meant, id
est egeruntur stercora.

Femora dicta, quod ea parte a femina sexus viri
discrepet. Sunt ab inguinibus usque ad genua.

Femina autem per derivationem femorum partes
sunt, quibus in equitando tergis equorum inhære-

mus: unde et olim præliatores sub feminibus equos
amisisse dicebantur.

Coxæ quasi conjuncti axes, in ipsis enim femora
moventur, quorum concava vertebræ vocantur.

Suffragines sunt plicaturæ crurum posteriorum
ex quadrupedibus, quæ retrorsum plicantur ut ge-
nua in anterioribus cruribus, antrorsum; dictæque
sunt, quod suffringuntur, id est, subtus flectuntur,
non supra sicut genua.

Genua sunt commissiones femorum et crurum, et
dicuntur genua eo quod in utero genis oculorum sunt
opposita. Cohærent enim sibi ibi, et cognata sunt
genua oculis lacrymarum indicibus et misericordiæ,
nam a genis genua dicuntur. Denique complicatum
in genua gigni, formarique hominem dicunt, ita ut
genua sursum sint, quibus oculi formantur ut cavi
sint et rotundi et etiam reconditi, ipsos enim in
utero matris genua comprimunt. Ennius: « Atque
genua comprimit acta gena. » Inde est quod homi-
nes dum ad genua se prosternant, statim lacryman-
tur. Voluit enim natura eos uterum maternum me-
moria recolere et reminisci, ubi quasi in tenebris
considebant antequam ad lucem venirent.

Crura dicta, quod his currimus et gressum faci-
mus, et sunt a genibus usque ad calces.

Tibiæ vocatæ quasi tubæ; sunt enim longitudine
et specie eis similes. Et sunt ossa aut partes ante-
riores in crure, et suræ sunt posteriores.

Talus dictus a tolo; nam tolus est eminens ro-
tunditas, et inde fastigium templi rotundi tolus vo-
catur. Talus autem sub crure est, et sub talo calca-
neum. C

Pedes ex Græca etymologia nomen sortiti sunt.
Hos enim Græci podas [πόδας] dicunt. Sunt qui a
petendo terram dictos putent, quia alternis motibus
solo fixi incedunt.

Plantæ a planitie nuncupatæ, quia non rotundæ,
ut in quadrupedibus, ne stare non possit bipes homo,
sed planæ atque longiores formatæ sunt, ut stabile
corpus efficerent. Sunt autem plantæ, anteriores
partes, quæ etiam de multis ossibus constant.

Calx vel calces vel calcis prima pars plantæ, a
calco illi nomen impositum, quod terram calcamus,
hinc et calcaneus.

D Solum est inferior pars pedis, dicta quod eo vesti-
gia terræ imprimimus. Sed et solum dicitur omne
illud quod aliquid sustinet, quasi solidum, unde et
terra solum dicitur, quod cuncta sustineat: aer so-
lum avium, et solum pedis, quod totam corporis
molem portet.

Viscera non solum intestina dicimus, sed quid-
quid sub corio est inter cutem et carnem et ossa.
Item viscera vitalia, id est circumfusa loca cordis,
ut sit viscus quasi vis cordis, eo quod ibi vita, id
est anima continetur. Item viscera capita nervorum
ex sanguine et nervis copulata.

Item lacerti a similitudine lacertornæ reptilliom,
quia in singulis membris loca sunt per quæ eis no-
mina dantur, ut cor quod sit in medio corporis:

appellaturque a nomine simillium animalium super terram viventium. Nam inde muscoli a murium similitudine. Sicut a lacerta lacerti. Iude etiam tori, quod illic viscera torta videantur.

Cor a Græca derivatum appellatione quod illi cardiacan καρδίαν dicunt, sicut a cor et uro dicitur nobis cura, in corde enim omnis sollicitudo vitæ et scientiæ cura est. Quod ideo pulmone vicinum est, ut cum ira accenditur, pulmonis humore temperetur. Hujus duæ arteriæ sunt, quibus sinistra plus sanguinis habet, dextra plus spiritus. Unde et in dextro brachio pulsum despiciamus.

Præcordia sunt loca cordi vicina, quibus sensus percipitur, et dicta sunt præcordia, eo quod ibi sit principium cordis et cogitationis, aut quod cor præcingunt, sunt enim pelliculæ circum cor, in quibus affectionum sedes.

Pulsus vocatus est, quod palpitet, cujus indicio aut infirmitatem intelligimus aut sanitatem. Hujus duplex est motus, aut simplex, aut compositus. Simplex est, qui ex uno saltu constat. Compositus est, qui ex pluribus motibus inordinatis et inæqualibus existit. Qui motus certa habent spatia, dactylicum pulsum vocant quandiu sine vitio fuit.

Venæ dictæ eo quod viæ sunt natantis sanguinis, atque rivi per omne corpus divisi, quibus universa membra irrigantur.

Sanguis ex Græca etymologia nomen duxit, quod vegetetur, et sustentetur et vivat εἶος saos enim aopes dicitur. Sanguis autem est dum in corpore est; effusus vero cruor, nam cruor vocatur, eo quod effusus currat, vel ab eo quod currendo corruat. Alii cruorem interpretantur saniem et sanguinem corruptum qui emittitur. Alii autem sanguinem vocant, quod sit suavis. Sanguis autem non est integer nisi in juvenibus. Nam dicunt physici minui sanguinem per ætates, unde in senibus tremor est. Proprie autem sanguis animæ possessio et sedes est, ideo genas mulieres lacerare solent in luctu ut manibus gratificent: inde et purpureæ vestes et flores purpurei mortuis præbentur.

Pulmo ex Græco trahit vocabulum, pulmonem enim pleumon [πλευμων] vocant, eo quod cordis flabellum sit, in quo pneuma, id est spiritus est, per quod et agitur et movetur, unde et pulmones vocati sunt. Nam Græce pneuma [πνεύμα] spiritus dicitur, qui flando et agitando aerem emittit et recipit, a quo moventur pulmones et palpitant, et aperiunt se ut flatum capiant, et stringunt ut ejiciant, est enim ut organum corporis.

Jecur nomen habet ex eo quod vicinum cordi habeat locum; inde enim attrahit sanguinem qui in cerebrum subvolat, et inde ad oculos cæterosque sensus et membra diffunditur, et calore suo succum ad se ex cibo tractum vertit in sanguinem, quem ad usum pascendi nutriendique singulis membris præbet. In jecore autem consistit voluptas et concupiscentia, iræ et amores, secundum eos qui de physicis rebus disputant.

Fibræ sunt jecoris extremitates, sicut extremæ partes foliorum in vitibus, sive quasi linguæ venæ eminentes. Dictas autem volunt fibras, quod apud gentiles in sacrificiis ad Phœbi aras ab ariolis ferrebantur, quibus oblati atque succensis responsa acciperent.

Splen dictus a supplemento, ex contraria parte jecoris, ne vacua existeret, quem quidam risus causa factum existimant; nam splene ridemus, felle irascimur, corde sapimus, jecore amamus, quibus quatuor elementis constantibus, integrum est animal.

Fel est appellatum, quod sit folliculus gestans humorem, qui vocatur bilis.

Stomachus [στόμαχος] Græce os vocatur, eo quod quasi ostium ventris ipse cibum accipiat, atque ad intestina transmittat.

Intestina dicuntur, eo quod corporis interiori parte cobibentur, quæ idcirco longis nexibus coordinata sunt in circulatorum modum, ut susceptas escas paulatim digerant, et superadditis cibus non impediuntur.

Omentum est membrana quæ continet intestinorum majorem partem; quod epitolin Græci vocant.

Disseptum intestinum quod discernit ventrem et cætera intestina a pulmone, vel a corde.

Cæcum intestinum, quod sit sine foramine et exitu, quod Græci tisonenteron vocant.

Jejunium tenue intestinum, unde et jejunum dicitur.

Venter autem et alvus et uterus inter se differunt. Venter est qui acceptos cibos digerit, et apparet extrinsecus, tenditque a pectore usque ad inguem, et dicitur venter, quod per totum corpus alimenta ministrat vitæ.

Alvus est quæ cibum recipit, et per excrementa purgari solet. Ex ipsa enim sordes stercorum defluunt. Sallustius: « Simulans sibi alvum purgare. » Et vocatur alvus quod abluatur.

Uterum solæ mulieres habent, in quo concipiunt ad similitudinem cauliculi; tamen auctores pro utriusque sexus ventre plerumque ponunt, nec poetæ tantummodo, sed et cæteri. Vocatur autem uterus, quod duplex sit, et ab utraque in duas se dividat partes, quæ in diversum diffusæ ac reflexæ circumplectantur in modum cornu arietini, vel quod impleatur foetu interius. Hinc et uter, quod aliquid intrinsecus habet, ut membra et viscera.

Aqualiculus proprie porci est, hinc ad ventrem translatio.

Matrix dicitur quod fetus et embrio in ea generentur. Semen enim receptum confovet, confoctum corporat, corporatum in membra distinguit.

Vulva vocata quasi valva, id est janua ventris, vel quod semen recipiat, vel quod ex ea fetus procedat

Vesica dicta, quod si vas aquæ. Ipsa enim de renibus urina collecta completur, et humore distenditur, cujus usus in volucribus non habetur.

Urina autem dicta a Græco, οὐρία, id est meio A
seu ningo, et Græce οὐρος, cujus indicio et salus et
ægritudo monstratur. Qui humor Latine lotium dic-
tatur, quod eo lota vestimenta munda efficiantur.

Semen est quod jactum sumitur aut in terra aut
utero ad gignendum vel fructus vel fetus. Est enim
liquor ex cibi et corporis decoctione factus, ac
diffusus per venas atque medullas, qui inde desu-
datus, in modum sentinæ crescit in renibus, eje-
ctusque per coitum, et in uterum mulieris susceptus,
calore quodam viscerum, et menstrualis sanguinis
irrigatione formatur in corpus.

Menstruum est supervacuum mulierum sanguis,
dicta autem sunt menstrua a circuitu lunaris luminis,
quo solet hoc evenire profluvium. Luna enim Græce
mene μήνη dicitur, hæc et muliebria nuncupan- B
tur. Nam mulier solum animal menstruale est.
Cujus cruoris contactu fruges non germinant, ace-
scunt musta, moriuntur herbæ, amittunt arbores
fetus, ferrum rubigo corrumpit, nigrescunt æra-
menta; si qui canes inde ederint, in rabiem effe-
rantur; glutinum asphalti quod nec ferro, nec igne
dissolvitur, ipso cruore pollutum sponte disjungi-
tur; post plurimos autem dies menstruos ideo se-
men non est germinabile, quia jam non est men-
strualis sanguis a quo perfusum irrigetur.

Tenuè semen in muliebris locis non adhæret;
labitur enim, nec habet vim adhærendi. Similiter et
crassum non habet vim gignendi, quia muliebri
sanguini se miscere non potest propter nimiam sui
epissitudinem; hinc et steriles mares et feminas
dicunt fieri vel propter nimiam crassitudinem san-
guinis vel seminis, vel propter nimiam raritatem.
Primum autem aiunt cor hominis fingi, quia in
eo sit et vita hominis, et sapientia. Deinde quadra-
gesimo die totum corpus expleri, quod ex abortio-
nibus, ut ferunt, collectum est. Alii fetus a capite
exordium sumere dicunt, unde et in avium fetibus
primum oculos fingi in ovis videmus. Fetus autem
dictus, quod adhuc in utero soveatur. Item nasci
patribus similes aiunt, si paternum semen validius
sit; matribus si maternum; hac etiam ratione si-
miles exprimi vultus. Qui autem utriusque parentis
figuram reddunt, æqualiter misto paterno, mater-
noque sanguine vel semine concipiuntur. Dicunt
etiam avorum et proavorum consimiles fieri, quia
sicut in terra multa semina occultantur, sic et in
hominibus semina celantur parentum figuras reddi-
tura. Ex paterno autem semine puellas nasci, ex
materno pueros, quia omnis partus constat ex du-
plici semine, et cujus pars major est, involvit et
occupat similitudinem sexus.

In corpore nostro quædam tantum ad utilitatis cau-
sam facta sunt, ut viscera; quædam et utilitatis et
decoris, ut sensus in facie, et in corpore manus ac
pedes, quorum membrorum et utilitas magna est,
et species decentissima. Quædam tantum decoris,
ut mamillæ in viris, et in utroque sexu umbilicus.
Quædam discretionis, ut in viris genitalia, barba

prolixa, et pectus amplum. In mulieribus leves ge-
næ, et angustum pectus; ad concipiendos autem
fetus et portandos renes et latera dilatata. Quoniam
quæ pertinent ad hominem et partes animæ et
corporis, ex parte dictum, est; nunc ætates ejus
subjungamus.

CAP. LXI. De ætatibus hominis, et vocabulis earum,
etiam usque ad mortem, et mortuos.

Gradus ætatis sex sunt, infantia, pueritia, adole-
scentia, juvenus, virilis gravitas, atque senectus.
Prima ætas infantia est pueri nascentis ad lucem,
quæ porrigitur in septem annos. Secunda ætas
pueritia est, id est pura, et nondum ad gignendum
apta, tendens usque ad quartum decimum annum;
tertia adolescentia ad gignendum apta, quæ
porrigitur usque in viginti octo annos; quarta,
juvenus, firmissima omnium ætatum, finiens
in quinquagesimo anno. Quinta ætas est senioris,
id est virilis gravitas, quæ est declinatio a juvenute
ad senectutem, nondum senectus, sed jam non ju-
ventus, quia senioris ætas est, quam Græci presby-
ten vocant, nam senex apud Græcos non presbyter,
sed γέρον γeron, hujus gerontos dicitur. Quæ ætas a
quinquagesimo anno est senectus, quæ nullo anno-
rum tempore finitur, sed post illas quinque ætates
quantuncunque vitæ est, senectuti deputatur. Se-
nium autem pars est ultima senectutis, dicta quod
sit terminus septimæ ætatis. In his ergo sex spatiis
philosophi descriperunt vitam humanam, in quibus
C limitatur et currit, et ad vitæ terminum perve-
nit. Pergamus ergo breviter per prædictos gradus
ætatum, etymologias earum in homine demon-
strantes.

Infans dicitur homo primæ ætatis, dictus autem
infans, quod adhuc fari, id est loqui non potest non-
dum enim bene ordinatis dentibus, minus integra
est sermonis expressio.

Puer a puritate vocatus, quia purus est, et non-
dum lanuginem, floremque genarum habet. Eam ii,
qui habent sunt ephebi ab ἠβήῃ hebe quæ est puber-
tas dicti, pueri autem necdum pro nativitate sunt
viri, sed adolescentuli leves. Puer autem tribus
modis dicitur, pro nativitate, ut Isaias. *Puer natus
est nobis (Isai. ix)*; similiter pro ætate, ut octennis,
decennis, unde est illud: D

Jam puerile jugum tenera cervice gerebat.

Secundo pro obsequio et fidei puritate, unde in
canticò Virginis. *Suscepit Israel puerum suum (Luc.
1)*. Tertio pro ruditate et ignorantia. Unde: *Puer
centum annorum morietur (Isa. v)*. Puella parvula,
quasi pulla, unde et pupillos non pro conditione,
sed pro ætate puerili vocamus.

Pupilli autem dicti, quasi sine pupilla et oculis, id
est a parentibus orbi, hi autem vere pupilli dicun-
tur, quorum parentes ante decesserunt quam ab his
nomen acciperent. Cæteri orbi vocantur.

Orphani iidem qui et pupilli. Illud enim Græcè
nomen est, hoc Latinum. Nam in Psalmo ubi sæpe

legitur : *Pupillo tu eris adjutor (Psal. ix)* ; Græcus A tur. Senior est adhuc viridior. Ovid. in lib. vi :
Senior inter juvenemque senemque.

Terentius :

Quo jure sumus adolescentiores.

Puberes a pube, id est a lanugine vestiente pudenta corporis nuncupati, hæc loca tunc primam lanuginem ducunt. Quidam autem ex annis pubertatem existimant, id est eum puberem esse, qui quatuordecim annos expleverit, quamvis tardissime pubescat. Certissimum autem est eum puberem esse, qui ex habitu corporis pubertatem ostendit, et generare jam potest.

Puerperæ sunt quæ annis puerilibus pariunt, unde et Horatius :

Laudatur jam prole puerpera nata.

Vel sunt dictæ puerperæ, quod puella pariunt, vel quod pueros pariunt.

Adolescens dictus, eo quod sit ad gignendum adultus, sive quod adhuc adolescit, id est, crescit et augetur.

Juvenes dicuntur quod posse juvare incipiant, ut in bobus juveni, cum a vitulis discesserunt. Est enim juvenis in ipso ætatis incremento positus, et paratus ad auxilium. Nam juvare hominis est opus aliquod conferentis. Sicut autem in hominibus tricesimus perfectæ ætatis est annus, ita in pecudibus et jumentis tertius robustissimus est.

Vir nuncupatus, quod in eo major est vis quam in feminis; unde et virtutis nomen accepit, sive quod vi agat in feminam.

Mulier vero a mollitie, tanquam mollis littera detracta vel mutata appellata est mulier; utrique enim fortitudine et imbecillitate corporum separantur. Sed ideo viro maxima virtus, mulieri minor, ut patiens et obediens viro esset, scilicet ne feminis repugnantibus libido cogeret viros aliud appetere, aut in alium sexum proruere. Dicitur igitur mulier secundum femineum sexum, non secundum corruptionem integritatis, et hoc ex lingua sacræ Scripturæ. Nam Eva facta de latere viri sui, nondum contacta a viro, mulier appellata est, dicente Scriptura : *Et formavit eam in mulierem (Gen. ii)*. Et ad matrem Dominus : *Mulier, ecce filius tuus (Joan. xix)*.

Virgo a viridi ætate dicta est, sicut et virga, et vitula. Alioquin ab incorruptione, quasi virago, quod ignoret femineam passionem.

Virago dicta, quod ut vir agit, id est opera virilia facit, et masculi vigoris est. Antiqui enim fortes feminas ita vocabant. Virgo autem non recte virago dicitur, si non viri officio fungitur. Mulier vero si virilia opera facit, recte virago dicitur, ut Amazones. Quæ vero nunc femina, antiquitus vira vocabatur, sicut a servo serva, et a famulo famula, ita a viro vira; hinc et viraginis nomen deductum quidam putant, femina vero a partibus femorum dicta, ubi sexus a viro discernitur. Alii Græca etymologia feminam ab ignea vi dictam putant, quod vehementer virum concupiscit; libidinosiores enim viris feminas esse tam in mulieribus quam in animalibus dicunt. Unde nimius amor apud antiquos femineus vocabatur

(4) Id Valla negat.

Ubi adolescentior non utique magis adolescens, sed minus, ut senior minus est quam senex, ubi comparativus gradus minus significat positivo (4). Ergo senior, non satis senex, sicut junior infra juvenem, sicut pauperior infra pauperem. Senes autem quidam putant dictos a sensus diminutione, eo quod jam præ vetustate desipiant. Nam physici dicunt homines stultos frigidioris esse sanguinis, prudentes calidioris, unde et senes, in quibus jam friget, et pueri in quibus nondum calet, minus sapiunt. Inde est quod convenit in hoc infantium ætas et senum. Senes enim per nimiam ætatem delirant, pueri per lasciviam et infantiam ignorant quid agant. Senex autem tantum masculini est generis, sicut anus feminini. Nam anus dicitur sola mulier. Anus autem appellata a multis annis, quasi annosa. Nam si commune nomen esset, cur non diceret Terentius senem mulierem? hinc etiam vetula, quasi vetusta. Sicut autem a sene senectus, ita ab anu anilitas nominata est.

Canities autem vocata a candore quasi candidities; unde est illud florida juvenus, lactea canities, quasi diceret, candida. Senectus autem multo nobis defert et bona et mala; bona, quia nos ab impotentissimis dominis liberat, voluptatibus imponit modum, libidinis frangit impetus, auget sapientiam, dat maturiora consilia; mala autem, quia senium miserimum est debilitate et odio; subeunt enim morbi tristisque senectus. Nam duo sunt, quibus minuuntur vires corporis, senectus et morbus.

Mors dicta, quod sit amara, vel a marte, qui effector est mortuum, sive a morsu primi hominis, qui vitæ arboris pomum mordens mortem incurrit. Tria autem sunt genera mortis, acerba, immatura, naturalis; acerba infantium, immatura juvenum, inatura, id est naturalis senum. Mortuus autem ex qua parte orationis declinetur, incertum est. Nam, sicut ait Cæsar : « Non potest mortuus aliqua facere post mortem suam, ita homo non potest scire ejus originem, » id est vocabuli mortuus. Ab eo enim quod est *morior*, participium præteriti temporis in *tu* exire debuit, per unum *u*, non per duo *uu*, nam ubi est geminata littera *uu*, nomen est, non participium, ut *fatuus*, *arduus*. Convenienter itaque factum est ut quemadmodum id quod significat, non potest agendo, ita et ipsum nomen non potest loquendo declinari. Omnis autem mortuus aut funus est, aut cadaver. Funus est si sepeliatur, et dictum funus a funibus accensis, quos ante feretrum papyris cera circumdatis ferebant. Cadaver autem est si insepultum jacet, nam cadaver nominatur a cadendo, quia jam stare non potest. Quod dum portatur ad sepulcrum, exsequias illi fieri dicimus; ubi crematum est, exstare ejus reliquias, ubi conditum est, jam

sepultum esse. Corpus autem dicitur a consuetudine, **A** ergo defunctus, quod ab officio vitæ sit depositus, sive quod sit die functus. Sepultus autem dictus eo quod sit sine pulsu vel sine palpitatione, id est sine motu. Sepelire autem est corpora condere, id est abscondere. Nam humare obruere dicimus, hoc est humum injicere et humo tegere.

. *Tum corpora luce carentum.*

(*VIRGILII. Georg., lib. IV, vers. 355.*)

Defunctus vocatur, quia complevit vitæ officium; nam dicimus defunctos officio, quia officia debita compleverunt, Unde est et honoribus functus; hinc

B matri simillimus est et immolationi aptus; immolandus non clamat. Mater ejus lac præbet ad fomentum, et lanam ad vestimentum, carnem ad esum. Tondendus silet, unguam findit et ruminat.

Aia gemina est, dorso insigitur, volucrum sublevat.

Alba vestis sacerdotalis corpus operit, est in manicis stricta, inferius lata, linea est.

Alveus aquam continet, profundus est, alluvione dilatat.

Amygdala dulcis est cibus ægrotantium, dura et aspera testa tegitur.

Ancilla, humilis, obediens, verecunda, timida, fidelis, sollicita, inculta, non habet potestatem.

Anchora fortis est, adunca, ferrea, in portu jacitur, funem habet, navem retinet contra procellas, vix evellitur.

Angelus purus natura, fidelis custodiendo, reconciliator gratosus, obediens exsequendo, contemplativus favendo, activus nuntiando.

Annulus principio caret et sine, rotundus est, lapide decoratur, digitum circuit et stringit, digitum ornat, strictior non congruit, largior decedit, desponsandis et consecrandis virginibus aptatur, sigillis regis apponitur.

Annus quatuor temporum vicissitudine variatur, duodecim mensibus distinguitur, in se revolvitur, in se nascentia consumit.

Anseres silvestres in altum et inordinate volant, omnes sunt cinerei coloris, assiduitate clangoris noctis testantur vigilias, simul habitant, sæpius conclamant. Domestici seipsos rostris lacerant, cum sentiunt hominem clamant, varii et nivei coloris sunt, seminibus jactis nocivi.

Apis sine coitu nascitur, de putri bove oritur, sollicita est, floribus pascitur, gregatim volat; alii, non sibi laborat, occisas et mortuas abjicit, cito læditur, frigori inimica, exterius aspera, interius habet dulcedinem, munditiam diligit. Cum pungit, aculeum amittit; quo amisso nunquam fructum facit.

Aqua communis est, sordes lavat, in ima fluit, alveum non deserit, in mare revertitur, omne dilu-

LIBER QUARTUS.

De proprietatibus et epithetis rerum, serie litteraria in ordinem redactis.

CAP. I. De his quibus prima littera est A.

Ablactatus a mamilla per amarum separatur, patri redditur, et validiori cibo utitur.

Abies est arbor alta, procera, coma pulcherrima.

Accipiter agrestis vel sylvester aves domesticas rapit, captas continuo devorat; ut plumescit, requirit loca opportuna unde non extrahitur, abjectis plumis sylvestres aves capit, columbam persequitur, prædam Domino servat. Domesticus in sinistra geritur; ut volet ad dexteram, compedibus constringitur, corrigia ligatur; quæ cum non rupta, sed soluta est, volare permittitur; visa carne redit ad Dominum

Acinus in nigredinem vertitur, odorem vini retinet, fetorem emittit.

Activa vita prædicat, sollicita est, finem habitura fructuosum, operibus instat, martyrium subit, periculosa est.

Acus gracilis est, rigida, teres, uno capite acuta, et altero perforata, consuendi officio apta.

Adamas insecabilis et indomabilis est, ferrum attrahit, auro vel alio metallo non retinetur, sed chalybe, et tantum sanguine hirci comminuitur.

Adeps omnis Domini est jure perpetuo, crassitudo interior est cordis vel ventris, jecoris vel hepatis, renium vel renuncolorum.

Aer rarus est, mobilis, avibus plenus, facile corumpitur, spiraculum est viventium, nubibus obscuratur, sole illuminatur, hieme condensatur, vento agitur, æstate serenatur, nubilosus significat pluviam futuram.

Æs et æthiops, et æstas habentur in littera E.

Ager a nocuis purgatur, stercoreatur, multipliciter aratur, rastro æquatur, seminatur, semen operitur, fossis circumdatur, sepitur, vacare permittitur, signa ad fugandum aves in eo ponuntur.

Agricola mane consurgit, vilibus induitur, boves jugo sociat, stimulo boves sollicitat, tempora arandi et seminandi observat, tempestatibus aeris non abigitur, rectum sulcum facit, instante vespera domum revertitur, jactum semen patienter expectat.

Agnus innocens est et pius et simplex, inter multas matrem cognoscit, solo balatu illam cognoscit,

B matri simillimus est et immolationi aptus; immolandus non clamat. Mater ejus lac præbet ad fomentum, et lanam ad vestimentum, carnem ad esum. Tondendus silet, unguam findit et ruminat.

Aia gemina est, dorso insigitur, volucrum sublevat.

Alba vestis sacerdotalis corpus operit, est in manicis stricta, inferius lata, linea est.

Alveus aquam continet, profundus est, alluvione dilatat.

Amygdala dulcis est cibus ægrotantium, dura et aspera testa tegitur.

Ancilla, humilis, obediens, verecunda, timida, fidelis, sollicita, inculta, non habet potestatem.

Anchora fortis est, adunca, ferrea, in portu jacitur, funem habet, navem retinet contra procellas, vix evellitur.

Angelus purus natura, fidelis custodiendo, reconciliator gratosus, obediens exsequendo, contemplativus favendo, activus nuntiando.

Annulus principio caret et sine, rotundus est, lapide decoratur, digitum circuit et stringit, digitum ornat, strictior non congruit, largior decedit, desponsandis et consecrandis virginibus aptatur, sigillis regis apponitur.

Annus quatuor temporum vicissitudine variatur, duodecim mensibus distinguitur, in se revolvitur, in se nascentia consumit.

Anseres silvestres in altum et inordinate volant, omnes sunt cinerei coloris, assiduitate clangoris noctis testantur vigilias, simul habitant, sæpius conclamant. Domestici seipsos rostris lacerant, cum sentiunt hominem clamant, varii et nivei coloris sunt, seminibus jactis nocivi.

Apis sine coitu nascitur, de putri bove oritur, sollicita est, floribus pascitur, gregatim volat; alii, non sibi laborat, occisas et mortuas abjicit, cito læditur, frigori inimica, exterius aspera, interius habet dulcedinem, munditiam diligit. Cum pungit, aculeum amittit; quo amisso nunquam fructum facit.

Aqua communis est, sordes lavat, in ima fluit, alveum non deserit, in mare revertitur, omne dilu-

vium sequitur, frigida naturaliter, vino mista valet ægris, eum hordeo cocta sanior est, terræ mista lutum facit, est pauperum potus, clara est pro speculo, sitim sedat, vestigium navis non retinet, ignem exstinguit.

Aquila ab acumine oculorum dicta, quia solis radium irreverberato oculo ac visu intuetur, pullos non sic solem contuentes, quamvis suos, abjicit. In aere alto volans pisciculos in mari conspicit, quos celeri descensu raptos devorat, cæteris altius volat, rostrum in senectute nimis crescens ad petram excutit, et rejuvenescit, in arduis nidificat, trans maria sentit odoratu cadavera, de rapto vivit, et amethystum ponit in nido, qui fugat venenum.

Aquilo aquas congelat; unde aquilo quasi aquas ligans, frigidus est, flores lædit et herbas, a septentrione flat.

Aranca septem pedes habet, veneno tabet, seipsam oviscerat, de visceribus suis telas texit, irretit muscas, sugit muscas, et sic aret et moritur; turgida est, in aere se sua tela sine alis aut alio adminiculo erigit.

Aratrum de ligno et ferro fit, terram findit, ab agricola tenetur, terram meliorat, in campo dimittitur.

Arbor, quanto altius radicem figit, tanto firmitus hæret, umbram facit, in æstate viret, floret, fructificat, in hieme marcescit, superfluis abscissis magis et uberius fructificat.

Arca fuit de lignis setim, intus et foris auro vestita, in latitudinem habuit cubitum et semissem, in lateribus singulis duo annuli aurei, in annulis vectes de lignis setim deaurati. In ea erant tabulæ et virga Aaron, Deuteronomium, urnaque cum manna.

Arcas medium habet immobile et inflexibile, duo extrema mobilia; sinistra manu tenetur, si diu tenditur lentescit, cito læditur, in ipso durum per molle temperatur; chorda tenditur, sagittam emittit.

Areolæ concavo sunt lapide, aquam ad hortum vehunt.

Aries duo cornua habet in fronte; dum viget lascivus est, gregem præcedit, gregem tuetur cornibus, regit gregem et fecundat.

Argentum candidum est, mundum, dulcem habet tinnitum, attractivæ naturæ est.

Arrha pars est pretii, confirmatio contractus, certitudo habendi rem.

Asinus silvester, id est onager, ferus est dente, loca horrida inhabitat, canes insequentes lacerat. Domesticus a fero perfoditur, nullum dente petit, stolidus est, in posterioribus fortior, in anterioribus debilius, crucem in dorso gerit, in juvenia ætate pulcher, in senectute turpis, horrendum clamat, luxuriosus est, segnis est, carduis delectatur, mitis est, aculeo pungitur, lyra delectatur, ei primum in-sedit homo.

Aspis veneno nocet, in cavernis habitat, cauda obturat unam aurem, terra alteram, contra incantatores; si quem percutiat statim obdormit, et ita eum perimit.

Athleta comam in rotandum tondet, oleo caput ungit, se vestibus non onerat, omni parte se custodit, rubris induitur, arma firmiter tenet, molestiis non cedit, spe victoriæ adversarium quiescere non desinit, in pugna perseverat, terminos non egreditur, ad victoriam semper oculum habet.

Auceps diversa habet retia, laqueos et viscum, loca avibus frequentiora quærit, laqueos occultat, et seipsum abscondit, voces avium simulat, quandoque per unam decipit alteram, captas præter unam sibi incorporat.

Aurora fugat tenebras, rutilat, diem ministrat, surgente sole obscurior est, inter noctem et diem media; dum rubet, signat pluviam futuram.

Aurum inter omnia metalla pretiosissimum, solidum est, visum fovet, quanto rubicundius, tanto melius, per fornacem purgatur, splendidum est, et regibus aptum.

Auster ventus calidus est, solvit gelu, florem nutrit, a meridie flat.

Autumnus quæ in anno nata sunt, colligit, arbores nudat et agros, fructibus abundans est, flores tardos et inutiles producit.

CAP. II. De his quibus B est prima littera.

Baculus longus, teres, rigidus, inflexibilis, sustentationi congruus, defensionis aptus.

Balneum corpus lavat et desiccatur, calorem naturalem accendit, carnem emollit, nutrit, membra dissoluta consolidat.

Balsamum odoriferum est, putredinem arcet, stipites ejus viti similis est, juventutem conservat, ejus gutta mista oleo cyprino vel melle adulteratur, sed probatur esse sine melle, si quis cum lacte coagulerit, chrisma conficit appositio oleo; purum sole ardente sustineri non potest, ut vitis sustentatur et colitur, cujus arboris perpetua coma est insignis, duobus cubitis eminet, acutis lapidibus et osseis cultellis inciditur, quia ferri tactus ei noxius est.

Baltheus militaris aureus est, renes et pectus cingebat vel stringebat, totum corpus ambit et cingit.

Barba fortitudinem designat, sexum denotat, capiti adhæret.

Basiliscus rex est serpentum, solo visu hominem interficit, flatu necat aves volantes, adeo veneno plenus est, quod totus perlucet, prior visus ab homine non nocet homini, et vacua regnat basiliscus arena.

Beata Virgo pauper fuit, humilis, obediens, quieta, modesta, simplex, sapiens, ab angelo nuntiata, in utero sanctificata, prima votum virginitalis Deo sponso suo obtulit, ab angelo salutata, plena gratiæ est prædicata, mater est Domini, domina angelorum, stella maris, terra quæ germinavit Salvatorem, terra de qua formatus est verus Adam, terra de qua orta est veritas, terra de qua eductus est verus panis, terra quæ dedit fructum suum, terra cujus fructus sublimis, terra quam Dominus benedixit, terra de qua dicitur: «Cecidit semen in terram

bonam, terra fluens lacte et melle (*Luc. viii*), arca testamenti, imo et fœderis, stella ex Jacob orta, urna habens manna, thronus Salomonis, domus salutis, porta clausa, vellus complutum, thalamus sponsi, templum Salomonis, virga Aaron, tunica summi sacerdotis, mulier amicta sole, domus septem columnis excisa, hortus conclusus, fons signatus, triclinium Trinitatis, arca Noe, pulchra ut luna, electa ut sol, et aurora consurgens.

Beryllus lucet ut aqua sole percussa, calefacit manum tenentis.

Bos duo cornua habet, ruminat et findit ungulam, terram arat, iugo premitur, palcas comedit, immolatur, stimulo cogitur, fortis est.

Bubo sonat voce sicut avis, feralis, onerata plumis, gravi pigritia detinetur, in sepulcris die noctuque versatur, noctem amat, cæteris avibus exosa, semper in cavernis moratur.

Buccina in imo stricta, in summo lata, audaces animat, timidos terret, dispersos congregat, horrendum sonat.

Butyrum dulce, candidum, pingue, cito liquescit, ex lacte coagulato fit, raucedinem tollit.

Buxus dura, arbor est humilis, rupibus inhæret, sterilis est, in hieme viret, comam non deponit.

CAP. III. De his quibus C est prima littera.

Cadaver, putridum, fetidum, cibus est verminum.

Cæpe lacrynas provocat, diversis operculis tegitur, cito putrescit.

Caladrius seu charadrius avis, quæ posita ante ægrotum, si respicit eum, totum ebibit morbum, et convalescit ægrotus; si non velit respicere, signum est mortis.

Calamus est concavus, fragilis, levis, scribendi officio aptus.

Calceamenta pedes tegunt et muniunt, laxiora non congruunt, strictiora lædunt, pedi circumligantur.

Calcedonius seu chædonius colorem pallentis lucernæ habet, sub die fulget, in domo obscurus est, scalpentium artibus resistit, radio solis vel frictione digitorum exardens, paleas ad se trahit.

Calculus lapis durus est, volubilis, planus, rotundus, in fluminibus invenitur, in aqua non mollescit.

Calor dissolvit, aperit, cogit, fovet, nigrorem inducit, et nimius urit, et exsiccat.

Camelus ingens corpore, onifer est, gibbosus, et deformis, se ad onerandum inclinat.

Campana somnolentos excitat, horas designat, in imo lata, in summo stricta, si argentum admisceatur dulcius sonat.

Campus est locus capax, incultus, spatiosus, floribus et pascuis uberrimus.

Candela ceram habet et stupam, lumen præbet, seipsam consumit, directa est, plana, longa, superius arcta, inferius lata, subtile perforata et concava.

Canthelabrum in templo fuit ex auro purissimo;

ductile, hastile ejus ferreum, vestitum quinque calamis aureis; in capitibus calamorum scyphi in modum nucis, lilia de fundo scyphorum procedebant, sphaerulas desuper scyphos sex brachia cum hastili, ferrea, vestita calamis aureis septuaginta. Partes habuit in summo, stipitem inferius, quo nitebatur, septem lucernas, septem infusoria, septem emuntoria.

Canis latroni est infestus, cæcus nascitur, nullum cognoscit nisi eos inter quos habitat, linguam habet medicinalem, sagacitatem mirabilem, fidelitatem commendabilem, lupos et fures arcet, odoratu viget, dentes habet acutissimos, sanguinem lingit, rapida famis est, ad vomitum redit, ossa rodit.

Cantus pigros excitat, devotos incitat, concordiam retinet.

Capilli teretes sunt, graciles, caput ornant, firmiter radicanter.

Capra ruminat, pedem findit, fetida est, in pascendo duos pedes sursum erigit, de ejus pilis fit cilicium, hirsuta est, immolatur, in summis pascitur.

Caprea munda est, visu acuta, pedem findit, et ruminat, gressu velocissima, in summis pascitur.

Caput eminentissimum membrum est, et cæteris principalius, quinque sensus continet, capillis ornatur, collo superponitur.

Carbo de mortuo reviviscit, de nigro in ruborem vertitur, favillas generat, et dum resolvitur, cineres.

Carbunculus lapillus lucidissimus est, tenebras noctis fugat, in terra Evilath invenitur.

Carcer tenebrosus est, fetidus, horribilis, profundus, pœnalis, solitarius.

Caro fragilis est, suadet et concupiscit adversus spiritum, pravos motus gignit, infirma est.

Casia herba quæ et fistula in aquis nascitur, concava est, in immensum crescit.

Castrum in tuto locatur, fossis munitur, muris circumdatur, propugnaculis ambitur, in eo sunt defensores, arma, victualia, speculatores.

Catena ponderosa est, ferrea, dura, constringit, moveri non sinit, in ea annulus complectitur anulum.

Cathedra doctorum est sedes, quatuor quibus sustentatur, pedes habet.

Cedrus in Libano nascitur, alta est, sterilis, odorifera, ejus resina litum non putrescit, neque vetustate corrumpitur, quantum in auras se extollit, tantum radicanter in terra, firmiter hæret, imputribilis est, ejus odor serpentes fugat, vel occidit.

Cera sicca est, in favo latet, pura est, fragilis, ad ignem mollescit, tenax et mollis formam sigilli recipit, tumorem reprimi, odorifera est et pallida.

Cerebrum in capite est, citra mortem immolabile [f. inviolabile], sedes est memoriæ, intellectus vis, et rationis.

Cervical quadratum, breve, bysso insuitur, plenum levissimis plumis, capiti supponitur.

Cervi a patria ipso tempore amoris discedentes,

ordinate incedentes, alter alterum portat cornibus A dorso impositis, per dumeta illæsi evadunt, serpentes de cavernis extrahunt, serpentem extractum comedunt, et hausto fonte visum recuperant, superflua cornua deponunt, et juvenescunt, ludunt, ruminant, et findunt ungulas.

Chrisma ex balsamo et oleo consecratur, eo sacerdotēs et reges inunguntur.

Christus vili pretio appetriatus, oravit cum sudore sanguineo, a discipulo traditus, vilissime detentus, ligatus, alapis cæsus, flagellatus, falsis testibus accusatus, reus mortis dictus, herba ejus vellitur, ut dicit glossa super Isaiam : « Coram Pilato a multis accusatus, ab Herode spernitur, alba veste induitur, latro pro eo eligitur, injuste damnatur, chlamyde coccinea induitur, spinis coronatur, arundine caput ejus percutitur, propriis vestibus exiit, crucei sibi bajulat, crucifigitur, blasphematur, aceto potatur, clamans et fleus emisit spiritum, lancea latus ejus perforatur, imponitur sepulcro. »

Christus etiam est templum Salomonis, botrus de terra promissionis in desertum translatus, columna ignis et nubis, David est quem Saul id est Judaicus populus voluit transfigere, sed planta est lancea ad parietem, et illesus evasit, hircus emissarius, et immaculatus, geminus passer quorum unus immolatur, et alter avolabat, propitiatorium, agnus immaculatus, summus sacerdos qui semel introivit in Sancta sanctorum, vitula rufa, serpens in palo erectus, Samson fortis, verus Salomon, David manu fortis, vel aspectu desiderabilis, Isaac ferens ligna, verus Josue, Joseph pulchra facie et decorus aspectu, Eliseus magnus coaptans se puero.

Chrysolithus lapillus aureum fulgorem habet, ardeutes scintillas videtur emittere.

Chrysoprasus vel chrysopassus lapillus viridis, aureæque naturæ, qui in India nascitur, quidam etiam est purpureus cum aureis guttis.

Cicatrix vestigium vulneris est, de facili renovat vulnus, cauterizat carnem, dolorem retinet.

Ciconia veris est nuntia, serpentibus inimica, societatis amica, maria transvolat, in Asiam collecto agnive pergit, coturnices eas duces præcedunt, eximia illis circa filios pietas est, adeo pullos in nidis fovent, ut assiduo incubatu plumas deponant, et per quantum tempus filios nutriunt, per tantum a filijs nutriuntur.

Cilicium de pilis caprarum fit, vermes nutrit, fetidum est et pungitivum.

Cinnamomum corticem habet ad modum cannæ, in medio Æthiopiæ gignitur, frutice brevi, duorum cubitorum, colore cinereo vel subnigro, crassum despicitur, gracilius carius est, virgam habet rotundam et gracilem : cum frangitur, visibile evolat spiramentum in modum nebulæ vel pulveris.

Cinis de lignis fit per ignem, minutus est et ponderosus, panuos lavat, fit optimus de sarmentis, id est de vitium putamine.

Cisterna profunda, frigida, pluvia: exceptiva, aquæ conservativa.

Cithara de corio fit animalis mortui super lignum extenso, ordinatæ chordæ ab interiori reddunt sonum; si nimis tenduntur, rumpuntur; si minus ragescunt, plectro temperantur.

Clavis intronissoria est, magnam seram evolvit, ostium aperit, strepitum facit.

Clastrum carcer est spontaneus clericorum, locus quietis, securum efficit de externis, lætum de internis, certum de æternis, si corpus compescit, tamen mentem exhilarat.

Clibanus rotundus, solidus, candidus, demissus, patulus, obscurus.

Cocum bis tinctum erat, colorem habens ignis.

B Cælum quæ in eo sunt celat, sedes Dei est, locus angelorum et beatarum animarum, quietum, pacificum, altum, leve, molle, suave, planum.

Collum capiti adhæret, longum est, caput corpori jungit, cibum ad corpus trahit, per ipsum formatur vox, planum est, candidum, tersum.

Columba simplex est, oculis instat, felle caret, pedes rubros habet, visum præ cæteris avibus habet acutum, nullum ore vel unguibus lædit, pauper est, pullos rostro pascit his quibus pasta est, morticinio non vescitur, puro grano vescitur, alienos pullos ut suos fovet, super fluentia residet, ut accipitrem videat venientem, in petris nidificat, alas se defendit, gregatim volat, secunda est, gemitum pro cantu dat, geminos pullos nutrit.

C Columna capitellum habet, stilum, basim, ædificium sustinet; fortis est, directa, gracilis, longa, rigida, detorta, plana.

Consecratio Ecclesiæ sic fit : Reliquiæ asportantur, et viginti una cruces mox sunt in parietibus, corpora extrahuntur, episcopus ad ostium pulsat, ecclesiam ambit, ter aspergendo eam aqua benedicta, intus etiam aspergitur aqua, vino, sale, cinere, cærei duodecim in parietibus juxta cruces, vel imaginem apostolorum ponuntur et illuminantur, alphabetum in modum crucis in pavimento scribitur, thus super altare crematur, altare chrismate inungitur, operitur, ornatur, missa celebratur, vexillum ecclesiæ superponitur.

D Coprinus vilis est exterius, de juncis et foliis palmarum intexitur, vas stercoratum est.

Cor a sinistris est, et citra mortem inviolabile, sedes est caloris in medio corporis; est sedes auriæ, et solius Trinitatis habitaculum.

Cornu de carne est, firmiter hæret, carnem excedit, durum est, sed mollius osse, durius carne, rigidum et lucidum.

Corona principio caret et sine, totum caput ambit, floribus intexitur, caput ornat, crines castigat, latior decedit, strictior non aptatur, transposita non congruit.

Corrigia longa est, tenuis, de mortuo animali fit, totum corpus ambit, membra constringit, clavos habet, vestes constringit et castigat, ingressum

habet quasi portam, pertusa acu sibilæ stringitur A vel relaxatur.

Cortinæ de quinque coloribus erant, decem erant, operiebant una aliam, ansulas habebant, ornabant (*Exod. xxvii, xxvii*).

Corvus niger est, cadaveribus pascitur, primum in cadaveribus oculum petit, et sic per oculum cerebrum extrahit, de raptu vivit, rauca voce clamat, clamorosus est, fetus nisi nigrescant non nutrit, nidum ex multis in unum congerit.

Coturnix a sono vocis dicta est quales, amœnitatis tempora avel; æstate repulsa, maria transvolat. Hæc sola avium sicut et homo caducum morbum patitur.

Crater est tornatilis, rotundus, profundus.

Cremium siccum est, contrahitur, per ignem crematur, ut ignis sanguinem extrahat. B

Cribrum purum ab impuro separat, grossa retinet, minuta expellit.

Crux, serpentis ænei palus, ligna Isaac, scala Jacob, virga Moysi, lignum Marath, signum Tau in superluminari domus, ligna Sareptanæ, sycomorus Zachæi, coccineum filum Raab, clavis David, vectis in quo botrus deportabatur. Quatuor habuit partes, ex quatuor lignis fuit composita, oliva, cedro, palma, eypresso. Pellit phantasmata, delet venialia, in modum crucis currunt per maria naves, volant aves in aere, natant homines, fiunt ecclesiæ et cucullæ.

Cutellus manubrio tenetur, ferro incidit, vagina custoditur.

Currus quanto plus oneratur, tanto plus stridet; quatuor rotis volvitur, vestigia reliquit, difficile vertitur, temonem habet, unctus facile currit, scalas habet hinc et inde, in rotis radios habet.

Cygnus natans collum erigit, fortis est in alis, carnem nigram habet. A canendo est appellatus, longum collum habet, plumas candidas, instante morte pennam in cerebro suo figit, et dulcissime canit. Fertur hyperboreis partibus olores plurimos advolare, et præcipientibus citharædis admodum apte canere.

Cypressus odorifera est, medendis corporibus apta, et venustatem comæ nullo impulsu deponit.

CAP. IV. De his quibus prima littera est D.

Damula in montibus habitat, mundum animal est, visu perspicua, cursu viget, ruminat et findit ungulam.

Decem mandata Decalogi, decem virgines in Evangelio, decem leprosi mundati, decem tribus Israel, præter tribum Juda, et tribum Benjamin, decem cornua bestię, decem civitates, decem cortinæ super tabernaculum, decem digiti in manibus, et totidem in pedibus.

Denarius argenteus est, rotundus, quatuor quadraturas continet, integer, non imminutus, æqui ponderis, imaginem et superscriptionem continet.

Dentes albi sunt, duri, bene radicati, ordinati, cibos conterunt, fortes sunt.

Desertum infecundum est, arduum, incultum, solitarium, invium hominibus, et feris habitaculum, ac serpentibus plenum.

Dies colorem restituit rebus, operari sinit, sincera est, et clara sole illuminante, furibus et latronibus et male agentibus adversatur, duodecim horas continet, calida est, noctem et tenebras fugat, dividitur in mane, meridiem et vesperam.

Digitus articulariter distinctus, longus, rectus, teres, unguem habet, gracilis est et flexibilis.

Discipulus debet esse humilis, sanctus, obediens, intentus, patiens, promptus, diligens, præceptorem suum parentis animi non corporis loco habens et coiens.

Divitiæ cum dolore amittuntur, cum labore acquiruntur, cum timore possidentur, cito transeunt, superbiam generant, mentem sollicitudine pungunt, viam ad Dominum impediunt, a dæmone denuntiantur. Spinæ sunt semen bonum supprimentes, radicare non sinentes, iis tamen bonæ qui illis utuntur bene. In metallis, et gemmis, et victualibus, ac utensilibus thesauris et possessionibus consistunt.

Doctrina debet esse de fide et moribus, catholica, id est generalis, publica, sana, discreta, vera, matura.

Dolium rotundum est, circulatum, intextum, profundum, patulum.

Dominus Deus ad indulgentiam est facilis, tardus ad vindictam, pronus ad remunerandum, placabilis, C benignus, portabilis, sine suspitione, nec incredulus.

Domus sic ædificatur, primo terra effoditur, inde fundamentum jacitur, prius parietes eriguntur, post diversa laquearia interponuntur, tectum superponitur, quadratus est paries, distinguuntur diversoria, multas continet portas et fenestras, habet diversos introitus et exitus. Requiem præbet inhabitantibus, a pluvia et ventis defendit, familiam unam constituit, vagos domat, scientiam et prudentiam in ea quiescentibus et meditantibus procurat.

Duo Testamenta, duæ tabulæ legis, duæ parietes in tabernaculo, duo chori in ecclesia, duo portitores botri, duo pisces in Evangelio, duo homines ascendentes in templum, duæ columnæ in porticu templi, D duo cherubim super propitiatorium, duo candelabra et duæ olivæ, duo luminaria in firmamento cæli, duæ uxores Jacob, duæ sorores Lazari, duo altaria tabernaculi, duo in homine oculi, duæ nares, duæ aures, duo pedes, duo crura, duo genua, duæ tibię, duo latera, duo brachia et cætera fere bina.

Duodecim patriarchæ, duodecim apostoli, duodecim post ascensionem annis prædicaverunt in Judæa, duodecim lapides in rationali, duodecim fontes in Elim, duodecim sedes judicantium, duodecim tribus Israel, duodecim panes propositionis, duodecim patenæ, duodecim pugilli, duodecim partes maris Rubri, duodecim exploratores, duodecim lapides de Jordane translati, duodecim excubiæ circa tabernacula, duodecim portæ civitatis, duodecim

leoneoli super gradus Salomonis, duodecim fructus **A** quiddam est, de vino procreatur, odorem retinet. spiritus enumerantur in Epistola ad Galatas, duodecim fructus ligni vitæ in Apocalypsi, duodecim ibidem lapides, duodecim ibidem stellæ in corona mulieris visæ.

CAP. V. De his quibus prima littera est E.

Ebrietas ex frequenti potatione provenit, vomitum provocat, hominem audacior reddi, gressus titubare facit, linguam impedit, et quasi halbutientem reddi, gressus permutat, insensibilem facit, secreta denudat, fletum provocat, officium membrorum tollit, oblivionem ingerit, sui immemorem facit, discretionem aufert.

Ebur candidum est, frigidum, prius obscurum limis fit lucidum, planum, quanto vetustius, tanto **B** rubicundius et pulchrius.

Elephantes ingentes sunt corpore, apti pugnae, gregatim incedunt, fraude capiuntur.

Ensis acutus, splendidus, utraque parte planus, in vagina reconditur, litteratus est.

Equus indomitus vix domatur, vix tenetur, fortis est, velox, superbus, sonitu armorum non terretur, frenatur, sessorem saepe discernit, armatus audacior est, sternitur sella, cingulis constringitur, luxuriosus est, calcaribus urgetur, duram habet ungulam in qua ferratur.

Eremita est solitarius, incultus, pallidus, macilentus, pannosus, hirsutus, horridulus, barbatus.

Ericius seu hericius spinosus est, cito irascitur, dum tangitur in acervum se colligit, in qua se extendit, formam porci gerit, pomis et uvis se involvit, ut se oneret, et postea nutriat.

Es solidum est, vocale, imputribile.

Estas calida est et serena, longiores habet dies noctibus, floribus et fructibus abundat, humida desiccatur, tonitruis et fulgurationibus coruscatur, fructuosas arbores ab infructuosas discernit.

Ethiops crispus est, dentes habet albos, carnem habet nigram, similem sibi generat.

Evangelia quatuor sunt, quatuor animalia in Ezechiele, quatuor pedes in mensa, jugum leve et suave, luter æneus in ingressu tabernaculi, columna ignis et nubis, stella Magorum, quatuor quadrigæ in Zacharia, currus Eliæ, quatuor flumina de paradiso, manna in arca, liber septem sigillis signatus.

CAP. VI. De his quibus prima littera est F.

Faber noctem tanquam diem transigit, sedet juxta incudem, considerat opus ferri, vapor ignis urit vestes ejus, et carnes ejus in calore fornacis conterit, vox mallei intonat aurem ejus, et contrahit similitudinem vasis oculus ejus; cor suum dabit in consummationem operum, et vigilia sua ornabit imperfectionem (*Eccli. xxxviii*), officinam habet vel fornacem, incudem, forcipes, malleum, molam ad exacuendum, ignem, folles, aspersorium.

Facies facturam, et sicut vultus voluntatem hominis declarat, cognitionem facit et discretionem.

Fæx in fundo residet, amara est, lutulentum

quiddam est, de vino procreatur, odorem retinet.

Falx acuta est, recurva, propius tondet.

Fames vitales meatus arctat, opus attenuat, squalorem generat, villa pretiosa reputat, cutem tumescere facit et pilosam, desidiâ et appetitum excitat.

Farina minuta est, munda est, cum labore habetur, per aquam conglutinatur, fermentatur, acedinem sumit.

Fasciculus ex multis collectis fit, nisi bene colligatur, effluit.

Favilla levis est, in nihilum redigitur, post ignem remanet.

Favus cellulatus est levis, dulcis, ceram continet vel elicit.

Fax concava est, sicca, fragilis, seipsam consumit, lucem maximam diffundit, cum stridore comburitur.

Febris calorem ingerit, tremere facit, palatum corrumpit, sudore terminatur, symptomata relinquunt.

Fenestra in cardinibus vertitur, patula est, lumen excipit, et radios solis.

Fera silvas inhabitat, indomita est et crudelis.

Fermentum modicum de pasta farinae conglutinatae immittitur.

Ferum ponderosum extinguitur ex aqua, magnetem sequitur, rauce sonat, ex ipso sunt arma, in igne mollescit, crebris tusionibus extenditur, in ore equi ponitur, equum regit, ipsum de facili circumducit, duabus corrigiis protenditur quibusdam appendiciis.

Ficus lata habet folia, succus eorum pruriturum gignit, post grossos affert, qui de facili cadunt, nec sunt esibiles, fructus ejus dulcis.

Figulus sedet ad opus suum, convertit pedibus suis rotam, in sollicitudine positus semper propter opus suum, et innumera est omnis operatio ejus, in brachio suo formabit lutum, et ante pedes suos formabit virtutem suam. Cor suum dabit ut consummet linitionem et vigilia sua mundabit fornacem.

Filius hæreditatem exspectat, obediens est, patri similis, ingratus ab hæreditate expellitur.

Filum gracile est, tortum, longum, vestem consuit, setam sequitur.

Fimus dispersus terram fecundat, fetorem emittit, de animali oritur.

Fistula concava est et perforata, tenuiter sonat, ore sufflatur, decipit avem.

Flamma ex multis scintillis fit, in altum tendit, rutilat vel splendet, rubicunda est.

Flos visu delectat, odore afficit, spes est fructus, cito marcescit, exponitur aeri, vere nascitur, campum ornat, suavis est, frigore læditur, calore nimio uritur, vel grandine intemperanea dejicitur.

Fluvius rapidus est, ex abundantia crescit, aquarum et pluviarum, profundus est, solitum alveum non deserit.

Feminalia linea erant stricta, sponte assumebantur, pudenda tegunt.

Fenum æstate viret, molle est, percussum facile sentit injuriam, succisum statim aret, in clibanum mittitur, cibus est iumentorum.

Folium tenue est, latum, leve, umbram facit, arborem ornat, fructum arboris legit, in autumnum pallescit, vento dejicitur, viride est, vento agitur, et stridet.

Follis ex ligno et corio fit, os habet interiori parte, spiramentum attrahit, et emittit aerem ut ignem excitet.

Fons de terra scaturit, frigidus est, in rivos dividitur, purus est, dulce murmurat, sitim relevat, in hieme calet, clarus est, leviter turbatur, scaturigines sursum tollit.

Forcipes duo brachia habent, scindunt, dum scindunt, stringuntur, clavo junguntur, connectuntur in medio.

Fornax modica est, calida est, aurum purgat, lingua incinerat, scoriam adnihilat.

Frigus poros constringit, membra contrahit, fructificare non sinit.

Frons tenera est, cito rubet, locus est verecundiae, maculam non celat.

Fructus odore mulcet, gustu reficit, naturam arboris ostendit, calore solis coloratur, maturus decidit, directe jaculatur.

Frusus genus ruborum sponte nascitur, in densum pullulat, spinosus est, immeabilis, tenebrosus, densus, impletus, implexus, et sibi cohaerens, hispidus, incultus, sterilis.

Fucus non laborat, pungit, aliorum labores devorat.

Fulgur in ora cadit, incutit, subito oritur, clarum est et splendidum, ex calore provenit.

Fumus ex igne nascitur, in directum ascendit, lacrymas provocat.

Funda motu vibratur, de corio fit, circum caput rotatur, lapidem continet, duabus corrigiis appenditur, dure ferit.

Fundamentum profunde locatur, firmum est, ex impolitis fit lapidibus, in imam terram jacitur, terra operitur, latum est, ædificium sustinet.

Fur de nocte venit, spoliat, subito invadit, et perimit incautos, aucupatur, domum suffodit, observatus latet, immisericors est, secretos introitus quærit, ad omnem strepitum pavet.

Fusciuncula recurva est, duos uncus habet, et fere ferrea est.

Fusus filo involvitur, in utroque sine acutus, in medio latus, dextera manu volvitur.

CAP. VII. De his quibus prima littera est G.

Galhani odor serpentes fugat, estque succus ferulæ ejusdam arboris quæ nascitur in Syria.

Gallina pullos sub alis fovet, contra milvum tuetur, de dolore pullosum suorum ægrotat, et raucescit, et plumas deponit, ex calore nascitur.

Gallus profundioribus horis noctis valentiores et productiores cantus edere solet, in matutino breviores format voces. Antequam canat alis se verberat, diem nuntiat, pigros excitat, omni vento se inclinat.

Gemma pretiosa est et clara, virtute pollet, plana, tota speciosa.

Gena decora, candida, plana, ob verecundiam rubore subfunditur.

Gibbus superfluitas est naturæ, minorem facit, deformitatem ingerit.

Gigas ingens est corpore, insignis membris, fortitudine præstans, sed pietate et ingenio bono deficit.

Glacies ad frigus ex aqua induratur, ad solem liquescit, fragilis est, lubrica, clara, splendida.

B Glans a quercu oritur, cibus porcorum est.

Globus rotundus est, volubilis, multis filis circumvolutus.

Grando in aere induratur, friget, in cadendo contunditur et resolvitur, flores et herbas teneras lædit.

Granum seritur, moritur, post pullulat in herbam, post in spicam, et deinde in frumentum, colligitur, trituratur, a palea per ventum separatur, siccatur, et mola conteritur.

Grues viam sequuntur litterario ordine, excelsa petunt, quo facilius videant terras quas petunt. Una præcedit, quæ agmen castigat voce, qua raucescit, alia succedit. Noctis vigilias dividunt, et in ordine vigiliarum pedi semper innituntur uni, in quo calcum tenent.

Gurges profundus est, obscurus, horribilis, absorbens, alioquin immotus.

Gutta gravis est, cito arescit, modica est, præstat refrigerium.

Guttur vehiculum vocis est, et ciborum canalus.

CAP. VIII. De his quibus prima littera est H.

Hæreditas a Domino excolitur, Dominum parit, firmiter possidetur.

Hamus aduncus, esca tectus, gracilis, linea appensus.

Harena [arena] innumerabilis est, minuta, amara, sterilis, ponderosa, humida, hibula.

Harundo [arundo] vacua est, fragilis, omni vento cedit, stridula est, in palude crescit, manum contrectantis sauciat, exterius viret, interius marcescit.

Hasta longa, teres, directa, plana, lævis, gracilis, rigida, penetrativa, ferro munita.

Hedera serpit, semper viret, similis rosæ crescit, sterilis est, comam non deponit, attractivæ naturæ est, fetores arcet, victores coronat.

Heremita, videatur *Eremita*.

Herodius avis rapacissima, volantium maxima, aquilam vincit, in maximis petrarum nidificat.

Hiems aquas congelat, frigida est, noctes longiores habet diebus, humida est.

Hinnulus in excelsis moratur, velox est, visus perspicuus, in rupibus summis nascitur.

Hircus fetidus, luxuriosus, hispidus, immundus, immolandum, ruminat, et findit unguam, cornibus insignis.

Hirundo garrula est, in domibus habitat, sinuosis circumflexibus volat, in nidis ædificandis et fetibus educandis solertissima, lapsura deserit nec appetit culmina, alias aves non impetit, nec impetitur ab eis, maria transvolat, ibique hieme moratur, et per adventum suum veris nuntiat initium.

Homo fragilis est, ad peccatum pronus, ad resurgendum ineptus, ad constantiam tenendam infirmus.

Honus, videatur onus.

Hortus, videatur ortus.

Hospes in alieno moratur, verecundus est, cito transit, non bene confidit in aliena domo.

Hostia eucharistiæ in colore candida, in quantitate modica, rotunda, triticea, immista, azyma, inscripta.

Hostium, videatur ostium, quia ab ore deducitur.

Humerus onera sustinet, geminus est, inflexibilis, fortis, latus.

Humor junctus calori nutrit, a terra in truncum, a trunco ascendit in ramos.

Hyacinthus cum aere mutatur, in sereno perspicuus, in nubilo obscurus.

Hypocrita sua mala celat, pallidus est, bono sua prædicat, incultus ingreditur, omnia operatur ut videatur, superbus, impatiens.

Hyssopus humilis est herba, pectus purgat, petra hæret, radix ejus tumorem pulmonis sedat.

CAP. IX. De his quibus prima littera est I et J.

Jejunium corpus castigat, vitia comprimit, libidines arect, mentem erigit, animam impinguat.

Ignis rutilat, ad calorem ejus trahuntur quæ in eo ponuntur, splendorem et fumum emittit, fumum generat, calorem ministrat, ligna consumit, attractivæ naturæ est, desiccatur, cibos decoquit, materiam suam sequitur.

Imago lineamenta habet, umbram facit, assimilatur rei cuius est imago, inutilis est.

Incus truncus est ferreus durissimus, solidus et firmus, super quem formantur opera, ad nihil aliud utilis.

Insula fluctibus tunditur, fluctus frangit, sed paulatim minuitur.

Invidus, pallidus, macie confectus, cito prorumpit in iram, vultum commutat livore, oculis truculentus, animo inquietus.

Iris duos habet colores, rutilat, igneus exterius, interius aquatilis est, pluviam designat.

Isopus, videatur Hyssopus.

Jugum duos conjungit, grave est, ad terram premit, collo insidet, capiti colligatur, curvum est, indomitum castigat, nudum carnis terit.

Jumentum in simo suo versatur et quiescit, vilibus pascitur, oniferum est, sessores non discernit.

Juncus in aqua crescit, flexibilis, in summo acu-

tus, gracilis, viridis exterius, planus, longus, directus, mollis, interius marcidus, nodo carens.

Juniperus est frutex dimissus, in cujus cinere servatur ignis per annum, ut dicitur; umbra et suffitu saluberrimus.

Juventus lubrica est, inconstans, inconsiderata, calida, imtemperata.

CAP. X. De his quibus prima littera est L.

Lac album est, parvulos nutrit, coagulatum arecit, dulce est, pingue, suave, bulliendo elevatur.

Lacryma brevis, clara, cito arescit, valida, amara et salsa.

Laguncula ex pluribus asseribus est texta, circulis ferreis constricta, spiraculum habet, vinum conservat.

Lamina tenuis est, crebris tusionibus extenditur, aurea fuit in fronte sacerdotis, et nomen Dei tetragrammaton habuit, speciem lunæ corniculatæ tenens.

Lampas fragilis, subobscura, inferius stricta, superius lata, oleum continet, lucem præstat.

Lana crispa est, alba, mollis, suavis, levis, primo tondetur, post lavatur, tingitur, netur.

Lapis durus, volubilis, pedem offendit, aqua non mollescit, assidua gutta cavatur.

Later de luto formatur, igne solidatur, quadratus est, ruber, fragilis, crudus, si recens factus plus lavetur, plus sordet, domum tegit.

Lectus secretus, mollis, ornatus, tumidus, furtivus.

Leo rex bestiarum, ore fetet, ut mortuus nascitur, tertia die ad rugitum patris excitatur, vestigia delet cauda dum ab insequente premitur, ad rugitum ejus timent omnes bestie; cum circulum cauda facit, nulla ferarum audet transire; superbus est, fortissimus, prædæ semper inhæret.

Lepus velox, in petra cubile suum collocat, debilis, crura retro longiora habet, auriculatus, non ruminat, apertis oculis dormit.

Lex est basis super columnam, basis sub lutere æneo, quinque panes hordeacei, mors in olla, baculus Eliæ, sacerdos et levita saucium pertransiens aqua Marath, tibicines circa puellam mortuam, hemorhoissa, sex hydris lapideæ, servus summi pontificis auricula altera mutilatus.

Libanus arbor est in Arabia cortice et folio lato, thuri similis, succum emittens modo amygdali; his in anno, autumnis scilicet et vere, colligitur, inciso cortice in æstatis fervore thus candidum exit; spuma contracta et densata in vere inciso cortice rubrum exit, non comparandum priori, sed tamen odoratus.

Liber de pelle mortui animalis fit, encausto scribitur per pennam, plura folia habet, punctatur, torculari constringitur, ligatur, antiqua gesta et secreta conservat, nisi sepe aperiatur, mucescit; insignibus ornatur, sigillis clauditur, de facili coinquinatur, igne contrahitur, aqua diluitur.

Libra duas lances æquales habet, linguam superius, ubi appenditur, æquitas magis ponderosum sequitur, lites dirimit, et pondere tendit in alteram partem cui inclinat.

Ligna setim humilia, imputribilia, incremabilia, albæ spinæ similia, quanto plus in igne sunt, tanto plus solidantur.

Lilium de facili pullulat, de inculca terra nascitur, in convallibus oritur, odoriferum est, candidum, clausum continet odorem, apertum effundit, sex folia habet, inter spinas crescit, virgulas et stipitem habet in medio; a spinis pungitur, et tamen candorem retinet, directum est in stipite, adustus medetur membris, eradicatum non statim marcescit, ut alii flores.

Lima dentata est, acuit ferrum, et dum acuit trahitur, et retrahitur, seipsam consumit rubigine.

Limen introitus domus, et ejusdem principium et finis.

Lingua modica est, labilis, velox, in humido sedet, verba format, magna exultat, frigidum est membrum, voluntatem denuntiat.

Linum prius seritur, cito læditur, gracile est et rarum, operitur propter volucres, molle colligitur in fasciculos, in aquam mittitur, ad solem siccatur, multis tursionibus albescit, et varium colorem deponit, teritur, et a stupa separatur, netur, nodatur, evolvitur, iterum lavatur et in telam orditur.

Locusta sordes lavat, se ipsam sordidat, aquæ colorem addit, cum nascitur vocatur bruchus, cum formatur, achelabus, cum perficitur, locusta, altera alteram devorat, in hieme latet, in æstate salit, crura habet retro longiora.

Lorica diversis circulis innectitur, corpus tegit et munit, ferrea est et ponderosa, jacendo sit rubiginosa.

Lucerna modicam lucem præstat, de testa figuli fit, quæ magna fracta apparet.

Lucifer stella matutina mane oritur, rutilantem diem nuntiat, tenebras fugat.

Luna lumen habet a sole, de nocte lucet recedentibus aliis, inferior est, et propior terræ aliis, recedente sole, sola dat lucem nocti, maculam habet, quæ quanto videtur clarior, tanto macula est major, rotunda est, quantoque corniculata, per tempora crescit et decrescit, cito explet cursum suum, permagna est, et tamen parva videtur.

Lupus fetidus, rapidus, crudelis, absentiam caprum et pastorum considerat, caulis ovium insidiatur, horrendum ululat, prius visus quam videat non nocet, prius videns vocem aufert.

Luter erat æneus ad ostium tabernaculi, labium habebat per circuitum desuper, aquam continens ad lavandos sacerdotes, basin subtus habens in directa linea longa et plana.

Luxuria gratuita tollit, animam inficit, corpori morbum paralysis ingerit, et cæcitatem oculis, corpus inquinat, famam deflorat, pecuniam tollit, inimica est proximo, fetet Deo, placet diabolo, offi-

bilis angelis, ejus ignis descendit in infernum, suus ejus vindictam petens ascendit in cœlum.

CAP. XI. De his quibus prima littera est M.

Magister debet esse eruditus, mitis, diligens, sollicitus.

Malleus durus, fortis, ponderosus, ad feriendum elevatur.

Malum granatum exterius rubicundum in cortice, interius pallidum, diversa continet grana rubicunda, quæ sitim sedant, durum habet corticem.

Mamilla in pectore sita, gemina, mollis, candida, rotunda, lac tenens, suavis, in virgine dura, laxatur in muliere, in ea sanguis in lac convertitur.

Manipulus ex multis fit manu collectis, cum labore colligitur, sed in gaudio possidetur.

Manna erat semen minutum quasi pilo tusum, album quasi semen coriandri, quicquid volebant comedentes ipsum sapiebat, ad solem liquefiebat, ad ignem durescebat, in mortariolo terebatur, habens saporem panis oleacei, ultra mensuram collectum scaturiebat vermicibus.

Manus digitis distincta, flexibilis, operationi apta, candida.

Mare plenum est monstris, salsum et amarum, ventos generat, periculosum est, profundum, latum, omnis homo vivit in illo. Ibi major piscis minorem devorat, omnia flumina recipit, quæ currunt, viva corpora retinet, mortua projicit, fluit et refluit, nunquam quiescit.

Mater in pariendo anxiosa, in educando sollicita, in custodiendo diligens, in amore fervens.

Mel dulce, suave, tenax.

Mensa de lignis setim fuit deaurata, quatuor pedes habens, duas coronas, desuper labium æneum, per circuitum rotunda erat, duodecim panes superponendi sunt candidi in Sabbato, duodecim patenæ super panes, duodecim pugilli thuris super patenæ, annulos in pedibus habens, et in annulis vectes.

Merula parva avis et nigra, sola volans, non gregatim ut sturnus; in regionibus Achaïæ sunt candidæ.

Miles duris gaudet, et dura sustinet, fortis est, sic armatur: ferrea caligas habet, super femoralia loricam, ornatum super loricam mitram ferream, et galeam, super galeam quoddam insigne ut conum, gladium acutum, lanceam, equo insidet, non cedit ictibus.

Milvus mollis est viribus et volatu, rapacissimus est, cadaveribus pascitur, circa coquinas et macella assidue volat, timidus est in magnis, audax in minimis, domesticus insidiatur avibus, silvestres non audent invadere, pullis insidiatur, et quos incautos reperit citissime necat.

Mola cito volvitur, aspera est, gemina, rotunda, ferro nititur, ponderosa, granum conterit, usu consumitur, farinam reddit.

Mons firmus, altus, sterilis, prius valle radios solis excipit, inferius latus, in summo strictior, majoribus impulsibus excitatur.

Mors nullius miseretur; nulli compatitur, omnibus æquatur, inesperata venit, nulli parcit, corpus et animam separat, finis est laborum, et ultima linea rerum.

Mundus transitorius, vanus, sollicitus, falsus, deceptorius.

Murilegus callidus est, muribus insidiatur, laqueo capitur, de nocte videt, oculos habet rutilantes, non cito submergitur, unguibus viget; de alto salit nec læditur.

Murus fit de lapidibus sectis, oppida munit, hostes arceat, clausos cohibet.

Mus in caveis moratur, murilegum timet, modica esca capitur.

Mustum vinum dulce est, ventrem inflat, dissolutionem facit, calidum est, sine spiraculo lagunculas novas diarumpit, stridet; dum clarescit, omnia purganda ejicit, ebrietatem generat.

Myrrha arbor est in Arabia, quinque cubitis alta, albæ spinæ similis, ejus gutta viridis et amara, gutta sponte manans, pretiosior est elicit a corticis vulnere, vulnere vermes et putredinem arceat, odorifera est, desiccativæ naturæ est; inflaturas et tumores sedat.

CAP. XII. De his quibus prima littera est N.

Nardus herba folio presso et parvo. Ejus cacumina in aristas se spargunt, ejus spicas et folia ad conficiendum nardum deponunt pigmentarii; calida herba est et odorifera.

Naris directa, concava, spirat, odorem sentit.

Nasus directus, planus, candidus. In eo maxima parte consistit species faciei; spiritum emittit per nares.

Natans corpus in aqua habet caput supra aquam, et pedes movet, fluctus retro jactat.

Navis in principio et in fine est angusta, in medio lata et onusta, super aquas fertur, perforata submergitur, malum habet, velo concitatur, gubernaculo regitur, anchora retinetur, qua non munita vento movetur; scopulis confringitur, hauritoriis purgatur, fluctus premit et frangit, fluctibus undique tunditur.

Nauta in fine navis residet, puppim attente respicit, clavum regit, viam considerat et metuit, tempestatem formidat, navem omni tempore lustrat, ne alicunde læsa sit, plus justo eam non onerat, vilibus induitur, in portu mercedem expetit.

Nebula ab humore oritur, late spargitur, frigida est, ascendens pluviam nuntiat, calore solis dissolvitur; descendens serenitatem signat, immota manens obscuritatem.

Ncticorax in domibus habitat et muris, de nocte volat, diem fugit.

Nidus fit avibus secretus, intus calidus, extra asper, ex multis congestus.

Nix ex aqua induratur, candida et frigida est, cito dissolvitur, minuta descendit, desursum venit, calore in aquam resolvitur, terram operit, et sægetem fovet

Novacula suaviter radit, acuta est, superflua incidit, firmiter in capsâ reconditur.

Novem angelorum ordines, novem leprosi curati et non reversi.

Nox obscura, quieta, frigida, in nocte lignum putridum, et vermiculus quidam fulget, solitaria est, pigra ad operandum, importuna, periculis et phantasmatibus plena, colorem rebus aufert, stellis illuminatur.

Nubes leves sunt, pluviam nutriunt, obscuræ sunt et veloces.

Nutrix infantem lactat, custodit, dulciter tractat, diligenter portat, osculatur, cibos præmandit, infirmitates ejus sustinet, a fletu promissis et minis retrahit, ire et loqui docet, et præambulat quocunque eat, illi osculum dirigit, aliquando permittit eum cadere ut læsus iterum cadere caveat, iratum mulcet, cum lacrymatur oculos tergit, offensum revocat, in sinum levat.

Nux corticem amarum habet, testam duram, pabulum præstat, nucleum habet dulcem, suave lumen ministrat, vel accommodat.

CAP. XIII. De his quibus prima littera est O.

Octo sunt beatitudines, ætates hominis et mundi, octo cubitorum vestibulum portæ Ezechielis (*Ezech. xl*).

Oculus clarus, planus, extensus, tenerrimus, corpori lucem dat, cito læditur, pupillam habet, pupilla palpebra legitur, macula vel nimio splendore obscuratur, geminus est.

Odor delectat, ærem inficit, post ablatum odoriferum fructum aliquantum remanet.

Oleum pingue, suave, pascit, invisibilis naturæ est, supernatal, inficit, fessos refovet.

Oliva arbor index est pacis, oleum dat, speciosa est.

Olla lutea, igne solidatur, fragilis est, fracta inutilis est.

Onus fertur, facile fertur si colligitur, ad terram inclinatur, grave est cum ligatur super humeros.

Onycha piscis maritimus, cujus ossa comminuta suavissimum reddunt odorem.

Ordeum [hordeum] asperum est, cibis est jumentorum, humile, aristis plenum, dulce, aqua mistum confert ægris, tenacem habet paleam.

Organum fistulas habet, in modum turris ordinatæ stant fistulæ, concorditer sonant, cito læditur, follibus excitatur.

Ortus [hortus] circumfoditur et circumsepitur, arborum distinctione ornatus, floribus jucundus, germine viridante suavis, aura flante lenis et placidus, umbrarum amenitate præstans, murmure fontis delectabilis, fructibus variis refertus, a rore illæsus, volucrum cantu laudabilis.

Os forte est, occultum, candidum, carnem sustinet, durum, solidum, concavum.

Osculum duo corpora conjungit, delectat, certificat, signum pacis est, pignus amoris, arrha sponsaliorum.

Ostium inter cardines vertitur, introitum ministrat, sera firmatur, pessulo munitur, duo liminaria habet, superius et inferius, vectibus appenditur.

Ovis lac et carnes præbet ad esum, lanam ad indumentum, immolatur; simplex animal est, vellere suo vestitur, et alios vestit, secunda est, et simus ejus utilis, aridis vescitur et pascitur, et paucis saturatur, ruminat, et findit unguam, timida est, quieta, pellem habet multis usibus, accommodam, communicabilis naturæ est.

Ovum perspicuum est, fragile, candidum, spes prolis, natum est ex animali, et ex eo animal nascitur.

P. XIV. De his quibus prima littera est P.

Palma juxta terram perquam gracilis est, superius lata, cortice rugoso, exterius dulcedinem habet, in radice aspera, alta, diuturnis foliis, suavibus pomis, ad modum palmæ manus extenditur, centenaria fert fructum, victorum est corona, quia ponderi non cedit, sed renititur.

Palmes in vite fructificat, extra vitem arescit, luxurians putatur, putamen igni traditur.

Palpebra oculum tegit et munit, abscissis palpebris homo non dormit, deformisque redditur.

Palea sicca est, levis, sterilis, tenax, ejicitur per ventilabrum, a grano dividitur, igne crematur, ardentissimum ignem facit et fortem.

Palus longus est, acutus, rigidus, ei præfoditur fovea ut facilius intret, sepi aptus est, acuitur, induratur igne, in ordinem ponitur.

Pannus lineus aperitur, humectatur, in calido lixivio ponitur, calefit, extergitur, flagellatur, torquetur, desiccatur.

Palus terra est aquosa, lutosa, invia, lubrica, plena lacunis, mollis, profunda, ranis habitabilis.

Pampinus latus umbram facit, uvam contra intemperiem caloris munit, si luxuriatur succiditur, ut uva recipiat caloris fomentum.

Panis sic conficitur: primo farina molitur, pinsitur, cribratur, conspargitur, fermentatur, revolvitur, formatur panis, coquitur.

Pannus ex multis filis contextitur, lana ejus capitur, netur, tondetur, orditur, comprimitur, pungitur, a fullone calcatur, lavatur, tingitur, arte extenditur, in vestem conscinditur et consuitur.

Panthera interpretatur omnis fera, pellem habet maculosam, speciosa est valde, mansueta, solis draconibus inimica, saturata draconibus in speluncam se recipit, et tribus diebus dormit, tertia die resurgit, et suavitalis miræ odorem effundit, et rugitum emittit, ad cujus rugitum animalia ubique locorum gressum figunt, et eam præcedentem ordinate sequuntur, solus draco vocem ejus audiens in speluncam se abscondit, et stupens quasi victus obmutescit.

Paralyticus officium membrorum amittit, tremulus est, frigescit et torpescit.

Pardus crudelis est et maculosus.

Passer modicus, luxuriosus, inconstans, instabilis, in texto manet, in foramine petræ nidificat.

Pastor oves agnoscit, infirmas consolidat, ad pascua ducit et reducit, lupos arcet voce et baculo, morbidas et ægrotas sanat, contractas alligat, errantes reducit, debiles portat, fortes et pingues tondet, pereuntes requirit, fetas portat, agnos in sinu levat, ab eis cognoscitur.

Pater generat, revocat, nutrit, diligit, ditat, hæreditatem dat, erigit, corripit, sustinet.

Pavimentum decorum est, diversimode picturatur, subjectum pedibus conculcatur.

Pavo ex sono vocis subito pavorem incutit audientibus; unde a pavore dictus. Duras habet carnes et putredini resistentes, quæ vix coquantur et sunt indigestibiles; incessum habet simplicem, caput serpentinum, pectus sapphirinum, in alis plumas aliquantulum rufas, caudam habet oculatam et longam; dum laudatur, erigit caudam; pennas per ordinem erigit in modum rotæ, visis pedibus caudam demittit, quia cum caudam erigit, posteriora nudantur, in cauda magna est ei gloriatio, caput infirmum habet et cristatum et inæquale reliquo corpori; fetus suos persæpe devorat, nisi ova mater occulaverit.

Pecten dentatus est spissis et rarioribus dentibus, crines componit et ordinat, caput purgat, osseus est, planus, lucidus, latus.

Pelicanus avis est Ægyptia, rostro pullos occidit, et eos per tres dies lugeat, post tres dies seipsam rostro lacerat, et suo sanguine eos sanat; nimis maciei avis est.

Pellis ab animali vim pellit, diversis usibus adaptatur.

Pera duabus corrigiis a collo dependet, recepta conservat, peregrinorum est, de corio fit, ad latus gestatur.

Perdix de voce nomen habet; nam avis est dolosa. Aliena ova rapit, et fovet ut sura. Illi pulli sic futi cum vocem propriæ genitricis audiunt, naturali instinctu eam reagnoscunt, et sequuntur. Prope terram volat, gregatim incedit, ejus carnes sunt sanæ, in rete ad sonum campanulæ inducitur, fomenta [frumenta] requirit.

Peregrinus quo tendat, considerat, longitudinem viæ ante metitur, necessaria victui secum portat, quam minimum potest se onerat, fortia calceamenta sibi comparat, peram habet, baculum gerit, pretiosia vestibus non induit, bonæ societati se conjungit, a perfectione justi itineris aliqua molestia ponderis non impeditur, non retrahitur a transitoriis, pericula se fidelibus commendat, timore et suspitione non caret, amore patriæ laborem tolerat, sua non multis ostendit, divitem se non prædicat, de fine itineris semper loquitur, cogitat, ad illum suspirat,

Pergamenum de mortuo animali extrahitur, ex-

tenditur, raditur, tenuatur, multis adaquationibus dealbatur, excuratur, tenue est, candidum, planum, aqua molle fit, et scribendi officio congruit, suave est, igne contrahitur et paratur, pumice planum fit, creta candidius, lineis distinguitur, ut sic tandem in ipso scribatur.

Pes terram petit, infima pars corporis est, et calceo munitur, hominemque portat.

Pessulum ostium obsirnat, volubile est, trahitur et retrahitur.

Pila sphaerica, volubilis, levis, intus floccis, spurcitiis, vel feno plena.

Piper est granum modicum, fortissimum gustu, nigrum, rugosum, calidum.

Piscator navem habet cum ornamentis suis, vilibus induitur, cum silentio navigat, retia in aquam mittit, jactis retibus pisces exterret, diversi generis retia ponit, retia sua lavat et reficit, in aqua turbida non ponit, retia sollicite qua jecerit, custodit; quæ escæ cuilibet pisci conveniant, novit.

Piscis pinnulas et squamas habet, cauda et pinnulis regitur, in aqua nutritur, extra aquam moritur, sine coitu generatur, ventum prævidet, et eo veniente in fundum se demittit, ad calorem saltat, semper ascendit, hamo in esca tecto capitur.

Plaga carnem cito putrefacit, fetet, vix sanatur.

Platanus arbor est alta et patula, juxta aquas crescit, foliis mollis, viti similis in foliis, succum habet terribilimum.

Pluma levis est, corpus tegit, mollis, in carne radicatur, suavis seu levis extrahitur.

Plumbum metallum est ponderosum, in aqua augmentatur, pro auro comburitur, tenerrimum ad scindendum.

Pluvia desursum venit, minuta est, terram emollit, frigus resolvit, terram irrigat, lutum generat, tempestatem temperat, aquas augmentat, ventum sedat.

Pomum sphaericum, visu pulchrum, acre gustu, suave, odoriferum, maturum pallescit, tactu terræ putrescit.

Pons aquæ superponitur, trans flumen euntes portat, alluvione interdum dissolvitur, pilis sustentatur.

Porcus nisi currat tardus ingreditur, cursilis est, fetosus, setosus, horrendum grunnit, rostro lutum suffodit, non ruminat, in luto delectatur, immundis vescitur, glandibus pascitur, uno percusso cæteri congregantur, et aggrunniunt.

Prædicator debet esse sanctus, doctus, discretus, maturus, facundus, honeste conversationis, constans, integræ famæ, humilis, affabilis, missus.

Pruina de humore nascitur, obscura est, late dispergitur.

Puer innocens est, purus, mundus, simplex, verax, munificus, placabilis, temperatus, læsus non sævit, offensus ad matrem recurrit. Videns mulierem non concupiscit.

Pulmo mollis est, spiritum attrahit, læsionem non patitur, calorem cordis temperat.

Pulvis terræ quasi atomus injuinus, vilis, sterilis,

mobilis, levis, aridus, vento volvitur, oculis noxius.

Pupilla modica, nigra, aciem habens, per hanc dirigitur, cito læditur, albugine obumbratur.

Purpura sanguinei coloris est, ornatus regius.

CAP. XV. De his quibus prima littera est Q.

Quadratum sex habet latera, quocunque jacitur, super latus recidit et residet.

Quatuor sunt Evangelia et evangelistæ, quadrigæ Aminadab, quatuor millia in eremo refecta, quatuor annuli in arca, quatuor pedes in mensa, quatuor animalia Ezechiël, quatuor virtutes cardinales, quatuor operimenta tabernaculi, quatuor flumina paradisi, quatuor partes crucis, quatuor latera civitatis in Apocalypsi, quatuor vigiliæ noctis, quatuor partes vestimentorum Domini in Joanne, quatuor partes mensuræ in Matthæo; quatuor licis [Vulg. initiis] appensum erat linteum Petro ostensum (Act. 20).

Quercus arbor quærens alta, fortis, porcis cibum ministrat, multumque durabilis est.

Quinque libri Moisi, quinque stolæ datæ Benjamin a Joseph, quinque panes in Evangelio, quinque millia hominum, quinque partes Joseph datæ præ aliis fratribus, quinque viri Samaritani, quinque columnæ ante Sancta sanctorum, quinque virgines fatuæ et quinque prudentes, quinque lapides quos sumpsit David de torrente, quinque effusiones sanguinis Domini, quinque vulnera in corpore Christi, quinque sensus in corpore humano.

CAP. XVI. De his quibus prima littera est R.

Racemus sphaericus est, intus plenus, graua continet, prius amarus et durus, et cum maturescit dulcescit.

Radius solis est clarus, subtilis, calidus, directus.

Radix præfigitur terræ, aspera est, occulta est, arborem sustinet, late se spargit, ad ramos mittit humorem.

Ramus de arbore, in arbore coalescit, abscissus aret.

Rana loquax est, fontem turbat, saltat, in palude moratur, a gramine super quod saltat, in lacum se demittit.

Rationale seu logion, in pectore sacerdotis veteris, in quo dependent duodecim lapides, in quibus erant duodecim nomina filiorum Israel, in quo erat scriptum, veritas et iudicium, superhumerali erat injunctum quibusdam catenis aureis.

Remus latus est, aquam fundit, navem concitat, et eam dirigit.

Rele diversis maculis intexitur, lavatur, piscem vel avem involvit, plicatur, in aqua lucida videtur, perturbata aqua occultatur.

Rhamnus prius mollis est, deinde spinosa, humilis est, semper virens, de ejus cortice fit gluten.

Rivus a fonte nascitur, a fonte separatur, saporem a fonte trahit et colorem.

Ros invisibiliter descendit, refrigerat, fecundat, suavis est, clarus, modico calore siccatur

Rosa rubicunda, odorifera, speciosa, ex spinis na-

scitur, cito marcescit, marcida albescit et contrahitur, frigida in foliis, calida in semine.

Rota radios habet circa centrum, id est axem, volubilis est, erigendo cadit, arida stridet, et nova similiter, plus justo onerata stridet et frangitur.

CAP. XVII. De his quibus prima littera est S.

Sacerdos debet esse vita honestus, pollens sapientia.

Saccus asper, durus, gravis, frumentum celat, quadrangulus est.

Saga de pilis caprarum erant super cornu altaris, terram tangebant, aspera erant.

Sagena multas habet maculas, lata est, bonos et malos, magnos et parvos pisces capit, per medium aquæ trahitur.

Sagitta lignum habet, velociter currit, pennata est, in pharetra custoditur, incastraturam habet, directe procedit, acuto ferro munita, directa, rigida, plana, gracilis, ab arcu emittitur, stridet, subito percutit.

Sal minutum est, cibos condit, carnem siccatur, putredinem arcet, vermes occidit, in igne stridet, tumorem sedat, ex aqua plurimum fit per ignem aut solem decocta, terram sterilem reddit.

Salices juxta aquas crescunt, de facili pullulant, infructuosæ sunt, florescunt, et non fructificant, alte crescunt.

Sancta sanctorum propitiatorium habuit, arcam fœderis, velum in introitu, thuribulum aureum, quatuor erat columnarum, semel in anno soli pontifici patebat.

Sanctuarium habebat altare, thymiana, majus velum in introitu, quinque columnas, mensam, candelabrum, omnibus sacerdotibus patebat.

Sanguis calidus, purpureus, ostrinus, spissus, leniter fluit, sedes est animæ.

Sanguisuga in palude habitat, longa est, sanguinem sugit; sed prius cutem vulnerat, postquam plena est, eadem quæ suxerat revomit.

Saphirus sereno cœlo similis, radio percussus emittit fulgorem.

Sardus non unicolor, niger in imo, candidus in medio, rubens in summo, rubræ terræ habens speciem, sanguinei coloris est.

Sarmenta vilia de vite projiciuntur, nullis usibus nisi igni apta.

Scopa domum mundat, ex multis fit virgis, seipsam inquinat.

Scutum est latum, triangulum, leve, volubile, protegit, munit, in sinistra geritur, perque ligamentum tenetur.

Securis manubrium habet quo tenetur, ferrum quo incidit, petra hebetatur; quanto magis elevatur, tanto magis ferit.

Semen bonæ terræ traditur, dispergitur, occultatur, ad alterum annum jacitur, gelu multiplicatur, effusione nimia suffocatur, cum multo fenore surgit, in via concalcatur, et ab avibus rapitur, in petrosis locis arescit, in spinis suffocatur, in bona terra bene

culta multiplicatur, primo surgit herba, secundo spica, tertio frumentum; inde fit farina.

Senectus fastidians est, frigida, querulosa, pigra, infirma, curva, sterilis.

Sepes ex palis et virgis contextitur, juxta viam fit, fructus custodit, desiccata confringitur, a transigentibus rapitur, collecto fructu rapitur, tollitur, feras et bestias arcet, spinis munitur.

Septem dona Spiritus sancti, septem petitiones in Oratione Dominica, septem virtutes, septem beatitudines, septem vitia capitalia, septem boves crassæ, et septem macilentæ, septem spicæ pulchræ, et totidem corrosæ, septem columnæ Ecclesiæ, septem modioli contra candelabri brachia, septem in terra promissionis lucernæ, septem emunctoria, septem infusoria, septem psalmi pœnitentiales, septem Ecclesiæ sacramenta, septem Ecclesiæ in Asia, septem panes in Evangelio, et septem sportæ, septem opera misericordiæ, septem reges in terra promissionis, septem circuitiones in habitaculo.

Sepulcrum exterius speciosum, interius fetidum est.

Sera ostio affigitur, diversa habens diverticula, involvitur ligno, et ferro composita, de facili turbatur.

Sermo prius debet venire ad limam quam ad linguam, debet esse præmeditatus, discretus, maturus, distinctus, rarus, rarus, vivus, assiduus, authenticus, humilis, patiens, sollicitus.

Serpens super pectus grauitur, terram comedit, occulte nocet, cauda est venenosus, totum corpus pro capite custodiendo exponit, in desertis habitat, leviter repit, hominem nudum fugit, vix exstinguitur, sputo jejuni hominis moritur.

Servus debet esse obediens, fidelis, sapiens, hilaris, promptus.

Seta acuta, rigida, filum introducit, gracilis est, firmiter hæret.

Sex sunt cherubim in Isaia, hydræ in Evangelio, civitates refugii, opera sex dierum, sex munera Joseph fratribus oblata.

Sigillum imaginem habet et superscriptionem, chartam confirmat impressam ceræ, secreta custodit.

Silva arboribus consita, umbrosa, opaca, condensa, feris inhabitata, inculta, solitaria, lutosa, infructuosa, humida.

Smaragdus nimie viriditatis super omnes herbas et frondes, acervum circumfusum reddit viride, pretiosior in Cilicia quam alibi invenitur.

Somnia cito transeunt, vana sunt, vanitatem fingunt.

Somnus officium membrorum tollit, paulatim serpit, phantasmata ingerit, corpus aggravat, post ipsum sovet ad laborem.

Speculum clarum, fragile, planum et extensum, imaginem representat, in ligno locatur, fractura quot partes habet, tot imagines representat.

Spica aristis munitur, culmo sustentatur, granis A repletur, ordinata sunt grana in illa.

Spina firmiter hæret, humilis est, aspera, pungi-
tiva, condensa, sponte pullulat, acutum ignem facit,
in igne stridet, dura est.

Spongia est levis, vacua, porosa, mollis, humoris
receptiva.

Sputum de cerebro descendit, salsum est et
album.

Stella in alto fixa est, magna est, et parva videtur,
rotunda, noctem illuminat, nautas dirigit, cursum
non obliquat, cum firmamento rapitur, ignea est,
locum mutare videtur, radios ex se profert, firma-
mentum ornat.

Sterquilinum est fetidum et sordium recepta-
culum. B

Stillicidium concavum est, pluviam excipit, ex-
ceptam dimittit, in ora tecti ponitur.

Stipula terræ hæret, levis, sterilis, post collectas
fruges remanet, arida, incendio apta, dura, aspera,
fragilis, stridula, concava.

Storax vel styrax arbor est Arabiæ, lacrymam
aromaticam distillat, lacryma quæ defluit, munda
est et alba, ejus resina odoris est jucundi, humecti,
et quasi nullo usui liquorem emittens.

Struthio avis ingens est corpore, rara plumis
vel implumis, alas habet similes accipitri et herodio,
volare nequit, tamen aliquando alas erigit, ova re-
linquit, et obliviscitur quod pes conculcet ea, et
beatia agri conterat, duratur ad filios suos tanquam
non sint sui. C

Studium acuit ingenium, fugat otium, scientiæ
parit amorem, scientiam conservat, avertit animum
a vanis et inutilibus, peccati odium gignit, quietem
et pacem querit.

Stupa purgamentum est lini, mollis est, levis est,
cito succenditur.

Stylus longus, planus, gracilis, acutus, directus,
in altera parte latus.

Sulphur candidum, fetidum, tenax.

CAP. XVIII. De his quibus prima littera est T.

Tabernaculum Domini quatuor habebat latera,
in quolibet duorum laterum erant viginti tabulæ,
occidentali latere decem, quælibet tabula nitebatur
duabus basibus argenteis; in singulis tabulis habebat
annulos aureos; in annulis vectes deauratos, divi-
sum fuit in sancta et sancta sanctorum. In sanctis
erat altare thymiamatis, coopertum fuit cornu ejus
pellibus rubricatis, in atrio sub dio erat altare
holocaustorum. D

Talpa nigerrima terram comedit, terram fodit, et
fodiendo terram super se accumulatur, quanto magis
fodit tanto magis auget cunulum terræ super se;
levis est pelle, sub terra moratur, super terrain non
viveret.

Taurus duo cornua habet, fortis est, cornu tene-
tur, armentum præit, ferus, jugum trahit, armen-
tum secundat, luxuriosus est.

Tela orditur, succiditur, textitur, crebris tunsio-
nibus et lotionibus dealbatur, tenuis est, candida et
mollis.

Templum mundum, cameris obvolutum, palfis
appenditur et ornatur, floribus sternitur, cerei ac-
cenduntur, et campanæ pulsantur in ipso.

Tenebræ obscuræ sunt, lucem fugant; ut ipsæ non
sint, a luce fugantur.

Terebinthus in Macedonia brevis arbor, sed fruc-
tuosa et magna est in Damasco, habens lignum
nigrum cum splendore et solidum in buxi speciem,
flos habet racemos sicut oliuæ, sed rubent, folia
habet densa et folliculos emittentes animalia quasi
culices, resina ejus castissima, quæ terebinthina
dicitur, vulgo terebinthina. Maculæ hujus arboris
fructuosæ, fructum ejus duo sunt genera, alterius
fructus ruber lentis magnitudine, alterius pallet, nec
faba est grandior, odore jucundo.

Testa fragilis est, de luto fit, per ignem soli-
datur.

Thalamus debet esse secretus, ornatus, clausus,
quietus.

Thesaurus ex pretiosis congeritur, reconditur,
custoditur, augmentatur, in tempus necessitatis
reservatur.

Thronus de ebore erat, grandis, vestitus auro
fulvo nimis, ac mundissimo intus et foris, ejus
ascensus erat per sex gradus, ascensus marmoreus,
sex leunculi super sex gradus hinc inde, reclinatio
throne posterior rotunda erat, super vitulum res-
picientem sedebat, duæ manus hinc atque inde
tenebant illum, duo leones stabant juxta manus
singulas; non fuit tale opus in universis regnis.

Thus virgulam fumi emittit, in vere et autumno
colligitur, accensum magis redolet. Regio thurifera
Saba dicitur, quod interpretatur *mysterium*, est-
que undique rupibus invia; arboribus ut lacryma
effluit, motus carnis reprimit.

Thuribulum duas partes habet apte convenientes,
pars inferior solida est, superior perforata, superius
habet anulum, protendunt ipsum quinque catenæ,
quarum quatuor immobiles sunt, elevatur et dimit-
titur in parte inferiori, ignem continet, superiori
thus excutitur et movetur, ut majorem fumum exhalet,
rotundum est et sculptura terebratur.

Thymiana componebatur ex aceto vel myrrha,
ex onycha sive albeola, ex galbano boni odoris, ex
thure purissimo, lucidissimo, et hæc omnia in unum
redigebantur.

Tinea vestes comedit, modica est, et ex eisdem
quas comedit postea oritur.

Tonitruum horribile, ex calore provenit, fulgur
præmittit, fulmen immittit.

Torcular volvendo ascendit et descendit, vinum
ab acino separat, uvas premit, gradatim ascendit.

Torrens est rapidus, cito transit, omnia obstacula
rumpit, subitus est, ex superabundantia pluviarum
provenit.

Tres fructus terræ bonæ in Evangelio.

Tres mortuos suscitavit Dominus, tres dies sustinuit terra Dominum, tria loca Dominicæ parabolæ, tribus linguis scriptus Christi in cruce titulus, tres tentationes Domini. Tria loca binos merito dispare continebunt, scilicet ager, mola, lectus. Tres personæ in Trinitate, tres virtutes theologicæ et principales, tria sata farinae, tres filii Noe. Tres turmæ Chaldæorum contra Job. Tria vitia principalia, tres Magi, et eorum tria munera. Tres dies sepulturæ Domini. Tres homines Noe, Daniel, Job. Tres ordines salvandorum in agro, in lecto, in mola; tria canistra pistoris in Genesi, tria grana malæ terræ in Evangelio.

Tuba multis sit tusionibus, in imo est stricta, in summo lata, per flatum oris sonat, concava est, maximum sonum reddit, excitat, congregat, terret.

Tunica Aaron erat hyacinthina, talaris, inferius dependebant tintinnabula, malogranata, totum corpus tegebat.

Turris circumfossa, alta, munita, fortis, firma.

Turtur avis in locis delectabilibus et nemorosis, nidum facit in ramis arboris condensæ; si semel comparem amisit, semper caret, solivaga est, morticinio non vescitur, pullos nocte pascit.

Tympanum manu percutitur, de corio mortui animalis sit, cujus pellis in ligno concavo extenditur.

CAP. XIX. De his quibus prima littera est II et V.

Vacca lasciva est, jugum trahit, triturat, lac ministrat, secunda est, cornua habet, immolatur, ruminat, et findit unguam.

Vallis demissa, quieta, secreta, humida, umbrosa.

Velum sacrum opere pluviano erat factum, quatuor coloribus intertextum, columnis et vectibus appensum. Velum navis colligit ventum, latum est, concitat malum, malo appensum cum ligno ex transverso, in sereno restringitur, in tempestate explicatur, quodam ligno in decursum vertitur.

Vena sanguinem continet, percussa vel incisa eundem emittit, occulta est.

Venenum inficit, corrumpit, et perimit.

Venter escas recipit, mollis est, tumidus est.

Ventus rapidus, invisibilis, lenis, stridulus, validus, modica pluvia magnus ventus temperatur.

Ver temperatum est, flores producit, plantas germinare facit, volucrum cantus provocat.

Vermis sine coitu de terra nascitur, leniter incedit, ore se trahit, fragilis est, mollis, erecto capite prospicit, ut mollius incedat.

Vesica rotunda, levis, vacua, tumida, flatu distenditur.

Vestimenta sacerdotis sunt hæc, feminalia de bysso retorta, strictissima camisia linea, cidaris in capite, tunica hyacinthina, balthæus aureus. Ii habebant, et aureum ephod, et superhumeralia in modum scapularis factum, rationale in pectore quadratum, c' darim, ut dixi, in capite cum lamina aurea.

Vinculum ligat, constringit, grave seu molestum est.

Vinea pullulat, pastinatur, præpagatur, putatur, foditur, paxillatur, paxillis colligatur, sepitur, gemmas fert, frondes, flores; surculi evelluntur, ne humor stiptis ad eos transeat: tolluntur pampini propter nimiam umbram, ut horti calorem solis habeant: sit in ea umbraculum, ut custodiatur. In hieme nullum lignum vilius, in æstate nullum utilius.

Vinum clarum est, candidum, dulce aliquantum, inebriat, sanguinem operatur, cor lætificat, ingenium acuit, aliquando accescit, parvulos merum enecat.

B Viola purpurea, humilis, odorifera, frigida, mollis.

Virga recta, gracilis, longa, plana, flexibilis, florem habet in summo, flagellat et erudit.

Vitrum clarum, planum, solidum, fragile.

Vitta ambit, ornat, constringit.

Vitula sacra rufa erat, immaculata, quæ jugum non traxerat.

Vitulus hostia sacerdotalis, cornua habet, lascivus est, et simplex.

Umbra calorem temperat, grata est fessis in calore, corporis lineamenta retinet, per ipsam ad corpus venit, sit enim objectu corporis ad rem lucidam, inanis est.

C Undecim discipuli in Galilæa. Undecim saga in tabernaculo.

Unguentum bonum conficitur ex myrrha prima, et cinnamomo, et calamo, ex casia fistula, ex oleo olivarum. Hæc redacta in pulverem, cum oleo olivarum sub mensura lini conficiebantur.

Unguis est pars digitorum cornea, dura, lucida, tenuis, plana.

Volucres leves, instabiles, nidificant, et cantant in aere, duabus alis volant, una percussa, alia fugiunt, timidæ sunt.

Voluptas virtutes dissipat, corpus emollit, naturalia bona dissolvit, otium quærit.

Vox modesti hominis sit simplex, verecunda, quieta, humilis, modesta, clausa, meticulosa.

D Ursus fastidium generat, studium nescit, societatem non habet, ingens est corpore, durissima pelle tegitur, crudelis, brachiis fortissimus, mel oppido diligit, super arbores serpit, informis caruncula nascitur, lingua matris lambendo formatur.

Uter de corio animalis mortui sit. Vinum continet et servat, cum fuerit inveteratus inutilis est.

Vulpes callida est, mordax, fetida, in foveis manet, dolosa, inesibilis.

Vultur trans maria dicitur sentire cadavera, si cadaver conspicit jacens, ad esum illius se deponit, exercitum sequitur, ut cadaveribus satiatur, pedibus libenter graditur.